

Väkivalta nuorten seurustelu- suhteissa

Kyselytutkimuksen tuloksia

Anu Isotalo (toim.)

Tampereen yliopisto: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta / Yhteiskuntatutkimus
Tampere, 2023

Anu Isotalo (toim.)

Väkivalta nuorten seurustelusuhhteissa – Kyselytutkimuksen tuloksia

ISBN: 978-952-03-2936-5

Kuvitus: Sirpa Varis

Kuviot: Kauko Kyöstiö ja Kirta Sorvari

Taitto: Anne Kaikkonen, Timangi

Rahoittaja: Suomen Akatemia (päätös 324094)

Sisällys

Esipuhe 5

1. Johdanto 7

Anu Isotalo

Väkivallan määritelmät 9

Kyselyn sisältö 10

Raportin rakenne 14

2. Tutkimuksen toteutus 15

Anu Isotalo

Tutkimukseen osallistuneet oppilaitokset 15

Tutkimusaineisto 16

Tutkimusjärjestelyt ja tutkimusetiikka 19

Nuorten palaute kyselystä 24

3. Henkinen ja fyysinen väkivalta suhteen aikana 26

Marja Peltola

Henkisen ja fyysisen väkivallan mittarit 26

Henkisen ja fyysisen väkivallan yleiskuva 29

Henkisen ja fyysisen väkivallan uhrikokemukset 36

Henkisen ja fyysisen väkivallan tekijäkokemukset 45

Yhteenveto 51

4. Seksuaaliväkivalta suhteen aikana 54

Marja Peltola

Seksuaaliväkivallan mittarit 54

Seksuaaliväkivallan yleiskuva 56

Seksuaaliväkivallan uhrikokemukset 59

Seksuaaliväkivallan tekijäkokemukset 64

Yhteenveto 64

5. Digitaalinen väkivalta suhteen aikana 67

Anu Isotalo

Digitaalisen väkivallan mittarit 67

Digitaalisen väkivallan yleiskuva 70

Digitaalisen väkivallan uhrikokemukset 74

Digitaalisen väkivallan tekijäkokemukset 77

Digitaalisen väkivallan uhrikokemusten toistuvuus, vakavuus ja seuraukset **79**
Digitaalisen väkivallan tekijäkokemusten toistuvuus ja tekojen selittämistavat **84**
Yhteenveto **87**

6. Väkivallan kasautuminen nuorten suhteissa 89

Roosa Saukkonen

Uhrikokemusten kasautuminen ulottuvuuksittain **89**
Tekijäkokemusten kasautuminen ulottuvuuksittain **91**
Uhri- ja tekijäkokemusten kytkeytyminen **93**
Samassa taloudessa asuvien aikuisten väkivaltaisuuden yhteys nuorten suhteissaan kokemaan tai tekemään väkivaltaan **96**
Yhteenveto **100**

7. Väkivallasta kertominen 103

Päivi Honkatukia ja Kirta Sorvari

Väkivallasta kertomisen mittarit **103**
Väkivallasta kertomisen yleiskuva **106**
Seksuaalisesta painostuksesta kertominen **113**
Digitaalisesta väkivallasta kertominen **116**
Yhteenveto **119**

8. Väkivalta suhteen jälkeen 121

Kirta Sorvari

Suhteen jälkeisiä väkivaltakokemuksia koskevat mittarit **121**
Suhteen jälkeen tapahtuneen väkivallan yleiskuva **123**
Henkinen, fyysinen ja seksuaalinen väkivalta **126**
Digitaalinen väkivalta **127**
Yhteenveto **129**

9. Johtopäätökset 131

Anu Isotalo

Väkivalta nuorten seurustelusuhteissa on yleistä **131**
Väkivaltakokemukset kasautuvat samoille nuorille **132**
Vakavimmasta väkivaltakokemuksesta kerrotaan useimmiten ystäville ja kavereille **133**
Näkökulmia nuorten seurustelusuhdeväkivallan tunnistamiseen, väkivaltaan puuttumiseen ja ehkäisytyöhön **134**

Lähteet 137

Liite: Kyselyssä kysytyt kysymykset 143

Esipuhe

Suomessa nuorten seurustelusuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa on toistaiseksi tutkittu vähän. Tässä raportissa kuvataan perustulokset ensimmäisestä suomalaisesta kyselystä, joka keskittyy kasvotusten ja digitaalisesti koettuun ja tehtyyn väkivaltaan nuorten seurustelusuhteissa. Kyselytutkimuksen toteutuksessa on hyödynnetty kyselylomaketta, jota on alun perin käytetty viidessä Euroopan maassa toteutetussa *Safeguarding Teenage Intimate Relationships* (STIR) -tutkimuksessa ja sen jälkeen Ruotsissa toteutetussa vastaavassa tutkimuksessa.

Kyselytutkimus on tehty Tampereen yliopiston *Kiistelty suostumus. Läheisyyden sosiaalinen ja digitaalinen rajankäynti nuorten romanttisissa suhteissa* -tutkimushankkeessa (2019–2023), jota on johtanut professori Päivi Honkatukia ja rahoittanut Suomen Akatemia (päätös 324094). Tutkijatohtori Anu Isotalo on työskennellyt kyselytutkimuksen vastuututkijana. Muut tutkimusryhmän jäsenet hankkeen aikana ovat olleet dosentti Marja Peltola, tutkijatohtori Timo Aho ja väitöskirjattutkija Roosa Saukkonen sekä tutkimusavustajat Kirta Sorvari ja Nella Tanninen. Hankkeen kansainväliseen ohjausryhmään ovat kuuluneet seuraavat henkilöt: professori Christine Barter, vanhempi tutkija Anja Bredal, professori Jeff Hearn, dosentti Veronika Honkasalo, professori Suvi Keskinen, professori Johanna Niemi, professori Ann Phoenix ja professori Carolina Överlien.

Kiitämme STIR-hanketta mahdollisuudesta hyödyntää hankkeen tekemää kyselylomaketta Suomessa toteuttamassamme tutkimuksessa. Erityisesti kiitämme STIR-hankkeen johtajaa Christine Barteria (University of Central Lancashire) sekä Norjan osatutkimuksen ja Ruotsin tutkimuksen johtajaa Carolina Överlienä (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress ja Stockholms universitet) kaikesta kyselyn toteutukseen liittyvästä asiantuntemuksesta. Kyselyn

suunnitteluun liittyvistä keskusteluista ja asiantuntemuksesta kiitämme myös vanhempaa tutkijaa Per Moum Hellevikiä Norjan tutkimusryhmästä sekä yliopistonlehtori Sibel Korkmazia Ruotsin tutkimusryhmästä. Lisäksi kiitämme tutkija Monica Fagerlundia, erikoistutkija Sami Myllyniemeä, tutkijatohtori Riikka Ikosta ja oikeusministeriön neuvottelevaa virkamiestä Minna Piispaa heidän asiantuntevasta palautteestaan kyselyn suunnitteluvaiheessa. Tampereen yliopiston IT-asiantuntijaa Jori Mäntysaloa kiitämme LimeSurvey-kyselyn toteuttamisvaiheen kattavasta teknisestä opastuksesta ja tuesta.

Tutkimuksemme ei olisi ollut mahdollinen ilman tutkimukseen osallistuneita oppilaitoksia. Kiitämme oppilaitosten henkilökuntaa ja kyselyyn vastanneita nuoria arvokkaasta yhteistyöstä. Toivomme, että kyselytutkimuksen tulokset herättävät keskustelua nuorten turvallisen kasvun tukemiseen ja seurustelusuuhdeväkivallan ehkäisyyn liittyvistä kysymyksistä. Toivomme myös, että tulokset tarjoavat mahdollisuuden keskustelunavaukseen, johon nuorten kanssa työskentelevät voivat nuorten kanssa yhdessä tarttua.

Tampereella 20.6.2023

Anu Isotalo ja työryhmä

Päivi Honkatukia (hankkeen johtaja)

Marja Peltola

Roosa Saukkonen

Kirta Sorvari

1. Johdanto

Anu Isotalo

Ensimmäiset seurustelusuhteet ovat osa monien suomalaisnuorten nuoruutta, ja kokemukset parisuhteista yleistyvät iän myötä. Kouluterveyskyselyn mukaan noin 17 prosentilla 8.–9.-luokkalaisista, 26 prosentilla lukiolaisista ja 35 prosentilla ammatillisten oppilaitoksen opiskelijoista on seurustelukumppani, ja tytöt seurustelevat poikia useammin (THL 2021). Nuoruuden seurustelusuhteissa monia parisuhteisiin liittyviä asioita koetaan ensimmäistä kertaa. Kysymykset siitä, mitä seurustelu on, mitä intiimi läheisyys merkitsee ja miten kumppanina toimitaan huomioiden omat ja toisen rajat, tulevat ensimmäistä kertaa ajankohtaisiksi. Nuorten suhteissa ei tyypillisesti asuta yhdessä, olla avioliitossa tai yhteisen lapsen vanhempia, ja kokemusperustainen perspektiivi parisuhteisiin on lyhyempi kuin aikuisuuden ikävaiheissa. Sekä nuorten välisten parisuhteiden että näissä suhteissa tapahtuvan väkivallan tarkastelu edellyttääkin paitsi nuorten erilaisten taustojen, myös nuoruuden parisuhteisiin liittyvien erityispiirteiden huomioimista (Isotalo 2019).

Nuoriin kohdistuvaa erilaista häirintää ja väkivaltaa koskevasta julkisesta keskustelusta huolimatta seurustelusuhteissa tapahtuva väkivalta on jäänyt suhteellisen vähäiselle huomiolle. Nuorten kokemasta väkivallasta on Suomessa selvästi vähemmän tutkimustietoa kuin aikuisten parisuhdeväkivallasta. Kansainvälisissä tutkimuksissa nuorena koetun parisuhdeväkivallan on kuitenkin todettu olevan fyysistä ja psyykkistä terveyttä vahingoittava riskitekijä, jolla voi olla kauaskantoisia kielteisiä vaikutuksia tuleviin ihmissuhteisiin ja elämänlaatuun (esim. Ackard ym. 2007; Belshaw ym. 2012; Wiklund ym. 2010).

Suomessa seurustelukumppanin tekemän väkivallan esiintyvyyttä on tarkasteltu nuorille suunnatuissa kyselyissä yksittäisten kysymysten avulla, joilla on kartoitettu jotain tiettyä väkivallan ulottuvuutta osana toistuvia kyselyitä (Isotalo 2017; Niemi 2010; Salmi 2009). Perusopetuksen 9.-luokkalaisten kokemasta väkivallasta on kysytty nuorisoriikollisuuskyselyssä, jonka mukaan kaksi prosenttia tytöistä ja pojista oli viimeisen vuoden aikana kokenut seurustelukumppanin käyneen

fyysisesti kimppuun kuten lyöneen, potkineen tai käyttäneen jotain asetta (Kaakinen & Näsi 2021). Yhdeksäsluokkalaisten fyysisen väkivallan kokemuksia viimeisen vuoden ajalta on kysytty äskettäin myös lapsiuhritutkimuksessa, jonka mukaan tytöistä 13 prosenttia ja pojista kaksi prosenttia oli kokenut väkivaltaa nykyisen tai entisen seurustelukumppanin tekemänä. Kyselyssä kysyttiin viimeisintä väkivalta-kokemusta, ja fyysisellä väkivallalla tarkoitettiin lyömistä tai kimppuun käymistä. (Mielityinen ym. 2023b.) Vuoden 2013 lapsiuhritutkimukseen verrattuna niiden kokemusten osuus, jossa tekijänä oli seurustelukumppani, oli tyttöjen osalta kasvanut 6 prosenttiyksikköä ja poikien osalta yhden prosenttiyksikön (Mielityinen ym. 2023a).

Äskettäin alaikäisten tyttöjen elämänsä aikana kokemaa väkivaltaa on lisäksi tarkasteltu osana edustavaan otokseen perustunutta kyselytutkimusta lähi-suhdeväkivallasta (Siltala ym. 2022). Kysely tuo esiin 16–17-vuotiaiden tyttöjen elämänsä aikana kokeman parisuhdeväkivallan yleisyyden. Seurustelleista tytöistä 41 prosenttia oli kokenut henkistä väkivaltaa, 17 prosenttia fyysistä väkivaltaa tai väkivallan uhkaa, 13 prosenttia seksuaaliväkivaltaa ja viisi prosenttia vainoa. Myös aiemmassa korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksessa viisi prosenttia vastanneista oli kokenut vainoa kumppanin taholta elämänsä aikana (Kunttu ym. 2017). Tässä yhteydessä ei ole toistaiseksi kartoitettu muuta korkeakouluopiskelijoiden kokemaa seurustelusuhdeväkivaltaa.

Tässä raportissa kuvattavat tulokset perustuvat ensimmäiseen suomalaiseen oppilaitoskyselyyn, joka keskittyy nuorten seurustelusuhteissa tapahtuvaan väkivaltaan. Sähköiseen kyselyyn osallistui 15–20-vuotiaita peruskoulussa ja toisella asteella opiskelleita nuoria eri puolilla Suomea vuonna 2021. Kyselyssä kysyttiin kattavasti nuorten uhri- ja tekijäkokemuksista kartoittamalla erilaisia väkivallan muotoja ja niiden toistuvuutta nuorten romanttisissa suhteissa. Romanttiset suhteet määriteltiin kyselyssä suhteiksi, joissa seurustellaan, ollaan yhdessä tai on meneillään jotain. Kyselyssä sana suhde viittasi kaikkiin näihin suhteisiin, ja sanalla kumppani tarkoitettiin suhteen toista osapuolta. Tässä väkivalta- ja kokemus-käsittelevässä raportissa käytämme edellä kuvatuista suhteista käsitettä seurustelusuhde tai intiimisuhte, myös välttääksemme romantiikan ja väkivallan kielellistä kytkemistä tavassamme kuvata nuorten kokemuksia. Raportissa emme oleta, että intiimisyys nuorten välisessä suhteessa välttämättä tarkoittaa fyysistä seksuaalista koskettelua tai kanssakäymistä osapuolten välillä. Intiimisyys voi perustua myös muunlaiseen fyysiseen, emotionaaliseen, seksuaaliseen ja/tai digitaaliseen läheisyyteen.

Nämä määritelmät samoin kuin tutkimuksessa käytetty kyselylomake perustuvat aiemmin viidessä Euroopan maassa toteutettuun *Safeguarding Intimate Teenage Relationships* (STIR) -tutkimukseen, jossa tutkittiin nuorten kokemuksia digitaalisesta ja kasvotusten tapahtuneesta väkivallasta seurustelusuhteissa (Barter ym. 2017). STIR-tutkimuksessa kehitettiin tässäkin tutkimuksessa käytetty kyselylomake ja koottiin aineisto oppilaitoskyselyin Bulgariassa, Englannissa, Italiassa, Kyproksella ja Norjassa. Sittemmin kysely ja haastattelut on toteutettu myös Ruotsissa (Korkmaz 2021a; Øverlien ym. 2020). *Kiistelty suostumus* -hankkeessa on eurooppalaisten edeltäjien tapaan tehty myös seurustelusuhdeväkivaltaa kokeneiden nuorten haastatteluja. Tämä raportti keskittyy kyselytutkimuksen tuloksiin.

Väkivallan määritelmät

Nuorten seurustelusuhdeväkivalta on nuorten parisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa. Aikuisten parisuhdeväkivallan tavoin nuorten parisuhdeväkivalta on uhkaavaa, kontrolloivaa ja väkivaltaista käyttäytymistä, hyväksikäyttöä, häirintää tai vainoa, jonka tekijänä on nykyinen tai entinen kumppani. Kasvokkain tai digitaalisesti tapahtuvat henkisen, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan muodot ovat moninaisia ja toisiinsa limittyviä. (Stonard ym. 2014.)

Tässä raportissa kuvaamassamme oppilaitoskyselyssä seurustelusuhdeväkivaltaa tarkasteltiin henkisen, fyysisen, seksuaalisen ja digitaalisen väkivallan ulottuvuuksilla, uhrikokemuksia ja tekijäkokemuksia kysyen (ks. "Kyselyn sisältö"). Määrittelemme aiempia kyselytutkimuksia seuraillen henkisen väkivallan sanallisiksi, loukkaaviksi tarkoitetuiksi, uhkaaviksi tai kontrolloiviksi teoiksi. Fyysisellä väkivallalla tarkoitamme toiseen ruumiillisesti kajoavia, niin ikään satuttamiseen tai kontrollointiin pyrkiviä tekoja. Digitaalisella väkivallalla tarkoitamme verkkovälitteistä vahingoittamista kuten tahdonvastaista toistuvaa kontaktiin hakeutumista, loukkaavaa tai uhkaavaa viestittelyä, huhujen, luottamuksellisen tiedon tai intiimikuvien levittämistä sekä painostamista seksuaalisiin tekoihin tai intiimikuvien lähettämiseen. Verkkovälitteinen väkivalta voi ollut myös henkilön salasanojen haltuun ottamista ja käyttämistä hänen toimintansa valvomiseen, eri tavoin tapahtuvaa digitaalista seuraamista, kontrollointia ja vahtimista sekä henkilön eristämistä sosiaalisista kontakteista, tai muunlaista ihmissuhteiden vahingoittamista. Tavat, joilla näitä ulottuvuuksia on lähestytty nuorille suunnatussa kyselyssä, esitetään tässä raportissa kutakin väkivallan ulottuvuutta tarkastelevan luvun alussa.

Kyselyn sisältö

Hyödyntämämme kyselyinstrumentti on aiemmillä eurooppalaisilla kyselykerroilla todettu soveltuvaksi nuorten väkivaltakokemusten tutkimiseen oppilaitosympäristöissä (Barter ym. 2017; Korkmaz ym. 2022). Kyselyn toteutuksen suunnitteluvaiheessa teimme kyselyn sisältöön joitakin muutoksia, joiden tarkoituksena oli sovittaa kysely Suomen oloihin ja tarkentaa tiettyjä aihealueita.

Henkisen, fyysisen ja digitaalisen väkivallan uhrikokemuksia koskevia kysymyksiä kohdennettiin kysymällä kussakin osiossa, mikä on ollut vastaajan vakavin väkivaltakokemus, ja kohdistamalla jatkokysymykset tähän vakavimpaan kokemukseen ja siitä kertomiseen eri henkilöille. Suomalaisessa kyselyssä kysyttiin ruotsalaisen kyselyn tapaan myös, kuka oli tärkein henkilö, jolle vastaaja kertoi, ja miten hän reagoi. Sitä, minkälainen olo vastaajalla oli väkivaltakokemuksen jälkeen, kysyttiin monivalintaosioissa useammalla vastausvaihtoehdolla kuin alkuperäisessä kyselyssä. Koska Suomessa on hyvin vähän tutkimusta myös seurustelusuhteen jälkeen tapahtuneesta väkivallasta (Isotalo 2020), kyselyyn lisättiin tätä aihepiiriä koskevia kysymyksiä. Näiden tarkennusten myötä Suomessa toteutetussa kyselyssä oli enemmän kysymyksiä kuin aiemmissa kyselyissä. Joitakin kysymyksiä jätettiin myös pois, esimerkiksi kysymykset vastaajan etnisyydestä, uskonnosta, terveydentilasta tai pakottamisesta pornon katseluun. Vastaajilta ei myöskään kysytty, käyttävätkö he puhelinta, tietokonetta tai sosiaalista mediaa, koska oletuksemme oli, että kyselyyn oppilaitoksissa osallistuneet 15–20-vuotiaat nuoret olivat käyttäneet vähintäänkin jotain näistä välineistä.

Kyselylomake laadittiin internet-pohjaisiin kyselyihin tarkoitetulla LimeSurvey-kyselytyökalulla. Kyselyssä oli yhdeksän osiota: 1) Taustatiedot; 2) Romanttiset suhteet elämäni aikana; 3) Yhteydenpito puhelimella ja sosiaalisessa mediassa suhteen aikana; 4) Seksuaaliset viestit ja kuvamateriaali suhteen aikana; 5) Kokemukset kasvotusten suhteen aikana; 6) Kokemukset suhteen jälkeen; 7) Muut kokemukset; 8) Yleisiä kysymyksiä kaikille vastaajille. (Liite.)

Seurustelusuhdeväkivaltaa koskevat kysymykset ovat osioissa 3, 5 ja 6. Osiossa 3 olivat digitaalisen väkivallan kysymykset, ja osiossa 5 henkisen, fyysisen ja seksuaaliväkivallan kysymykset. Osio 4 käsitteli digitaalisen intiimin kanssakäymisen kokemuksia (sexting) seurustelusuhteissa, ja sen tuloksia ei raportoida tässä raportissa. Osio 7 koski vastaajia, joilla ei ollut kokemuksia romanttisista suhteista. Heiltä kysyttiin ihastumisen kokemuksista ja senhetkisistä ajatuksista

koskien seurustelua. Osiossa 8 kysyttiin muun muassa kiusaamiskokemuksista ja perheessä koetusta väkivallasta sekä kyselyn herättämistä tunteista. Lisäksi vastaajia pyydettiin kertomaan tutkijoille näkemyksiä esimerkiksi siitä, miten nuorten suhteissa tapahtuvaa häirintää ja väkivaltaa voisi ehkäistä, saavatko he tarvittaessa tukea ja apua, ja minkälaisesta tuesta ja avusta heille olisi hyötyä.

Osiossa 2 suhdekokemuksia ilmoittaneille vastaajille osoitettujen kysymysten määrä vaihteli sen mukaan, miten he edeltäviin kysymyksiin vastasivat. Jos vastaajalla ei esimerkiksi ollut kokemuksia fyysisestä väkivallasta, hän ei nähnyt tähän väkivallan ulottuvuuteen liittyneitä jatkokysymyksiä, vaan kyselyyn luodut vastauspolut ohjasivat hänet seuraavaan osioon. Tästä syystä kysely kesti eri ajan eri vastaajille. Ne vastaajat, jotka olivat kokeneet kaikkia kyselyssä kysytyjä väkivallan muotoja ja tekivät kyselyn loppuun, vastasivat yhteensä 98 kysymykseen.

Tämän raportin tarkoituksena on kuvata kyselyn tulokset taulukossa 1.1 kuvattujen sisältöjen osalta. Nuorten vastaukset on esitetty raportissa kaikkien seurusteluiden vastaajien osalta kuvioissa. Raportissa sukupuolittaisia tuloksia kuvataan pääasiassa binäärisesti tyttöjen ja poikien kyselytulosten osalta siksi, että muulla tavoin itsensä identifioineiden vastaajia oli hyvin vähän, mikä vaikeutti vastauksista tehtäviä päätelmiä. Raportissa ei testata hypoteeseja tai tehdä tilastollista analyysiä, vaan tulokset kuvataan suorien jakaumien ja ristiintaulukoiden avulla silloin, kun se on mielekästä havaintojen lukumäärä huomioon ottaen. Tulosten tarkempi analyysi tehdään tulevissa tutkimusjulkaisuissa.

Taulukko 1.1 Kyselylomakkeen väkivaltateemat.

Uhrikokemukset suhteen aikana	
Henkinen väkivalta	<ul style="list-style-type: none">• Tekomuodot• Miten monessa suhteessa kokemuksia• Vakavin kokemus ja millainen olo sen jälkeen oli• Mitä tälle käytökselle tapahtui suhteen aikana• Vakavimmasta kokemuksesta kertominen• Tärkein henkilö, jolle kertoi ja miten tärkein henkilö reagoi
Fyysinen väkivalta	<ul style="list-style-type: none">• Tekomuodot• Miten monessa suhteessa kokemuksia• Vakavin kokemus ja millainen olo sen jälkeen oli• Mitä tälle käytökselle tapahtui suhteen aikana• Vakavimmasta kokemuksesta kertominen• Tärkein henkilö, jolle kertoi ja miten tärkein henkilö reagoi
Digitaalinen väkivalta	<ul style="list-style-type: none">• Tekomuodot• Miten monessa suhteessa kokemuksia• Vakavin kokemus ja millainen olo sen jälkeen oli• Mitä tälle käytökselle tapahtui suhteen aikana• Vakavimmasta kokemuksesta kertominen• Tärkein henkilö, jolle kertoi ja miten tärkein henkilö reagoi
Seksuaali- väkivalta	<ul style="list-style-type: none">• Seksuaaliseen kanssakäymiseen painostaminen ja pakottaminen• Painostamisen tavat• Voimakkain painostustilanne ja millainen olo sen jälkeen oli• Voimakkaimmasta painostustilanteesta kertominen• Tärkein henkilö, jolle kertoi• Miten tärkein henkilö reagoi

Tekijäkokemukset suhteen aikana

Henkinen väkivalta	<ul style="list-style-type: none">• Tekomuodot• Miten monessa suhteessa tehnyt ja miksi tehnyt
Fyysinen väkivalta	<ul style="list-style-type: none">• Tekomuodot• Miten monessa suhteessa tehnyt ja miksi tehnyt
Digitaalinen väkivalta	<ul style="list-style-type: none">• Tekomuodot• Miten monessa suhteessa tehnyt ja miksi tehnyt
Seksuaali- väkivalta	<ul style="list-style-type: none">• Seksuaaliseen kanssakäymiseen painostaminen ja pakottaminen
Uhri- kokemukset suhteen jälkeen	<ul style="list-style-type: none">• Tekomuodot (henkinen, fyysinen, seksuaalinen, digitaalinen väkivalta)
Tekijä- kokemukset suhteen jälkeen	<ul style="list-style-type: none">• Digitaalinen väkivalta: entisen kumppani intiimien viestien/ kuvien digitaalinen jakaminen muille ja miksi tehnyt
Perheessä koettu väkivalta	<ul style="list-style-type: none">• Itseen kohdistunut henkinen ja fyysinen väkivalta• Perheenjäsenen kohdistunut henkinen ja fyysinen väkivalta

Raportin rakenne

Johdannon jälkeen luvussa 2 kuvataan kyselyaineisto ja tutkimuksen toteutus. Tämän jälkeen siirrytään nuorten seurustelusuhteissaan ilmoittamien väkivalta-
kokemusten tarkasteluun aineiston pohjalta. Luvussa 3 kuvataan nuorten hen-
kisen ja fyysisen väkivallan uhri- ja tekijäkokemuksia suhteiden aikana. Luvussa
4 tarkastellaan seksuaaliväkivaltaa ja luvussa 5 digitaalista väkivaltaa uhri- ja
tekijäkokemusten osalta. Luku 6 tarkastelee puolestaan luvuissa 3–5 käsiteltyjen
väkivallan eri ulottuvuuksien kasautumista nuorten suhteissa. Luvussa käsitellään
myös uhri- ja tekijäkokemusten kytkeytymistä toisiinsa sekä samassa taloudessa
asuvien aikuisten väkivaltaisuuden yhteyttä nuorten suhteissaan kokemaan tai
tekemään väkivaltaan. Luvussa 7 analysoidaan uhrikokemuksista kertomista
luvuissa 3–5 käsiteltyjen väkivallan ulottuvuuksien osalta. Luvussa 8 tarkastellaan
eron jälkeen tapahtunutta väkivaltaa aineiston valossa. Lopuksi esitetään johto-
päättöksiä kyselyn tulosten pohjalta.

2. Tutkimuksen toteutus

Anu Isotalo

Tässä luvussa kuvataan kyselyn toteutuksen vaiheet. Ensin esitellään tutkimuksen aineisto, ja sen jälkeen selostetaan tutkimuslupaprosessi ja kyselyn toteutus oppilaitoksissa. Lopuksi tarkastellaan tutkimusetiikkaa ja nuorten antama palautetta kyselystä.

Tutkimukseen osallistuneet oppilaitokset

Verkkopohjainen kysely toteutettiin oppilaitoksissa vierailen eri puolilla Manner-Suomea koronapandemian aikana vuonna 2021. Pyrkimyksenämme oli tavoittaa noin 2000 suomenkielistä vastaajaa, joista arviolta puolet olisivat perusopetuksen 9.-luokkalaisia ja puolet toisen asteen opiskelijoita (neljäsosa lukiolaisia ja neljäsosa ammatillisten oppilaitosten perustutkinto-opiskelijoita). Kyseessä ei ole edustava otos, vaan näyte. Suunnitteluvaiheessa pyrittiin huomioimaan oppilaitosten erilaiset sijainnit sekä vastaajien erilaiset taustat, jotta tutkimukseen osallistuisi suomen tai ruotsin lisäksi muita kieliä kotikielensä puhuvia nuoria erilaisilta sosioekonomisilta alueilta ja erilaisista toisen asteen ammatillisista opintosuunnista. Suunnitteluvaiheessa hyödynsimme Tilastokeskuksen kunta- ja väestötilastoja sekä Opetushallituksen ylläpitämää Vipunen-tilastopalvelua saadaksemme mukaan sekä taajaan asutuissa että maaseutumaisissa kunnissa sijainneita oppilaitoksia.

Tutkimuksen aineisto muodostuu niiden oppilaitosten kyselyvastauksista, joihin saimme tutkimusluvan. Tutkimukseen osallistui neljä yläkoulua, neljä lukiota ja neljä ammatillista oppilaitosta, joista osa oli ammatillisen koulutuksen kuntayhtymään kuuluvia oppilaitoksia ja niiden yksikköjä eri kunnissa. Yläkouluissa ja lukioissa toivoimme mahdollisuutta toteuttaa kysely kaikissa 9.-luokan rinnakkaisluokissa ja lukioryhmissä, mihin useimmat oppilaitokset lupautuivat.

Ammatillisten oppilaitosten osalta suunnittelimme kyselyn toteutuksen yhteistyössä kunkin oppilaitoksen kanssa siten, että pyrimme tavoittamaan vastaajia erilaisilta aloilta. Huomioimme alakohtaiset sukupuolijakaumat välttääksemme nais- tai miesopiskelijoiden yliedustusta vastaajissa.

Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto koostuu 15–20-vuotiaiden nuorten kyselyvastauksista, joita on yhteensä 1206. Aineistosta on ennen varsinaista analyysiä poistettu ne vastaukset, jotka tulkittiin selviksi pilailuvastauksiksi tai joissa vastaaminen oli lopetettu alun taustakysymyksiin. Aineistosta poistettiin myös vastaukset, joissa vastaaja ilmoitti olevansa 14-vuotias ilman, että huoltajat olisivat puoltaneet tutkimusosalistumista ja ilmoittaneet sen oppilaitokselle (ks. "Tutkimusetiikka"). Alkuperäisiä kyselyvastauksia oli yhteensä 1230 ja poistettuja vastauksia 24.

Kaikista vastaajista (N=1206) 44 prosenttia oli tyttöjä, 54 prosenttia poikia ja kaksi prosenttia ei-binäärisesti itsensä määritelleitä nuoria (puuttuva tieto: n=5). Kaikista vastaajista yläkoululaisia oli 30 prosenttia, lukiolaisia 37 prosenttia ja ammatillisten oppilaitosten (ml. kaksoistutkinto) opiskelijoita 32 prosenttia (puuttuva tieto: n = 9). Vastaajien iän keskiarvo oli 16,62 (keskihajonta 1,25). Kaikista vastaajista 83 prosenttia ilmoitti päivittäiseksi kotikielekseen suomen ja/tai ruotsin ja 10 prosenttia em. kielten lisäksi muun kielen. Kuusi prosenttia vastaajista ei puhunut kotona päivittäin lainkaan suomea, vaan jotain muuta kieltä.

Kaikista kyselyyn vastanneista nuorista noin kaksi kolmasosaa (65 %) ilmoitti seurustelleensa tai olleensa yhdessä jonkun kanssa, tai että heillä oli ollut jotain meneillään jonkun kanssa. Suurempi osa pojista (39 %) kuin tytöistä (29 %) ilmoitti, ettei heillä ollut kokemuksia suhteista. Taulukossa 2.1 kuvataan taustatiedot seurustelleista nuorista (n=782), joiden kyselyvastauksiin tämä raportti keskittyy.

Noin puolet seurustelleista nuorista oli suhteessa kyselyhetkellä. Senhetkisestä suhteesta ilmoitti kyselyssä 54 prosenttia seurustelleista tytöistä ja 43 prosenttia pojista. Seurustelleista yläkoululaisista 36 prosenttia, lukiolaisista 58 prosenttia ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista 48 prosenttia oli suhteessa kyselyhetkellä. Seurustelleiden vastaajien keski-ikä oli 16,73 vuotta (keskihajonta 1,25).

Tytöistä 88 prosenttia oli ollut suhteessa pojan, kolme prosenttia tytön ja seitsemän prosenttia tytön ja pojan kanssa. Pojista 97 prosenttia oli ollut suhteessa tytön, alle yksi prosentti pojan ja yksi prosentti tytön ja pojan kanssa. Ei-binäärisesti itsensä määritelleen kumppanin kanssa oli ollut tytöistä ja pojista alle yksi prosentti. Ei-binäärisesti itsensä määritelleistä vastaajista noin kolmasosa (31 %) oli ollut suhteessa poikien ja neljäsosa (25 %) tyttöjen kanssa. Loput näistä vastaajista ilmoittivat kokemuksista tyttöjen ja poikien tai tyttöjen ja poikien lisäksi ei-binäärisesti itsensä määritelleiden kumppanien kanssa. Kuten johdannossa mainittiin, pidämme tärkeänä huomioida ei-binäärisesti itsensä identifioivien nuorten vastaajaryhmän ja heidän vastauksensa. Koska heitä oli vastaajien joukossa kuitenkin vähän, raportissa sukupuolittainen tarkastelu keskittyy tyttöjen ja poikien vastauksiin.

Suurimmalla osalla seurustelleista nuorista oli kokemuksia suhteista samanikäisten nuorten kanssa (45 % vastaajista). Yli viidesosalla (22 %) kumppanien ikä oli vaihdellut. Itseä 1–2 vuotta vanhempia kumppaneita oli ollut 17 prosentilla ja 1–2 vuotta nuorempia kumppaneita 11 prosentilla vastaajista. Kokemuksia suhteista yli kaksi vuotta vanhempien kumppanien kanssa oli noin neljällä prosentilla. Viisi vastaajaa ilmoitti olleensa suhteessa itseään yli kaksi vuotta nuorempaan kumppaniin.

Taulukko 2.1 Taustatiedot seurustelleista vastaajista (n=782).

Taustatieto	n (%)
Sukupuoli^a	
Tyttö	372 (47,6)
Poika	392 (50,1)
En määrittele itseäni tytöksi tai pojaksi	17 (2,2)
Oppilaitos^b	
Peruskoulu (9. luokka)	210 (26,9)
Lukio	292 (37,3)
Ammatillinen oppilaitos (sis. kaksoistutkinto-opiskelijat)	277 (35,4)
Ikä^c	
15	156 (19,9)
16	179 (22,9)
17	235 (30,1)
18	162 (20,7)
19	26 (3,3)
20-	22 (2,8)
Päivittäinen kotikieli^d	
Suomi ja/tai ruotsi	652 (83,4)
Muu kieli ja suomi ja/tai ruotsi	81 (10,4)
Muu kieli	47 (6,0)
Suhteet	
Suhteessa kyselyhetkellä	379 (48,5)
Suhteessa aiemmin	403 (51,5)

Huom.

^a Yhteenlaskettu prosenttiluku on alle 100 % puuttuvan tiedon vuoksi (n=1).

^b Yhteenlaskettu prosenttiluku on alle 100 % puuttuvan tiedon vuoksi (n=3).

^c Yhteenlaskettu prosenttiluku on alle 100 % puuttuvan tiedon vuoksi (n=2).

^d Yhteenlaskettu prosenttiluku on alle 100 % puuttuvan tiedon vuoksi (n=2).

Tutkimusjärjestelyt ja tutkimusetiikka

Tutkimusluvut

Tutkimuslupahakemukset kyselyn toteuttamista varten lähetettiin kuntien ohjeistuksen mukaisesti joko kunnan sivistys- tai toimialajohtajalle tai suoraan oppilaitosten rehtoreille. Käytännössä tutkimuksen toteuttaminen perustui viime kädessä rehtorin arvioon siitä, oliko sivistys- tai toimialajohtajan puoltama kysely mahdollista toteuttaa kyseisessä oppilaitoksessa. Joissakin kunnissa tutkimuslupahakemukset pyydettiin myös ohjaamaan suoraan oppilaitokseen. Arvioimme koronapandemian vaikuttaneen merkittävästi oppilaitosten halukkuuteen osallistua tutkimukseen. Pandemiasta huolimatta monet oppilaitokset lähtivät kuitenkin mukaan ja pitivät tutkimusta tärkeänä. Haimme tutkimuslupaa yhteensä 38 oppilaitoksesta, joista 12 osallistui tutkimukseen.

Viidentoista oppilaitoksen tutkimuslupapyyntöön emme saaneet vastausta kyseisestä oppilaitoksesta tai kunnalta kahden tiedustelumme jälkeen (8 yläkoulua, 3 lukiota, 2 ammatillista oppilaitosta). Oppilaitoksia, joiden osalta saimme kielteisen kirjallisen päätöksen, oli yhteensä 11 (5 yläkoulua, 5 lukiota ja 1 ammatillinen oppilaitos). Oppilaitokset sijaitsivat kunnissa, joiden sivistys- tai toimialajohtaja ei puoltanut tutkimuslupaa tai joissa oppilaitoksen rehtori ei kannattanut tutkimuksen toteuttamista. Kielteviä päätöksiä perusteltiin useimmiten samanaikaisella koronaan liittyvällä ylimääräisellä kuormituksella. Toisena yleisenä syynä kieltäytymiselle kerrottiin oppilaitoksille osoitetut runsaat kyselypyynnöt, joiden paineessa opetukselta aikaa vieviä tutkimusosallistumisia oli rajoitettava. (Ks. Mielityinen ym. 2023a.) Perusopetuksen rehtorit kuvasivat myös oppilaiden kuormitusta ja tutkimusväsymystä toistuvien eri aiheisiin liittyvien tutkimusten vuoksi, joista osa saattoi olla myös kunnan velvoittamia tai valtakunnallisia.

Yhdessä tutkimuksesta kieltäytyneessä kunnassa toimialaviranomainen olisi edellyttänyt tutkimussuostumusta kaikkien alle 18-vuotiaiden nuorten huoltajilta. Pidimme kuitenkin ensisijaisena periaatteena nuorten oikeutta päättää itse osallistumisestaan heitä koskevaan sensitiiviseen tutkimukseen. Nuoren oma tutkimussuostumus oli olennainen lähtökohta myös siksi, ettemme voineet olettaa kaikkien huoltajien tietävän 15 vuotta täyttäneiden lastensa intiimisuhteista tai niissä mahdollisesti tapahtuneesta väkivallasta. Mielestämme tutkimussuostumuksen ei missään tilanteissa tullut edellyttää nuorelta näiden tietojen kertomista tai omiin kokemuksiin perustuvan osallistumishalukkuuden

perustelua huoltajalle (Överlien 2016). Tutkimuseettiset periaatteet kuvataan yksityiskohtaisesti tutkimusetiikkaa käsittelevässä alaluvussa.

Tutkimuksen toteuttaminen oppilaitoksissa

Tutkimusryhmä toteutti kyselyn oppilaitosvierailuilla tammi-joulukuussa 2021. Kysely toteutettiin tutkijoiden johdolla yhteensä 77 eri ryhmässä. Ryhmien kokoonpano vaihteli sen mukaan, koostuiko ryhmä yhden luokan/ oppiaineen/ kurssin opiskelijoista, vai oliko oppilaitos järjestänyt niin, että ryhmä koostui eri luokilta, oppiaineista tai kursseilta samaan luokkatilaan yhden vastuuopettajan kanssa tulleista vastaajista. Viimeksi mainittu järjestely toteutui säännönmukaisesti niissä kolmessa ammatillisen oppilaitoksen yksikössä, jossa kysely toteutettiin koronatilanteeseen liittyneiden oppilaitosvierailurajoitusten vuoksi etäyhteydellä.

Kysely toteutettiin internetissä LimeSurvey-kyselylomakkeella. Vastuututkija sopi aikataulut kunkin oppilaitoksen kanssa ja toimitti oppilaitoksen yhteyshenkilöille kyselyn päivämäärällä varustetut tiedotteet nuorille, huoltajille ja henkilökunnalle. Yhteyshenkilöt toimittivat tiedotteet Wilma-viesteillä asianosaisille noin kaksi viikkoa ennen kyselyä. Osassa oppilaitoksista huoltajien tiedotteet käännettiin useille eri kielille rehtorien ilmoittaman tarpeen mukaisesti.

Kyselypäivänä tutkimusryhmä vieraili kussakin oppilaitoksessa ennalta sovitun aikataulun mukaisesti. Kysely toteutettiin oppituntien aikana siten, että tutkijat esittelivät ja ohjeistivat tutkimuksen rinnakkaisissa ryhmissä peräkkäisillä oppitunneilla. Tutkija oli kussakin ryhmässä paikalla koko kyselyn ajan, myös etäyhteydellä toteutetuissa kyselytilanteissa.

Ennen kyselyn aloittamista tutkijat kertoivat tutkimushankkeen taustasta ja lukivat ääneen tiedotteen, jossa kuvattiin tutkimuksen periaatteet, kuten osallistumisen vapaaehtoisuus ja luottamuksellisuus. Tiedote oli myös kyselyn ensimmäisellä sivulla, josta nuoret saattoivat sen halutessaan lukea uudestaan itse. Nuorille annettiin mahdollisuus kysyä ja kommentoida mieleen tulleita asioita, minkä jälkeen tutkija kertoi internet-osoitteen kyselyyn, ja kyselytilanne alkoi. Kysely vei noin 25–30 minuuttia, ja se tehtiin kannettavalla tietokoneella, tabletilla tai puhelimella. Tutkija oli läsnä ja havainnoi kyselytilannetta yleisellä tasolla voidakseen reagoida, jos nuorilla oli jotain kysyttävää, jos joku heistä koki kyselytilanteen vaikeaksi tai jos joku halusi poistua ennen kyselytilanteen päättymistä.

Useimmiten myös opettaja oli paikalla koko kyselyn ajan. Joissakin ryhmissä opettaja poistui luokasta joksikin aikaa.

Kyselyn jälkeen tutkijat informoivat nuoria oppilashuollon/ opiskelijahuollon tarjoamasta tuesta sekä tutkimushankkeen nettisivustosta, jolle oli rakennettu erityinen ”Tietoa nuorille” -sivu. ”Tietoa nuorille” sisälsi useita linkkejä nuorille suunnatuille sivustoille, jotka tarjosivat mahdollisuuden maksuttomaan keskusteluun ja tietoon seksuaalisuudesta, nuorten seurustelusuhteista, häirinnästä ja väkivallasta. ”Tietoa nuorille” -sivulla oli myös kattavat yhteystiedot maksuttomiin apu- ja tukipalveluihin häirintää tai väkivaltaa eri muodoissaan kokeneille ja heille, jotka olivat huolissaan jostakin läheisestään. Suora linkki nuorten sivuun sekä mahdollisuus hakea apua oppilaitoksen ja maksuttomien palvelujen kautta mainittiin myös kyselylomakkeen lopussa. Lisäksi nuorilla oli mahdollisuus tulla juttelemaan tutkijan kanssa oppitunnin jälkeen mistä tahansa tutkimukseen liittyvästä asiasta. Oppilaitoksissa, joissa kysely toteutettiin etäohjeistuksella, nuoria varten avattiin anonyymi chat, johon lähetetyt viestit ja vastaukset näkyivät vain tutkijoille ja viestin lähettäneelle nuorelle.

Anonyymeja kyselyvastauksia säilytetään salasanasuojatulla verkkoasemalla Tampereen yliopistossa. Tulevaisuudessa kyselyaineisto arkistoidaan Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon jatkotutkimusta varten, jolloin siihen on pääsy vain rekisteröidyillä käyttäjillä.

Katoanalyysi ja tulosten luotettavuus

Katoa syntyy kyselytilanteessa yhtäältä siksi, että kaikki tavoitellut kohderyhmään kuuluvat eivät ole paikalla ja toisaalta siksi, että kaikki paikalla olevat kohderyhmään kuuluvat eivät osallistu kyselyyn, tai osallistuvat siihen puutteellisesti. Kyselyn yhteydessä oppilaitoksessa vierailleet tutkijat kysyivät kunkin ryhmän vastuopettajalta ryhmän koon ja poissaolleiden määrän, jotta katoa voitaisiin tietojen perusteella arvioida. Poissaolijoiden määrän selvittäminen oli mutkallista tilanteissa, joissa ryhmät koostuivat tietyn luokan oppilaista tai tietyn vuosikurssin opiskelijoista (esim. 9A tai lukion 1. vuosikurssi) tai tietyn kurssin opiskelijoista (erityisesti toisella asteella).

Joissakin oppilaitoksissa ja kaikissa etäyhteydellä toteutetuissa kyselytilanteissa eri ryhmiä oli kuitenkin yhdistelty samaan luokkatilaan yhden opettajan johdolla

kyselyä varten. Näissä tapauksissa emme saaneet riittävästi tietoa eri ryhmien poissaolijoista. Tästä syystä tarkkaa arviota kyselytilanteesta pois jääneiden nuorten määrästä ei myöskään ole mahdollista tehdä. Yhdessä etäyhteydellä toteutetussa kyselytilanteessa yksi opettaja ei ryhmineen jostain syystä tullut paikalle. Myöskään siitä, miten moni kussakin ryhmässä paikalla olleesta nuoresta vastasi kyselyyn, ei ole mahdollista saada tarkkaa tietoa.

Vastauksissa oli havaittavissa myös sisäistä katoa. Tämä tarkoittaa sitä, että puuttuvien vastausten määrä lisääntyi sitä mukaa, mitä pidemmälle kysely eteni. Vastaamisen keskenjättäneet vastaajat olivat yleensä keskeyttäneet kyselyn jo ensimmäisten kolmen osion kohdalla (1. Taustatiedot, 2. Romanttiset suhteet elämäni aikana, 3. Yhteydenpito puhelimella tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana). Tämän lisäksi osa kyselyn loppuun edenneistä vastaajista oli jättänyt vastaamatta joihinkin kysymyksiin. Tällainen vastaamatta jättämisen tapa vaikuttaa olleen yleisempää kuin kokonaan kyselyn kesken jättäminen. Vastaamatta oli saatettu jättää joihinkin kysymyksiin, jotka esimerkiksi käsittelivät jotakin tiettyä uhri- tai tekijäkokemusta. Syynä puuttuviin vastauksiin voi olla se, että kysely oli koettu liian pitkäksi tai yksityiskohtaiseksi, tai vastaaja ei muusta syystä ollut halunnut vastata jokaiseen kysymykseen.

Tulosten luotettavuuteen pyrittiin vaikuttamaan sillä, että tutkimusryhmä jalkautui oppilaitoksiin ja toteutti kyselyn ennalta suunnitellun ja kirjatun yhdenmukaisen ohjeistuksen ja toteutussuunnitelman mukaisesti. Erityistä huomiota kiinnitettiin tutkimuksen tarkoituksen selkeään kuvaamiseen nuorille sekä sellaisen vuorovaikutustilanteen luomiseen, jossa nuoret kokisivat tutkimukseen osallistumisen mielekkääksi ja voisivat kommentoida mieleensä tulleita asioita jo ennen kyselytilanteen aloittamista. Monissa ryhmissä nuoret myös näin tekivät. Tutkijat korostivat kyselytilanteessa vastaamisrauhaa ja keskittymistä omaan vastaamiseen. He organisoivat istumajärjestelyt siten, että nuorilla olisi riittävä etäisyys toisiinsa. He myös kannustivat nuoria vastaamaan kyselyn lopussa olleisiin avokysymyksiin kyselyn aihepiirin herättämistä ajatuksista ja seurustelusuhteissa tapahtuvan väkivallan ehkäisystä. Näitä teemoja käsitellään tulevaisuudessa tutkimusjulkaisuissa.

Tutkimusryhmä arvioi ryhmäkohtaiset kyselytilanteet ja keskusteli kokemuksestaan ja havainnoistaan ryhmän kesken jokaisen oppilaitosvierailun jälkeen.

Näiden arvioiden perusteella vastausten luotettavuuteen ovat voineet ajoittain vaikuttaa tilanteet, joissa jotkut vastaajista ohjeistuksesta huolimatta keskustelivat tai pilailivat keskenään kyselyn aikana tai häiritsivät muita vastaajia. Pääosin vastaaminen sujui ryhmissä kuitenkin rauhallisesti, ja nuoret vaikuttivat keskityvän kyselyyn. Osa vastaajista käytti vastaamiseen koko sille varatun ajan. Luokissa oli yleensä rauhallista niissäkin tilanteissa, joissa suurin osa oli saanut kyselyn valmiiksi, ja kyselytilanne vielä jatkui.

Tutkimusetiikka

Tutkimuksen eettistä ennakoarviointia haettiin Tampereen alueen ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta, joka puolsi tutkimuksen toteuttamista edellisessä ja tässä alaluvussa kuvatulla tavalla (lausunto 78/2019).

Tutkimuksessamme noudatimme Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjetta: ”Jos alaikäinen on täyttänyt 15 vuotta, tutkimukseen osallistumiseen riittää hänen oma suostumuksensa. Tällöinkin huoltajia tulee informoida tutkimuksesta, jos tutkimusasetelma tai -kysymykset sen sallivat” (TENK 2019, 9). Nämä eettiset periaatteet nojaavat Suomen ratifioimaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen lapsen oikeudesta päättää ilmaista tai olla ilmaisematta näkemyksiään itseään koskevissa asioissa (Yleissopimus lapsen oikeuksista, artiklat 12.1 ja 13.1).

Kuhunkin oppilaitokseen ennen kyselyä lähettämissämme tiedotteissa informoimme nuoria, huoltajia ja koulun henkilökuntaa siitä, että 15 vuotta täyttänyt nuori päättää osallistumisestaan ensisijaisesti itse. Huomioimme tiedotteissa kuitenkin sen, että jos tästä huolimatta joku huoltajista katsoi, ettei hänen 15 vuotta täyttänyt lapsensa voinut osallistua, ohjeistimme heitä ilmoittamaan asiasta ryhmän vastuuopettajalle. Mahdollistimme myös sen, että nuoret, jotka eivät olleet vielä täyttäneet 15 vuotta, saattoivat halutessaan osallistua kyselyyn huoltajan luvalla huoltajan informoimana. Tietoomme ei tullut huoltajien kieltäytymisiä tai ilmoituksia alle 15-vuotiaiden kyselyyn osallistumisesta.

Suullisesti ja kirjallisesti annetuissa tiedotteissa kerrottiin, että kyselyyn osallistuminen oli vapaaehtoista ja vastaamisen saattoi keskeyttää milloin tahansa kyselyn aikana. Kyselyyn tallentuivat tällöin ennen keskeyttämistä annetut vastaukset. Kyselyssä ei kerätty tunnisteellisia henkilötietoja eikä vastaajien IP-osoitteita. Vastaajille kerrottiin, että kyselyaineistoa käsiteltiin luottamuksellisesti, ja osallistuvat

kunnat ja oppilaitokset olivat anonyymejä. Nuoria informoitiin kyselyn jälkeen useista erilaisista nuorten palveluista ja auttavista tahoista ”Tietoa nuorille” -nettisivulla. Nuorille kerrottiin myös mahdollisuudesta keskusteluun tutkijan ja koulun henkilökunnan kanssa (ks. ”Tutkimuksen toteuttaminen oppilaitoksissa”).

Oppilaitoksen henkilökunnalle suunnatussa tiedotteessa toivottiin, että henkilökunta saa tarvittavilta osin tiedon kyselystä ja sen toteutusajankohdasta ennen kyselyä. Pyysimme myös, että oppilas- tai opiskelijahuoltohenkilökunta (terveydenhoitaja, kuraattori tai psykologi) olisi tavoitettavissa kyselypäivänä, jos joku vastaajista tuntee tarvetta keskusteluun. Tämä toteutustapa oli suunniteltu mahdollisimman korkeatasoisen eettisen tutkimuksen toteuttamiseksi ja siltä varalta, että joku vastaajista kokisi tarvitsevansa keskusteluapua, ei siksi, että olisimme arvioineet kyselyn olevan lähtökohtaisesti erityisen raskas nuorille. Aiemmissa nuorten väkivaltakokemuksia tarkastelleissa tutkimuksissa vastaajien palaute osallistumisesta on ollut pääosin myönteistä, tai sitten osallistumisella ei ole ollut heihin erityistä vaikutusta (Ellonen ym. 2008; Fagerlund ym. 2014). Kysyimme nuorten kokemuksia vastaamisesta myös tässä kyselyssä.

Nuorten palaute kyselystä

Kyselyn lopussa nuorilta kysyttiin, minkälaisia tuntemuksia kyselyyn vastaaminen oli herättänyt. Kysymykseen oli mahdollista vastata omin sanoin avokentässä sekä valitsemalla sopivat vaihtoehdot monivalintavaihtoehdoista *surua, järkytystä, helpotusta, herätti minut ajattelemaan, ja ei herättänyt erityisiä tuntemuksia*. Suurin osa monivalintaan vastanneista ilmoitti, ettei kysely herättänyt erityisiä tuntemuksia (68 % vastaajista). Yli viidesosa vastanneista (21 %) kertoi kyselyn herättäneen ajattelemaan. Surua oli kokenut 5 prosenttia, helpotusta 5 prosenttia ja järkytystä 4 prosenttia vastaajista.

Avokenttävastauksia oli yhteensä 56. Näistä vastauksista neljässä ei kerrottu vastaajan tuntemuksista ja kahdessa kyse oli mahdollisesti halusta tuoda omaa ääntä tai vastarintaa provosoivasti esiin. Avovastauksissa nuoret mainitsivat yksittäisiä asioita, teemoja tai tunnetiloja, jotka olivat palautetta kyselystä tai kommentteja heissä heränneistä ajatuksista. Avovastauksissa oli vähän toistuvia mainintoja erityisistä tuntemuksista. Tulkitsemme tämän viestivän myös siitä, että monivalintavaihtoehdot olivat vastaajille pääosin riittäviä kyselyn herättämien

tuntemusten ilmaisuun. Viisi vastaajaa kertoi kokeneensa ahdistusta, kaksi vastaajaa pientä ahdistusta ja viisi vastaajaa vitutusta. Muutama vastaaja kysyi avokentässä, miksi tällaisia asioita kysytään tai miksi tutkijat ovat niistä kiinnostuneita. Kolmessa vastauksessa kommentoitiin kyselyn tuoneen mieleen aiempia muistoja.

Avovastauksissa nuoret kommentoivat myös sitä, että kysely oli jäänyt hyvin lyhyeksi niille vastaajille, joilla ei ollut kokemusta seurustelusta. Heistä neljä ilmaisi kokeneensa surua tai yksinäisyyden tai alemmuuden tunnetta, koska heillä ei ollut seurustelukumppania. Lisäksi viisi nuorta kirjoitti pitäneensä kyselyä turhana, ja osalla näistä vastaajista ei ollut kokemuksia seurustelusta. Kyselyn suunnitteluvaiheessa tiedostimme merkittävän eron kyselyn kestossa riippuen siitä, oliko kyse seurustelleesta vai ei-seurustelleesta vastaajasta. Pohdimme, mitä tutkimuksemme aihepiirin kannalta olennaista tietoa voisimme kysyä niiltä nuorilta, joilla ei ollut seurustelukokemuksia. Päädyimme kuitenkin siihen, että keskitymme seurustelleiden nuorten kokemuksiin, koska tästä aihepiiristä on Suomessa hyvin vähän tutkimustietoa. Tutkimustehtävän laajentaminen olisi tarkoittanut kyselyn pidentämistä ja myös jonkinlaista mahdollista ei-seurustelleiden ja seurustelleiden vertailuasetelman sisällyttämistä mukaan tutkimukseen. Tämä olisi merkinnyt sitä, että myös seurustelleille nuorille suunnattujen kysymysten määrä olisi entisestään lisääntynyt, mitä emme pitäneet tarkoituksenmukaisena.

Nuorilla oli kyselyn lopussa mahdollisuus vastata vielä toiseen avokysymykseen. Heiltä kysyttiin: "Haluatko kertoa tutkijoille vielä lisää kyselyn aihepiiristä? Voit kirjoittaa ajatuksiasi seuraavista aihepiireistä tai jostain itse valitsemastasi: Miten nuorten suhteissa tapahtuvaa häirintää ja väkivaltaa voisi ehkäistä? Saavatko nuoret tarvittaessa tukea ja apua? Minkälaisesta tuesta ja avusta olisi heille hyötyä?" Yhteensä 368 nuorta vastasi tähän kysymykseen. Nuorten kirjoittamat vastaukset vaihtelivat yhden lauseen kommenteista yhden sivun mittaisiin pohdintoihin, joiden analyysi jää tämän raportin ulkopuolelle. Tässä kohdin on kuitenkin olennaista mainita, että osa nuorista ilmaisi kyselyn olleen tarpeellinen ja nostaneen esiin heille tärkeitä asioita. Jotkut nuoret kuvasivat esimerkiksi nuorten seurustelusuhteiden ja nuorten ongelmien vähättelyä aikuisten taholta. Joissakin vastauksissa kuvattiin nuorten seurustelusuhteissa tapahtuvan väkivallan puheeksi ottamisen tarvetta ja vähäistä tunnistamista oppilaitoksissa. Osa nuorista kuvasi myös haasteita avun hakemisessa ja saamisessa.

3. Henkinen ja fyysinen väkivalta suhteen aikana

Marja Peltola

Tässä luvussa tarkastellaan vastaajien kokemuksia seurustelusuhteen aikana kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa tapahtuneesta henkisestä ja fyysisestä väkivallasta. Henkisestä ja fyysisestä väkivallasta on kysytty kyselyssä siten, että vastaajille on korostettu kysymysten koskevan vain kasvokkain tai jaetussa fyysisessä tilassa tapahtuneita tekoja (vrt. luvut 4 ja 5). Käytännössä vastaajille on kyselyosion alussa kerrottu osion koskevan sitä, ”miten sinä ja kumppanisi olette suhteen aikana käyttäytyneet toisianne kohtaan kasvotusten (ei siis puhelimella tai sosiaalisessa mediassa)”. Kyselyssä ei ole käytetty henkisen ja fyysisen väkivallan käsitteitä, vaan on kysytty erilaisista kasvokkain tapahtuneista teoista, jotka tässä raportissa on jaoteltu henkisen ja fyysisen väkivallan käsitteiden alle. Jokaisen kysymyksen kohdalla vastaajia on kehoitettu pohtimaan kaikkia suhteitaan ja kumppaneitaan, riippumatta suhteen ajankohdasta. Vastauksista ei siis ole pääteltävissä, milloin raportoidut väkivaltakokemukset ovat tapahtuneet tai ovatko ne tapahtuneet nykyisen vai jo päättyneen suhteen aikana.

Henkisen ja fyysisen väkivallan mittarit

Taulukoissa 3.1 ja 3.2 on esitelty henkisen, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan kokemuksia seurustelusuhteiden aikana kartoittaneet mittarit. Kyselyssä on kysytty erikseen uhrikokemuksista ja kokemuksista väkivallan tekijänä. Taulukossa 3.1 on uhrikokemuksia ja taulukossa 3.2 tekijäkokemuksia koskevat kysymykset ja vastausvaihtoehdot.

Taulukko 3.1 Suhteen aikana tapahtuneita henkisen ja fyysisen väkivallan uhrikokemuksia kartoittavat kysymykset.

Haukkuminen	Onko kumppanisi haukkunut sinua ilkeästi suhteen aikana kasvotusten? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Huutaminen tai nimittely	Onko kumppanisi huutanut sinulle tai nimitellyt sinua ilkeästi suhteen aikana kasvotusten? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Ulkonäön kommentointi	Onko kumppanisi kommentoinut ilkeästi ulkonäköäsi/vartaloasi suhteen aikana kasvotusten? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Ilkeä puhe perheestä tai ystäväistä	Onko kumppanisi puhunut ilkeästi ystävästäsi/perheestäsi suhteen aikana kasvotusten? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Väkivallalla uhkaaminen	Onko kumppanisi uhannut sinua fyysisellä väkivallalla suhteen aikana kasvotusten? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Töniminen, kiinnipito, avokämменellä lyöminen	Onko kumppanisi tönäissyt sinua, pitänyt sinusta väkisin kiinni tai lyönyt sinua avokämменellä suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Nyrkillä tai esineellä lyöminen, kuristaminen, potkiminen	Onko kumppanisi lyönyt nyrkillä, ottanut kuristusotteeseen, potkinut tai lyönyt jollakin esineellä suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>

Taulukko 3.2 Suhteen aikana tapahtuneita henkisen ja fyysisen väkivallan tekijäkokemuksia kartoittavat kysymykset.

Haukkuminen	Oletko haukkunut häntä ilkeästi suhteen aikana kasvotusten? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Huutaminen tai nimitely	Oletko huutanut hänelle tai nimitellyt häntä ilkeästi suhteen aikana kasvotusten? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Ulkonäön kommentointi	Oletko kommentoinut ilkeästi hänen ulkonäköään/ vartalooaan suhteen aikana kasvotusten? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Ilkeä puhe perheestä tai ystäväistä	Oletko puhunut ilkeästi hänen ystäväistään/perheestään suhteen aikana kasvotusten? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Väkivallalla uhkaaminen	Oletko uhannut häntä fyysisellä väkivallallasuhteen aikana kasvotusten? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Töniminen, kiinnipito, avokämменellä lyöminen	Oletko töninyt häntä, pitänyt hänestä väkisin kiinni tai lyönyt häntä avokämменelläsuhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Nyrkillä tai esineellä lyöminen, kuristaminen, potkiminen	Oletko lyönyt nyrkillä, ottanut kuristusotteeseen, potkinut tai lyönyt jollakin esineellä suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>

Seuraavaksi henkisen ja fyysisen väkivallan yleiskuvaa tarkastellaan kyselyn pohjalta uhrikokemusten ja tekijäkokemusten osalta. Kokemuksia kuvataan oppilaitostyyppin, kotikielen ja sukupuolen mukaan.

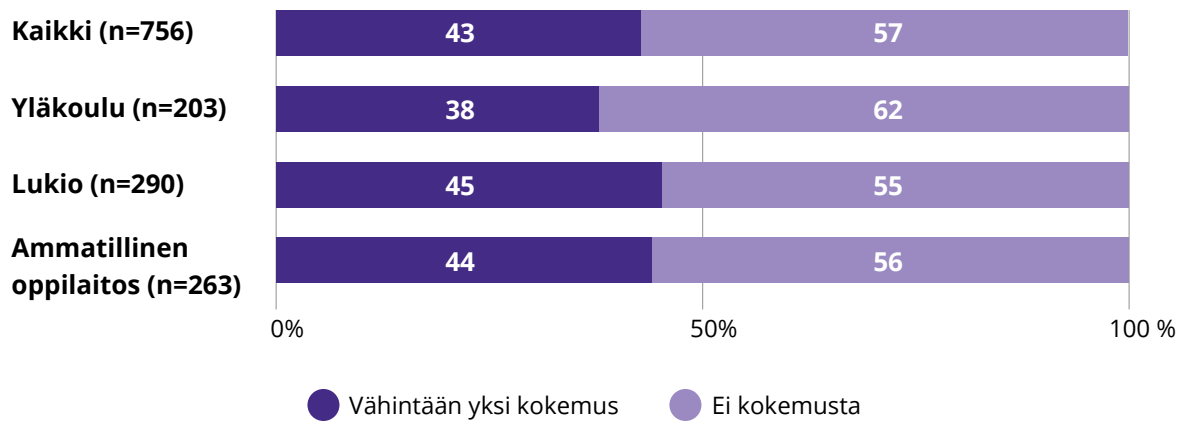
Henkisen ja fyysisen väkivallan yleiskuva

Seurustelusuhteen aikana tapahtuneiden väkivallanteiden tarkastelu osoittaa, että väkivalta ei ole nuorten suhteissa poikkeuksellinen ilmiö. Vastaajat raportoivat verraten paljon sekä henkisen että fyysisen väkivallan uhrikokemuksia: vähintään kerran jotakin kysytyistä kasvokkain tapahtuneista väkivallanteista raportoitiin peräti 43 prosenttia vastaajista.

Kuten on käynyt esiin aiemmissakin lasten ja nuorten kokemaa lähisuhdeväkivaltaa tarkastelevissa tutkimuksissa (Fagerlund ym. 2014; Mielityinen ym. 2023a), henkisen väkivallan uhrikokemukset ovat yleisempiä kuin fyysisen väkivallan uhrikokemukset. Tässä kyselyssä vajaa puolet kaikista joskus suhteessa olleista vastaajista (42 %) raportoitiin kokeneensa vähintään kerran vähintään yhtä henkiseksi väkivallaksi luokiteltua tekoa kumppaninsa taholta suhteen aikana. Myöskään fyysinen väkivalta ei ollut harvinaista, sillä suhteessa olleista vastaajista 16 prosenttia ilmoitti kokeneensa ainakin kerran jotakin kysytyistä fyysisen väkivallan muodoista.

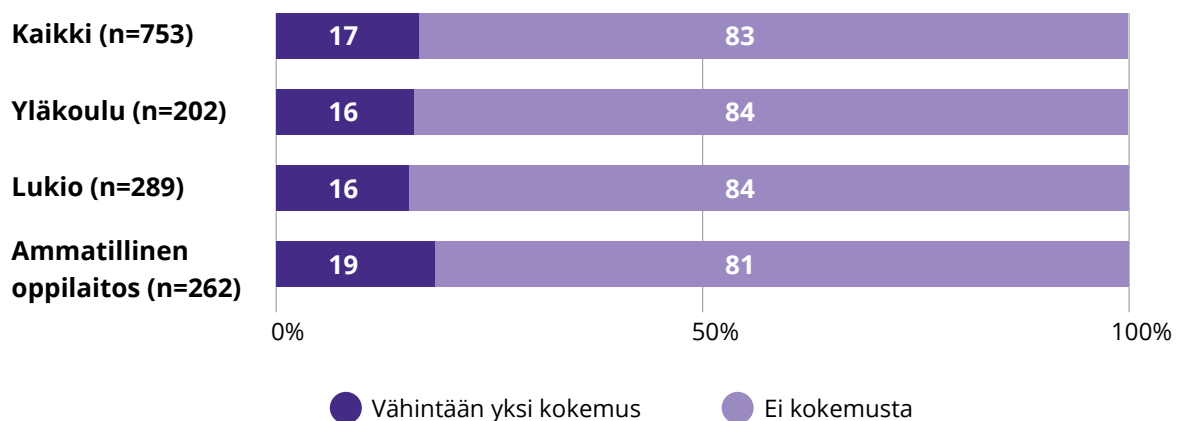
Uhrikokemuksiin verrattuna kokemuksia erilaisten väkivallan muotojen tekijänä raportoitiin huomattavasti vähemmän. Vastaajista 23 prosenttia on ilmoittanut tehneensä jotakin henkiseksi väkivallaksi luokiteltua tekoa suhteessa vähintään kerran, ja kuusi prosenttia kertoi tehneensä kumppanilleen vähintään kerran jotakin kysytyistä fyysisen väkivallan muodoista. Tämä ero liittyy siihen, että väkivaltaa suhteessa ei pidetä sosiaalisesti hyväksyttävänä, ja tästä syystä anonyymissä kyselyssä vältellään tekijän positiioon asettumista. Samalla ero havainnollistaa myös väkivallan tulkinnallista luonnetta.

Tässä alaluvussa kasvokkaisia henkisen ja fyysisen väkivallan uhri- ja tekijäkokemusten yleisyyttä kuvataan oppilaitostyyppin, kotikielen ja sukupuolen mukaan. Oppilaitostyypeittäin uhrikokemuksia tarkasteltaessa käy ilmi, että erot ovat verraten pieniä. Erot eivät myöskään ole tilastollisesti merkitseviä sen paremmin uhri- kuin tekijäkokemustenkaan kohdalla. Peruskoulun 9. luokalla opiskelevista vastaajista 38 prosenttia, lukiossa opiskelevista vastaajista 45 prosenttia ja ammattioppilaitoksessa opiskelevista vastaajista 44 prosenttia oli kokenut henkistä väkivaltaa suhteessaan. (Kuvio 3.1.)

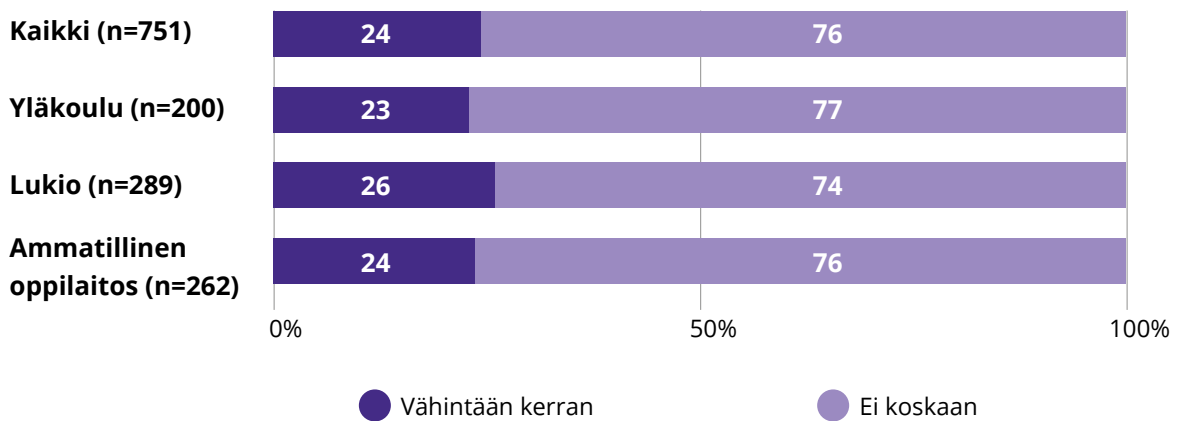
Kuvio 3.1 Kasvokkain tapahtuneet henkisen väkivallan uhrikokemukset suhteessa oppilaitostyyppin mukaan (%).

Uhrikokemusten lisääntyminen iän myötä on ennakko-oletusten mukaista, ainakin jos oletetaan, että vanhemmilla vastaajilla oli takanaan useampia ja/tai pidempiä seurustelusuhteita kuin nuoremmilla vastaajilla. Näin heillä voi olla enemmän ja pidemmältä ajalta suhdehistoriaa, johon voi mahdollisesti liittyä myös väkivaltakokemuksia. Tämän ennakko-oletuksen vastaisesti fyysistä väkivaltaa suhteessa kokeneiden osuudet olivat hyvin samankaltaisella tasolla kaikissa oppilaitoksissa: sekä peruskoulussa että lukiossa opiskelevista vastaajista 16 prosenttia raportoi kohdanneensa jotakin fyysisen väkivallan muotoa suhteessaan, ammattioppilaitoksissa opiskelevista hivenen useampi, 19 prosenttia (kuviot 3.2).

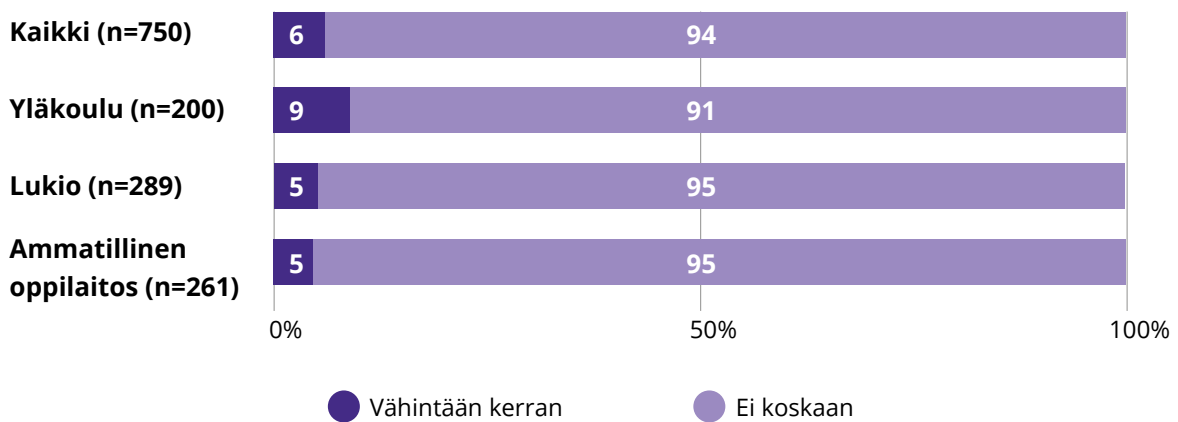

Kuvio 3.2 Fyysisen väkivallan uhrikokemukset suhteessa oppilaitostyyppin mukaan (%).

Tekijäkokemuksia tarkasteltaessa oppilaitosten väliset erot ovat niin ikään pienet. Ainakin yhtä henkiseksi väkivallaksi luokiteltua tekoa raportoi tehneensä suhteessa 23 prosenttia peruskoulussa opiskelevista vastaajista, 26 prosenttia lukiossa opiskelevista ja 24 prosenttia ammattioppilaitoksessa opiskelevista vastaajista (kuvio 3.3). Fyysisiä väkivallantekoja peruskoulussa opiskelevat vastaajat raportoivat jopa hieman enemmän kuin toisen asteen opiskelijat – peruskoulun opiskelijoista 9 prosenttia raportoi tehneensä vähintään yhtä kysyttyä väkivallantekoa, kun taas viisi prosenttia sekä lukion että ammattioppilaitosten opiskelijoista raportoi näin (kuvio 3.4).

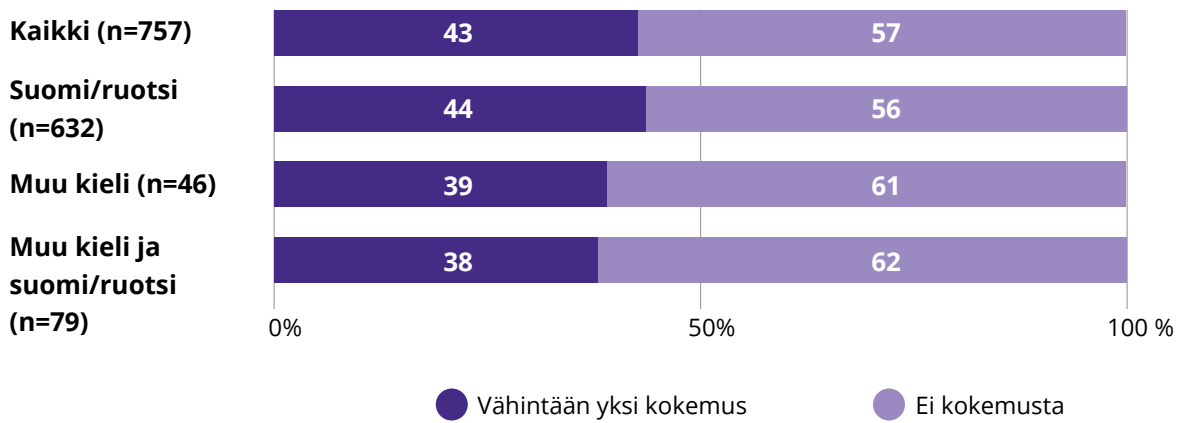

Kuvio 3.3 Kasvokkain tapahtuneen henkisen väkivallan tekijäkokemukset suhteessa oppilaitostyyppiin mukaan (%).

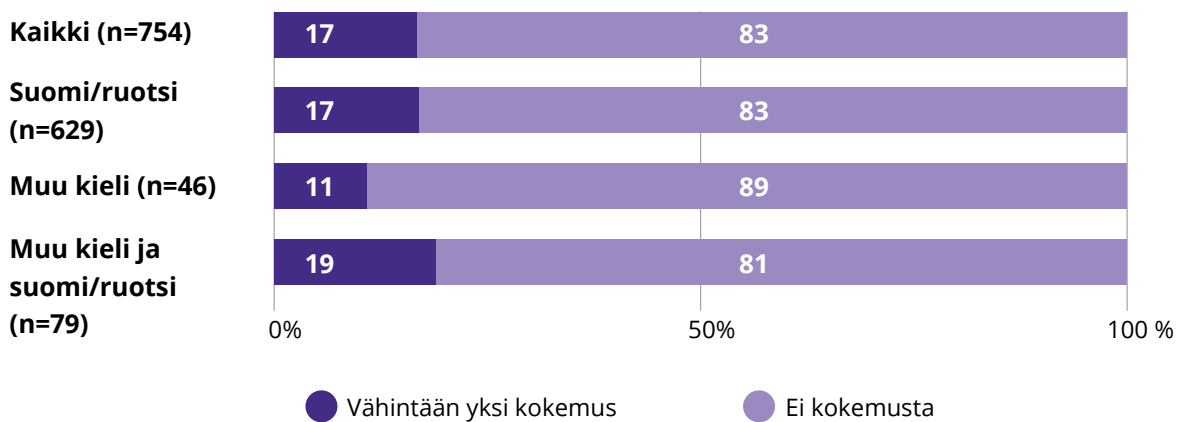

Kuvio 3.4 Fyysisen väkivallan tekijäkokemukset suhteessa oppilaitostyyppiin mukaan (%).

Kotikielen merkitys henkisen ja fyysisen väkivallan kokemuksille suhteessa vaikuttaa niin ikään verraten pieneltä, eivätkä sen mukaiset erot ole tilastollisesti merkitseviä. Ainakin jotakin kysytyistä henkisen väkivallan muodoista raportoi kokeneensa 44 prosenttia vain suomea tai ruotsia kotikielenään puhuvista vastaajista, 39 prosenttia jotakin muuta kieltä kotikielenään puhuvista vastaajista ja 38 prosenttia suomea/ruotsia ja jotakin muuta kieltä kotikielenään puhuvista vastaajista. (Kuvio 3.5.) Ainakin jotakin fyysisen väkivallan muodoista raportoi kokeneensa 17 prosenttia vain kotimaisia kieliä kotonaan puhuvista vastaajista, 11 prosenttia vain jotakin muuta kieltä kotonaan puhuvista vastaajista ja 19 prosenttia niistä vastaajista, jotka puhuivat kotonaan sekä suomea/ruotsia että jotakin muuta kieltä (kuvio 3.6).

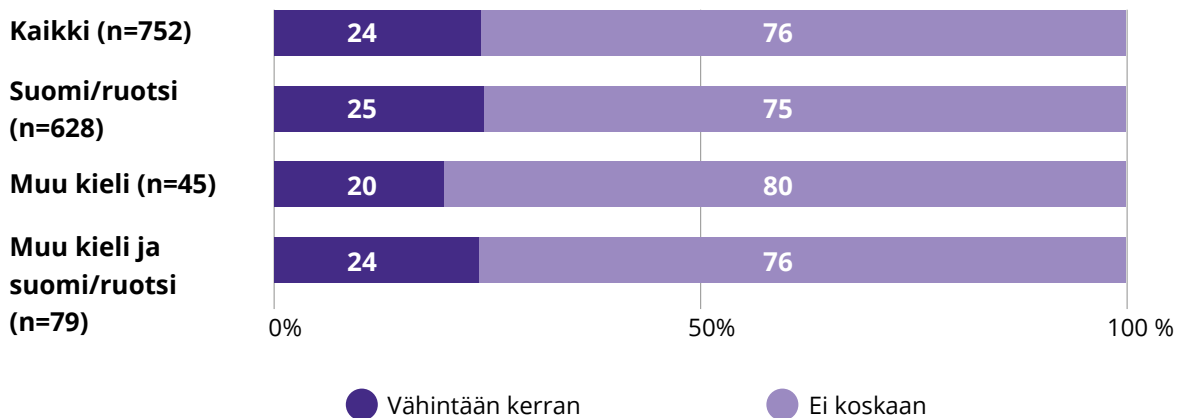

Kuvio 3.5 Kasvokkain tapahtuneen henkisen väkivallan uhrikokemukset suhteessa kotikielen mukaan (%).

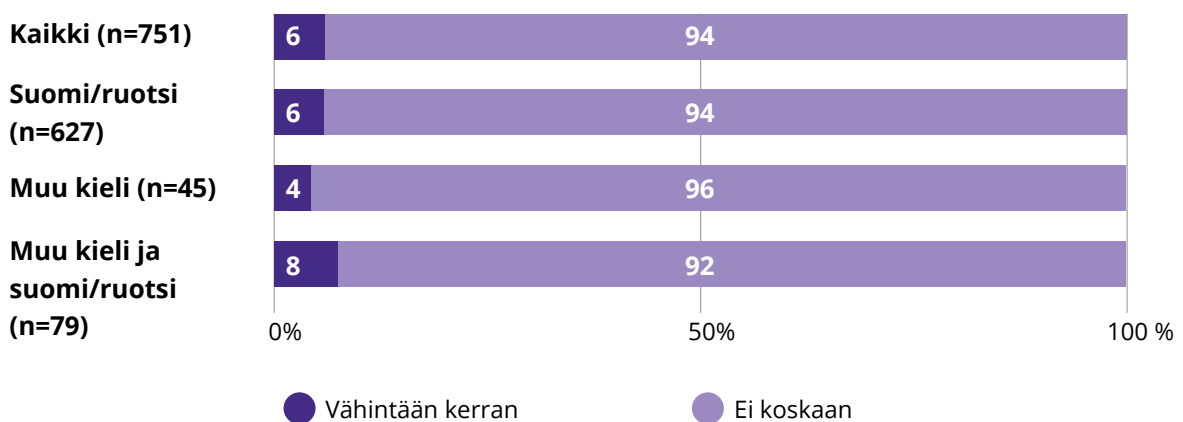

Kuvio 3.6 Fyysisen väkivallan uhrikokemukset suhteessa kotikielen mukaan (%).

Myös tekijäkokemuksia tarkasteltaessa kotikielen merkitys on pieni. Henkistä väkivaltaa raportoi suhteessa tehneensä vain suomen- tai ruotsin kieltä kotonaan puhuvista vastaajista neljännes (25 %). Suunnilleen sama osuus (24 %) sekä suomea/ruotsia että jotakin muuta kieltä kotonaan puhuvista raportoi tehneensä näitä tekoja, ja vain jotakin muuta kieltä kotonaan puhuvista vastaajista viidennes (20 %). (Kuvio 3.7.) Fyysisen väkivallan osalta vastaavat osuudet olivat kuusi, neljä ja kahdeksan prosenttia (kuvio 3.8). Fyysisen väkivallan tekoja raportoineiden, kotonaan muita(kin) kieliä kuin suomea tai ruotsia puhuvien vastaajien osalta on hyvä huomata, että vastaajaryhmän koko on hyvin pieni. Myöskään nämä erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä.

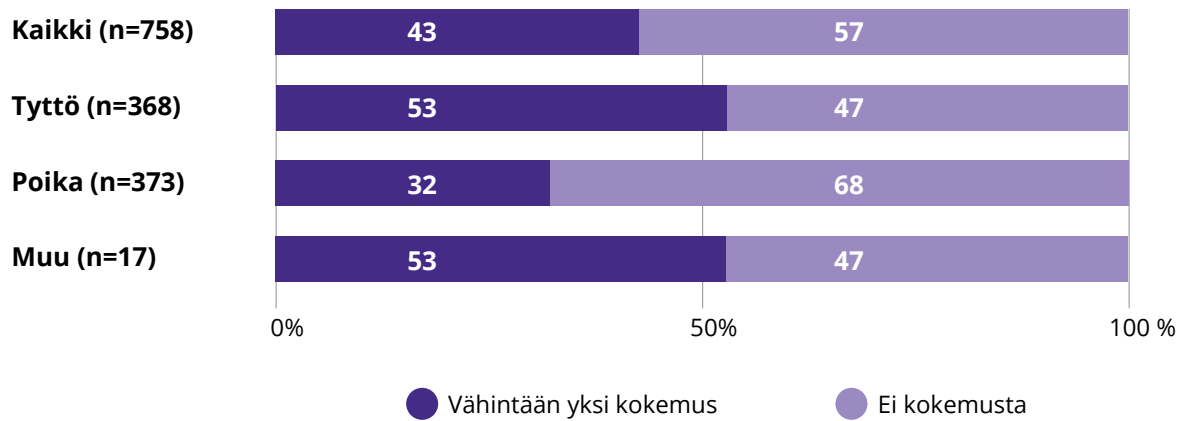

Kuvio 3.7 Kasvokkain tapahtuneen henkisen väkivallan tekijäkokemukset suhteessa kotikielen mukaan (%).

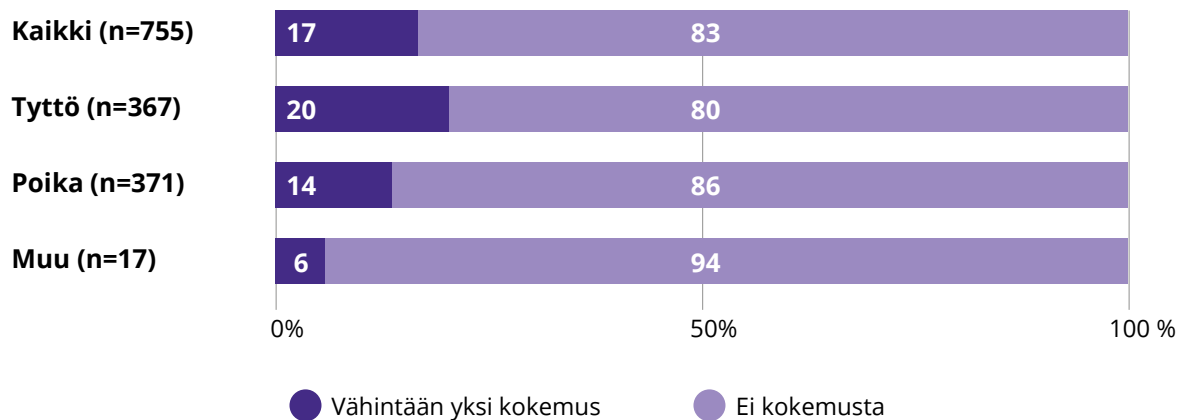

Kuvio 3.8 Fyysisen väkivallan tekijäkokemukset suhteessa kotikielen mukaan (%).

Väkivaltakokemusten tarkastelu sukupuolen mukaan kertoo, että henkistä väkivaltaa raportoitiin kokeneensa suhteessa (ainakin kerran ainakin jotakin kysytyistä teoista) 53 prosenttia tytöistä ja 32 prosenttia pojista. Fyysistä väkivaltaa raportoitiin kokeneensa suhteessa 20 prosenttia tytöistä ja 14 prosenttia pojista. (Kuviot 3.9 ja 3.10.) Sukupuolen mukaiset erot ovat myös tilastollisesti merkitseviä.

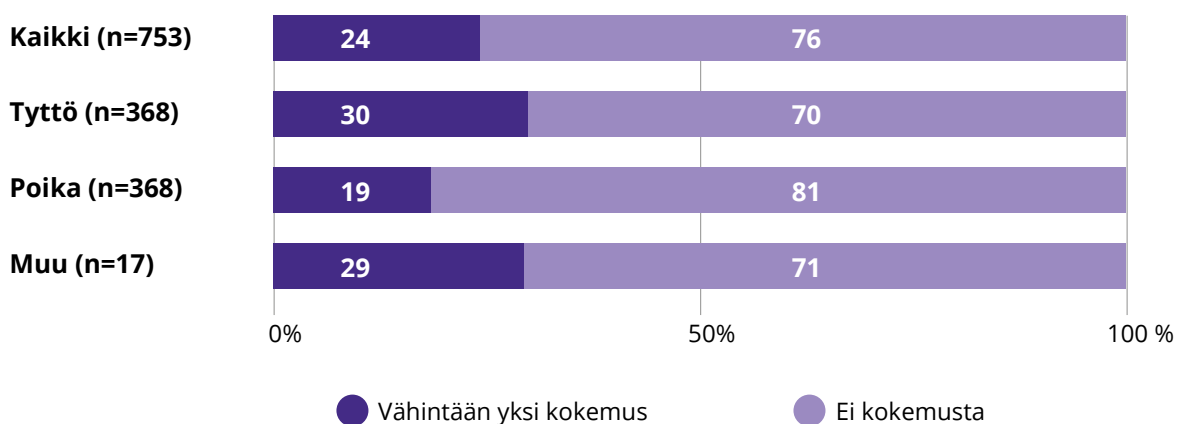

Kuvio 3.9 Kasvokkain tapahtuneet henkisen väkivallan uhrikokemukset suhteessa sukupuolen mukaan (%).

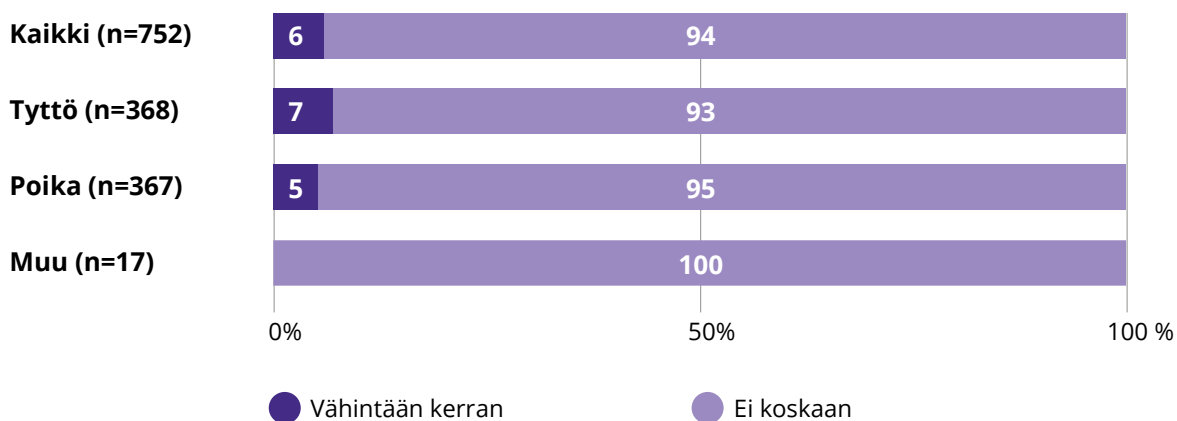

Kuvio 3.10 Fyysisen väkivallan uhrikokemukset suhteessa sukupuolen mukaan (%).

Henkistä väkivaltaa raportoi tehneensä suhteessa (ainakin kerran ainakin jotakin kysytyistä teoista) 30 prosenttia tytöistä ja 19 prosenttia pojista. Fyysistä väkivaltaa raportoi tehneensä vastaavasti tytöistä seitsemän prosenttia ja pojista viisi prosenttia. (Kuviot 3.11 ja 3.12). Henkisen väkivallan osalta sukupuolen mukainen ero on jälleen tilastollisesti merkitsevä, mutta fyysisen väkivallan osalta ei. Tekemistään fyysisistä väkivallanteoista raportoineiden vastaajien osuus aineistossa onkin sen verran pieni, että tästä ryhmästä ei voida kuitenkaan tehdä paljonkaan päätelmiä sukupuolen tai muidenkaan taustatekijöiden suhteen.

Kuvio 3.11 Kasvokkain tapahtuneet henkisen väkivallan tekijäkokemukset suhteessa sukupuolen mukaan (%).

Kuvio 3.12 Fyysisen väkivallan tekijäkokemukset suhteessa sukupuolen mukaan (%).

Seuraavaksi kyselyn tuloksia kuvataan tarkastelemalla henkisen ja fyysisen väkivallan uhri- ja tekijäkokemuksia kysymyksittäin sukupuolen mukaan.

Henkisen ja fyysisen väkivallan uhrikokemukset

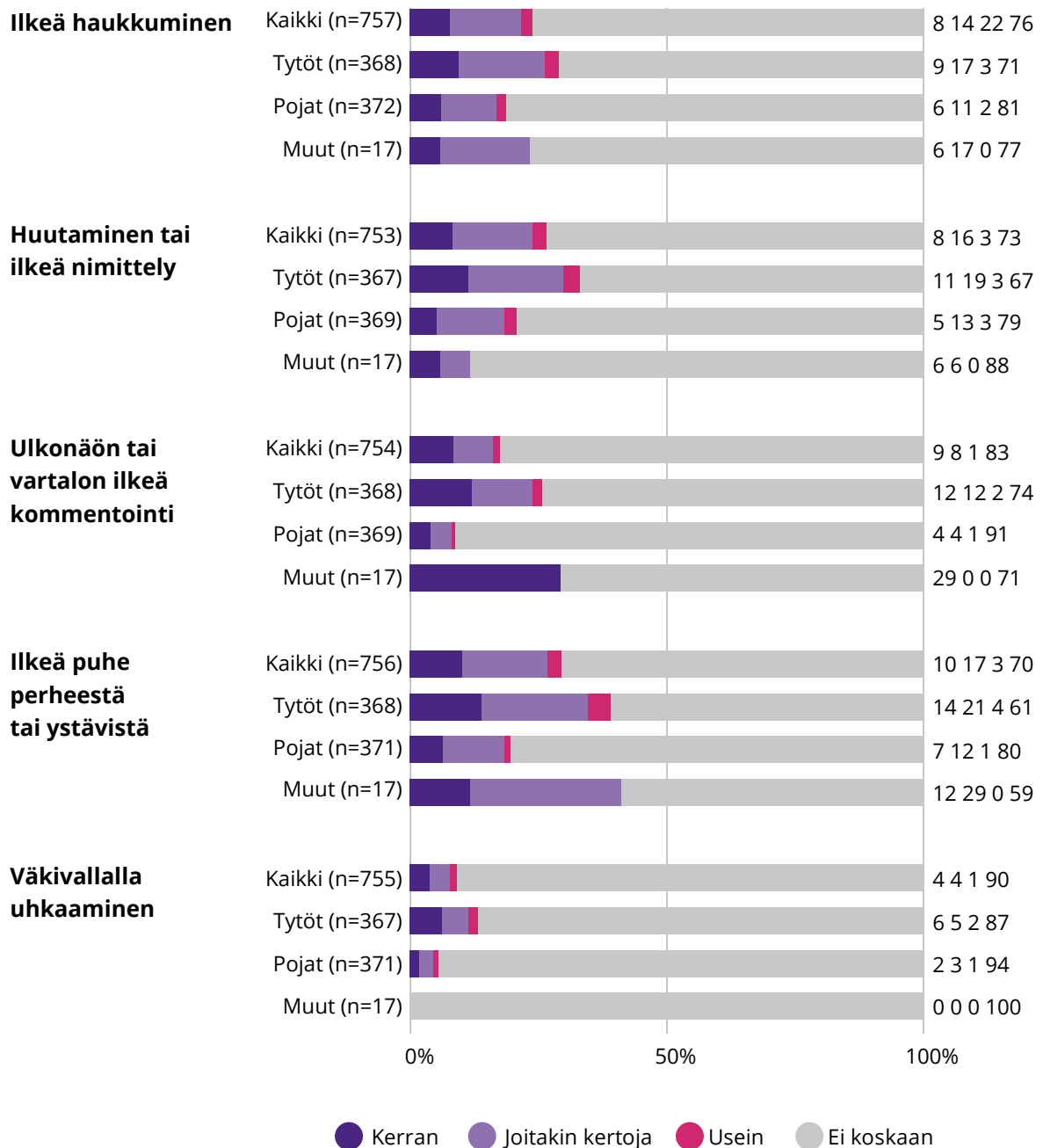
Henkisen väkivallan uhrikokemukset

Henkiseksi väkivallaksi luokitelluista tekemuodoista yleisimpiä olivat kokemukset siitä, että kumppani oli puhunut ilkeästi perheestä tai ystävistä – 30 prosenttia joskus suhteessa olleista vastaajista kertoo näin tapahtuneen ainakin kerran. Suurehko osuus, noin joka neljäs vastanneista, raportoi myös kokeneensa kumppanin taholta huutamista tai ilkeää nimittelyä (27 %) tai haukkumista (24 %). Omaan ulkonäköön tai vartaloon kohdistuvasta kumppanin ilkeästä kommentoinnista raportoi 18 prosenttia vastaajista. Harvimminkin henkiseksi väkivallaksi luokitelluista teoista raportoitii väkivallalla uhkaamista. Sitäkin oli kuitenkin kokenut kumppaninsa taholta ainakin kerran 9 prosenttia vastaajista.

Sukupuolittainen tarkastelu osoittaa, että tytöt raportoivat kohdanneensa kumppaninsa taholta kaikkia kysytyjä henkisen väkivallan muotoja useammin kuin pojat. Kumppanin ilkeää puhetta ystävistä tai perheestä raportoi 39 prosenttia tytöistä ja 20 prosenttia pojista. Sekä ilkeää haukkumista että huutamista tai ilkeää nimittelyä raportoi kokeneensa noin kolmannes tytöistä (29 % ja 33 %) ja noin viidennes pojista (19 % ja 21 %). Suurin sukupuolen mukainen ero henkisen väkivallan kokemuksissa koskee tyttöjen ja poikien kokemuksia siitä, että kumppani on kommentoinut ilkeästi ulkonäköä tai vartaloa: näitä kokemuksia raportoi 26 prosenttia tytöistä ja 9 prosenttia pojista. Myös kokemukset väkivallalla uhkaamisesta ovat yleisimpiä tyttöjen keskuudessa: näitä kokemuksia raportoi 13 prosenttia tytöistä ja kuusi prosenttia pojista. Yhteensä ainakin jotakin henkisen väkivallan muotoa kumppaninsa taholta raportoi yli puolet (53 %) tytöistä ja noin kolmannes (32 %) pojista. (Kuvio 3.13.)

Henkisen väkivallan kokemukset olivat usein toistuvia: vastaajat, joilla oli kokemuksia henkisestä väkivallasta suhteessa, olivat useammin vastanneet tekoja tapahtuneen joitakin kertoja kuin kerran. Useammin kuin kerran tapahtuneita tekoja tarkasteltaessa yleisimmät teot ovat kuitenkin edelleen samat. Tytöistä 25 prosenttia kertoi kumppanin joitakin kertoja tai usein puhuneen ilkeästi vastaajan perheestä tai ystävistä, 22 prosenttia kertoi kumppanin joitakin kertoja tai usein huutaneen tai nimitelleen, ja 20 prosenttia kertoi kumppanin joitakin kertoja tai usein haukkuneen ilkeästi. Pojista puolestaan 13 prosenttia kertoi kumppanin joitakin kertoja tai usein puhuneen ilkeästi vastaajan perheestä tai ystävistä, 15 prosenttia kertoi kumppanin joitakin kertoja tai usein huutaneen tai nimitelleen,

ja 13 prosenttia kertoi kumppanin joitakin kertoja tai usein haukkuneen ilkeästi. (Kuvio 3.13.)

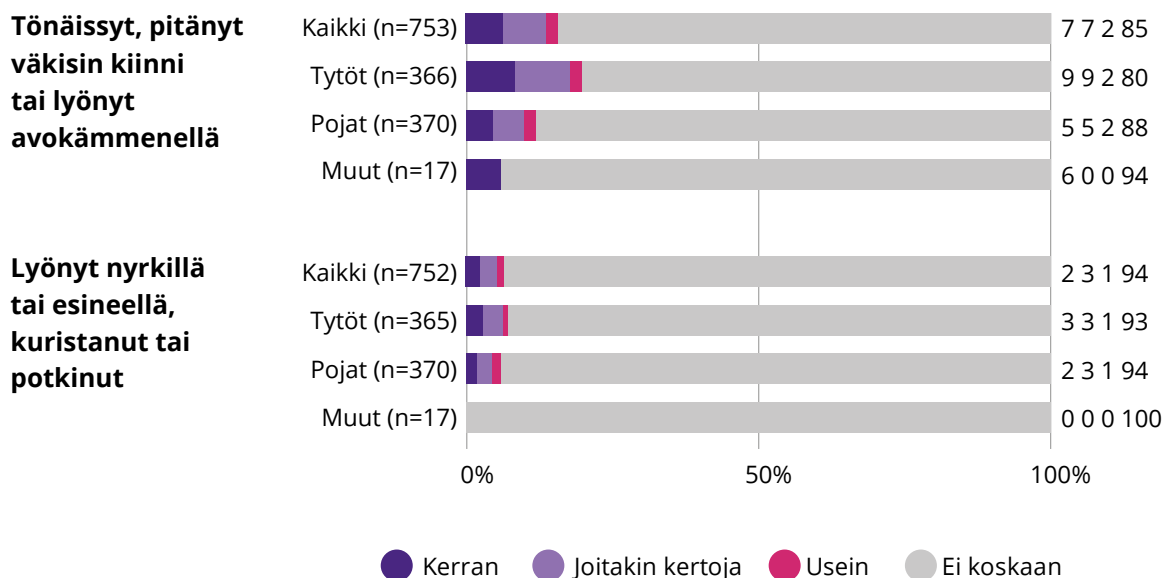

Kuvio 3.13 Kasvokkain tapahtuneen henkisen väkivallan uhrikokemukset suhteessa tekemuodoittain ja sukupuolen mukaan (%).

Fyysisen väkivallan uhrikokemukset

Fyysisen väkivallan uhrikokemuksia kysyttiin tekoryppäinä, joista toinen kattoi lainsäädännöllisessä tulkinnassa usein "lievempinä" pidettyjä tekemuotoja kuten tönimisen, väkisin kiinni pitämisen ja avokämmenellä lyömisen ja toinen "vaka-vampina" pidettyjä tekemuotoja kuten nyrkillä tai esineellä lyömisen, kuristamisen ja potkimisen. Suhteessa olleista vastaajista 16 prosenttia kertoi kumppanin ainakin kerran tönäisseen, pitäneen väkisin kiinni tai lyöneen avokämmenellä. Viisi prosenttia heistä raportoi kumppanin lyöneen nyrkillä tai esineellä, ottaneen kuristusotteeseen tai potkineen.

Kuten henkiseksi väkivallaksi luokiteltujen tekojen kohdalla, sukupuolittainen tarkastelu osoittaa, että tytöt raportoivat poikia useammin fyysisen väkivallan uhrikokemuksia. Ero on selkeä tekemuotojen "tönäissyt, pitänyt väkisin kiinni tai lyönyt avokämmenellä" kohdalla: kokemuksia tällaisesta väkivallasta raportoi 20 prosenttia tytöistä ja 12 prosenttia pojista. Sen sijaan tytöt raportoivat vain hieman useammin (7 %) kuin pojat (6 %), että kumppani on lyönyt nyrkillä tai esineellä, ottanut kuristusotteeseen tai potkinut. (Kuvio 3.14.) Sukupuolen mukainen ero niin ikään häviää tarkasteltaessa niitä nuoria, jotka ovat kohdanneet kysytyjä fyysisen väkivallan tekojen muotoja suhteessaan "usein" – tosin on huomattava, että näiden vastaajien lukumäärä oli hyvin pieni.

Kuvio 3.14 Fyysisen väkivallan uhrikokemukset suhteessa tekemuodoittain ja sukupuolen mukaan (%).

Myöskään fyysisen väkivallan teot eivät läheskään aina ole suhteessa yksittäisiä. Tytöistä 11 prosenttia raportoi, että kumppani oli joitakin kertoja tai usein tönäissyt, pitänyt väkisin kiinni tai lyönyt avokämменellä – pojistakin näin raportoi seitsemän prosenttia. Sekä tytöistä että pojista neljä prosenttia raportoi kumppanin joitakin kertoja tai usein lyöneen nyrkillä tai esineellä, kuristaneen tai potkineen. (Kuvio 3.14.)

Henkisen ja fyysisen väkivallan uhrikokemusten toistuvuus, vakavuus ja seuraukset

Suhteen aikana tapahtuneista henkisen ja fyysisen väkivallan kokemuksista on kyselyssä pyritty saamaan esiintyvyyden ohella lisätietoa kysymällä jatkokysymyksiä tapahtuneesta. Vastaaajilta on kysytty, kuinka monen suhteen aikana jotakin kysytyistä henkisen ja fyysisen väkivallan muodoista on tapahtunut, mikä tapahtuneista teoista on ollut vakavin, ja mitä väkivaltaiselle käytökselle on tapahtunut suhteen aikana. Lisäksi on kysytty, millaisia tunnetiloja tapahtunut on herättänyt.

Kyselyssä jatkokysymykset ja niiden vastausvaihtoehdot on esitetty taulukossa 3.3 kuvatulla tavalla. Uhrikokemusten aiheuttamia tunnetiloja koskevan kysymyksen kohdalla vastaaja on voinut valita useita vaihtoehtoja. Muiden kysymysten kohdalla annetuista vaihtoehdoista on voinut valita vain yhden.

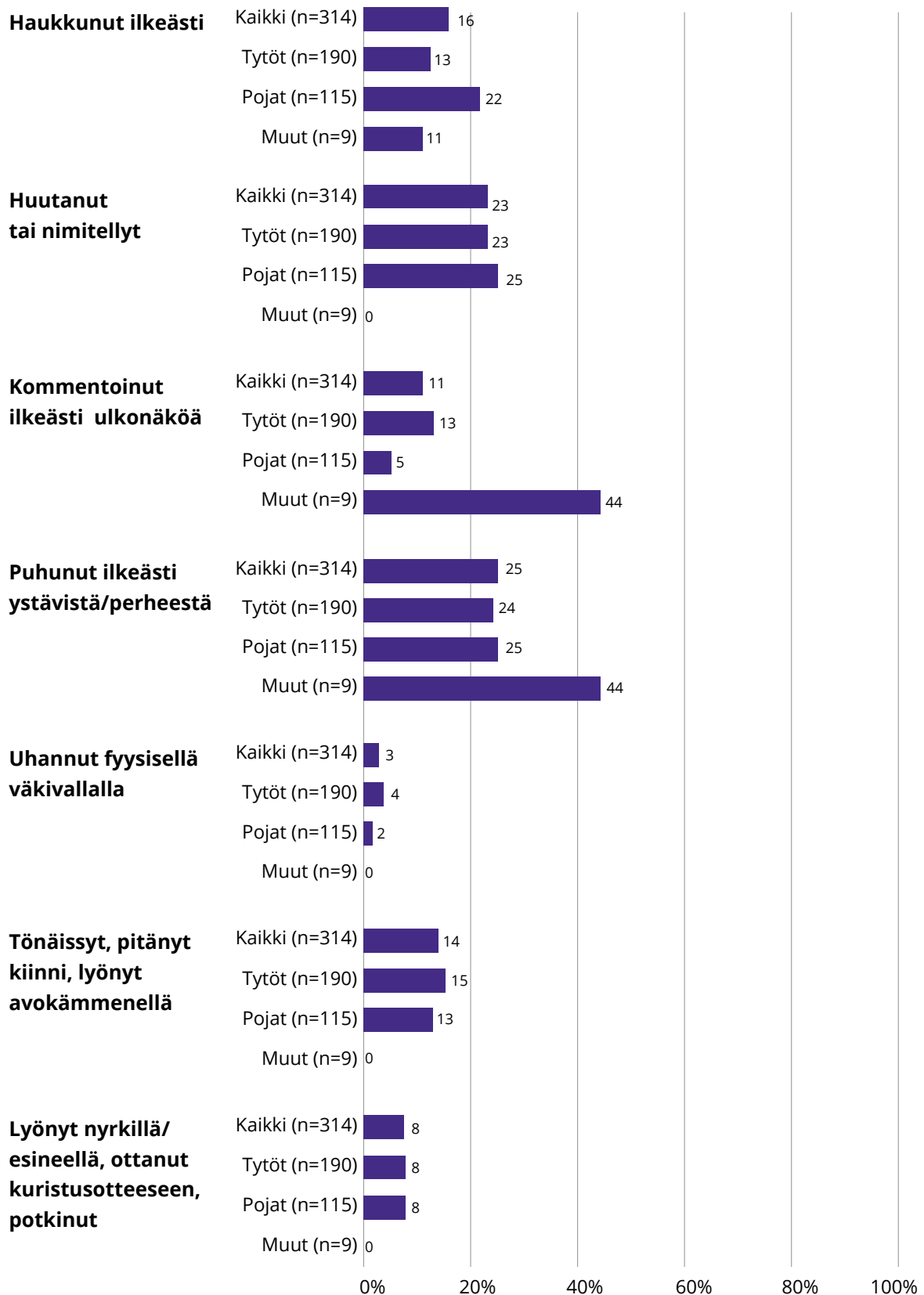
Taulukko 3.3 Henkisen ja fyysisen väkivallan uhrikokemusten toistuvuutta, vakavuutta ja seurauksia koskevat mittarit.

Toistuvuus	Kuinka monen suhteen aikana jotain edellä mainituista on tapahtunut kasvatusten? <i>Yhdessä suhteessa / 2–3 suhteessa / 4 tai useammassa suhteessa</i>
Vakavin teko	Valitse näistä vakavin kokemuksesi kasvatusten suhteen aikana. Kumppani on <i>Haukkunut sinua ilkeästi / Huutanut sinulle tai nimitellyt sinua ilkeästi / Kommentoinut ilkeästi ulkonäköäsi/vartaloasi / Puhunut ilkeästi ystävästäsi/perheestäsi / Uhannut sinua fyysisellä väkivallalla / Tönäissyt sinua, pitänyt sinusta väkisin kiinni tai lyönyt sinua avokämменellä / Lyönyt nyrkillä, ottanut kuristusotteeseen, potkinut tai lyönyt jollakin esineellä</i>

Tunnetilat	Millainen olo sinulla oli sen jälkeen? (Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.) <i>Surullinen / Rakastettu / Onneton / Loukattu / Haluttu / Ärtynyt / Turvallinen / Pelokas / Nolestunut / Itsetuntoni kohosi / Itsetuntoni laski / Vihainen / Se tuntui huvittavalta / Järkyttynyt / Sillä ei ollut vaikutusta</i>
Tilanteen kehittymisen	Mieti edelleen tätä vakavinta kokemustasi kasvotusten suhteen aikana. Mitä tälle käytökselle tapahtui suhteen aikana? <i>Se loppui / Se lieventyi/väheni / Se pysyi ennallaan / Se paheni/lisääntyi</i>

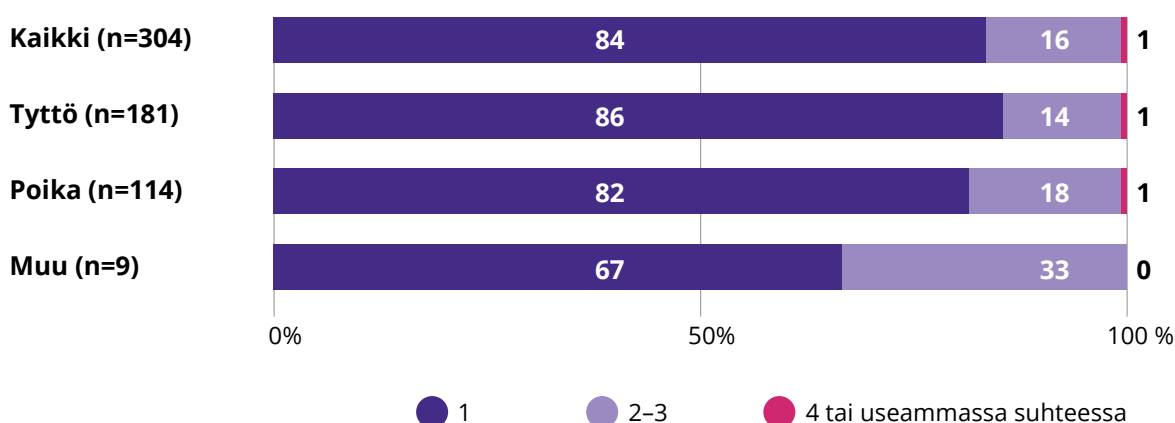
Suhteen aikana kasvokkain tapahtuneiden uhrikokemuksiensa vakavuutta oli arvioinut yhteensä 314 vastaajaa. Useimmin vakavimmaksi teoksi mainittiin kumppanin ilkeä puhe ystävistä tai perheenjäsenistä (25 %), tai kumppanin huuhtaminen tai nimittely (23 %). Poikien keskuudessa lähes yhtä moni on raportoinut vakavimmaksi kumppanin itseensä kohdistamaksi teoksi ilkeän haukkumisen (pojista 22 %). Sukupuolen mukaista eroa on näkyvissä siinä, että tytöille poikia useammin vakavin tapaus on ollut se, että kumppani on kommentoinut ilkeästi omaa vartaloa tai ulkonäköä: näin raportoi tytöistä 13 prosenttia ja pojista viisi prosenttia. Useimmissa tapauksissa vakavin koettu väkivaltilanne oli siis sisältänyt henkistä väkivaltaa, mikä vastaa hyvin tässä luvussa aiemmin esitettyä huomiota siitä, että henkistä väkivaltaa raportoitiin enemmän kuin fyysistä väkivaltaa. (Kuvio 3.15.)

Neljätoista prosenttia vastaajista on ilmoittanut vakavimmaksi suhteessa koetun väkivallan muodoksi tönäisyn, kiinni pitämisen tai avokämmenellä lyömisen (tytöistä 15 %, pojista 13 %). Kahdeksan prosenttia pojista ja tytöistä on ilmoittanut vakavimmaksi kokemukseksi nyrkillä lyömisen, kuristamisen, potkimisen tai esineellä lyömisen. (Kuvio 3.15.) Fyysisen väkivallan tekemuotojen osalta voidaan todeta, että silloin kun suhteessa oli tapahtunut fyysistä väkivaltaa, nämä tapaukset oli myös nimetty vakavimmiksi koetuiksi väkivallan muodoiksi – osuudet vastaavat karkeasti fyysistä väkivaltaa ylipäätään raportoineiden osuuksia.

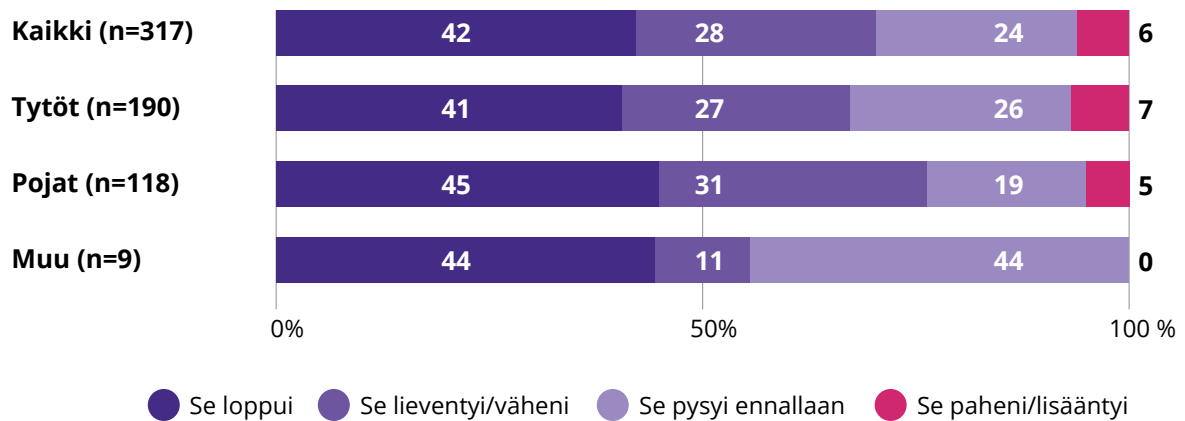
Kuvio 3.15 Mikä kasvokkain tapahtuneista väkivallan kokemuksista on ollut vakavin, sukupuolen mukaan (%).

Enemmistö (84 %) kasvokkaista henkistä tai fyysistä väkivaltaa suhteessaan kokeneista vastaajista ja karkeasti ottaen sama määrä pojista ja tytöistä raportoi kokeneensa väkivaltaista käyttäytymistä vain yhdessä suhteessa. Tästä huolimatta tytöistä yli 14 prosenttia ja pojista yli 18 prosenttia kertoi, että väkivaltaa oli tapahtunut useammassa kuin yhdessä suhteessa (kuvio 3.16). Tämä tieto on lisäksi suhteutettava siihen, että epäilemättä osa vastaajista oli ollut vain yhdessä tai harvoissa suhteissa, joten heidän kohdaltaan aineisto ei vielä anna kuvaa siitä, onko väkivalta heidän suhteissaan toistuva ilmiö vai ei.

Kuvio 3.16 Kasvokkain tapahtuneen henkisen tai fyysisen väkivallan toistuvuus suhteesta toiseen, sukupuolen mukaan (%).

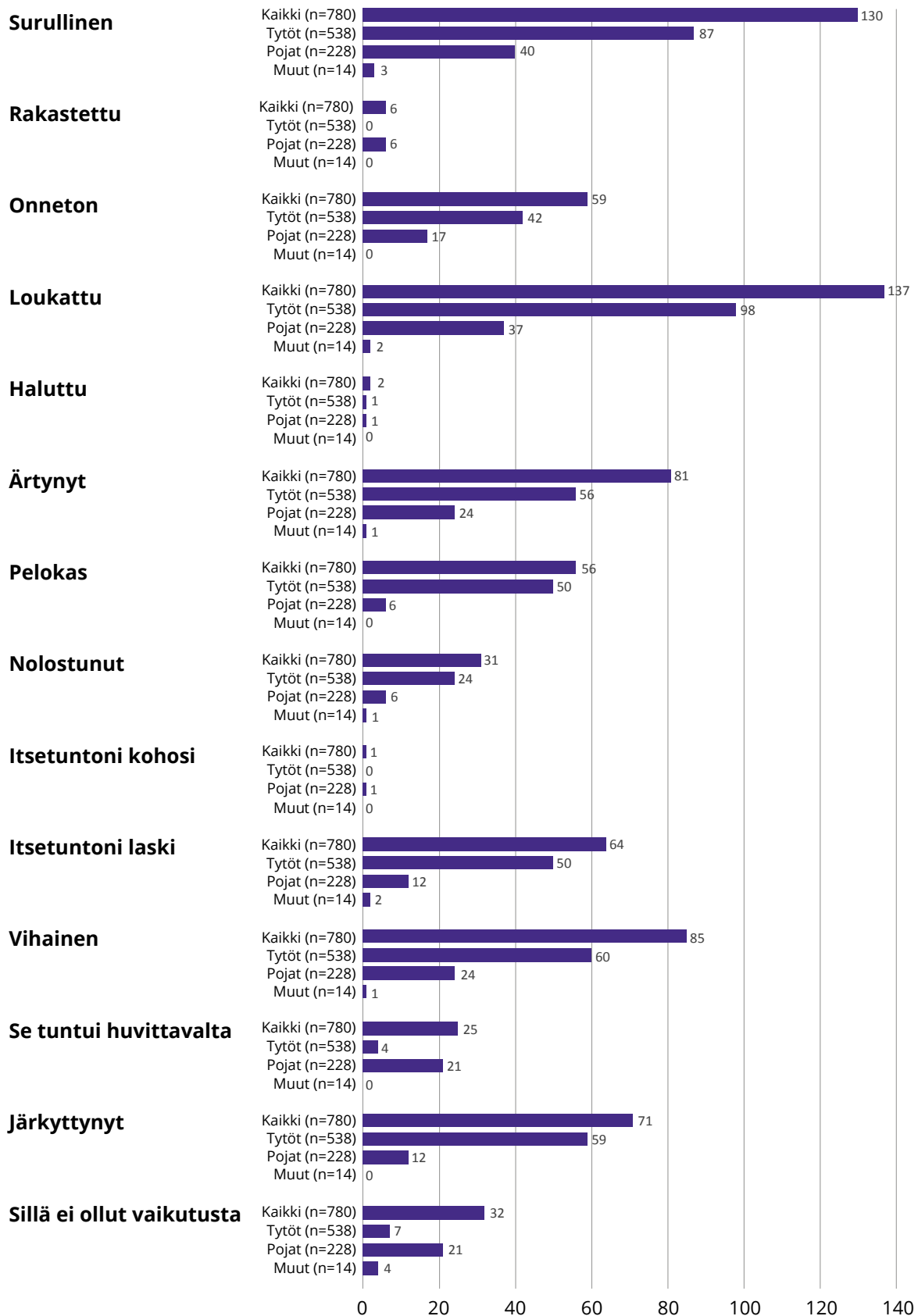
Nuorten vakavimmaksi nimeämä väkivaltakokemus ei myöskään useinkaan jäänyt ainoaksi vastaavaksi kokemukseksi suhteen aikana. Henkistä tai fyysistä väkivaltaa seurustelusuhteessaan kokeneista vastaajista alle puolet (tytöistä 41 % ja pojista 45 %) raportoi kyselyssä vakavimmaksi nimeämänsä väkivallan muodon loppuneen suhteen aikana. Noin kolmannes raportoi tämän väkivallan lieventyneen tai vähentyneen suhteen aikana. Sen sijaan tytöistä 26 prosenttia ja pojista 19 raportoi vastaavanlaisen väkivallan pysyneen ennallaan suhteen ajan, ja 5–7 prosenttia arvioi sen jopa pahentuneen tai lisääntyneen. (Kuvio 3.17.) Tämäkin havainto vahvistaa parisuhdeväkivallan luonnetta koskevia aiempia havaintoja, joiden mukaan väkivallalla on taipumus jatkua ja usein myös vakavoitua, mikäli siihen ei puututa (Isotalo 2019; Piispa & Heiskanen 2017).

Kuvio 3.17 Mitä väkivaltaiselle käytökselle tapahtui suhteen aikana, sukupuolen mukaan (%).

Vaikka aineisto monin paikoin osoittaa, että nuorten seurustelusuhdeväkivalta on muun parisuhdeväkivallan tapaan sukupuolittunut ilmiö (esim. Piispa & Heiskanen 2017), väkivallan vakavuutta koskevien arvioiden sekä väkivallan jatkumisen ja toistumisen sukupuolen mukainen tarkastelu osoittaa myös, että väkivaltailmiössä on mekanismeja, jotka toistuvat samantapaisesti sukupuolesta riippumatta.

Seurustelusuhdeväkivallan sukupuolittuneisuus piiryy kuitenkin uudestaan esiin tarkasteltaessa henkisen ja fyysisen väkivallan uhrikokemusten aiheuttamia tunnetiloja. Yksi sukupuolittunut piirre on se, että tytöt ovat poikia useammin yli-päätään nimenneet joitakin tunnetiloja ja nimenneet useampia tunnetiloja, joita väkivaltakokemukset ovat aiheuttaneet. Toinen liittyy siihen, mitä tunnetiloja on nimetty. Koska vastaajat ovat voineet valita useita tunnetiloja, vastaukset raportoidaan tässä mainintojen lukumäärinä (n) prosenttiosuuksien sijaan. (Kuvio 3.18.)

Kuvio 3.18 Millaisia tunnetiloja kasvokkaiset henkisen ja fyysisen väkivallan kokemukset suhteessa ovat aiheuttaneet, sukupuolen mukaan (n).

Tyttöjen useimmin nimeämät tunnetilat olivat *loukattu* (98 mainintaa), *surullinen* (87), *vihainen* (60), *järkyttynyt* (59), *ärtynyt* (56), *pelokas* (50) ja *laskenut itsetunto* (50). Poikien useimmin mainitsemat tunnetilat olivat *surullinen* (40 mainintaa) ja *loukattu* (37), niitä seurasi *ärtynyt* (24), *vihainen* (24), *se tuntui huvittavalta* (21), *sillä ei ollut vaikutusta* (21) ja *onneton* (17). Vaikka siis kumppanin väkivaltainen käytös herätti pojissa osin samoja negatiivisia tunteita kuin tytöissä – surua, loukkaantuneisuutta, vihaa, ärtymystä – tytöt raportoivat poikia useammin ja useammanlaisia negatiivisia tunteita, kun taas pojat raportoivat tyttöjä useammin, ettei tapahnut herättänyt mitään erityisiä tunteita tai että se tuntui huvittavalta. Sekä tytöt että pojat raportoivat aggressioon liittyviä tunteita kuten vihainen ja ärtynyt. Sen sijaan sukupuolen mukainen ero oli suuri erityisesti pelokkuutta raportoitaessa (tytöt 50 mainintaa, pojat 6 mainintaa) ja myös järkytyksen tunteita raportoitiin hieman samankaltaisesti (tytöt 59 mainintaa, pojat 12 mainintaa). Tämä saattaa liittyä siihen, miten väkivalta toimii vallankäytön muotona suhteessa sukupuolituneella tavalla. Hyvin pieni määrä pojista on raportoinut myönteisiä tunnetiloja (rakastettu, haluttu, itsetuntoni kohosi, yhteensä 8 mainintaa) – tytöistä ja muunsukupuolisista vastaajista ei yksikään. (Kuvio 3.18.)

Henkisen ja fyysisen väkivallan tekijäkokemukset

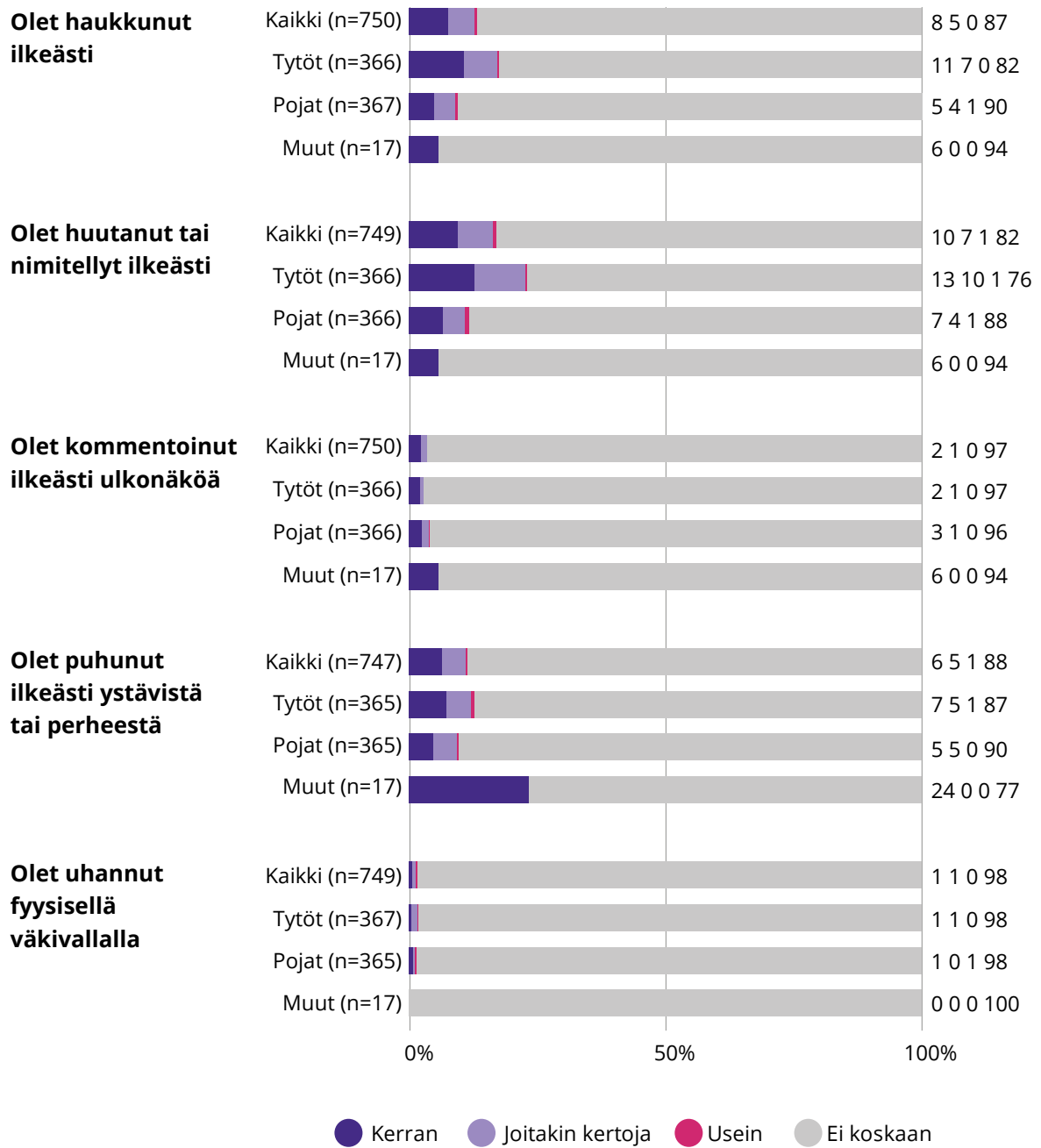
Yleisesti havaintoja henkisen ja fyysisen väkivallan tekijäkokemuksista luonnehtii se, että niitä on raportoitu selvästi vähemmän kuin vastaavien väkivallan tekemuotojen uhrikokemuksia. Erot siinä, kuinka usein kyselyssä raportoidaan uhrikokemuksia ja kuinka usein kokemuksia tekijänä heijastanevat väkivaltaisuuden norminvastaista luonnetta sekä eroja uhrin ja tekijän tulkinnoissa siitä, millaiset teot ovat väkivaltaa.

Henkisen väkivallan tekijäkokemukset

Useimmin vastaajat raportoivat huutaneensa kumppanille tai nimitelleensä tätä ilkeästi, tai haukkuneensa tätä ilkeästi – näitä tekoja kertoi tehneensä noin viidenes vastaajista. Hieman yli kymmenesosa vastaajista (12 %) kertoi puhuneensa ilkeästi kumppaninsa perheestä tai ystävistä. Sen sijaan vain harvat kertoivat kommentoineensa kumppaninsa ulkonäköä tai vartaloa ilkeästi (4 %) tai uhanneensa tätä väkivallalla (2 %).

Sukupuolittainen tarkastelu osoittaa, että siinä missä tytöt raportoivat enemmän henkisen väkivallan uhrikokemuksia kuin pojat, he raportoivat myös henkisen väkivallan tekijäkokemuksia useammin kuin pojat. Tämä sukupuolittainen ero näkyy ennen muuta useimmin raportoitujen haukkumisen sekä huutamisen ja ilkeän nimitelyn kohdalla, ja näiden muuttujien kohdalla erot ovat myös tilastollisesti merkitseviä. Tytöistä 23 prosenttia raportoi vähintään kerran huutaneensa kumppanilleen tai nimitelleensä häntä ilkeästi, pojista näin raportoi tehneensä 12 prosenttia. Vastaavasti 18 prosenttia tytöistä raportoi vähintään kerran haukkuneensa kumppaniaan ilkeästi, kun pojista näin raportoi 10 prosenttia. Muiden henkiseksi väkivallaksi luokiteltujen tekojen kohdalla ei sukupuolen mukaista eroa juuri ole nähtävissä. (Kuvio 3.19.) Koska vastaajat useimmin kertoivat olleensa heteroseksuaalisessa suhteessa, herättää tyttöjen ja poikien välinen ero henkisen väkivallan uhri- ja tekijäkokemuksissa kysymyksiä siitä, miksi tytöt näyttävät poikia useammin tunnistavan joitakin henkiseksi väkivallaksi luokiteltuja tekoja suhteissaan sekä uhrina että tekijänä – tai ainakin raportoivat niitä useammin kyselyssä.

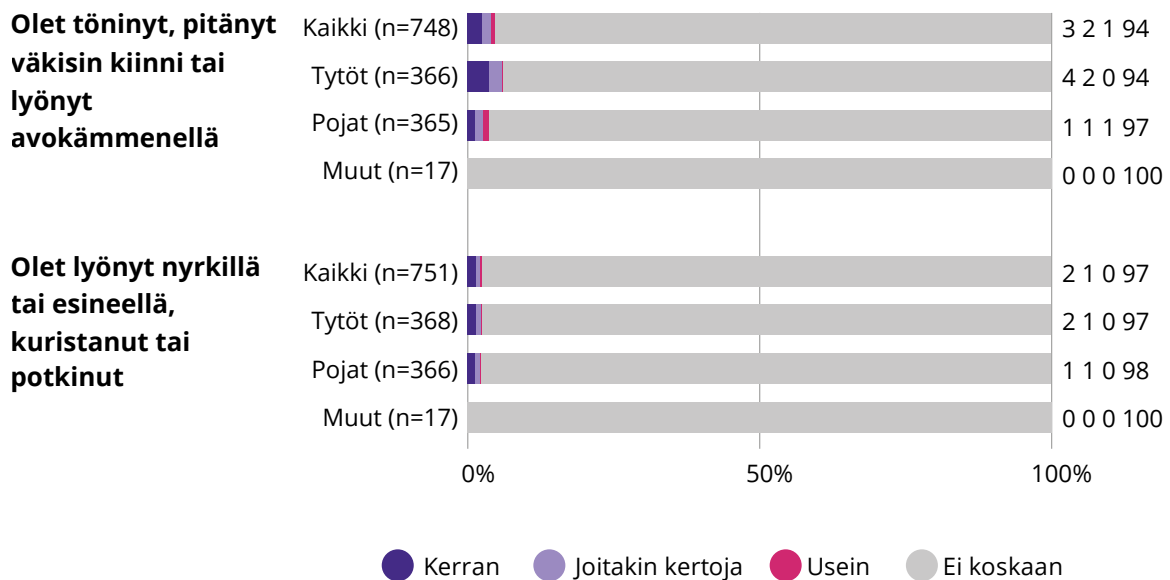
Tekijäkokemuksien kohdalla yksittäisiä, kerran suhteen aikana tapahtuneita henkisen väkivallan tekoja raportoitiin enemmän kuin toistuvia tekoja. Tytöistä 10 prosenttia on kertonut joitakin kertoja tai usein huutaneensa kumppanilleen tai nimitelleensä tätä ilkeästi, ja seitsemän prosenttia haukkuneensa kumppaniaan ilkeästi joitakin kertoja tai usein. Pojista viisi prosenttia on kertonut joitakin kertoja tai usein huutaneensa kumppanilleen tai nimitelleensä tätä ilkeästi, samoin kuin haukkuneensa kumppaniaan ilkeästi. (Kuvio 3.19.)

Kuvio 3.19 Kasvokkain tapahtuneen henkisen väkivallan tekijäkokemukset suhteessa tekemuodoittain sukupuolen mukaan (%).

Fyysisen väkivallan tekijäkokemukset

Vastaajista viisi prosenttia kertoi vähintään kerran tönäisseensä, pitäneensä väkisin kiinni tai lyöneensä kumppaniaan avokämmenellä. Kolme prosenttia raportoi vähintään kerran lyöneensä kumppania nyrkillä tai esineellä, ottaneensa hänet kuristusotteeseen tai potkineensa häntä. (Kuvio 3.20.) Ottaen huomioon, kuinka harva vastaaja on raportoinut tehneensä kyseisiä väkivallantekoja, sukupuolen merkityksestä ei voida juuri tehdä johtopäätöksiä. Kuitenkin hivenen useampi tytöistä (6 %) kuin pojista (4 %) raportoi tönäisseensä, pitäneensä kiinni tai lyöneensä kumppaniaan avokämmenellä. Nyrkillä lyömistä, kuristamista tai potkimista vastaajat raportoivat sukupuolesta riippumatta yhtä paljon. Erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä.

Kuvio 3.20 Fyysisen väkivallan tekijäkokemukset suhteessa tekemuodoittain sukupuolen mukaan (%).

Vähintään joitakin kertoja kumppaniaan kertoi tönäisseensä, pitäneensä kiinni tai lyöneensä avokämmenellä 3 prosenttia sekä tytöistä että pojista. Myös vähintään joitakin kertoja tapahtuneesta nyrkillä tai esineellä lyömisestä, kuristamisesta tai potkimisesta kertoi sama osuus, yksi prosentti pojista ja tytöistä.

Yleistä taipumusta olla raportoimatta omia tekoja väkivaltana heijastelee suurehko ero uhri- ja tekijäkokemusten raportoinnissa, mutta myös se sukupuolitunut ristiriita, että erityisesti tytöt raportoivat kokeneensa fyysistä väkivaltaa huomattavasti useammin kuin pojat raportoivat tehneensä sitä. Myös fyysisen väkivallan kohdalla voidaankin siten pohtia, miksi pojat näyttivät tyttöjä harvemmin tunnistavan väkivaltaa – tai raportoivan siitä.

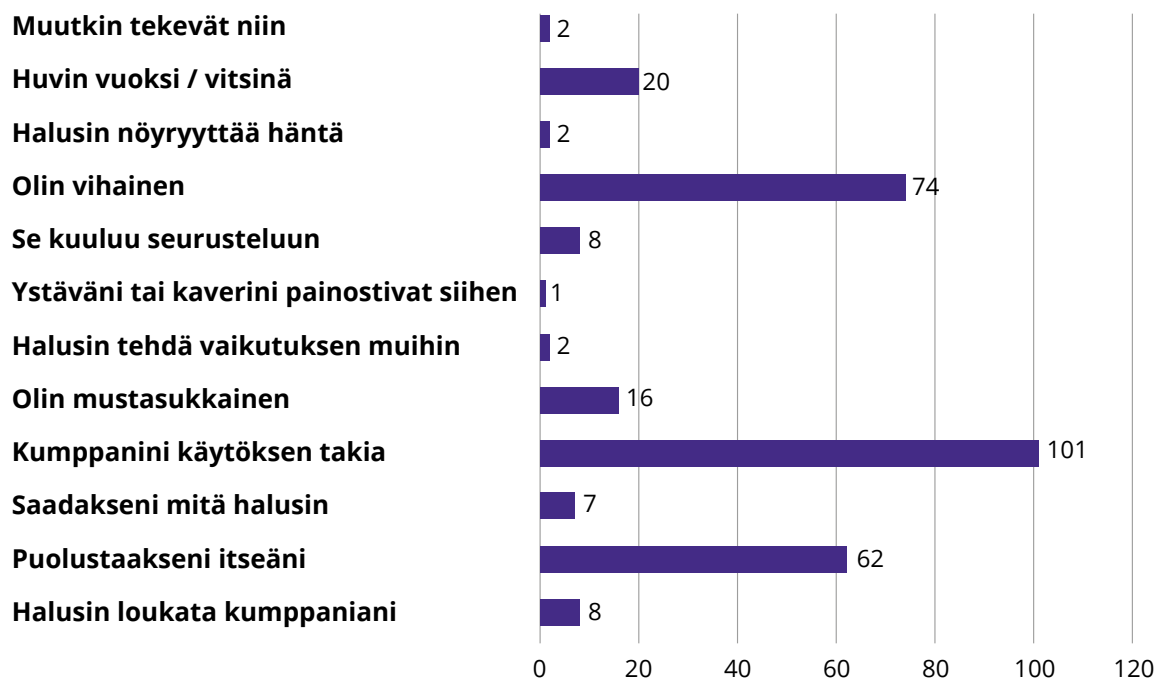
Kysymyksiä, jotka koskivat vastaajan itse kasvokkain tekemiä henkiseksi ja fyysiseksi väkivallaksi luokiteltuja tekoja seurustelusuhteen aikana, seurasi kaksi näiden tekojen kontekstia kartoittavaa jatkokysymystä. Nämä tekojen toistuvuutta ja niille annettuja selityksiä koskevat kysymykset on esitetty taulukossa 3.4.

Taulukko 3.4 Henkisen ja fyysisen väkivallan tekijäkokemusten toistuvuutta ja niille annettuja selityksiä koskevat mittarit.

Toistuvuus	Kuinka monen suhteen aikana olet tehnyt jotain edellä mainituista kasvotusten? <i>Yhdessä suhteessa / 2–3 suhteessa / 4 tai useammassa suhteessa</i>
Syyt	Miksi teit niin? Voit valita useita vaihtoehtoja. <i>Halusin loukata kumppaniani / Puolustaakseni itseäni / Saadakseni mitä halusin / Kumppanini käytöksen takia / Olin mustasukkainen / Halusin tehdä vaikutuksen muihin / Ystäväni tai kaverini painostivat siihen / Se kuuluu seurusteluun / Olin vihainen / Halusin nöyryyttää häntä / Huvin vuoksi/vitsinä / Muutkin tekevät niin</i>

Tekijäkokemusten kontekstia koskeviin kysymyksiin oli vastannut suhteellisen pieni joukko vastaajia (n=177). Tästä johtuen havaintojen tarkastelu taustatekijöiden mukaan ei pääsääntöisesti ole mielekästä. Tekijäkokemuksia raportoineista ja myös niitä koskeviin jatkokysymyksiin vastanneista vastaajista 90 prosenttia raportoi, että on tehnyt jotakin kysyttyä tekoa tai tekoja yhdessä suhteessa. Kymmenesosa raportoi tehneensä tekoja kahdessa tai kolmessa suhteessa, ja vain yksittäiset vastaajat neljässä tai useammassa suhteessa.

Yleisimmin raportoituja syitä väkivaltaisten tekojen tekemiselle seurustelusuhteessa sukupuolesta riippumatta oli *kumppanin käytös*, jonka on antanut selitykseksi 101 vastaajaa (65 tyttöä ja 36 poikaa). Muita yleisesti mainittuja syitä olivat *olin vihainen* (74 mainintaa) ja *puolustaakseni itseäni* (62 mainintaa), josta viimeisin viittaa väkivallan käytön molemminpuolisuuteen. Joukosta erottuu vähäinen määrä vastaajia, jotka kertovat teon tapahtuneen *huvin vuoksi tai vitsillä* (20 mainintaa). (Kuvio 3.21.) Sosiaalisiin suhteisiin tai normeihin liittyviä selityksiä väkivallan käytölle ei juuri anneta: hyvin harva vastaaja kertoo tehneensä tekoja koska ystäväni tai kaverini painostivat siihen, koska halusivat tehdä vaikutuksen muihin, koska se kuuluu seurusteluun tai koska muutkin tekevät niin (yhteensä 13 mainintaa). Kiinnostavaa on myös, että mustasukkaisuudella ei tekoja juuri ole selitetty (16 mainintaa) – mustasukkaisuus on ollut aikuisten parisuhdeväkivallalle annetuista syistä yleisimpiä, joskin uhrin tulkinnan mukaan (Danielsson & Salmi 2013).

Kuvio 3.21 Henkisen tai fyysisen väkivallan tekemuotojen selitystavat (n).

Yhteenveto

Esimerkiksi lapsiuhritutkimusten perusteella (Fagerlund ym. 2014; Mielityinen ym. 2023a) tiedämme, että Suomessa merkittävä osa lapsista ja nuorista kokee erilaisia henkisen ja fyysisen väkivallan muotoja vertaissuhteissaan. Tämän kyselyn perusteella sama pitää paikkansa nuorten seurustelusuhteissa, jotka valtaosin ovat ikätoverien välisiä. Yli 40 prosenttia kaikista seurustelusuhteessa olleista vastaajista raportoi kokeneensa jotakin kysytyistä kasvokkaisista henkisen tai fyysisen väkivallan muodoista.

Kansainvälisesti vertaillen suomalaisnuorten seurusteluhdeväkivallan kokemukset ovat määrältään karkeasti ottaen samalla tasolla kuin muissa Pohjoismaissa, ja vertailukohteen valinnasta riippuen jonkin verran korkeammalla kuin muissa läntisen Euroopan maissa. Viidessä Euroopan maassa vuonna 2015 toteutetussa STIR-tutkimuksessa fyysistä väkivaltaa raportoi kokeneensa suhteessa yhdeksästä 22 prosenttiin tytöistä ja kahdeksasta 15 prosenttiin pojista – useimmin kokemuksia raportoitiin Englannissa ja Norjassa toteutetuissa kyselyissä (Barter 2018). Ruotsissa vastaavassa tutkimuksessa 17 prosenttia kaikista vastaajista, 20 prosenttia tytöistä ja 13 prosenttia pojista, raportoi fyysisen väkivallan uhrikokemuksia suhteessa (Korkmaz ym. 2022). Tässä aineistossa fyysisen väkivallan uhrikokemuksia raportoi niin ikään 16 prosenttia kaikista vastaajista, 20 prosenttia tytöistä ja 14 prosenttia pojista, joten taso on lähes identtinen Ruotsissa havaitun kanssa.

Kaiken kaikkiaan henkisen ja fyysisen väkivallan uhrikokemuksia raportoitiin kyselyssä huomattavasti enemmän kuin kokemuksia väkivallan tekijänä. Tämä heijastanee ensinnäkin väkivallan tulkinnallista luonnetta: uhri ja tekijä voivat tulkita eri tavoin sitä, mikä on väkivaltaa. Erityisesti henkinen väkivalta on vaikeasti sanallistettavissa ja mitattavissa oleva ilmiö, ja siihen liittyvät kokemukset ja niiden tulkitseminen ovat osin myös tilanne- ja yksilökohtaisia. Tätä erityislaatuista ja tulkinnallisuutta toivat esiin myös muutamat tämän kyselyn vastaajat kyselyyn sisällytetyissä avovastauksissa, joiden tarkempi analyysi jää kuitenkin tämän raportin jälkeiseen aikaan. Toiseksi, erot uhri- ja tekijäkokemusten raportoinnissa liittynevät myös väkivallan norminvastaisuuteen ja tietoon siitä, että väkivaltaa tehdessään toimii väärin: erityisesti tekijän asemaan ei haluta asettua.

Kuten väkivalta yleensä ja parisuhteissa tapahtuva väkivalta erityisesti, myös nuorten välinen seurusteluhdeväkivalta on sukupuolittunut ilmiö.

Sukupuolittuneisuus näkyy pääasiassa samansuuntaisina havaintoina kuin mitä on tehty aikuisväestön parisuhdeväkivaltaa, nuorten vertaissuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa ja aiemmissa nuorten seurustelusuhdeväkivaltaa koskevissa tutkimuksissa: tytöt tai nuoret naiset raportoivat enemmän väkivallan uhrikokemuksia kuin pojat tai nuoret miehet (Piispa & Heiskanen 2017; Danielsson & Salmi 2013; Mielityinen ym. 2023a; Isotalo 2019). Sukupuolibinäärin ulkopuolelle identifioituvat vastaajat asettuivat useimmiten tälle välille, mutta koska heidän määränsä kyselyssä oli vähäinen, heidän osaltaan johtopäätöksiä ei ole mahdollista tehdä. Sukupuolivähemmistöjen väkivaltakokemukset olisivatkin tärkeä (laadullisen) jatkotutkimuksen aihe.

Tämän väkivaltailmiön yleisen sukupuolittuneisuuden ohella on kuitenkin tärkeää nostaa esiin myös kaksi muuta sukupuoleen liittyvää havaintoa kyselyaineistosta. Ensinnäkin, edellä sanotusta huolimatta myös pojat raportoivat huomattavan määrän henkisen ja fyysisen väkivallan uhrikokemuksia seurustelusuhteissaan. Ja toiseksi, tytöt ilmoittavat saman verran ja joissain tapauksissa hieman useammin tekijäkokemuksia sekä henkisen että fyysisen väkivallan osalta kuin pojat. Näin on todettu myös samaa kyselyinstrumenttia hyödyntävissä tutkimuksissa muissa kansallisissa ympäristöissä (Barter ym. 2022). Kuten parisuhdeväkivaltaa, myös seurustelusuhdeväkivaltaa kokevat ja tekevät siis kaikkien sukupuolten edustajat. Kuten kaikki väkivalta, poikien kohtaama väkivalta on tärkeä tunnistaa ja siihen on tärkeää puuttua – kaikki väkivalta loukkaa itsemääräämisoikeutta ja sillä on haitallisia vaikutuksia yksilön hyvinvoinnille sukupuolesta riippumatta. Samaan aikaan kun tämä tärkeä huomio tuodaan esiin, on yhtä lailla tärkeää, että sen ei katsottaisi perustelevan seurustelusuhdeväkivallan ”sukupuolineutraalia” tarkastelua. Sen sijaan tarvitaan aiempaa nyansoidumpaa sukupuolen merkityksen analyysiä siitä, miten sukupuoleen liittyvät valtasuhteet ja maskuliinisuuden ja feminiinisuuden normit vaikuttavat eri tavoin eri sukupuolten edustajiin, myös muihin sosiaalisiin eroihin ja valtaan kietoutuen (ks. myös Venäläinen 2016; Venäläinen 2022). Myös väkivallan seuraukset ovat sukupuolittuneet, ja aiemmassa seurustelusuhdeväkivaltatutkimuksessa on todettu, että tytöt kokevat poikia useammin seurustelusuhdeväkivaltaa, jonka seuraukset ovat vakavia (esim. Barter 2011).

Kun tuodaan yhteen huomiot siitä, että tytöt raportoivat saman verran tai hieman enemmän väkivallan tekijäkokemuksia kuin pojat, että tytöt raportoivat uhrikokemuksia enemmän kuin pojat, ja että useimpien vastaajien väkivaltakokemukset ovat tapahtuneet heterosuhteessa, herää myös tärkeä jatkokysymys koskien

sitä, mistä sukupuolten välinen ero tekijä- ja uhrikokemusten raportoinnissa kertoo. Miksi pojat raportoivat väkivaltaa vähemmän, vaikka ovat mukana niissä suhteissa, joissa väkivaltaa raportoidaan? Miesten ja maskuliinisuuden tutkimuksen kentällä on jo pitkään keskusteltu siitä, miten normalisoitu rooli väkivallalla on poikien ja miesten arjessa (esim. Messerschmidt 2000; Jokinen 2000; Peltola & Phoenix 2022). Heijastuuko tämä tapoihin, joilla pojat havaitsevat, tunnistavat ja raportoivat väkivaltaa seurustelusuhteissaan – sekä tekijöinä että kohteina?

4. Seksuaaliväkivalta suhteen aikana

Marja Peltola

Tässä luvussa tarkastellaan vastaajien kokemuksia seurustelusuhteen aikana tapahtuneesta seksuaaliväkivallasta. Seksuaaliväkivallan kokemuksista kyselyssä on kysytty painostamisesta ja pakottamisesta seksiin. Ennen kysymyksiä tätä alaosiota on taustoitettu vastaajille seuraavalla tavalla, erityisesti painostamisen käsitettä esimerkin avulla avaten: ”Tässä kohdassa käsitellään sinun ja kumppanisi välisiä asioita, joissa voi olla kyse painostuksesta tai pakottamisesta seksiin. Seksiin painostaminen voi olla esimerkiksi sitä, että toinen sanoo: ’Jätän sinut, jos et suostu seksiin’ tai ’Jos rakastaisit minua, suostuisit siihen’.” Vastaajia on myös pyydetty vastatessaan miettimään kaikkia kumppaneitaan ja suhteitaan.

Seksuaaliväkivallan mittarit

Seksuaaliväkivallan osalta kyselyssä kysyttiin neljästä tekemuodosta: suutelemiseen, intiimiin kosketteluun tai muuhun *painostamisesta* ja fyysisestä *pakottamisesta*, sekä yhdyntään tai suuseksiin *painostamisesta* ja fyysisestä *pakottamisesta*. Nämä seksuaaliväkivaltaa koskevat kysymykset ja niiden vastausvaihtoehdot oli muotoiltu erikseen uhri- ja tekijäkokemuksille taulukoissa 4.1 ja 4.2 esitetyillä tavoilla.

Taulukko 4.1 Seksuaaliväkivallan uhrikokemuksia kartoittavat kysymykset.

Seksuaalisiin tekoihin painostaminen	Onko kumppanisi painostanut sinua suutelemaan, intiimiin kosketteluun tai muuhun suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Seksuaalisiin tekoihin pakottaminen	Onko kumppanisi pakottanut sinua suutelemaan, intiimiin kosketteluun tai muuhun suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Yhdyntään tai suuseksiin painostaminen	Onko kumppanisi painostanut sinua yhdyntään tai suuseksiin suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Yhdyntään tai suuseksiin pakottaminen	Onko kumppanisi pakottanut sinut fyysisesti yhdyntään tai suuseksiin suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>

Taulukko 4.2 Seksuaaliväkivallan tekijäkokemuksia kartoittavat kysymykset.

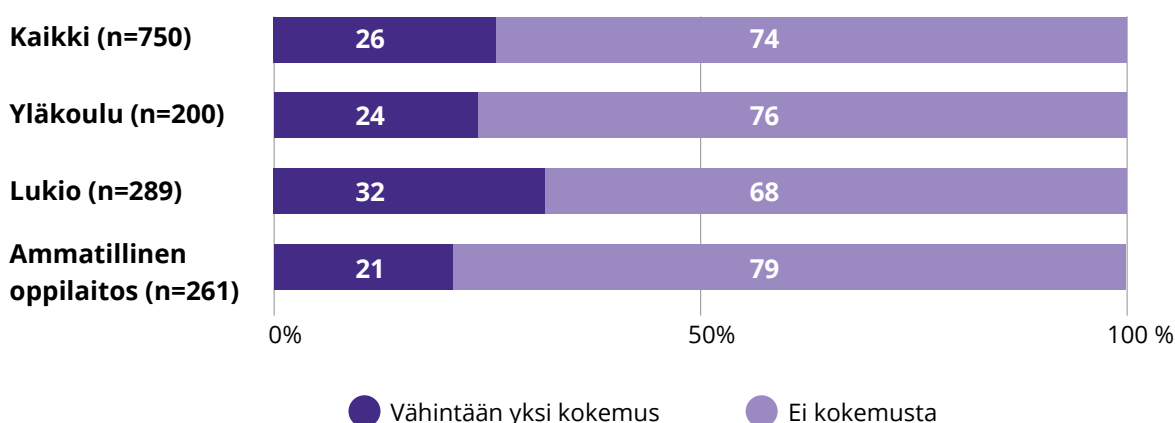
Seksuaalisiin tekoihin painostaminen	Oletko sinä painostanut kumppaniasi suutelemaan, intiimiin kosketteluun tai muuhun suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Seksuaalisiin tekoihin pakottaminen	Oletko sinä pakottanut kumppanisi fyysisesti suutelemaan, intiimiin kosketteluun tai muuhun suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Yhdyntään tai suuseksiin painostaminen	Oletko sinä painostanut kumppaniasi yhdyntään tai suuseksiin suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Yhdyntään tai suuseksiin pakottaminen	Oletko sinä pakottanut kumppanisi fyysisesti yhdyntään tai suuseksiin suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>

Seuraavaksi seksuaaliväkivallan yleiskuvaa tarkastellaan kyselyn pohjalta uhrikokemusten ja tekijäkokemusten osalta. Kokemuksia kuvataan oppilaitostyyppin, kotikielen ja sukupuolen mukaan.

Seksuaaliväkivallan yleiskuva

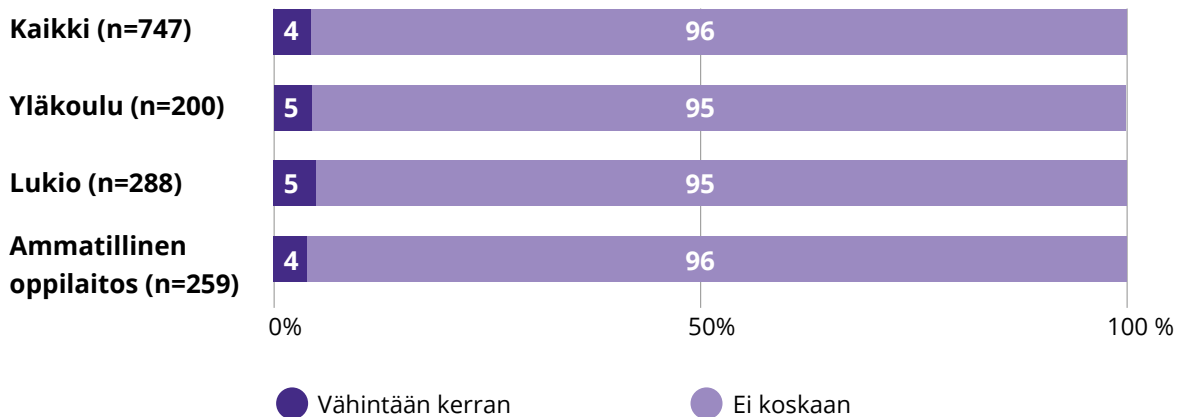
Kyselyn mukaan seksuaaliväkivalta on yleistä nuorten seurustelusuhhteissa. Seurustelleista vastaajista peräti neljännes (25 %) vastasi kokeneensa ainakin kerran jotakin kysytyistä seksuaaliväkivallan muodoista kumppaninsa taholta. Kasvokkain tapahtuneen henkisen ja fyysisen väkivallan kokemuksia tarkasteltaessa huomattiin, että väkivallan uhrikokemuksia raportoitiin useammin kuin kokeimuksia väkivallan tekijänä (ks. luku 3). Tämä ilmiö toistuu erityisen kärjekkäänä seksuaaliväkivallan kokemuksia tarkasteltaessa: uhrikokemusten yleisyydestä huolimatta vain neljä prosenttia vastaajista raportoi joskus tehneensä seksuaaliväkivaltaa kumppanilleen.

Vastaajien seksuaaliväkivallan kokemusten tarkastelu oppilaitostyyppin mukaan kertoo, että peruskoulussa opiskelleista vastaajista 24 prosenttia, lukiossa opiskelleista vastaajista 32 prosenttia ja ammattioppilaitoksissa opiskelleista vastaajista 21 prosenttia raportoi joskus kokeneensä seksuaaliväkivaltaa (kuvio 4.1).

Kuvio 4.1 Suhteen aikana tapahtuneet seksuaaliväkivallan uhrikokemukset oppilaitostyyppin mukaan (%).

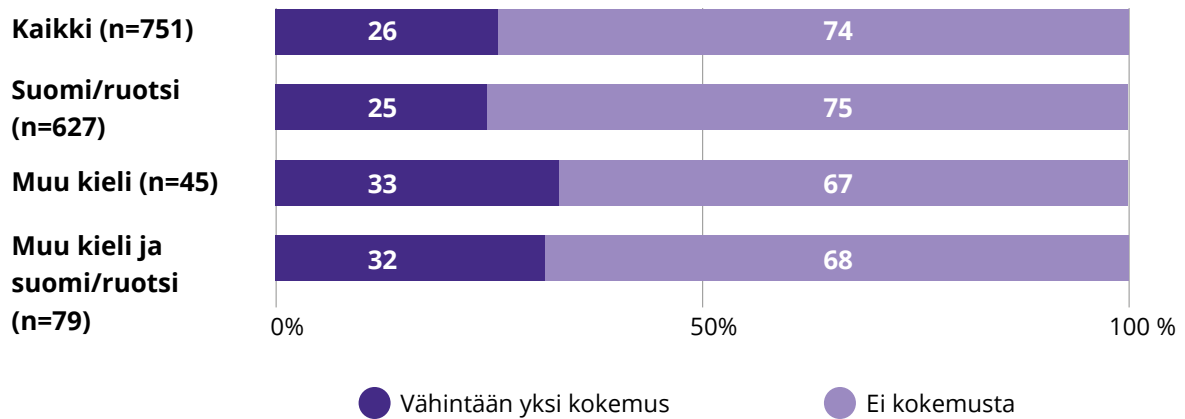
Luvut eivät tarjoa mahdollisuutta varmoihin tulkintoihin siitä, mistä erot johtuvat. Joka tapauksessa on merkittävää, että jo peruskoulun 9. luokalla opiskelleiden vastaajien joukossa seksuaaliväkivallan kokemuksia oli neljänneksellä. Seksuaaliväkivallan tekojen tekemisessä oppilaitostyypit eivät erotu toisistaan: kaikissa oppilaitostyypeissä 4–5 prosenttia vastaajista raportoi joskus tehneensä kumppanilleen seksuaaliväkivallaksi luokiteltuja tekoja (kuvio 4.2).

Kuvio 4.2 Suhteen aikana tapahtuneet seksuaaliväkivallan tekijäkokemukset oppilaitostyyppin mukaan (%).

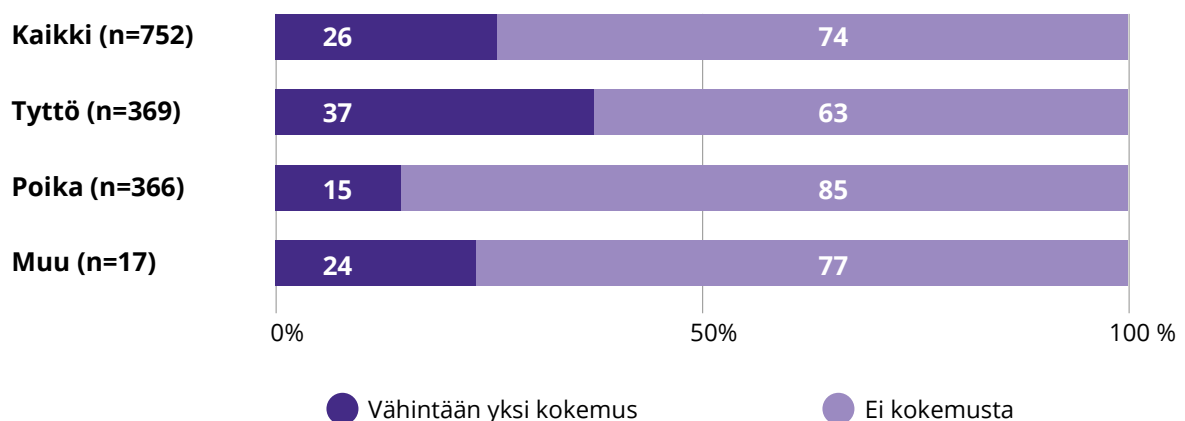
Kasvokkaisten henkisen ja fyysisen väkivallan kokemusten kohdalla ei ilmennyt merkittäviä vastaajien kotikielen mukaisia eroja (ks. luku 3). Myöskään seksuaaliväkivallan kohdalla kotikielen mukainen ero ei ole tilastollisesti merkitsevä, mutta se näyttää hivenen suuremmalta kuin henkisen ja fyysisen väkivallan kohdalla. Vastaajista, jotka puhuivat kotonaan yksinomaan suomea tai ruotsia, 25 prosenttia raportoi kokeneensa seksuaaliväkivaltaa suhteessa. Vastaajat, jotka puhuivat kotonaan jotakin muuta kieltä (34 %) tai suomea/ruotsia ja jotakin muuta kieltä (32 %) raportoivat näin hiukan useammin (kuvio 4.3). Vähemmistökieliä puhuneet vastaajat olivat kuitenkin suhteellisen pieni ryhmä aineistossa, joten merkittäviä johtopäätöksiä näistä eroista ei voida tehdä.

Seksuaaliväkivallan tekijäkokemuksia on kaiken kaikkiaan raportoinut vain hyvin pieni osa vastaajista, joten tekijäkokemusten tarkastelu kotikielitaustan mukaan ei ole mielekäs, myös vähemmistökielten puhujien pienehkö määrä huomioon ottaen.

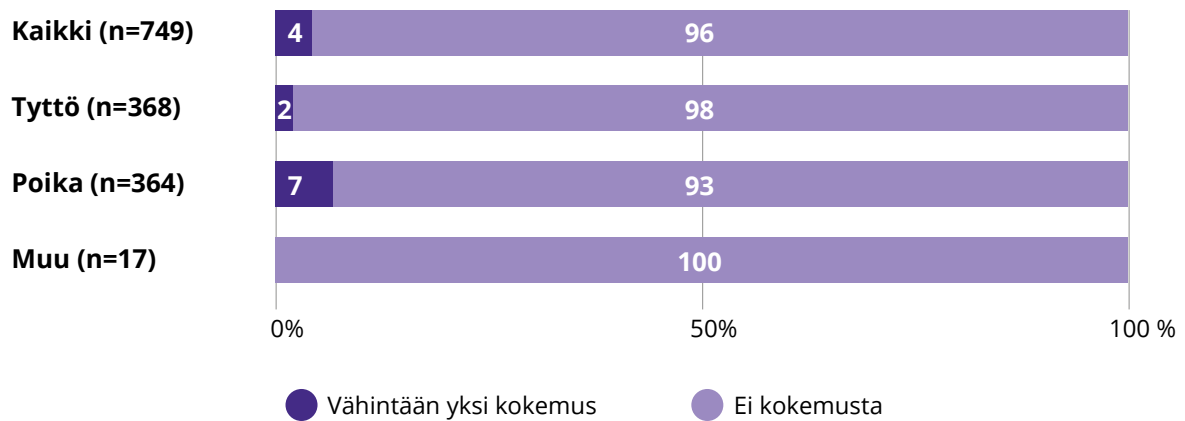

Kuvio 4.3 Suhteen aikana tapahtuneet seksuaaliväkivallan uhrikokemukset kotikielen mukaan (%).

Seksuaaliväkivallan kokemukset olivat vahvasti sukupuolittuneita. Tytöistä useampi kuin joka kolmas (37 %) raportoi ainakin kerran kokeneensa jotakin kysytyistä seksuaaliväkivallan muodoista suhteessa; vastaava osuus pojista oli 15 prosenttia (kuvio 4.4). Nämä havainnot kertovat, että ei-suostumukselliset ja/tai painostuksen alla tapahtuneet seksuaaliset teot ovat valitettavan yleisiä nuorten intiimisuhteissa. Seksuaaliväkivaltaa raportoi tehneensä kumppanilleen kuitenkin vain kaksi prosenttia tytöistä ja seitsemän prosenttia pojista (kuvio 4.5).

Kuvio 4.4 Suhteen aikana tapahtuneet seksuaaliväkivallan uhrikokemukset sukupuolen mukaan (%).

Kuvio 4.5 Suhteen aikana tapahtuneet seksuaaliväkivallan tekijäkokemukset sukupuolen mukaan (%).

Seuraavaksi kyselyn tuloksia kuvataan tarkastelemalla seksuaaliväkivallan uhri- ja tekijäkokemuksia kysymyksittäin sukupuolen mukaan.

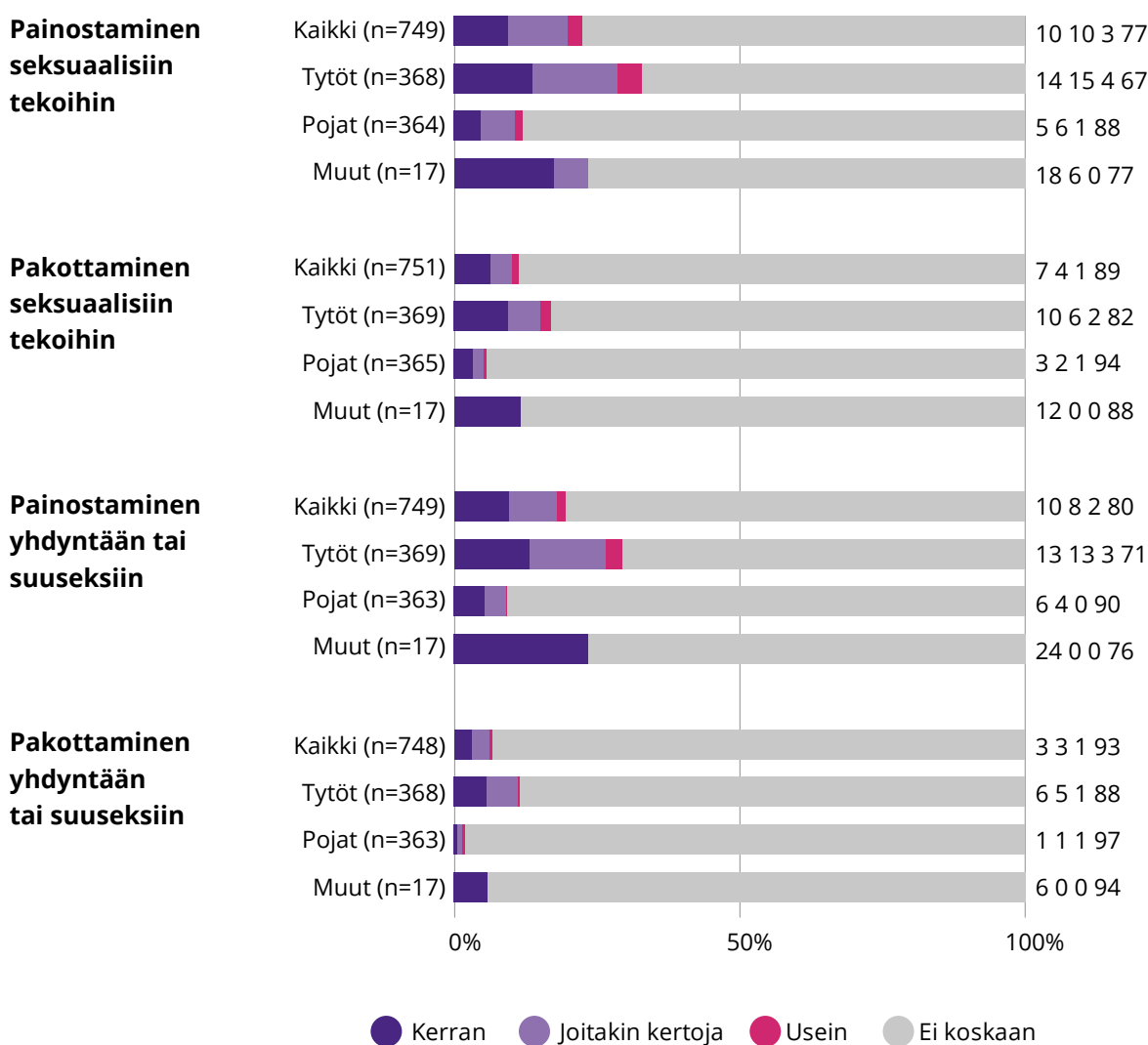
Seksuaaliväkivallan uhrikokemukset

Seksuaaliväkivallan tekoja tekomuodoittain tarkasteltaessa selviää, että kokemukset painostamisesta seksuaalisiin tekoihin olivat yleisempiä kuin kokemukset fyysisestä pakottamisesta vastaaviin tekoihin. Lähes neljännes vastaajista (23 %) kertoi kokeneensa ainakin kerran painostamista seksuaalisiin tekoihin kuten suutelemiseen, intiimiin kosketteluun tai vastaavaan; 11 prosenttia kertoi kokeneensa fyysistä pakottamista tällaisiin tekoihin. Yhdyntään tai suuseksiin painostamista oli kokenut 20 prosenttia vastaajista, kun taas fyysistä pakottamista näihin tekoihin oli kokenut seitsemän prosenttia.

Tytöistä peräti kolmannes (33 %) raportoi, että kumppani oli vähintään kerran painostanut seksuaalisiin tekoihin, kuten suuteluun tai intiimiin kosketteluun; pojista näin raportoi 12 prosenttia. Lähes yhtä suuret osuudet, tytöistä 30 prosenttia ja pojista yhdeksän prosenttia, raportoi kumppanin painostaneen vähintään kerran yhdyntään tai suuseksiin. Suuteluun, intiimiin kosketteluun tai muihin seksuaalisiin tekoihin pakottamisesta raportoi 17 prosenttia tytöistä ja kuusi prosenttia pojista. Kaksitoista prosenttia tytöistä ja kaksi prosenttia pojista

raportoiti kumppanin ainakin kerran fyysisesti pakottaneen yhdyntään tai suuseksiin. (Kuvio 4.6.) Seksuaaliväkivalta on näiden havaintojen perusteella hälyttävän yleistä nuorten seurustelusuhteissa, ja kohdistuu merkittävästi useammin tyttöihin kuin poikiin. Kaikki sukupuolen mukaiset erot ovat myös tilastollisesti merkitseviä.

Nuorten seksuaaliväkivallan kokemukset olivat myös usein olleet toistuvia. Tytöistä 15 prosenttia raportoi kokeneensa painostamista seksuaalisiin tekoihin joitakin kertoja, ja 4 prosenttia kertoi näin tapahtuneen usein. Poikien

Kuvio 4.6 Seksuaaliväkivallan uhrikokemukset suhteen aikana tekemuodoittain ja sukupuolen mukaan (%).

keskuudessa vastaavat osuudet olivat kuusi prosenttia ja yksi prosentti. Tytöistä yhdyntään tai suuseksiin painostamista raportoi kokoneensa joitakin kertoja 13 prosenttia ja usein kolme prosenttia (pojista 4 % ja alle 1 %). Kokemuksia fyysisestä pakottamisesta seksuaalisiin tekoihin vähintään joitakin kertoja oli kahdeksalla prosentilla tytöistä ja kahdella prosentilla pojista. Kokemuksia fyysisestä pakottamisesta yhdyntään tai suuseksiin vähintään joitakin kertoja oli kuudella prosentilla tytöistä ja yhdellä prosentilla pojista. (Kuvio 4.6.)

Seksuaaliväkivallan konteksti ja seuraukset

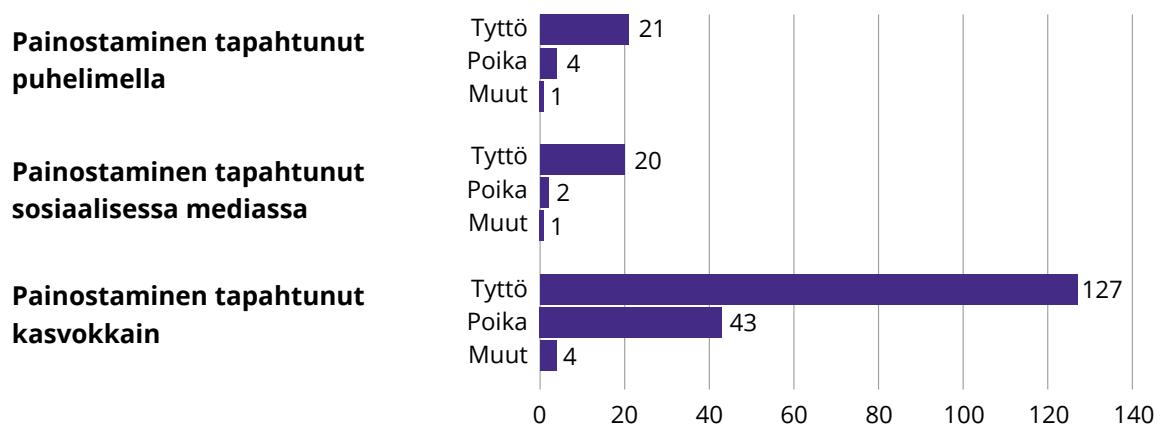
Kyselyssä on myös esitetty kaksi kontekstualisoivaa jatkokysymystä koskien uhrikokemuksia seksiin *painostamisesta*. Vastaajilta on kysytty, tapahtuiko painostus puhelimitse, sosiaalisessa mediassa ja/tai kasvotusten, sekä tiedusteltu tapahtuneen aiheuttamia tunnetiloja. Kyselyssä nämä jatkokysymykset ja niiden vastausvaihtoehdot on esitetty taulukon 4.3 osoittamalla tavalla.

Taulukko 4.3 Seksuaaliväkivallan kontekstia ja seurauksia kartoittavat mittarit.

Painostuksen konteksti	Seuraavat kysymykset koskevat painostamista suuteluun, intiimiin kosketteluun, yhdyntään, suuseksiin tai muuhun suhteen aikana. Miten sinua painostettiin? (Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot ja mieti kaikkia kumppaneitasi.) <i>Puhelimella / Sosiaalisessa mediassa / Kasvotusten / Muulla tavoin</i>
Tunnetilat	Mieti voimakkainta kokemaasi painostustilannetta suhteen aikana (suuteluun, intiimiin kosketteluun, yhdyntään, suuseksiin tai muuhun). Millainen olo sinulla oli sen jälkeen? Voit valita useita vaihtoehtoja. <i>Surullinen / Rakastettu / Onneton / Loukattu / Haluttu / Ärtynyt / Turvallinen / Pelokas / Nolestunut / Itsetuntoni kohosi / Itsetuntoni laski / Vihainen / Järkyttynyt / Se tuntui huvittavalta / Sillä ei ollut vaikutusta</i>

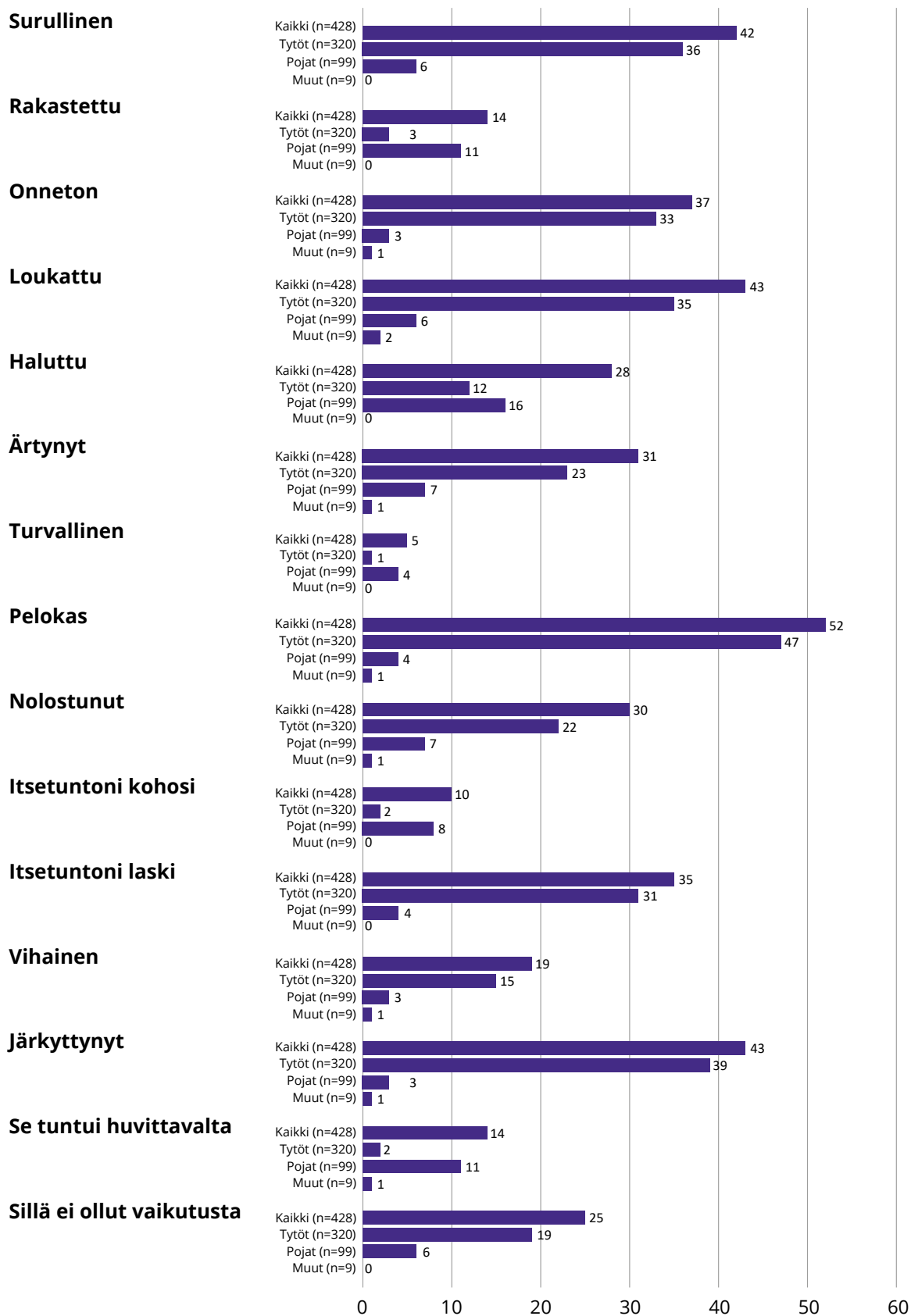
Jatkokysymyksiin on vastannut 135 vastaajaa, joten kaikki uhrikokemuksia raportoineet (n=196) eivät ole vastanneet jatkokysymyksiin. Tämä saattaa liittyä painostuskokemusten sensitiivisyyteen ja siihen, että kysymykset esitettiin kyselyn loppupuolella, jolloin myös vastaamisväsymys voi tuottaa katoa. Molemmissa

jatkokysymyksissä vastaajat ovat voineet valita useampia vastausvaihtoehtoja, joten havainnot on raportoitu lukumäärinä (n) prosenttiosuuksien sijaan. Aineistossa raportoitu seksiin painostaminen on pääosin tapahtunut kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa, uhrin sukupuolesta riippumatta. Tytöt raportoivat kasvokkain tapahtuneesta painostuksesta kuusi kertaa useammin (n=127) kuin puhelimella (n=21) tai sosiaalisessa mediassa (n=20) tapahtuneesta painostuksesta. Pojista vain muutama raportoi puhelimella tai sosiaalisessa mediassa tapahtuneesta painostuksesta, kun taas kasvokkain tapahtuneesta painostuksesta raportoi 43 poikaa.

Kuvio 4.7 Seksiin painostamisen ympäristö (puhelin, sosiaalinen media ja/tai kasvokkainen vuorovaikutus) sukupuolen mukaan (n).

Seksuaalisen painostamisen aiheuttamat tunteet erosivat jonkin verran sukupuolen mukaan. Tyttöjen useimmin raportoimat tunnetilat olivat *pelokas* (47 mainintaa), *järkyttynyt* (39), *surullinen* (36) *loukattu* (35) ja *itsetuntoni laski* (31). Tyttöjen vastauksia luonnehtivat siten seksiin painostamisen aiheuttamat negatiiviset tunnetilat. Toisaalta tytöt raportoivat myös poikia useammin, että tapahtuneella ei ollut erityistä vaikutusta (tytöt 19 mainintaa, pojat 6 mainintaa). Poikien useimmin raportoimat seksiin painostamisen aiheuttamat tunnetilat olivat *haluttu* (16 mainintaa), *se tuntui huvittavalta* (11 mainintaa) ja *rakastettu* (11 mainintaa). Pojat raportoivat tyttöjä useammin myös muita myönteisiä tunnetiloja kuten *itsetuntoni kohosi* (8 mainintaa) ja *turvallinen* (4 mainintaa). Myös pojat raportoivat tapahtuneen aiheuttaneen negatiivisia tunteita – *ärtynyt* ja *nolostunut* mainittiin molemmat seitsemän kertaa, *surullinen* ja *loukattu* kuusi kertaa.

Kuvio 4.8 Mitä tunteita kokemus seksiin painostamisesta on aiheuttanut, sukupuolen mukaan (n).

Huolimatta siitä, että seksuaaliväkivalta loukkaa itsemääräämisoikeutta sukupuoleen katsomatta, tässä kyselyssä tyttöjen vastauksissa seksuaaliväkivallan aiheuttamista tunnetiloista korostuivat negatiiviset tunteet ja tulkinnat useammin kuin poikien vastauksissa. Tämä viitanee jälleen vallan sukupuolittuneisuuteen seurustelusuhdeväkivaltilanteissa. Huomionarvoista on myös se, että osa pojista (16 mainintaa) ja tytöistä (12 mainintaa) raportoi seksiin painostamisen saaneen heidät tuntemaan itsensä *halutuksi*. Viimeinen havainto kertoo, että nuorten kanssa tehtävässä seksuaalikasvatuksessa tulisi keskustella myös suostumuksen, turvallisuuden, halun ja nautinnon teemoista ja näiden keskinäisyyhteistä.

Seksuaaliväkivallan tekijäkokemukset

Kokemuksia seksuaaliväkivallan tekijänä raportoitiin merkittävästi harvemmin kuin sen uhrina. Seksuaaliväkivallan kohdalla ero raportoitujen uhri- ja tekijäkokemusten välillä oli vielä silmiinpistävän paljon suurempi kuin henkisen ja fyysisen väkivallan kohdalla (ks. luku 3). Yhteensä vain neljä prosenttia vastaajista ilmoitti tehneensä vähintään kerran jotakin kysytyistä teoista. Tekijäkokemuksia raportoineet vastaajat olivat siten niin pieni joukko, että johtopäätöksiä ei voida tehdä yksittäisten tekemuotojen tarkastelun tai taustamuuttujittain tapahtuvan tarkastelun pohjalta. Tekijäkokemuksia ei samasta syystä ole mielekästä raportoida kuviomuodossa. Yleisimmin raportoitu seksuaaliväkivallan tekemisen muoto oli kumppanin painostaminen seksuaalisiin tekoihin kuten suuteluun, kosketteluun tai muuhun, josta raportoi noin neljä prosenttia vastaajista – yhteensä 20 poikaa ja kahdeksan tyttöä. Seuraavaksi yleisin oli painostaminen yhdyntään tai suuseksiin. Pojat ovat raportoineet kaikkia tekemuotoja useammin kuin tytöt, mutta pakottamisen osalta tekoja raportoivat vain yksittäiset pojat.

Yhteenveto

Seksuaaliväkivallan osalta kyselyn tärkein tulos on seurustelusuhteessa tapahtuneiden uhrikokemusten hätkähdyttävä yleisyys: neljännes vastaajista, jotka olivat tai olivat joskus olleet suhteessa, oli kokenut ainakin jotakin kysytyistä seksuaaliväkivallan muodoista. Kyseessä ei kuitenkaan ole suomalainen erityispiirre, sillä havaintojen määrä on karkeasti ottaen samalla tasolla kuin mitä on havaittu muualla Euroopassa toteutetuissa vastaavissa kyselyissä. Viidessä maassa

toteutetussa STIR-kyselyssä seksuaaliväkivallan uhrikokemuksia raportoineiden osuudet vaihtelivat 21 ja 41 prosentin välillä tyttöjen joukossa ja yhdeksän ja 25 prosentin välillä poikien joukossa. Eniten uhrikokemuksia raportoitiin Norjassa ja Englannissa toteutetuissa kyselyissä. (Barter 2018.) Vastaavassa ruotsalaistutkimuksessa seksuaaliväkivallan uhrikokemuksia raportoi 29 prosenttia kaikista vastaajista, 44 prosenttia tytöistä ja 10 prosenttia pojista (Korkmaz ym. 2022) – siis jopa hieman enemmän kuin tässä kyselyssä.

Tuoreimman suomalaisen lapsiuhritutkimuksen mukaan 9.-luokkalaisista 5 prosentilla on ollut seksuaaliväkivallan uhrikokemuksia kyselyä edeltävän vuoden aikana, tytöistä seitsemällä ja pojista kahdella prosentilla (Mielityinen ym. 2023a). Lapsiuhritutkimuksessa näistä kokemuksista on kysytty eri tavoin kuin tässä kyselyssä, eikä aineisto myöskään vastaajien iän suhteen ole vertailukelpoinen, koska tähän kyselyyn vastasivat myös toisen asteen opiskelijat. Silti eroa lapsiuhritutkimuksessa raportoitujen seksuaaliväkivallan uhrikokemusten määrän ja tässä kyselyssä raportoidun seksuaaliväkivallan uhrikokemusten määrän välillä voi pitää merkittävänä. Onkin todettu, että väkivaltaa koskeviin kysymyksiin vastaamiseen vaikuttaa kyselyn konteksti: erilaiset väkivallan muodot eivät tule samalla tavalla ilmi kaikissa kyselyissä, sillä vastaajat eivät välttämättä miellä kokemuksiaan väkivallaksi, ellei tietystä kontekstista erikseen esitetä kysymystä (Piispa & Heiskanen 2017). Esimerkiksi parisuhdeväkivallasta raportoiminen on jäänyt huomattavasti vähäisemmäksi uhrikokemuksia yleisellä tasolla kartoittaneissa kyselyissä verrattuna parisuhdeväkivallan keskiöön nostaneisiin kyselyihin (Heiskanen & Piispa 2006). Ero raportoiduissa seksuaaliväkivallan uhrikokemuksissa liittyyneen siten siihen, että lapsiuhritutkimuksen vastaajat eivät välttämättä hahmota, että myös seurustelusuhteessa tapahtuvia tekoja voidaan tulkita väkivallan kehyksessä. Tästä syystä laajojen uhritutkimusten rinnalla on tärkeää toteuttaa myös kapeammin fokusoituja, erityisiin ryhmiin ja herkemmin piiloon jääviin väkivaltakokemuksiin keskittyviä kyselyitä. Jos seurustelusuhdeväkivallan teemat ohitetaan esimerkiksi koulun seksuaalikasvatuksessa, voi nuorten olla vaikea tulkita seurustelusuhteissa tapahtuvia kokemuksia seksuaaliväkivaltana, ja tarvitaan erityistä kontekstia tämän ilmiön esiin tuomiseen. Tähän suuntaan viittaavat tässä kyselyssä myös kyselyn aiheuttamia tunteita kartoittaneiden kysymysten vastaukset (ks. luku 1) sekä kyselyn lopussa olleen avovastauskentän vastaukset, joiden tarkempi raportointi jää tätä raporttia tuonemmaksi.

Seksuaaliväkivallan kokemusten osalta esiin nousevat myös pitkälti samat kasvokkaiseen väkivaltaan liittyvät teemat kuin tarkasteltaessa suhteen aikana

tapahtuneita henkisen ja fyysisen väkivallan kokemuksia (luku 3): väkivallan sukupuolittuneisuus ja vastaajien vähäisempi taipumus raportoida tekijäkokemuksia kuin uhrikokemuksia. Seksuaaliväkivallan kohdalla nämä molemmat teemat näkyvät kuitenkin jopa vielä kärjistyneemmin kuin henkisen ja fyysisen väkivallan kohdalla – tyttöjen ja poikien uhrikokemusten raportoinnissa on suurempi ero, ja myös ero uhri- ja tekijäkokemusten raportoiduissa määrissä on suurempi. Tämä saattaa johtua seksuaaliväkivaltaan liittyvästä häpeästä (Lidman 2017).

Suomalainen seksuaalirikoslainsäädäntö on hiljattain uudistettu perusteellisesti, ja uusi lainsäädäntö on astunut voimaan tammikuussa 2023. Yksi merkittävistä voimaan tulleista muutoksista on se, että nykyinen lainsäädäntö nojaa raiskauksen määrittelyssä suostumuksen puuttumiseen. Tämän kyselyn tarkoituksena ei ole ensisijaisesti antaa eväitä sen pohtimiseen, mitkä nuorten kokemuksista kuuluvat rikoslainsäädännön piiriin ja mitkä eivät. Fyysisen seksiin pakottamisen kokemukset tämän rajan kuitenkin ylittävät, ja tämänhetkisen lainsäädännön myötä myös vähintään osa seksiin painostamisen kokemuksista. Näitä kokemuksia on liian monilla nuorilla. Kun yhteiskunta niin lainsäädännössään kuin myös monenlaisessa kansalaisliikehdinnässä on ottanut tärkeitä askeleita kohti seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkausten parempaa tunnistamista ja niihin puuttumista, olisi tärkeää huolehtia, että myös nuorille tarjottaisiin riittävästi seksuaalikasvatusta näiden oikeuksien tunnistamiseen ja huomioimiseen omissa suhteissaan. Samoin tarvitaan riittävästi resursoituja palveluita auttamaan seksuaaliväkivallasta selviämisessä.

5. Digitaalinen väkivalta suhteen aikana

Anu Isotalo

Tässä luvussa käsitellään nuorten kokemaa ja tekemää verkkovälitteistä väkivaltaa seurustelusuhteissa. Digitaalista väkivaltaa tarkastellaan henkisen ja seksuaaliväkivallan teknologiavälitteisenä muotona (Øverlien 2018). Digitaalisella väkivallalla tarkoitetaan väkivallan kohteena olevaa henkilön verkkovälitteistä vahingoittamista, kuten tahdonvastaista toistuvaa kontaktiin hakeutumista, loukkaavaa tai uhkaavaa viestittelyä, huhujen, luottamuksellisen tiedon tai intiimikuvien levittämistä sekä painostamista seksuaalisiin tekoihin tai intiimikuvien lähettämiseen. Verkkovälitteinen väkivalta voi olla myös digitaalista seuraamista, kontrollointia ja vahtimista sekä henkilön eristämistä sosiaalisista kontakteista tai muunlaista ihmissuhteiden vahingoittamista. Kyselyssä nuorten kokemuksia kysyttiin puhelimella ja sosiaalisessa mediassa tapahtuneen häirinnän ja väkivallan osalta.

Digitaalisen väkivallan mittarit

Taulukoissa 5.1 ja 5.2 on esitelty digitaalisen väkivallan kokemuksia suhteen aikana kartoittaneet mittarit. Tämän kyselyosion alussa vastaajille kerrottiin: "Tässä kohdassa käsitellään sinun ja kumppanisi yhteydenpitoa puhelimella tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana. Vastatessasi mieti kaikkia kumppaneitasi, joiden kanssa olet seurustellut/ollut yhdessä/on ollut jotain meneillään." Kokemusten toistuvuutta selvitettiin neljän vastausvaihtoehdon avulla (ei koskaan, kerran, joitakin kertoja, usein).

Suhteen aikaisia digitaalisen väkivallan uhrikokemuksia kartoitettiin kuudella kysymyksellä, jotka on koottu taulukkoon 5.1.¹

¹ Lisäksi kokemuksia seksiin painostamisesta kasvatusten, puhelimella tai sosiaalisessa mediassa kysyttiin seksuaaliväkivaltaa koskeneessa kyselyosiossa. Nämä tulokset raportoidaan luvussa "Seksuaaliväkivallan uhrikokemukset".

Taulukko 5.1 Digitaalisen väkivallan uhrikokemuksia kartoittavat kysymykset.

Haukkuminen tai ilkeät viestit puhelimella tai somessa	Onko kumppanisi haukkunut sinua tai lähettänyt ilkeitä viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Ilkeät viestit somessa muiden nähtävillä	Onko kumppanisi julkaissut sinusta ilkeitä viestejä sosiaalisessa mediassa muiden nähtäväksi suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Uhkaavat viestit puhelimella tai somessa	Onko kumppanisi lähettänyt sinulle uhkaavia viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Ystävyyssuhteiden ja liikkumisen kontrollointi puhelimella tai somessa	Onko kumppanisi suhteen aikana yrittänyt puhelimella tai sosiaalisessa mediassa kontrolloida, ketkä ovat ystäviäsi tai missä milloinkin olet? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Käytöksen ja tapaamisten vahtiminen lähettämällä viestejä tai seuraamalla jatkuvasti somessa	Onko kumppanisi suhteen aikana vahtinut, mitä olet tehnyt tai keitä olet tavannut, esimerkiksi lähettämällä viestejä tai seuraamalla sinua jatkuvasti sosiaalisessa mediassa? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Ystävien karkottaminen puhelimella tai somessa	Onko kumppanisi suhteen aikana käyttänyt puhelinta tai sosiaalista mediaa ystäväsi karkottamiseen, esimerkiksi tekeytymällä sinuksi tai lähettämällä ilkeitä viestejä ystäville? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>

Suhteen aikaisia digitaalisen väkivallan tekijäkokemuksia selvitettiin vastaavasti kuudella kysymyksellä, jotka on koottu taulukkoon 5.2. Ennen näitä kysymyksiä vastaajille esitettiin seuraava teksti: "Oletko sinä tehnyt näin jollekin kumppanillesi puhelimella tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana? Vastatessasi mieti kaikkia kumppaneitasi, joiden kanssa olet seurustellut / ollut yhdessä / on ollut jotain meneillään."

Taulukko 5.2 Digitaalisen väkivallan tekijäkokemuksia kartoittavat kysymykset.

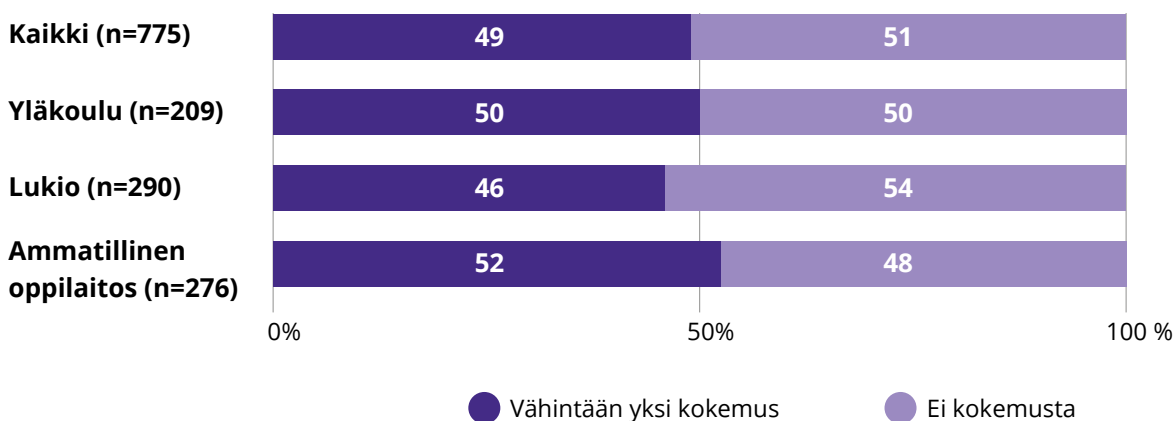
Haukkuminen tai ilkeät viestit puhelimella tai somessa	Oletko haukkunut häntä ilkeästi tai lähettänyt ilkeitä viestejä puhelimessa tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Ilkeät viestit somessa muiden nähtävillä	Oletko julkaissut hänestä ilkeitä viestejä sosiaalisessa mediassa muiden nähtäväksi suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Uhkaavat viestit puhelimella tai somessa	Oletko lähettänyt hänelle uhkaavia viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Ystävyyssuhteiden ja liikkumisen kontrollointi puhelimella tai somessa	Oletko suhteen aikana yrittänyt puhelimella tai sosiaalisessa mediassa kontrolloida, ketkä ovat hänen ystäviään tai missä hän on? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Käytöksen ja tapaamisten vahtiminen lähettämällä viestejä tai seuraamalla jatkuvasti somessa	Oletko suhteen aikana vahtinut, mitä hän on tehnyt tai keitä hän on tavannut, esimerkiksi lähettämällä viestejä tai seuraamalla häntä jatkuvasti sosiaalisessa mediassa? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>
Ystävien karkottaminen puhelimella tai somessa	Oletko suhteen aikana yrittänyt puhelimella tai sosiaalisessa mediassa karkottaa hänen ystäviään, esimerkiksi tekeytymällä häneksi tai lähettämällä ilkeitä viestejä hänen ystävilleen? <i>Ei koskaan / Kerran / Joskus / Usein</i>

Seuraavaksi digitaalisen väkivallan yleiskuvaa tarkastellaan kyselyn pohjalta uhrikokemusten ja tekijäkokemusten osalta. Kokemuksia kuvataan oppilaitostyyppin, kotikielen ja sukupuolen mukaan.

Digitaalisen väkivallan yleiskuva

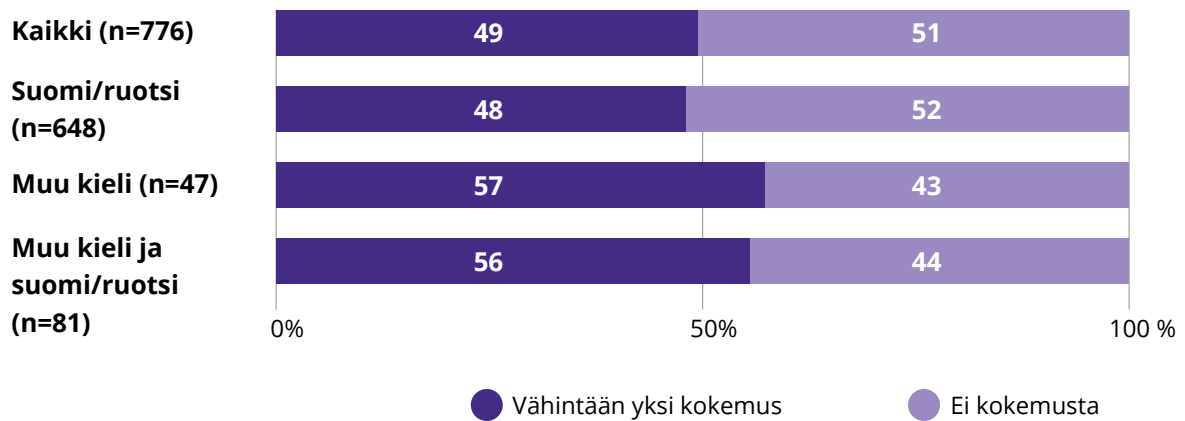
Seurustelleiden nuorten digitaalisen väkivallan uhrikokemukset olivat kyselyn perusteella hyvin yleisiä. Kaiken kaikkiaan jotain kyselyssä kysyttyä digitaalisen väkivallan muotoa oli kokenut 49 prosenttia vastaajista.

Kun digitaalisen väkivallan uhrikokemuksia tarkastellaan oppilaitostyypeittäin, erot olivat verraten pieniä. Yleisimmin digitaalisen väkivallan kokemuksia ilmoittivat ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelleet vastaajat (52 %) ja toiseksi yleisimmin yhdeksäsluokkalaiset (50 %). Lukiolaisista digitaalista väkivaltaa jossain muodossa oli kokenut 46 prosenttia vastaajista. Erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä. (Kuvio 5.1)

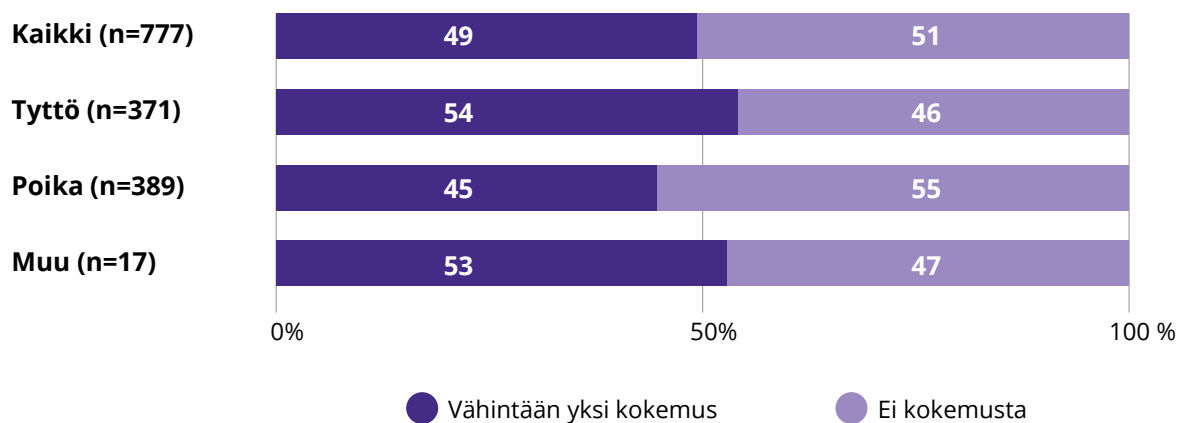
Kuvio 5.1 Digitaalisen väkivallan uhrikokemukset suhteessa oppilaitostyyppin mukaan (%).

Myöskään vastaajan kotikielellä ei digitaalisen väkivallan uhrikokemusten kannalta ollut erityistä merkitystä. Suomea tai ruotsia kotonaan puhuvista nuorista lähes puolet (48 %) ilmoitti kokeneensa jotain kyselyssä kysyttyä digitaalisen väkivallan muotoa kumppaninsa taholta. Jotain muuta kieltä ja suomea/ruotsia (56 %) sekä ainoastaan jotain muuta kieltä (57 %) kotona puhuvien kokemukset olivat hieman tätä yleisempiä, mutta erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä. Tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava myös jotain muuta kieltä puhuvien vastaajien pieni lukumäärä aineistossa. (Kuvio 5.2.)

Kuvio 5.2 Digitaalisen väkivallan uhrikokemukset suhteessa kotikielen mukaan (%).

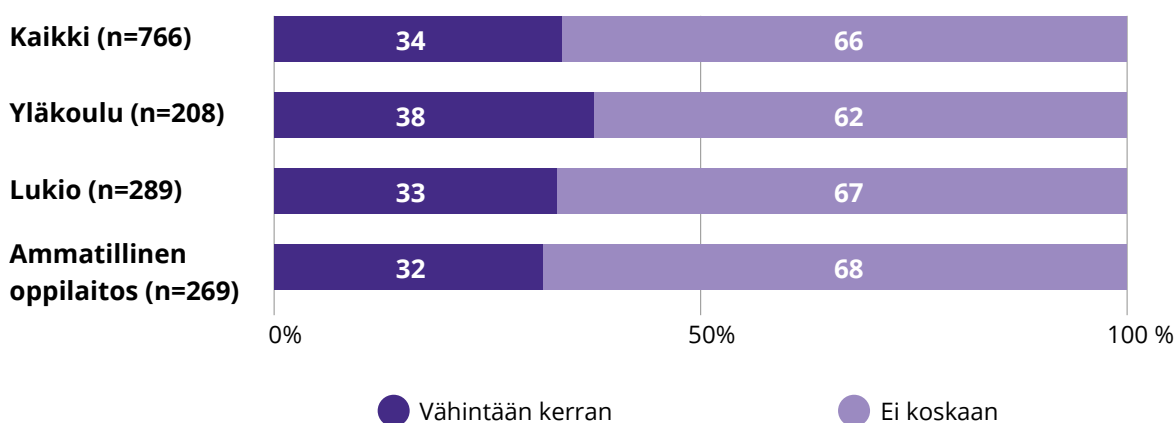
Digitaalisen väkivaltaa sukupuolittain tarkasteltaessa havaitaan, että uhrikokemukset olivat yleisiä sekä tyttöjen että poikien raportoimana. Tytöistä yli puolet (54 %) ja pojista lähes puolet (45 %) ilmoitti kokeneensa jotakin kyselyssä kysyttyä digitaalisen väkivallan muotoa kumppanin tekemänä ainakin kerran. Sukupuolten mukainen ero on tilastollisesti merkitsevä. (Kuvio 5.3.)

Kuvio 5.3 Digitaalisen väkivallan uhrikokemukset suhteessa sukupuolen mukaan (%).

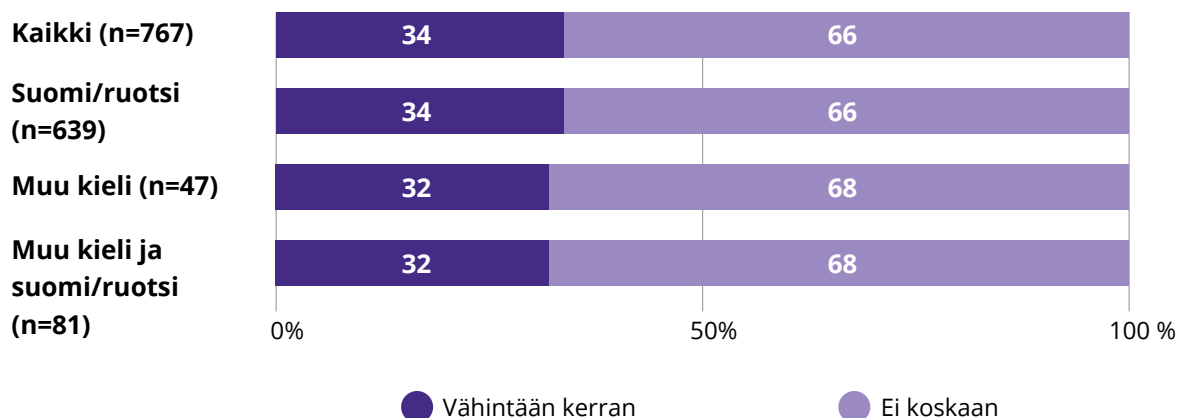
Kyselyn mukaan myös vastaajien tekemä digitaalinen väkivalta oli yleistä. Kaikista seurustelleista nuorista kolmasosa (34 %) ilmoitti tehneensä jotain kyselyssä kysyttyä tekemuotoa seurustelusuhteessa. Koska vastaavista uhrikokemuksista ilmoitti lähes puolet vastaajista (ks. edellä), tulokset nostavat esiin eroa myös uhri- ja tekijäkokemuksista raportoimisessa. Nämä erot voivat kertoa esimerkiksi väkivallan tulkinnallisesta luonteesta tai haluttomuudesta raportoida kyselyssä kysyttyä omakohtaista käytöstä (ks. luku 3).

Kun tekijäkokemuksia tarkastellaan oppilaitoksittain, esiin ei nouse mainittavia eroja vastaajien välillä. Jotakin digitaalisen väkivallan tekemuotoa ilmoitti tehneensä 38 prosenttia yhdeksäsluokkalaisista sekä kolmasosa lukiolaisista (33 %) ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista (32 %). Nämä erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä. (Kuvio 5.4.)

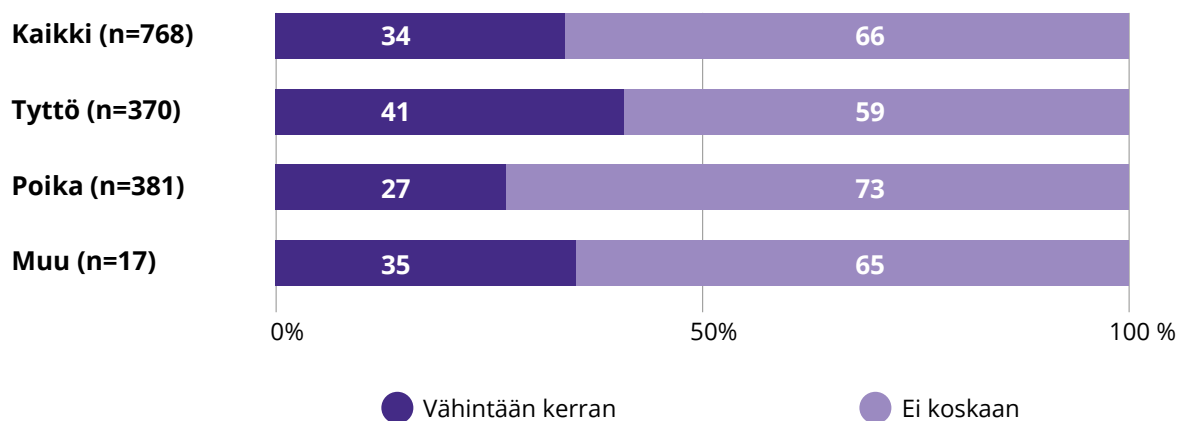
Kuvio 5.4 Digitaalisen väkivallan tekijäkokemukset suhteessa oppilaitostyyppiin mukaan (%).

Myöskään kotikielen mukaisessa tarkastelussa vastaajien välillä ei havaittu juurikaan eroa raportoitujen tekijäkokemusten osalta. Tekijäkokemuksia ilmoitti noin kolmasosa vastaajista riippumatta siitä, puhuivatko he päivittäin kotona suomea tai ruotsia (34 %), muuta kieltä (32 %) vai muuta kieltä ja suomea/ruotsia (32 %). Nämä erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä. Tuloksia tarkasteltaessa tulee jälleen huomioida muuta kieltä puhuvien vastaajien pieni lukumäärä aineistossa. (Kuvio 5.5.)

Kuvio 5.5 Digitaalisen väkivallan tekijäkokemukset suhteessa kotikielen mukaan (%).

Tarkasteltaessa digitaalisen väkivallan tekemistä sukupuolen mukaan havaitaan, että jotain digitaalisen väkivallan muotoa ilmoitti suhteessa tehneensä selvästi suurempi osa tytöistä (41 %) kuin pojista (27 %). Sukupuolten mukainen ero on tilastollisesti merkitsevää. (Kuvio 5.6.)

Kuvio 5.6 Digitaalisen väkivallan tekijäkokemukset suhteessa sukupuolen mukaan (%).

Kun tyttöjen ja poikien ilmoittamia digitaalisen väkivallan uhri- ja tekijäkoke- muksia verrataan, tyttöjen tekijäkokemusten yleisyys (41 %) oli varsin lähellä poikien ilmoittamaa uhrikokemusten yleisyyttä (45 %). Sen sijaan poikien ilmoit- tamien digitaalisen väkivallan tekijäkokemusten (27 %) ja tyttöjen ilmoittamien uhrikokemusten (54 %) yleisyyden välillä oli huomattava ero. Tämä havainto pääasiassa heterosuhteissa olleiden vastaajien raportoimista kokemuksista tuo mahdollisesti esiin vastaajien tulkintaeroja siinä, minkälaiset teot olivat vahingoit- tamista digitaalisissa ympäristöissä, ja miten tarkasti näistä kokemuksista rapor- toidaan kyselytilanteissa (Kolttola & Näsi 2022).

Digitaalisen väkivallan kokemusten osalta kyselyvastaukset toivat esiin edellä kuvattuja sukupuolittuneita eroja ilmoitetuissa uhri- ja tekijäkokemuksissa. Seu- raavaksi kyselyn tuloksia kuvataan tarkemmin tarkastelemalla digitaalisen väki- vallon uhri- ja tekijäkokemuksia kysymyksittäin sukupuolen mukaan.

Digitaalisen väkivallan uhrikokemukset

Seurustelleista nuorista 30 prosenttia raportoi kokemuksia kumppanin lähettä- mistä ilkeistä viesteistä tai haukkumisesta sosiaalisessa mediassa tai puhelimella. Tytöt (36 %) raportoivat näitä kokemuksia selvästi useammin kuin pojat (23 %). Yleisintä oli joitakin kertoja tapahtunut haukkuminen tai viestittely, jota oli koke- nut neljännes tytöistä ja noin joka kahdeksas pojista. (Kuvio 5.7.)

Ilkeiden viestien julkaiseminen muiden tietoon sosiaalisessa mediassa oli kyselyn perusteella harvinaisempaa. Vastaajista 6 prosenttia ilmoitti kumppanin julkais- seen heistä muiden nähtävillä olleita ilkeitä viestejä sosiaalisessa mediassa. Tytöt ja pojat ilmoittivat näitä kokemuksia lähes yhtä usein. Useimmiten kyse oli kerran tai joitakin kertoja koetusta teosta. (Kuvio 5.7.)

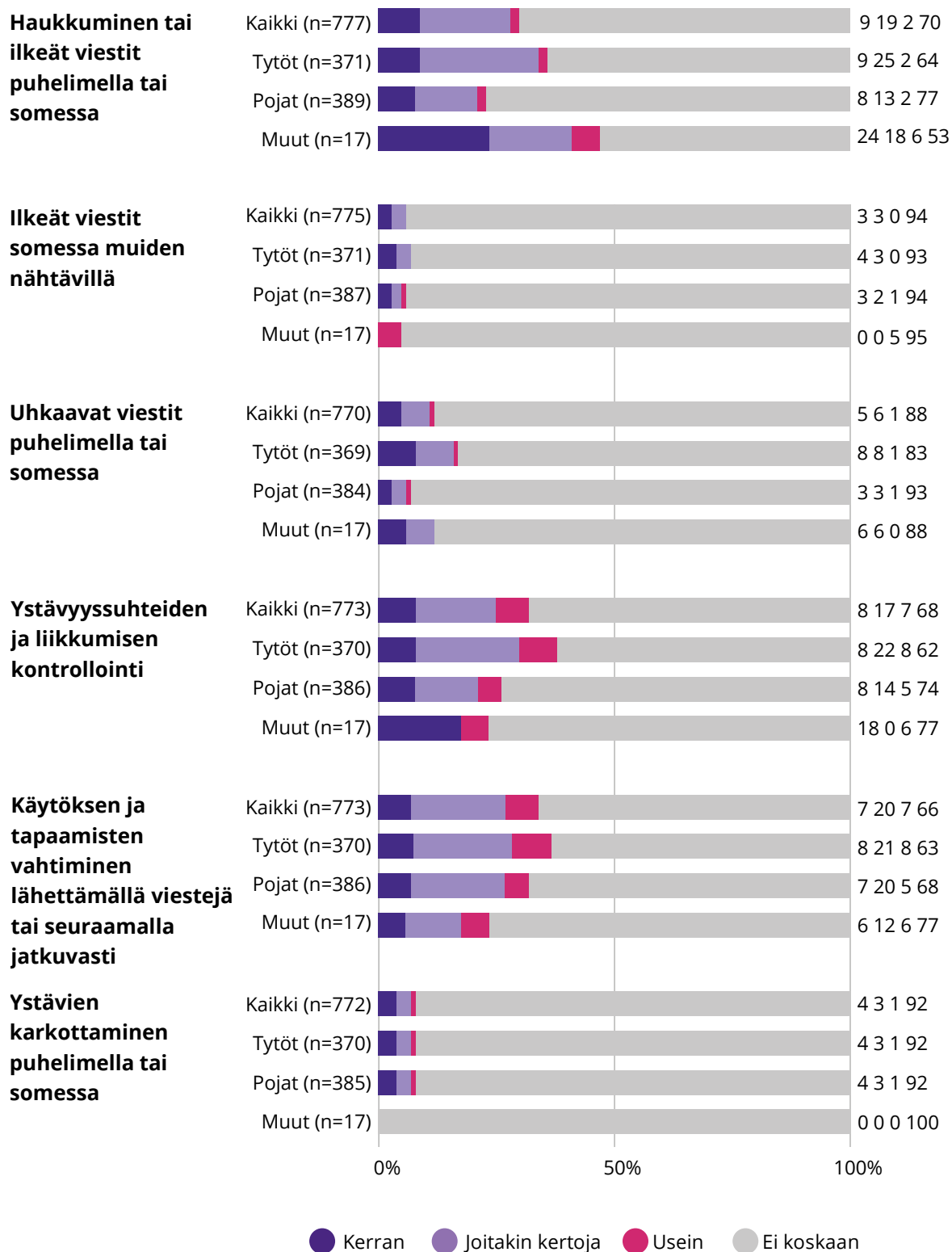
Seurustelleista nuorista 12 prosenttia kertoi saaneensa kumppaniltaan uhkaavia viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa. Tytöt (17 %) olivat kokeneet tätä selvästi useammin kuin pojat (7 %). Useimmiten kyse oli kerran tai joitakin kertoja koetusta uhkaamisesta. (Kuvio 5.7.)

Seurustelusuhteessa tapahtunut digitaalinen kontrollointi ja vahtiminen oli yleistä. Seurustelleista nuorista kolmasosa (32 %) ilmoitti kumppaninsa yrittäneen kontrolloida puhelimella tai sosiaalisessa mediassa, missä vastaaja kulloinkin oli

tai ketkä olivat hänen ystäviään. Tytöistä (38 %) selvästi suurempi osa kuin pojista (26 %) raportoi näitä kokemuksia. Tytöt olivat myös poikia yleisemmin kokeneet näitä tekoja useammin kuin kerran. (Kuvio 5.7.)

Seurustelleista kolmasosa (34 %) oli kokenut kumppanin myös vahtineen mitä hän teki tai keitä hän tapasi lähettämällä viestejä tai seuraamalla jatkuvasti sosiaalisessa mediassa. Tämä oli yleisin tässä kyselyssä digitaaliseksi väkivallaksi luokitelluista tekemuodoista: tytöistä 37 prosenttia ja pojista 32 prosenttia ilmoitti näitä kokemuksia. Sukupuolten välillä ei ollut juurikaan eroa kerran tai joitakin kertoja vahtimista kokeneiden välillä. Usein tätä kokeneiden osalta tyttöjen kokemukset (8 % vastanneista) olivat hieman yleisempiä kuin poikien kokemukset (5 %). (Kuvio 5.7.)

Kontrollointia ja vahtimista harvemmin koettuja tekemuotoja olivat sosiaalisten suhteiden suorat vahingoittamisen tavat. Tytöistä ja pojista kahdeksan prosenttia ilmoitti kumppanin käyttäneen puhelinta tai sosiaalista mediaa vastaajan ystävien karkottamiseen, esimerkiksi tekeytymällä häneksi tai lähettämällä hänen ystävilleen ilkeitä viestejä. Tyttöjen ja poikien välillä ei ollut eroa siinä, miten usein he olivat tätä kokeneet. (Kuvio 5.7.)

Kuvio 5.7 Digitaalisen väkivallan uhrikokemukset tekemuodoittain suhteen aikana sukupuolen mukaan (%).

Digitaalisen väkivallan tekijäkokemukset

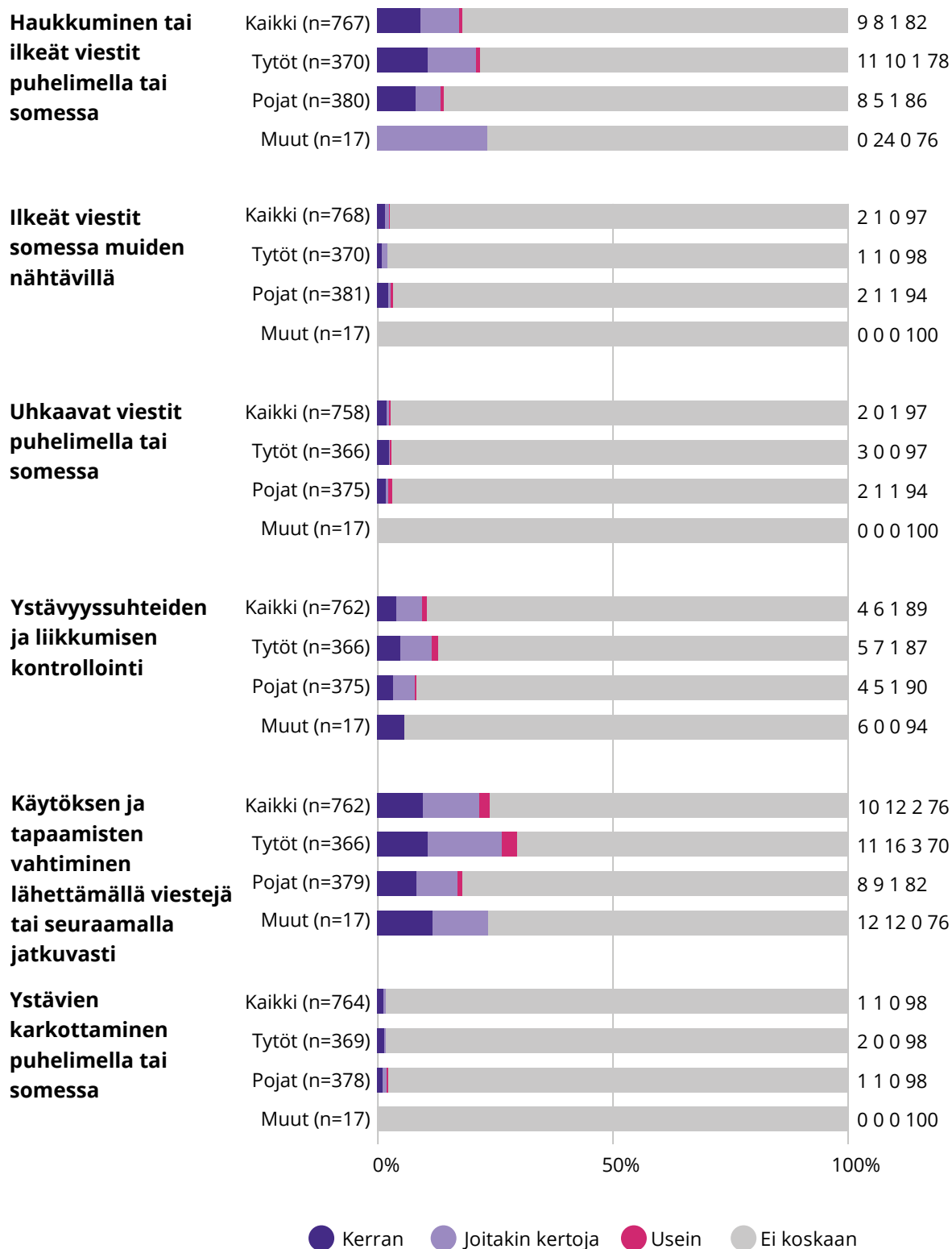
Digitaalisen väkivallan tekijäkokemuksia raportoitiin selvästi vähemmän kuin uhrin kokemuksiä, kuten jo aiemmin kävi ilmi. Kyselyyn vastanneista seurustelleista nuorista 18 prosenttia vastasi lähettäneensä ilkeitä viestejä tai haukkuneensa kumppaniaan puhelimella tai sosiaalisessa mediassa. Yleisimmin tätä ilmoitettiin tapahtuneen kerran. Pojat (14 %) kuvasivat näitä tekoja selvästi harvemmin kuin tytöt (22 %). Yleisimmin tytöt ja pojat ilmoittivat tehneensä näin kerran. (Kuvio 5.8.)

Tätä harvinaisempaa oli ilkeiden viestien lähettäminen sosiaalisessa mediassa muiden nähtäville sekä uhkaavien viestien lähettäminen kumppanille. Seurustelleista nuorista kolme prosenttia ilmoitti julkaisseensa kumppanistaan ilkeitä viestejä sosiaalisessa mediassa, ja useimmat vastaajat kertoivat tätä tapahtuneen kerran. Tytöistä kaksi prosenttia ja pojista neljä prosenttia kertoi lähettäneensä kumppanistaan ilkeitä viestejä muiden nähtäville. Samoin uhkaavia viestejä ilmoitti lähettäneensä vain kolme prosenttia vastaajista, kolme prosenttia tytöistä ja neljä prosenttia pojista. Myös tätä teon muotoa kuvattiin yleisimmin tapahtuneen kerran. (Kuvio 5.8.)

Seurustelleista nuorista noin joka kymmenes (11 %) ilmoitti yrittäneensä kontrolloida puhelimella tai sosiaalisessa mediassa, missä kumppani kulloinkin oli tai ketkä olivat hänen ystäviään. Tytöt (13 %) ilmoittivat toimineensa näin useammin kuin pojat (10 %). Useimmiten sekä tytöt että pojat kertoivat tehneensä tätä joitakin kertoja, tytöt hieman useammin kuin pojat. (Kuvio 5.8.)

Nuorten kumppaniinsa kohdistama teknologiavälitteinen vahtiminen ja seuraaminen oli yleistä. Neljäsosa (24 %) vastaajista ilmoitti vahtineensa kumppaniaan viestejä lähettämällä tai sosiaalisessa mediassa seuraamalla suhteen aikana. Yleisintä oli joitakin kertoja tapahtunut vahtiminen ja seuraaminen. Tytöt (30 %) ilmoittivat vahtineensa tai seuranneensa kumppaniaan digitaalisesti selvästi useammin kuin pojat (18 %). Verrattuna poikiin tytöt ilmoittivat yleisemmin tehneensä näin useammin kuin kerran. (Kuvio 5.8.)

Kumppanin ystävien karkottaminen sosiaalisen median avulla esimerkiksi kumppaniksi tekeytymällä tai hänen ystävilleen ilkeitä viestejä lähettämällä oli kyselyn perusteella harvinaista. Seurustelleista nuorista kaksi prosenttia ilmoitti tehneensä näin, ja poikien ja tyttöjen välillä ei ollut merkittävää eroa. (Kuvio 5.8.)

Kuvio 5.8 Digitaalisen väkivallan tekijäkokemukset suhteen aikana tekemuodoittain sukupuolen mukaan (%).

Digitaalisen väkivallan uhrikokemusten toistuvuus, vakavuus ja seuraukset

Digitaalisten uhrikokemusten toistuvuutta ja vakavuutta selvitettiin väkivaltaa kokeneille nuorille osoitetuilla lisäkysymyksillä. Vastaajilta kysyttiin, miten monen suhteen aikana he olivat kokeneet jotain kyselyssä kysyttyä tekemuotoa, mikä teosta oli ollut vakavin, ja mitä kumppanin käytökselle oli tapahtunut suhteen aikana. Lisäksi kysyttiin, millaisia tunnetiloja vakavin kokemus oli herättänyt. Nämä jatkokysymykset on koottu taulukkoon 5.3.

Taulukko 5.3. Digitaalisen väkivallan uhrikokemusten toistuvuutta, vakavuutta ja vakavimmasta kokemuksesta heränneitä tunnetiloja koskevat kysymykset.

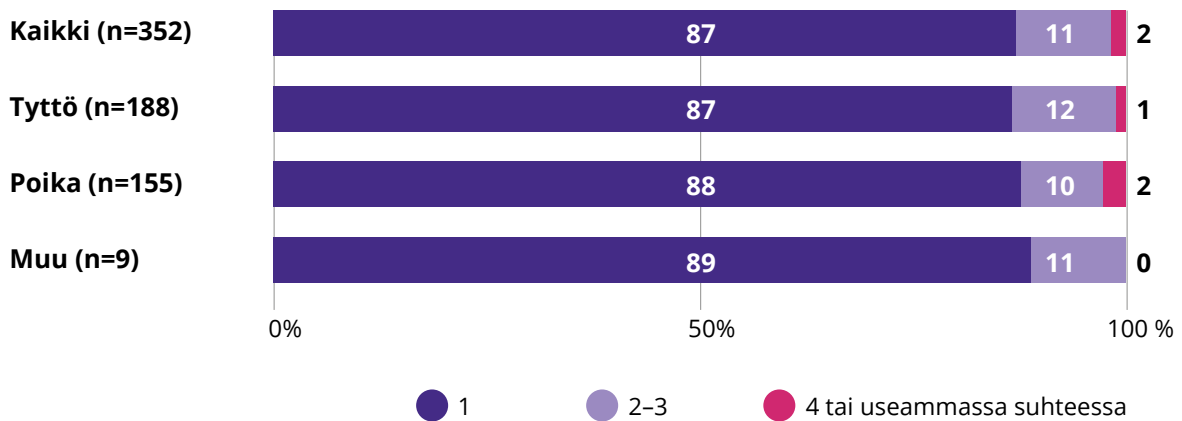
Toistuvuus	<p>Kuinka monen suhteen aikana jotain edellä mainituista on tapahtunut puhelimella tai sosiaalisessa mediassa? (=Kumppanisi on haukkunut, lähetellyt ilkeitä tai uhkaavia viestejä, kontrolloinut ketkä ovat ystäviäsi, vahtinut ketä olet tavannut tai käyttänyt somea ystäväsi karkottamiseen.)</p> <p><i>Yhdessä suhteessa / 2–3 suhteessa / 4 tai useammassa suhteessa</i></p>
Vakavin teko	<p>Valitse näistä vakavin kokemuksesi suhteen aikana. (Mieti kaikkia kumppaneitasi.) Kumppanini on:</p> <p><i>Haukkunut minua tai lähettänyt ilkeitä viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa / Julkaissut minusta ilkeitä viestejä sosiaalisessa mediassa muiden nähtäväksi / Lähettänyt minulle uhkaavia viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa / Yrittänyt puhelimen tai sosiaalisen median avulla kontrolloida, ketkä ovat ystäviäni tai missä milloinkin olen / Vahtinut, mitä olen tehnyt tai keitä olen tavannut, esimerkiksi lähettämällä viestejä tai seuraamalla minua jatkuvasti sosiaalisessa mediassa / Käyttänyt puhelinta tai sosiaalista mediaa ystäväni karkottamiseen, esimerkiksi tekeytymällä minuksi tai lähettämällä ilkeitä viestejä ystäväilleni</i></p>
Tunnetilat	<p>Millainen olo sinulla oli sen jälkeen? (Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.)</p> <p><i>Surullinen / Rakastettu / Onneton / Loukattu / Haluttu / Ärtynyt / Turvallinen / Pelokas / Noloostunut / Itsetuntoni kohosi / Itsetuntoni laski / Vihainen / Se tuntui huvittavalta / Järkyttynyt / Sillä ei ollut vaikutusta</i></p>

Tilanteen kehittyminen

Mieti edelleen tätä vakavinta kokemustasi kasvotusten suhteen aikana. Mitä tälle käytökselle tapahtui suhteen aikana?

Se loppui / Se lieventyi/väheni / Se pysyi ennallaan / Se paheni/lisääntyi

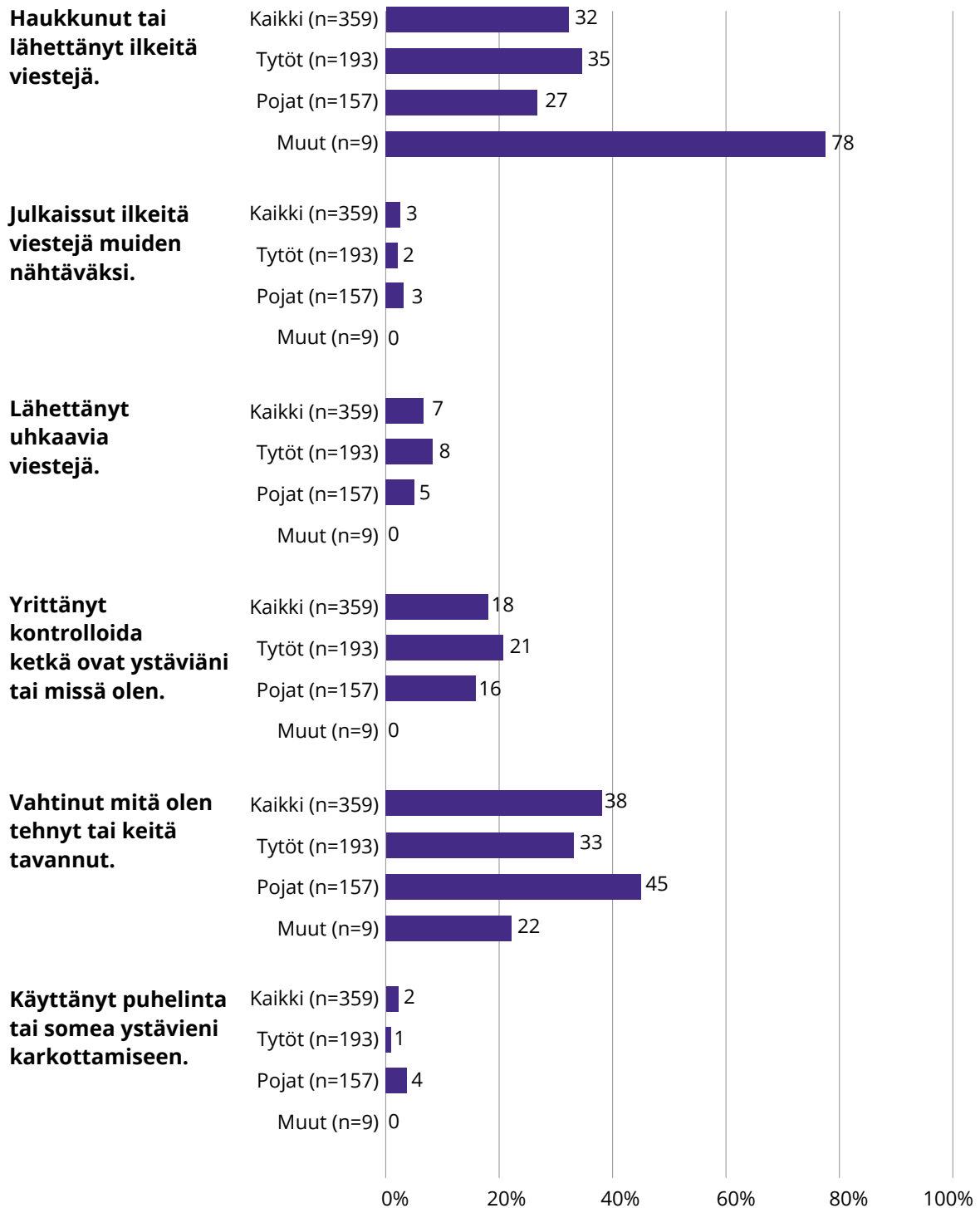
Suurin osa seurustelleista nuorista (87 %) oli kokenut kyselyssä kysyttyä digitaalista väkivaltaa vain yhdessä suhteessa. Tytöistä 12 prosenttia ja pojista 10 prosenttia ilmoitti kokeneensa jotain digitaalisen väkivallan muotoa kahdessa tai kolmessa suhteessa. Tätä useammissa suhteissa nämä kokemukset olivat kyselyn mukaan harvinaisia. (Kuvio 5.9.)

Kuvio 5.9 Digitaalisen väkivallan uhrikokemukset eri suhteissa (%).

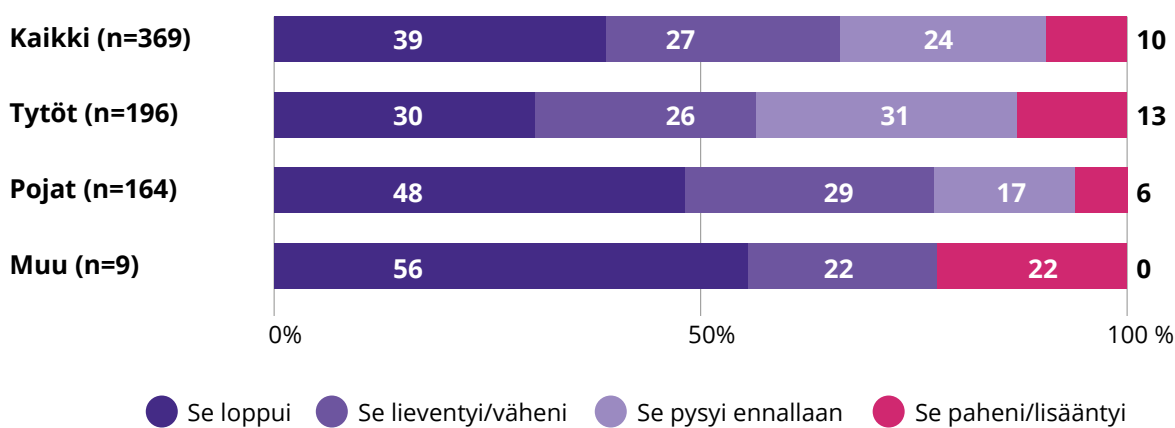
Digitaalisesti tapahtuneiden kyselyssä kysytyjen uhrikokemusten vakavuutta oli arvioinut yhteensä 359 vastaajaa. Vakavimpana pidetty kokemus oli yleisimmin se, että nuoren kumppani oli vahtinut mitä hän oli tehnyt tai keitä hän oli tavannut, esimerkiksi lähettämällä viestejä tai seuraamalla jatkuvasti sosiaalisessa mediassa (38 % vastanneista). Kolmasosa tytöistä (33 %) ja 45 prosenttia pojista piti tätä vakavimpana itseen kohdistuneena tekona. Toiseksi yleisin vakavimpana pidetty kokemus oli se, että kumppani oli haukkunut tai lähettänyt ilkeitä viestejä puhelimitse tai sosiaalisessa mediassa (32 % vastanneista). Tytöistä 35 prosenttia ja pojista 27 prosenttia piti tätä vakavimpana kokemuksenaan. Harvinaisin

vakavimpana mainittu tekomuoto oli se, että kumppani olisi käyttänyt digivälitteisiä keinoja nuoren ystävien karkottamiseen nuoreksi tekeytymällä tai ystäville ilkeitä viestejä lähettämällä. Tämä tekomuoto tuli ylipäätään melko harvoin esiin uhrikokemuksia koskeneissa kyselyvastauksissa. (Kuvio 5.10.)

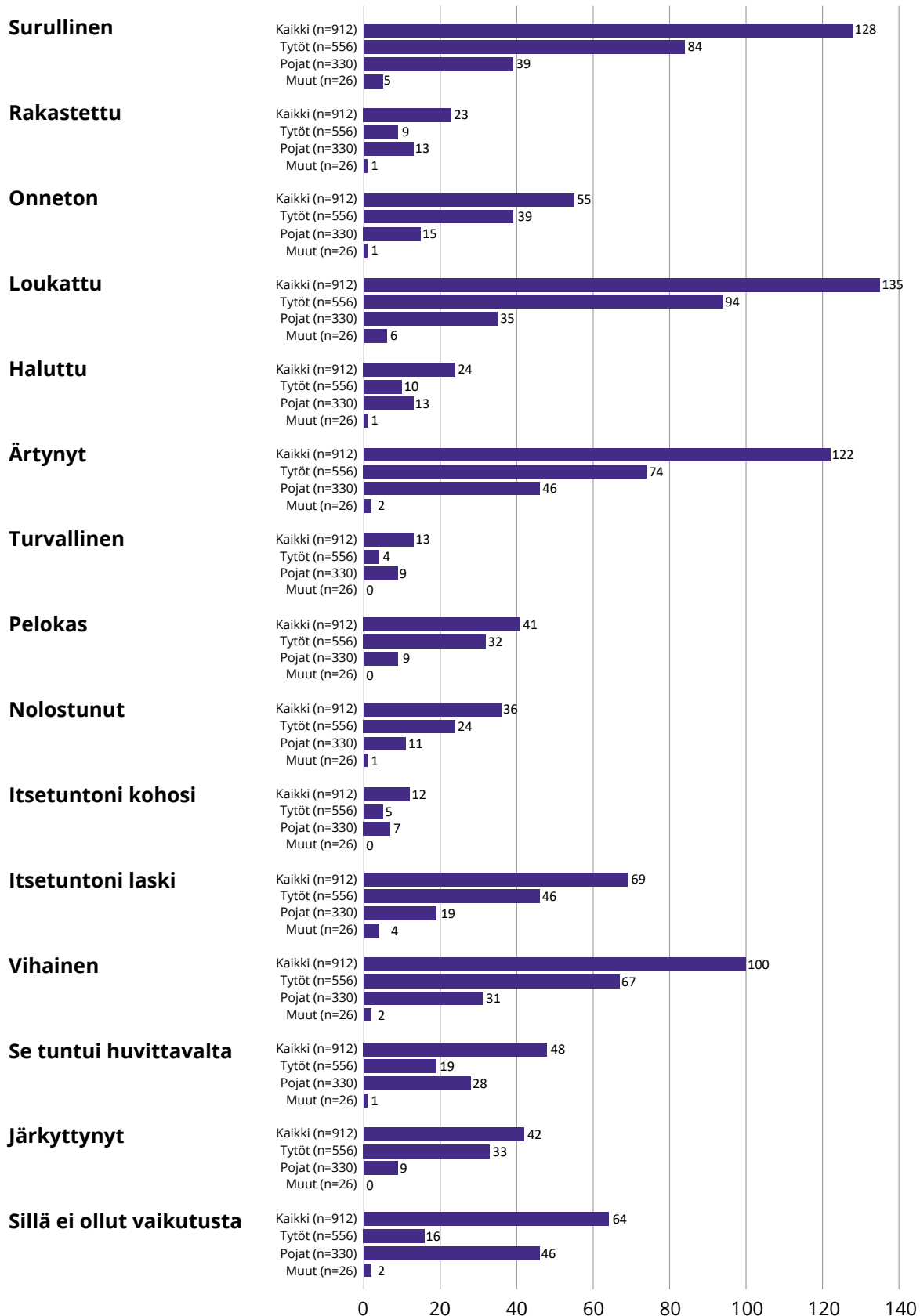
Kuvio 5.10 Vakavin digitaalisen väkivallan uhrikokemus kumppanin tekemänä (%).

Puolet digitaalista väkivaltaa kokeneista pojista (48 %) ja lähes kolmasosa tytöistä (31 %) kertoi kumppanin lopettaneen heidän vakavimmaksi kokemansa käytöksen suhteen aikana. Toisaalta lähes kolmasosa tytöistä (31 %) ilmoitti myös, että kumppanin käytös pysyi ennallaan. Pojista näin koki 17 prosenttia. Tytöistä (13 %) suurempi osa kuin pojista (6 %) oli kokenut tilanteen pahentuneen ja kumppanin vastaavanlaisen käytöksen lisääntyneen suhteen aikana. Nämä vastaajien arviot tuovat esiin koetun digitaalisen väkivallan sukupuolittuneisuutta sen suhteen, että tyttöjen uhrikokemukset poikien kokemuksiä useammin toistuivat ja tilanne kokonaisuudessaan paheni. (Kuvio 5.11.)

Kuvio 5.11 Digitaalinen väkivalta: kumppanin vakavimmaksi koetun käytöksen toistuvuus (%)

Kyselyssä vastaajilta kysyttiin myös vakavimman digitaaliseksi väkivallaksi luokitellun kokemuksen aiheuttamia tunnetiloja. Koska vastaajat ovat voineet valita useita tunnetiloja, vastaukset raportoidaan tässä yhteydessä mainintojen lukumäärinä (n). Yleisimmin mainitut tunnetilat, jolla vakavimman kokemuksen jälkeistä oloa kuvattiin, olivat *loukattu*, *surullinen* ja *ärtynyt* (kuvio 5.12). Tyttöjen useimmin nimeämät tunnetilat olivat *loukattu* (94 mainintaa), *surullinen* (84), *ärtynyt* (74), *vihainen* (67) ja *itsetuntoni laski* (46). Poikien vastauksissa yleisimmin kuvattuja tunnetiloja olivat *ärtymys* ja *sillä ei ollut vaikutusta* (kummatkin 46 mainintaa), *surullinen* (39), *loukattu* (35) ja *vihainen* (31).

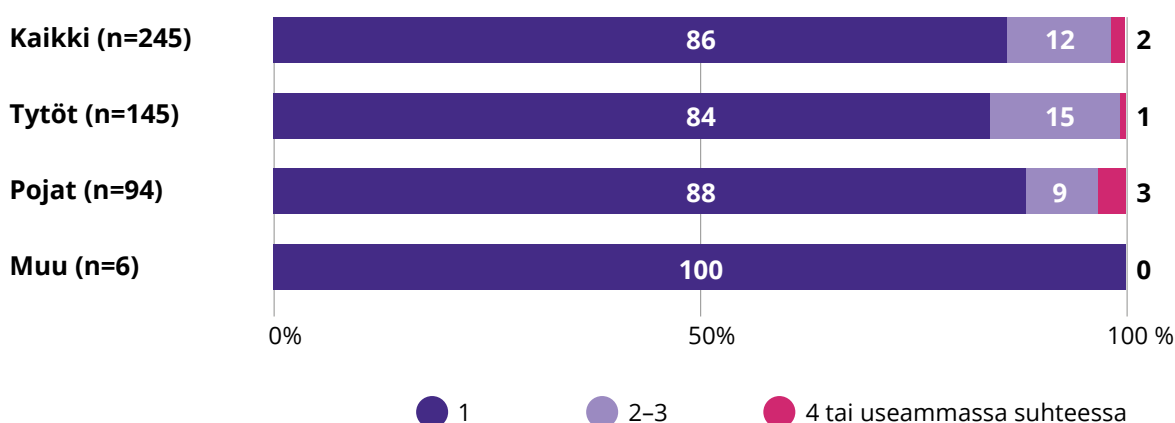

Kuvio 5.12 Vakavimpaan digitaalisen väkivallan uhrikokemukseen liittyneet tunnetilat (n).

Kaiken kaikkiaan tytöt olivat ilmoittaneet useampia tunnetiloja vakavinta digitaalisen väkivallan kokemusta koskeneissa vastauksissaan kuin pojat. Tämä voi kertoa siitä, että heidän vakavin kokemuksensa oli herättänyt heissä enemmän tunnetiloja kuin pojissa, tai että he olivat ylipäättään valinneet oloaan kuvanneita vastausvaihtoehtoja enemmän kuin pojat. Joidenkin nuorten vastauksissa vakavimman digitaalisen väkivallan kokemuksen jälkeiset tunnetilat eivät olleet pelkästään kielteisiä. Osa nuorista kuvasi tapahtunutta huvittavaksi (poikien vastauksissa tyttöjen vastauksia useammin), ja osa vastanneista koki olleensa rakastettu tai haluttu. Samanaikaisesti osa nuorista kuvasi kuitenkin itsensä pelokkaaksi, onnettomaksi, järkyttyneeksi tai nolostuneeksi, tai koki itsetuntonsa laskeneen. Tyttöjen vastauksissa nämä olotilat tulivat esiin poikien vastauksia useammin.

Digitaalisen väkivallan tekijäkokemusten toistuvuus ja tekojen selittämistavat

Ne nuoret, jotka ilmoittivat tehneensä seurustelusuhteissaan jotakin digitaalisen väkivallan muotoa, kertoivat tehneensä näitä tekoja useimmiten vain yhdessä suhteessa (86 % vastanneista, kuvio 5.13). Tytöistä 15 prosenttia ja pojista yhdeksän prosenttia ilmoitti tehneensä jotakin digitaalisen väkivallan muotoa kahdessa tai kolmessa suhteessa. Tätä useammassa suhteessa väkivaltaa ilmoitti tehneensä vain muutama vastaaja.

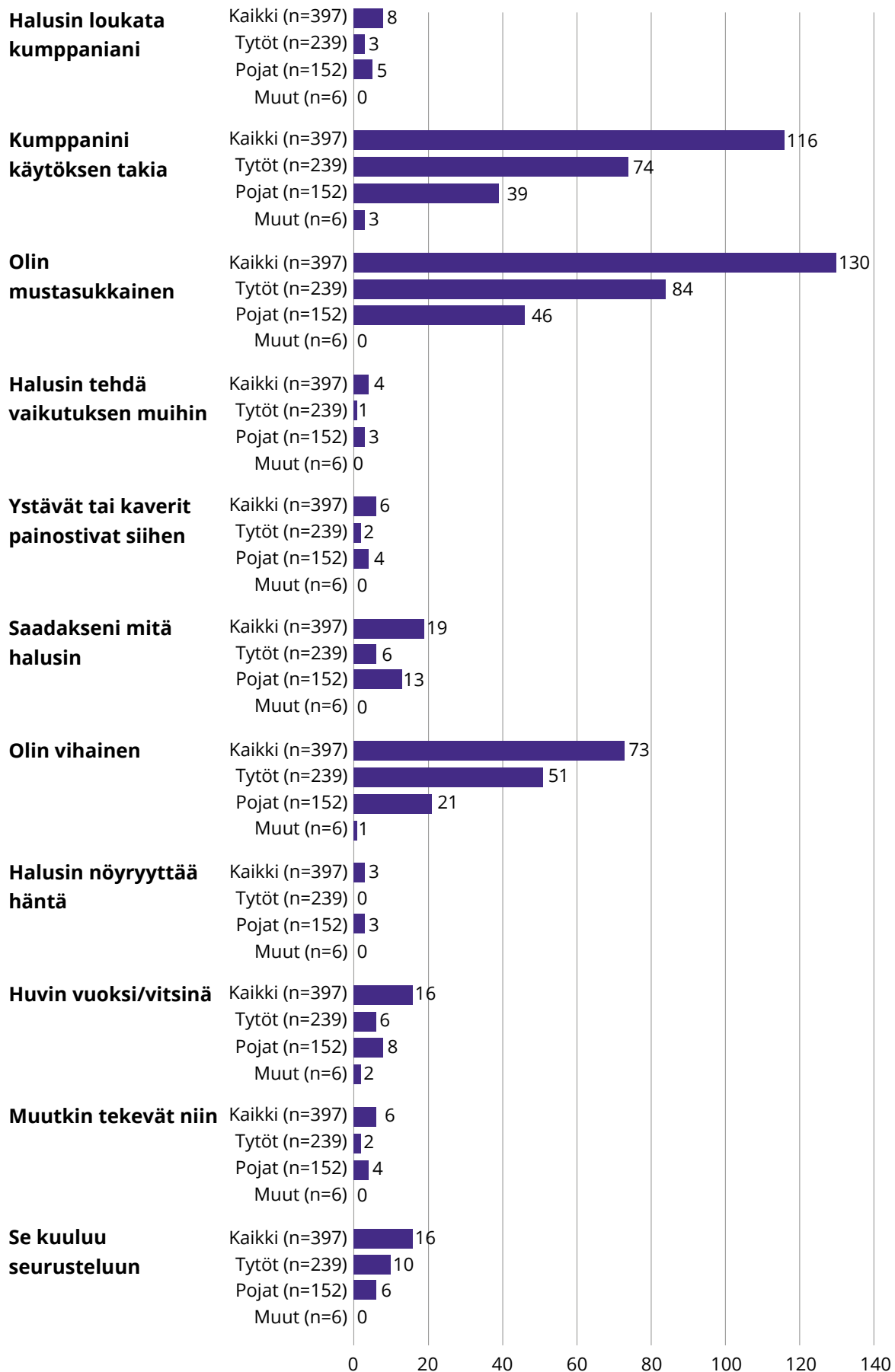

Kuvio 5.13 Digitaalisen väkivallan tekijäkokemukset eri suhteissa (%).

Nuorten vastauksissa yleisimmin esitetyt syyt digitaalisen väkivallan tekemiselle olivat *mustasukkaisuus*, *kumppanin käytös* ja *vihainen* tunnetila. Koska vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja, vastaukset raportoidaan tässä yhteydessä mainintojen lukumäärinä (n). Kaiken kaikkiaan tyttöjen vastaajaryhmä ilmoitti useampia syitä digitaaliselle väkivallalle kuin poikien vastaajaryhmä. Tyttöjen ilmoittamina yleisimpinä syinä *olin mustasukkainen* mainittiin 84 kertaa, *kumppanin käytöksen takia* 74 kertaa ja *olin vihainen* 51 kertaa. Poikien vastauksissa tulivat esiin samat syyt samassa yleisyysjärjestyksessä: *olin mustasukkainen* mainittiin 46 kertaa, *kumppanin käytös* 39 kertaa ja *olin vihainen* 31 kertaa. (Kuvio 5.14.)

Pieni osa tytöistä ja pojista ilmoitti syyksi käytökselleen myös sen, että *se kuuluu seurusteluun*. Näiden vastausten taustalla voi olla monenlaisia syitä, jotka voivat liittyä esimerkiksi siihen, miten vastaajat osion kysymykset ymmärsivät, ja miten he kyselyhetkellä määrittelivät ja tunnistivat kontrollin muotoja lähisuhteissa. On esimerkiksi mahdollista, että kumppanin jatkuvaa seuraamista somessa tai puhelimitse pidettiin osana yhdessä oloa. On myös mahdollista, että jatkuvan seuraamisen taustalla oli huoli kumppanin käytöksestä tai senhetkisestä voinnista. (Kuvio 5.14.)

Kuvio 5.14 Digitaalisten tekemuotojen selitystavat tekijän mukaan (n).

Yhteenveto

Merkittävä osa suomalaisnuorista kokee vuosittain digitaalista häirintää ja väkivaltaa puhelimella tai sosiaalisessa mediassa. Esimerkiksi kansallisen lapsiuhritutkimuksen mukaan joka neljäs yhdeksäsluokkainen ja noin joka kuudes poika oli kokenut jonkun kiusanneen tai haukkuneen viesteillä viimeisen vuoden aikana, ja tytöistä joka kymmenes ja pojista hieman alle joka kymmenes oli saanut uhkailevia viestejä. (Mielityinen ym. 2023a). Tässä kyselyssä kysyttiin ensimmäistä kertaa suomalaisnuorten kokemuksia digitaalisesta väkivallasta seurustelusuhteissa.

Kyselyn tulokset kertovat seurustelukumppanin tekemän digitaalisen väkivallan olevan hyvin yleistä. Seurustelleista nuorista 49 prosenttia ilmoitti kokeneensa jotakin kysyttyä digitaalisen väkivallan muotoa. Pohjoismaisittain vertaillen yhtä korkeita lukemia on raportoitu vastaavassa kyselytutkimuksessa Ruotsissa, jossa 50 prosenttia nuorista oli kokenut digitaalista väkivaltaa (Korkmaz ym. 2022). Tätä vähemmän näitä kokemuksia raportoitiin STIR-tutkimuksessa Norjassa, jossa vastaavia kokemuksia raportoi 30 prosenttia seurustelleista nuorista (Barter ym. 2017). Tässä kyselyssä yleisin nuorten raportoima kokemus oli digivälitteinen vahtiminen ja seuraaminen: nuorista kolmasosa (37 % tytöistä ja 32 % pojista) raportoi kumppanin vahtineen mitä nuori teki tai keitä hän tapasi lähettämällä viestejä tai seuraamalla jatkuvasti sosiaalisessa mediassa. Kolmasosa tytöistä (33 %) ja 45 prosenttia pojista piti tätä vakavimpana itseen kohdistuneena tekona.

Digitaalisen väkivallan yleisyyden lisäksi kysely tuo esiin väkivaltakokemusten sukupuolittuneisuuden. Tytöt ilmoittivat poikia useammin uhrikokemuksia suhteissaan, ja tämä sukupuolten välinen ero oli tilastollisesti merkitsevä. Tytöt kertoivat kyselyssä poikia useammin myös, että heidän vakavimpana pitämänsä digitaalinen väkivalta ei loppunut suhteen aikana, vaan kumppanin käytös pysyi ennallaan tai lisääntyi. Vaikka myös poikien uhrikokemukset olivat yleisiä, tytöt ilmoittivat poikia selvästi useammin, että kumppani oli lähettänyt ilkeitä viestejä tai haukkunut sosiaalisessa mediassa tai puhelimella. Tytöt olivat myös poikia selvästi useammin saaneet kumppaniltaan uhkaavia viestejä. Tytöt raportoivat poikia useammin myös siitä, että kumppani oli yrittänyt kontrolloida puhelimella tai sosiaalisessa mediassa, missä tyttö kulloinkin oli tai ketkä olivat hänen ystäviään. Nämä havainnot uhrikokemusten sukupuolittuneisuudesta ovat samansuuntaisia STIR-tutkimuksessa Englannissa ja Norjassa raportoitujen tulosten kanssa (Barter ym. 2017). Ruotsin kyselystä ei ole toistaiseksi julkaistu tarkempia vastaavien uhrikokemusten analyyseja.

Nuoret raportoivat kyselyssä yleisesti myös tehneensä suhteissaan digitaalisena väkivaltana luokiteltuja tekemuotoja. Kolmannes seurustelleista ilmoitti kohdistaneensa jotain kysyttyä väkivallan muotoa kumppaniinsa. Samanaikaisesti tekijäkokemuksia ilmoitettiin kuitenkin selvästi vähemmän kuin uhrikokemuksia, joita raportoi puolet seurustelleista nuorista. Neljäsosa seurustelleista nuorista ilmoitti vahtineensa mitä kumppani oli tehnyt tai keitä hän oli tavannut lähettämällä viestejä tai seuraamalla kumppania jatkuvasti sosiaalisessa mediassa. Tämä oli yleisin kyselyssä ilmoitettu digitaalisen väkivallan tekemuoto, jota raportoi lähes kolmasosa tytöistä ja lähes viidesosa pojista.

Kyselyn tulokset digitaalisen väkivallan yleisyydestä nostavat esiin näkökulmia, joiden käsittely edellyttää paitsi jatkotutkimusta, myös laajempaa yleistä keskustelua digitaalisesta väkivallasta ja sen tunnistamisesta nuorten seurustelusuhteissa. Tulokset antavat ylipäätään aiheita pohtia nuorten seurustelusuhteiden väkivaltaa sukupuolinäkökulmista. Ensinnäkin tytöt raportoivat poikia useammin digitaalisia uhrikokemuksia, mutta myös tekijäkokemuksia. Kun suurin osa vastaajista oli kyselyn mukaan ollut heterosuhteissa, kiinnostava on aiemmin luvussa 3 pohdittu kysymys siitä, mistä sukupuolittuneet erot väkivallan raportoinnissa johtuvat. Onko kyse eroista väkivallan tunnistamisessa, väkivallan määrittelyissä vai omien kokemusten kertomisessa? Tätä kysymystä voi selvittää lisätutkimuksella, mutta myös eritaustaisten nuorten kanssa arjessa käytävillä keskusteluilla siitä, miten he määrittelevät toivottavaa ja ei-toivottavaa digitaalista käyttäytymistä osana seurustelusuhdetta, ja mitä digitaalinen väkivalta on.

Toiseksi sukupuolinäkökulmat ovat olennaisia sukupuolibinäärin ulkopuolelle itsensä identifioivien nuorten digitaalisen väkivallan kokemusten osalta. Tässä luvussa muulla tavoin kuin tytöksi tai pojaksi itsensä identifioineiden nuorten vastaukset on raportoitu osana sukupuolittaista tarkastelua kuvioissa, vaikka tarkemmat päätelmät aineistosta eivät ole olleetkaan mahdollisia pienen vastajamäärän vuoksi. Edellä mainitun puheeksi oton ja nuoria osallistavien keskustelujen ohella tarvitaankin lisätutkimusta muulla tavoin kuin binäärisesti sukupuolensa identifioivien nuorten kokemuksista seurustelusuhteissa.

6. Väkivallan kasautuminen nuorten suhteissa

Roosa Saukkonen

Tässä luvussa tarkastellaan seurustelusuhteen aikana tapahtuneen väkivallan kasautumista, eli eri väkivallan ulottuvuuksien uhrikokemusten ja tekijäkoke-
musten kumuloitumista samoille nuorille. Tarkasteltavat neljä ulottuvuutta ovat henkinen, fyysinen, digitaalinen ja seksuaalinen väkivalta. Lisäksi luvussa käsitel-
lään väkivallan uhri- ja tekijäkokemusten kytkeytymistä toisiinsa, sekä samassa taloudessa asuvien aikuisten tekemän väkivallan yhteyttä nuorten suhteissaan kokemaan tai tekemään väkivaltaan. Eri väkivallan ulottuvuuksien määrittely ja vastaajilta kysytyt kysymykset väkivallan uhri- ja tekijäkokemuksista on kuvattu luvuissa 3. *Henkinen ja fyysinen väkivalta suhteen aikana*, 4. *Seksuaaliväkivalta suhteen aikana* sekä 5. *Digitaalinen väkivalta suhteen aikana*. Poikkeuksena aiempiin lukuihin tässä luvussa vastauksia ei tarkastella taustamuuttujien, kuten vaikkapa sukupuolen mukaan, sillä tarkasteltavien havaintojen lukumäärä olisi tällöin jakautunut liian pieniin yksiköihin.

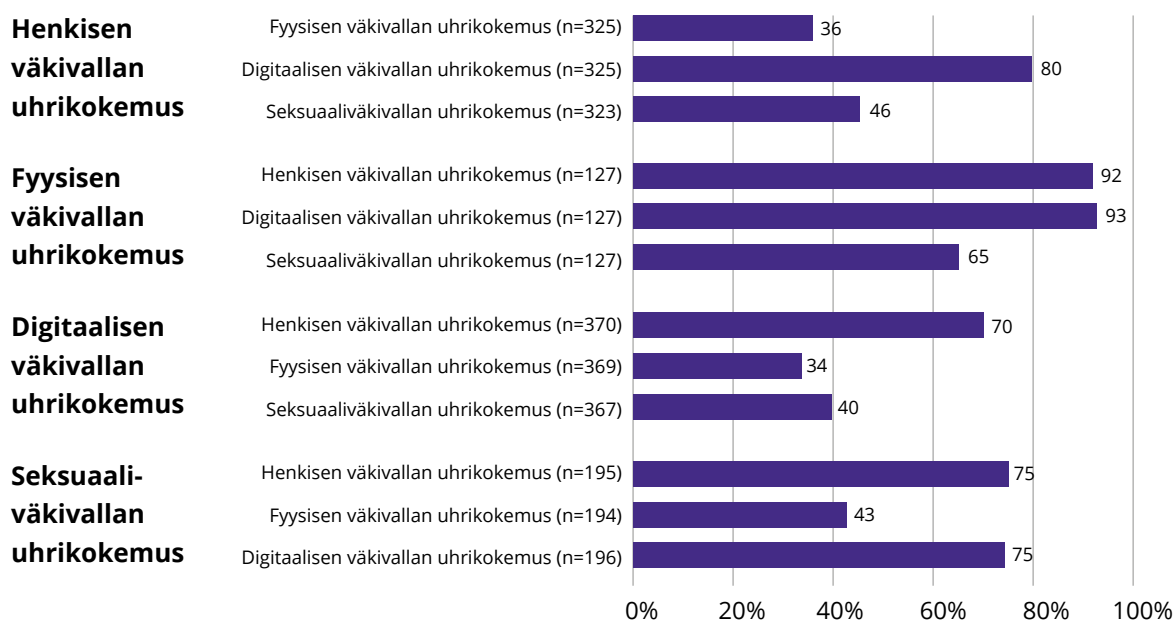
Uhrikokemusten kasautuminen ulottuvuuksittain

Tarkasteltaessa väkivallan ulottuvuuksien (henkinen, fyysinen, digitaalinen ja sek-
suaalinen) uhrikokemusten kasautumista samoille nuorille on otettu huomioon vastaukset, jossa nuori on vastannut kokeneensa tiettyä väkivallan ulottuvuutta vähintään kerran suhteessaan. Kysytyt uhrikokemukset ovat voineet tapahtua joko yhdessä tai useammassa suhteessa. Nuoret ovat voineet vastata vain joihin-
kin tiettyihin väkivallan ulottuvuuksiin liittyviin kysymyksiin, ja jättää vastaamatta toisiin.

Henkistä väkivaltaa suhteessaan kokeneista nuorista yli kolmasosa (36 %) oli kokenut myös fyysistä väkivaltaa jossain suhteessaan (kuvio 6.1). Henkistä

väkivaltaa seurustelusuhteen aikana kokeneista nuorista 80 prosenttia oli kokenut myös digitaalista väkivaltaa ja lähes puolet (46 %) seksuaaliväkivaltaa jossain suhteessaan.

Jos nuori oli kokenut fyysistä väkivaltaa seurustelusuhteessaan, hän oli hyvin todennäköisesti kokenut myös jotain muuta väkivallan ulottuvuutta. Useampi kuin yhdeksän kymmenestä (92 %) fyysistä väkivaltaa suhteen aikana kokeneesta nuoresta oli kokenut myös henkistä väkivaltaa (kuviot 6.1). Samoin fyysistä väkivaltaa kokeneista nuorista useampi kuin yhdeksän kymmenestä (93 %) oli kokenut myös digitaalista väkivaltaa. Fyysistä väkivaltaa seurustelusuhteessaan kokeneista nuorista 65 prosentilla oli myös seksuaaliväkivallan uhrikokemus jossain suhteessaan.

Kuvio 6.1 Uhrikokemusten kasautuminen ulottuvuuksittain (%).

Nuorista, joilla oli digitaalisen väkivallan uhrikokemuksia, 70 prosentilla oli uhrikokemus tai -kokemuksia myös henkisestä väkivallasta (kuviot 6.1). Niillä nuorilla, jotka olivat kokeneet digitaalista väkivaltaa suhteessa, noin kolmasosalla (34 %) oli myös fyysisen väkivallan ja 40 prosentilla seksuaaliväkivallan uhrikokemuksia.

Nuorista, joilla oli vähintään yksi uhrikokemus seksuaaliväkivallasta suhteessaan, 75 prosenttia oli kokenut myös henkistä väkivaltaa ja 43 prosenttia oli kokenut myös fyysistä väkivaltaa (kuvio 6.1). Seksuaaliväkivaltaa suhteessaan kokeneista 75 prosenttia oli kokenut myös digitaalista väkivaltaa. Kaikki väkivallan ulottuvuudet (henkinen, fyysinen, digitaalinen, seksuaalinen) olivat yhteydessä toisiinsa siten, että uhrikokemukset yhdellä ulottuvuudella lisäsivät riskiä myös uhrikokemuksiin toisilla ulottuvuuksilla. Kaikki kuviossa havainnollistetut erot ovat tilastollisesti merkitseviä.

Tekijäkokemusten kasautuminen ulottuvuuksittain

Eri väkivallan ulottuvuuksien tekijäkokemusten kasautumista tarkasteltaessa on otettu huomioon ne vastaukset, joissa nuori on kertonut tehneensä jotakin henkiseksi, fyysiseksi, digitaalseksi tai seksuaaliseksi väkivallaksi luokiteltua tekemuotoa suhteessaan vähintään kerran. Väkivallan tekeminen on voinut tapahtua yhdessä tai useammassa suhteessa.

Kuten aiemmin raportissa (ks. luvut 3, 4 ja 5) on tullut ilmi, väkivallan uhrikokemuksia ilmoitettiin tämän kyselyn vastauksissa enemmän kuin tekijäkokemuksia, ja erityisesti tämä korostuu seksuaaliväkivallan kohdalla (ks. luku 4). Siksi havaintojen lukumäärä tekijäkokemuksia eri väkivallan ulottuvuuksilla tarkasteltaessa on osin pienehkö, mikä on huomioitava tulkintoja tehtäessä.

Jos nuori oli tehnyt henkistä väkivaltaa jossain suhteessaan, oli hän melko todennäköisesti tehnyt myös digitaalista väkivaltaa. Nuorista, jotka ilmoittivat tehneensä henkistä väkivaltaa seurustelusuhteen aikana, 69 prosenttia kertoi tehneensä myös digitaalista väkivaltaa kumppanilleen (kuvio 6.2). Niistä nuorista, jotka kertoivat tehneensä henkistä väkivaltaa suhteessa, viidesosa (20 %) ilmoitti tekijäkokemuksia myös fyysisestä väkivallasta ja hieman alle kymmenesosa (9 %) myös seksuaaliväkivallasta.

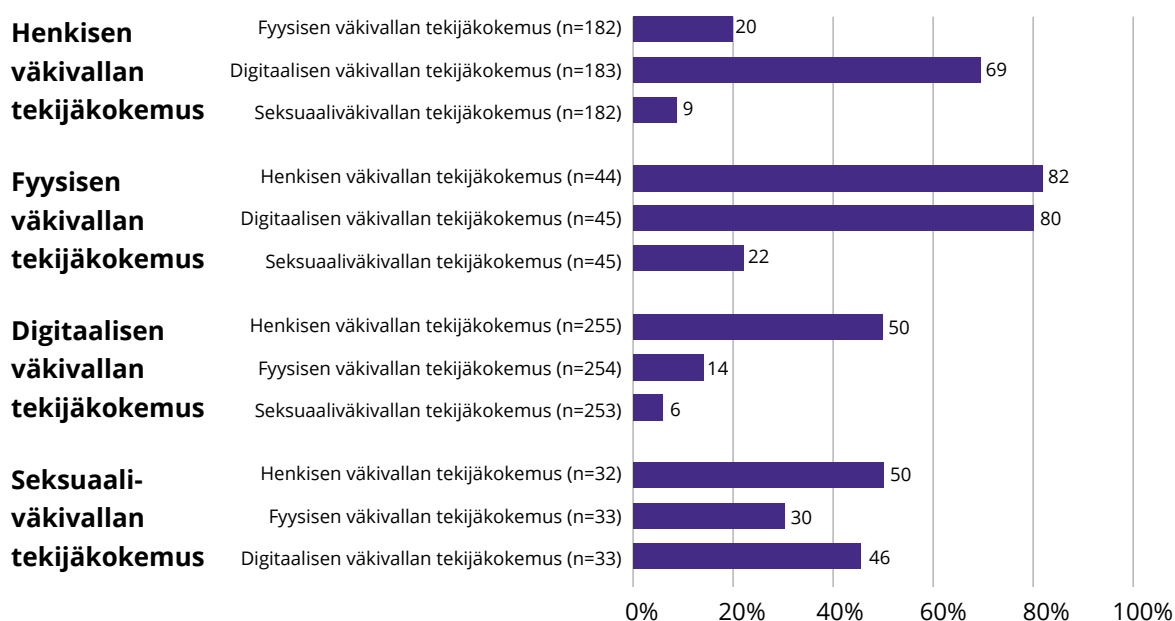
Ne nuoret, jotka olivat tehneet fyysistä väkivaltaa jollekin kumppanilleen, olivat usein tehneet myös henkistä tai digitaalista väkivaltaa. Niistä nuorista, jotka ilmoittivat tekijäkokemuksia fyysisestä väkivallasta, 82 prosenttia ilmoitti tehneensä myös henkistä väkivaltaa ja 80 prosenttia digitaalista väkivaltaa jonkun

suhteen aikana (kuvio 6.2). Nuorista, jotka kertoivat tehneensä fyysistä väkivaltaa kumppanilleen, 22 prosenttia ilmoitti myös tekijäkokemuksia seksuaaliväkivalta-
lasta.

Puolet (50 %) digitaalista väkivaltaa tehneistä nuorista ilmoitti tehneensä myös henkistä väkivaltaa jossain suhteessaan (kuvio 6.2). Tätä vähemmän digitaalista väkivaltaa suhteessaan tehneet ilmoittivat fyysisen (14 %) tai seksuaaliväkivallan (6 %) tekijäkokemuksia.

Nuorista, jotka kertoivat seksuaaliväkivallan tekijäkokemuksista, puolet (50 %) kertoi tehneensä myös henkistä väkivaltaa kumppanilleen (kuvio 6.2). Niistä nuorista, jotka ilmoittivat tehneensä seksuaaliväkivaltaa kumppanilleen, 30 prosentilla oli tekijäkokemus myös fyysisestä väkivallasta ja 46 prosentilla myös digitaalisesta väkivallasta. On kuitenkin huomattava, että seksuaaliväkivallan tekijäkokemuksia raportoitiin ylipäänsä vähän verrattuna muihin väkivallan ulottuvuuksiin (ks. luku 4).

Kaikki tekijäkokemukset olivat jollain tavalla yhteydessä toisiinsa, eli ei ollut mitään väkivallan ulottuvuutta, jonka tekijöistä kukaan ei olisi ollut tehnyt mitään muuta väkivallan ulottuvuutta (kuvio 6.2). Kaikki muut kuviossa havainnollistetut erot ovat tilastollisesti merkitseviä, paitsi digitaalisen väkivallan tekijäkokemusten yhteys seksuaaliväkivallan tekijäkokemuksiin.

Kuvio 6.2 Tekijäkokemusten kasautuminen ulottuvuuksittain (%).

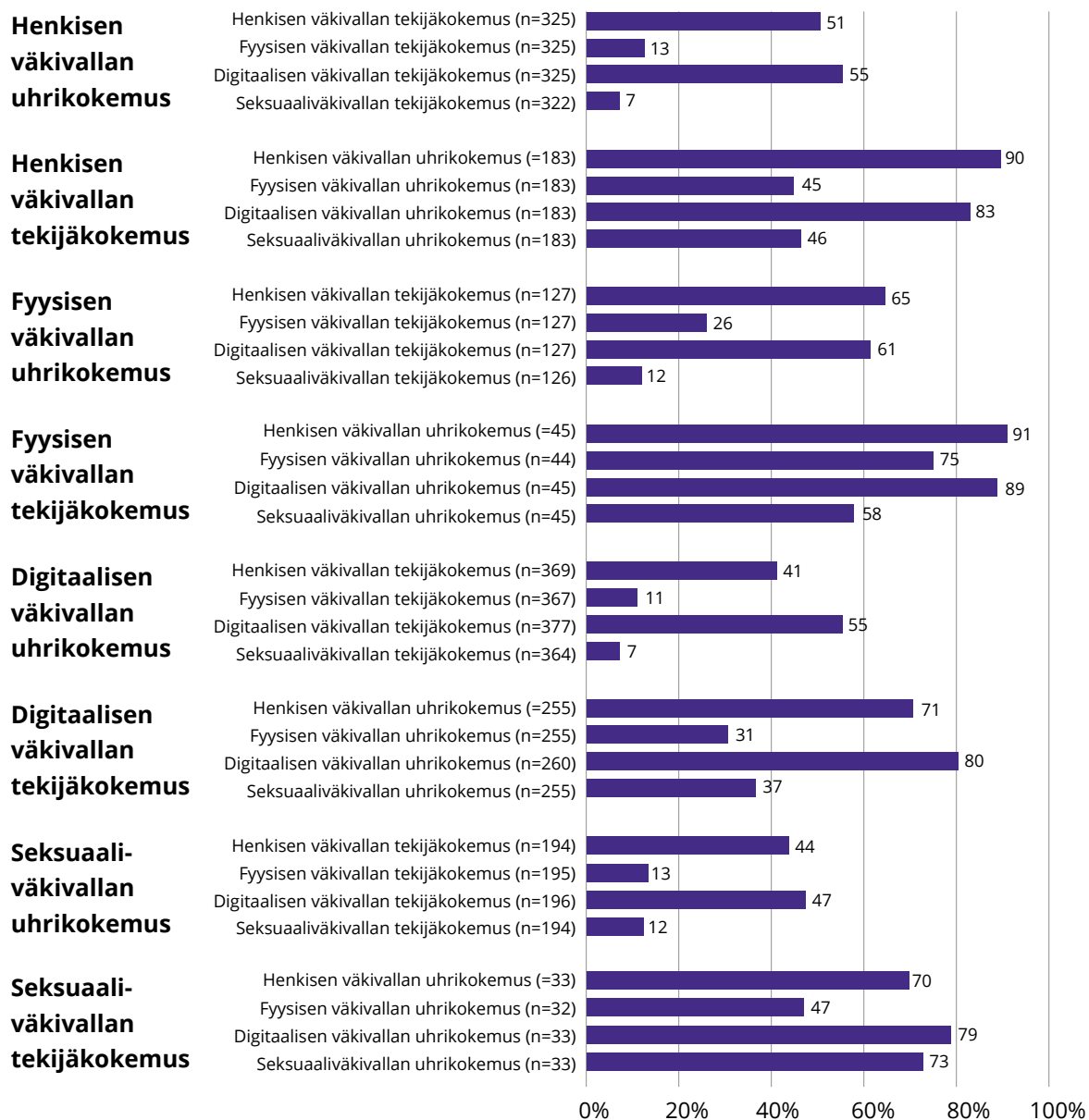
Uhri- ja tekijäkokemusten kytkeytyminen

Seuraavaksi tarkastellaan sitä, miten väkivallan uhrikokemukset kytkeytyivät väkivallan tekemiseen ja tekijäkokemukset väkivallan kokemiseen, eli olivatko väkivaltaa kokeneet nuoret myös tehneet väkivaltaa ja toisaalta, olivatko väkivaltaa tehneet nuoret myös kokeneet väkivaltaa suhteissaan. Yhteyksiä tarkastellaan väkivallan ulottuvuuksien (henkinen, fyysinen, digitaalinen ja seksuaalinen) mukaisesti jaoteltuna. Tässäkin alaluvussa on huomioitu ulottuvuuksittain ne vastaukset, joissa nuori on kertonut olleensa väkivallan uhri tai tehneensä jotain väkivallan muotoa vähintään kerran jossain suhteessaan. Huomionarvoista on se, että kyselyssä ei kysytty, olivatko uhri- ja tekijäkokemukset tapahtuneet saman vai eri suhteen aikana. Kyselyn vastauksista ei voi myöskään päätellä kokemusten aikajärjestyksestä, eli oliko jonkun ulottuvuuden uhrikokemus esimerkiksi edeltänyt tekijäkokemusta vai päinvastoin.

Henkisen väkivallan uhri- ja tekijäkokemusten kytkeytyminen väkivallan eri ulottuvuuksiin

Noin puolet nuorista, jotka olivat kokeneet henkistä väkivaltaa jossakin suhteessaan, olivat myös tehneet henkistä tai digitaalista väkivaltaa jollekin kumppanilleen. Niistä nuorista, jotka ilmoittivat henkisen väkivallan uhrikokemuksia yhdessä tai useammassa suhteessaan, noin puolet (51 %) ilmoitti myös tehneensä henkistä väkivaltaa ja reilu kymmenesosa (13 %) oli tehnyt fyysistä väkivaltaa suhteessaan (kuviokuva 6.3). Nuorista, joilla oli henkisen väkivallan uhrikokemuksia, yli puolet (55 %) kertoi tehneensä digitaalista väkivaltaa ja alle kymmenesosa (7 %) seksuaaliväkivaltaa jossain suhteessaan.

Kyselyvastausten perusteella henkisen väkivallan tekemisestä kertoneista nuorista suuri osa oli itse kokenut jotain väkivallan ulottuvuutta. Nuorista, jotka ilmoittivat tehneensä henkistä väkivaltaa, yhdeksän kymmenestä (90 %) oli myös kokenut henkistä väkivaltaa jossain suhteessaan (kuviokuva 6.3). Henkisen väkivallan tekijäkokemuksia ilmoittaneista nuorista lähes puolet (45 %) oli kokenut fyysistä väkivaltaa jossain suhteessaan, neljä viidesosaa (83 %) ilmoitti kokeneensa myös digitaalista väkivaltaa ja lähes puolella (46 %) oli seksuaaliväkivallan uhrikokemuksia.

Kuvio 6.3 Uhri- ja tekijäkokemusten kytkeytyminen (%).

Fyysisen väkivallan uhri- ja tekijäkokemusten kytkeytyminen väkivallan eri ulottuvuuksiin

Kyselyn mukaan fyysisen väkivallan uhreista suuri osa oli tehnyt henkistä tai digitaalista väkivaltaa kumppanilleen. Nuorista, jotka olivat kokeneet fyysistä väkivaltaa, 65 prosentilla oli henkisen väkivallan ja 61 prosentilla digitaalisen väkivallan uhrikokemuksia (kuvio 6.3). Niistä nuorista, joilla oli fyysisen väkivallan uhrikokemuksia, neljäsosa (26 %) oli myös tehnyt fyysistä väkivaltaa suhteessaan. Fyysisen väkivallan uhrikokemuksen ilmoittaneista nuorista 12 prosenttia vastasi tehneensä seksuaaliväkivaltaa kumppanilleen.

Suuri osa fyysistä väkivaltaa suhteessaan tehneistä nuorista oli myös itse kokenut väkivaltaa jossain muodossa kumppaninsa tekemänä. Niistä nuorista, joilla oli fyysisen väkivallan tekijäkokemus tai -kokemuksia, 75 prosentilla oli myös fyysisen väkivallan uhrikokemus jostain suhteestaan, 91 prosentilla oli henkisen väkivallan ja 89 prosentilla digitaalisen väkivallan uhrikokemus (kuvio 6.3). Nuorista, jotka kertoivat fyysisen väkivallan tekijäkokemuksesta, yli puolet (58 %) oli kokenut seksuaaliväkivaltaa seurustelusuhteessaan.

Digitaalisen väkivallan uhri- ja tekijäkokemusten kytkeytyminen väkivallan eri ulottuvuuksiin

Digitaalisen väkivallan uhrikokemuksen ilmoittaneista nuorista yli puolet (55 %) kertoi myös itse tehneensä digitaalista väkivaltaa jollekin kumppanilleen (kuvio 6.3). Niistä nuorista, joilla oli digitaalisen väkivallan uhrikokemus, 41 prosenttia ilmoitti tehneensä henkistä väkivaltaa, 11 prosenttia fyysistä väkivaltaa ja seitsemän prosenttia seksuaaliväkivaltaa.

Digitaalisen ja henkisen väkivallan uhrikokemukset olivat yleisiä niillä nuorilla, jotka olivat itse tehneet digitaalista väkivaltaa kumppanilleen. Niistä nuorista, jotka kertoivat tehneensä digitaalista väkivaltaa, 80 prosentilla oli digitaalisen väkivallan ja 71 prosentilla henkisen väkivallan, 31 prosentilla fyysisen väkivallan ja 37 prosentilla seksuaaliväkivallan uhrikokemus (kuvio 6.3).

Seksuaaliväkivallan uhri- ja tekijäkokemusten kytkeytyminen väkivallan eri ulottuvuuksiin

Lähes puolet seksuaaliväkivaltaa uhrina kokeneista ilmoitti tehneensä digitaalista väkivaltaa (47 %) tai henkistä väkivaltaa (44 %) suhteessaan (kuvio 6.3). Niistä nuorista, joilla oli seksuaaliväkivallan uhrikokemuksia, 13 prosenttia oli myös tehnyt fyysistä väkivaltaa ja 12 prosenttia tehnyt seksuaaliväkivaltaa seurustelukumppanilleen.

Suurella osalla seksuaaliväkivaltaa tehneistä nuorista oli myös uhrikokemuksia jostakin väkivallan muodosta. Nuorista, jotka ilmoittivat seksuaaliväkivallan tekijäkokemuksia, 73 prosenttia oli myös itse kokenut seksuaaliväkivaltaa jossain suhteessaan (kuvio 6.3). Niistä nuorista, jotka olivat tehneet seksuaaliväkivaltaa kumppanilleen, 79 prosentilla oli digitaalisen väkivallan, 70 prosentilla henkisen väkivallan ja 47 prosentilla fyysisen väkivallan uhrikokemus.

Samassa taloudessa asuvien aikuisten väkivaltaisuuden yhteys nuorten suhteissaan kokemaan tai tekemään väkivaltaan

Nuorilta kysyttiin kyselyn lopussa heidän kanssaan asuvien aikuisten tekemästä henkisestä ja fyysisestä väkivallasta vastaajaa sekä muita samassa taloudessa asuvia lapsia/nuoria ja aikuisia kohtaan. Vastauksista ei voi päätellä väkivallan tekojen ja kokemusten ajallista järjestystä, eli esimerkiksi sitä, onko kotona koettu, nähty tai tapahtuneeksi tiedetty väkivalta edeltänyt seurustelusuhteessa koettua tai tehtyä väkivaltaa. Vastauksia tarkasteltaessa aikuisten tekemää väkivaltaa ei ole kuitenkaan eroteltu väkivallan kohteen mukaan, sillä samassa taloudessa tapahtuva väkivalta, kohdistui se kehen tahansa perheenjäseneseen, altistaa kaikki muutkin taloudessa asuvat väkivallalle ja sen seurauksille (Mielityinen ym. 2023a). Taulukossa 6.1 on kuvattu kysymysten muotoilu ja vastausvaihtoehdot.

Taulukko 6.1 Nuorten kanssa samassa taloudessa asuvien aikuisten tekemää väkivaltaa kartoittavat kysymykset.

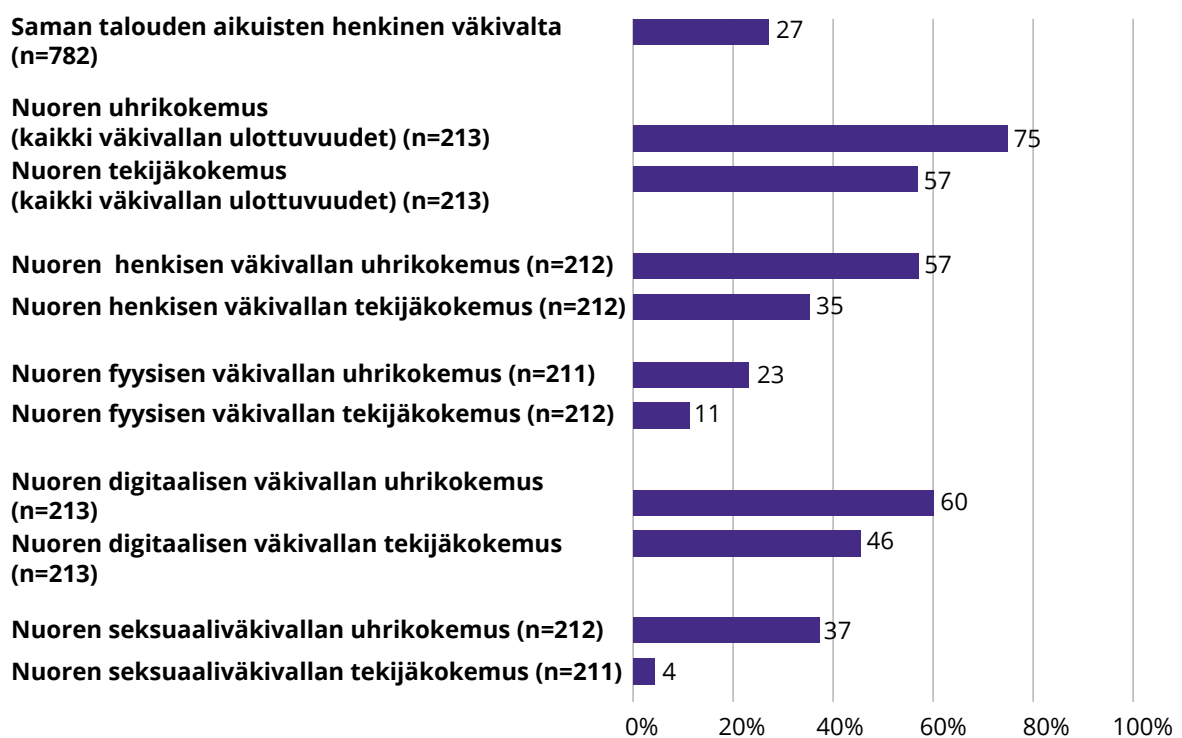
<p>Henkinen väkivalta</p>	<p>Ovatko kanssasi asuvat aikuiset toistuvasti huutaneet tai olleet ilkeitä? (Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.)</p> <p><i>Kyllä, minua kohtaan / Kyllä, muita samassa taloudessa asuvia lapsia/nuoria kohtaan / Kyllä, muita samassa taloudessa asuvia aikuisia kohtaan / Ei ole tapahtunut</i></p>
<p>Fyysinen väkivalta</p>	<p>Ovatko kanssasi asuvat aikuiset käyttäneet fyysistä väkivaltaa? (Esim. töniminen, lyöminen, raajoista vääntäminen, hiuksista vetäminen, potkiminen, jne.) (Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.)</p> <p><i>Kyllä, minua kohtaan / Kyllä, muita samassa taloudessa asuvia lapsia/nuoria kohtaan / Kyllä, muita samassa taloudessa asuvia aikuisia kohtaan / Ei ole tapahtunut</i></p>

Samassa taloudessa asuvien aikuisten tekemän henkisen väkivallan kytketyminen nuorten suhteiden väkivallan uhri- ja tekijäkokemuksiin

Seurustelleista nuorista vähän yli neljäsosa (27 %) kertoi kokeneensa tai nähneensä heidän kanssaan asuvien aikuisten tekemää henkistä väkivaltaa joko vastaajaa tai muita taloudessa asuvia kohtaan (kuvio 6.4). Näistä nuorista 75 prosenttia oli kokenut ja 57 prosenttia tehnyt jotakin väkivallan ulottuvuutta seurustelusuhteessaan.

Kyselyyn vastanneista nuorista, jotka olivat kokeneet aikuisten heihin tai muihin perheenjäseniin kohdistamaa henkistä väkivaltaa kotonaan, yli puolella (57 %) oli uhrikokemuksia ja reilulla kolmasosalla (35 %) tekijäkokemuksia henkisestä väkivallasta seurustelusuhteessaan (kuvio 6.4). Niistä nuorista, jotka olivat kokeneet tai nähneet aikuisen tekemää henkistä väkivaltaa kotonaan itseensä tai muuhun perheenjäseneseen kohdistuneena, 23 prosenttia oli kokenut uhrina ja 11 prosenttia tehnyt fyysistä väkivaltaa suhteessaan. Nuorista, joiden kotona yksi tai useampi aikuinen oli tehnyt henkistä väkivaltaa jollekin, yli puolet (60 %) oli kokenut ja hieman alle puolet (46 %) oli tehnyt digitaalista väkivaltaa suhteessaan. Reilu kolmasosa (37 %) nuorista, jotka raportoivat aikuisten tekemää henkistä väkivaltaa kotonaan joko itseensä tai muihin perheenjäseniin kohdistuneena,

oli kokenut seksuaaliväkivaltaa seurustelusuhteessaan ja neljä prosenttia tehnyt seksuaaliväkivaltaa kumppanilleen. Aikuisten tekemää henkistä väkivaltaa kotonaan kokeneista tai nähneistä nuorista monet olivat siis kokeneet erityisesti henkistä ja digitaalista väkivaltaa seurustelusuhteissaan, mutta myös seksuaaliväkivaltaa kokeneiden määrä on huomattava. Myös tekijäkokemuksia oli etenkin henkisestä ja digitaalisesta väkivallasta niillä nuorilla, joiden kotona oli ollut aikuisten tekemää henkistä väkivaltaa vastaajaan tai johonkin perheenjäseneseen kohdistuneena.

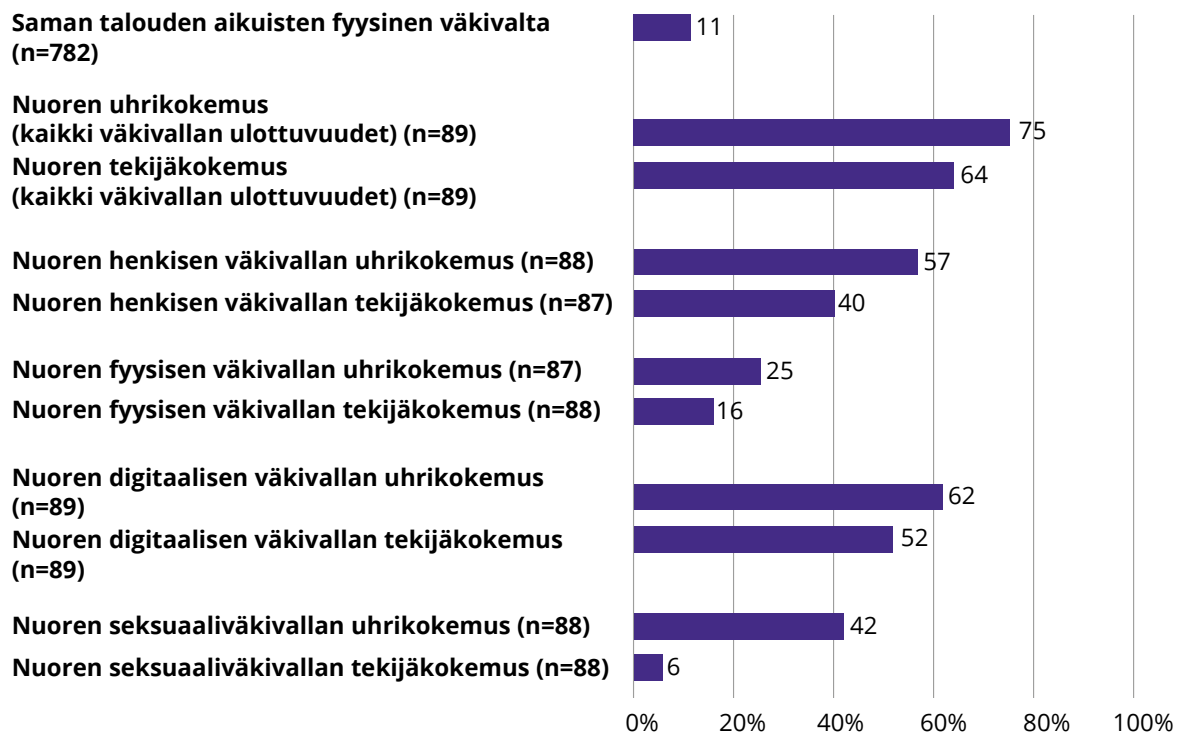

Kuvio 6.4 Saman talouden aikuisten tekemän henkisen väkivallan kytkeytyminen nuorten suhteissaan kokemaan ja tekemään väkivaltaan (%).

Samassa taloudessa asuvien aikuisten tekemän fyysisen väkivallan kytkeytyminen nuorten suhteiden väkivallan uhri- ja tekijäkokemuksiin

Seurustelleista nuorista reilu kymmenesosa (11 %) kertoi samassa taloudessa asuvien aikuisten käyttäneen fyysistä väkivaltaa heitä tai muita taloudessa asuvia kohtaan (kuvio 6.5). Näistä nuorista 75 prosentilla oli uhrikokemus ja 64 prosentilla tekijäkokemus jostain väkivallan muodosta seurustelusuhteessaan.

Niistä nuorista, joilla oli ollut aikuisen tekemää fyysistä väkivaltaa kotonaan joko itseensä tai perheenjäseniin kohdistuen, yli puolet (57 %) oli kokenut uhrina ja reilu kolmasosa (40 %) oli tehnyt henkistä väkivaltaa suhteessaan (kuvio 6.5). Samoin näistä väkivaltaa kotona kokeneista nuorista 25 prosentilla oli uhrikokemus ja 16 prosentilla tekijäkokemus fyysisestä väkivallasta seurustelusuhteessaan.

Kuvio 6.5 Samassa talouden aikuisten tekemän fyysisen väkivallan kytkeytyminen nuorten suhteissaan kokemaan ja tekemään väkivaltaan (%).

Nuorista, jotka olivat kokeneet aikuisen tekemää fyysistä väkivaltaa kotonaan, alle kahdella kolmasosalla (62 %) oli uhrikokemus ja yli puolella (52 %) tekijäkokemus digitaalisesta väkivallasta (kuvio 6.5), ja heistä 42 prosenttia oli kokenut ja kuusi prosenttia oli tehnyt seksuaaliväkivaltaa suhteessaan. Aikuisten tekemää fyysistä väkivaltaa itseän tai muihin perheenjäseniin kohdistuneena kokeneista monilla oli siis erityisesti suhteen aikaisia väkivallan uhrikokemuksia mutta myös tekijäkokemuksia etenkin digitaalisesta väkivallasta.

Yhteenveto

Tässä luvussa on tarkasteltu ensin seurustelusuhteen aikana tapahtuneen väkivallan uhri- ja tekijäkokemusten kasautumista samoille nuorille kyselyssä kysyttyjen ulottuvuuksien osalta (henkinen, fyysinen, digitaalinen ja seksuaalinen väkivalta). Toiseksi on käsitelty väkivallan uhri- ja tekijäkokemusten kytkeytymistä toisiinsa, ja kolmanneksi samassa taloudessa asuvien aikuisten tekemän väkivallan yhteyttä nuorten suhteissaan kokemaan tai tekemään väkivaltaan.

Kyselyvastausten perusteella oli todennäköistä, että jos nuori koki väkivaltaa suhteessaan, väkivalta ei ilmennyt ainoastaan yhdessä muodossa, vaan useammalla eri tavalla. Nuorten uhrikokemuksia koskevissa vastauksissa nousee esiin, että erityisesti henkisellä ja digitaalisella väkivallalla oli vahva yhteys. Suurin osa henkistä väkivaltaa suhteessaan uhrina kokeneista nuorista oli kokenut myös digitaalista väkivaltaa. Myös lähes kaikissa muissa maissa, joissa vastaava STIR-tutkimus on toteutettu, huomattiin vahva yhteys kasvokkaisen ja verkkovälitteisen seurusteluhdeväkivallan välillä (Barter ym. 2017). Samoin fyysisen väkivallan uhrikokemukset olivat yhteydessä muihin väkivallan tekemuotoihin, eli jos nuori oli kokenut fyysistä väkivaltaa seurustelusuhteessaan, hän oli usein kokenut myös jotain muuta väkivallan muotoa. Seksuaaliväkivallan uhrikokemuksilla oli myös yhteys erityisesti henkisen ja digitaalisen väkivallan uhrikokemuksiin. Monet seksuaaliväkivaltaa kokeneista olivat kokeneet myös fyysistä väkivaltaa jossain suhteessaan.

Henkisen ja digitaalisen väkivallan yhteys näkyi myös nuorten vastauksissa liittyen väkivallan tekijäkokemuksiin. Jos nuori oli tehnyt henkistä väkivaltaa kumppanilleen, hän oli melko todennäköisesti tehnyt myös digitaalista väkivaltaa samalle tai eri kumppanille. Puolet digitaalista väkivaltaa tehneistä nuorista ilmoitti tehneensä myös henkistä väkivaltaa kumppanilleen, mutta digitaalisen

väkivallan tekijäkokemuksia ilmoittaneista vain pieni osa oli tehnyt myös fyysistä tai seksuaaliväkivaltaa. Toisaalta ne nuoret, jotka olivat tehneet fyysistä väkivaltaa, olivat usein tehneet myös henkistä tai digitaalista väkivaltaa jossain suhteessaan. Huomattavaa on kuitenkin se, että seksuaaliväkivallan tekijäkokemuksia raportoitiin ylipäänsä vähän verrattuna muihin väkivallan muotoihin (ks. luku 4).

Väkivallan uhri- ja tekijäkokemusten kytkeytyminen näkyy nuorten vastauksissa siten, että monesti samat nuoret olivat sekä kokeneet että tehneet väkivaltaa. Aiemmissakin tutkimuksissa (Langhinrichsen-Rohling ym. 2012; Renner & Whitney 2012) on havaittu, että usein parisuhdeväkivallan uhri- ja tekijäkokemuksia on samoilla ihmisillä, eli sama ihminen on sekä kokenut että tehnyt väkivaltaa. Suuri osa kyselyyn vastanneista nuorista, joilla oli henkisen tai digitaalisen väkivallan tekijäkokemuksia, oli kokenut etenkin henkistä tai digitaalista väkivaltaa uhrina. Kuitenkin myös seksuaaliväkivallan ja fyysisen väkivallan uhrikokemukset kytkeytyivät henkisen väkivallan tekijäkokemusten kanssa, eli seksuaalista tai fyysistä väkivaltaa kokeneet nuoret olivat usein tehneet henkistä väkivaltaa jossain seurustelusuhteessaan.

Fyysisen väkivallan uhreista suuri osa oli tehnyt henkistä tai digitaalista väkivaltaa kumppanilleen, mutta myös suuri osa fyysistä väkivaltaa suhteessaan tehneistä nuorista oli itse jonkin väkivallan muodon uhri. Suurimmalla osalla seksuaaliväkivaltaa tehneistä nuorista oli itsellään uhrikokemuksia jostakin väkivallan muodosta.

Yli puolet nuorista, jotka olivat kokeneet tai nähneet samassa taloudessa asuvien aikuisten tekemää henkistä tai fyysistä väkivaltaa, oli kertonut tehneensä tai kokeneensa väkivaltaa omassa seurustelusuhteessaan. Aikuisten tekemää henkistä väkivaltaa kotonaan kokeneista tai nähneistä nuorista monet olivat kokeneet erityisesti henkistä ja digitaalista väkivaltaa seurustelusuhteissaan, mutta myös seksuaaliväkivaltaa kokeneiden määrä oli huomattava.

Tekijäkokemuksia henkisestä ja digitaalisesta väkivallasta oli etenkin niillä nuorilla, joiden kotona oli ollut aikuisten tekemää henkistä väkivaltaa. Samassa taloudessa asuvien aikuisten tekemää fyysistä väkivaltaa kokeneista tai nähneistä nuorista monilla oli väkivallan uhrikokemuksia eri väkivallan muodoista, mutta myös väkivallan tekijäkokemuksia etenkin digitaalisesta väkivallasta. Niin viidessä Euroopan maassa toteutetussa STIR-tutkimuksessa (Barter ym. 2022), kuin muissakin samankaltaisissa tutkimuksissa (Karsberg ym. 2019; Kimber ym. 2018) on

havaittu nuorten kotona koetun tai nähdyn väkivallan olevan vahvasti yhteydessä suhteissa koettuun ja tehtyyn väkivaltaan.

Kyselyvastausten perusteella eri väkivallan ulottuvuudet ensinnäkin sekoittuivat niin uhri- kuin tekijäkokemuksissa, eli samoilla nuorilla oli usein kokemuksia eri väkivallan ulottuvuuksista. Toiseksi, väkivallan kokeminen ja tekeminen kytkeytyivät toisiinsa, eli samoilla nuorilla oli kokemusta väkivallasta sekä uhrina että tekijänä. Kolmanneksi, aikuisten tekemää väkivaltaa kokeneista tai nähneistä nuorista huomattavalla osalla oli väkivallan uhri- tai tekijäkokemuksia omissa suhteissaan.

7. Väkivallasta kertominen

Päivi Honkatukia ja Kirta Sorvari

Tässä luvussa raportoidaan siitä, kenelle nuoret kertoivat seurustelusuhteissa kokemastaan vakavimmasta tai voimakkaimmasta väkivallasta. Tätä kysyttiin kyselyssä neljän mittarin avulla, joilla kartoitettiin kertomista väkivalta- tai häirintäkokemuksista puhelimesta tai sosiaalisessa mediassa², seksuaalisen viestin, kuvan tai videon luvatta jakamisesta, kasvokkaisesta henkisestä ja fyysisestä väkivallasta³ sekä seksuaalisesta painostamisesta⁴. Kertomista selvittävät kysymykset sisältyivät kyselyn osioihin, joissa keskityttiin suhteen aikana tapahtuneisiin kokemuksiin (ks. luvut 3–5). Nuorilta tiedusteltiin samassa yhteydessä, kuka oli tärkein henkilö tai taho, jolle he olivat kertoneet kokemuksestaan sekä miten kyseinen henkilö tai taho oli reagoinut.

Väkivallasta kertomisen mittarit

Mikäli nuori ilmoitti kokeneensa jotain digitaalisen, henkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan ulottuvuuden muotoa, jatkokysymyksissä tiedusteltiin tarkemmin hänen vakavimmaksi arvioimansa kokemuksen luonteesta ja oliko hän kertonut siitä jollekulle (taulukko 7.1). *En kertonut* -vaihtoehdon lisäksi nuoret saattoivat valita 14 valmiista vaihtoehdosta ihmisiä ja tahoja, joille he olivat kertoneet tapahtuneesta. Nuorilta kysyttiin myös, kuka näistä 14 tahosta oli ollut tärkein taho, jolle he olivat kertoneet, sekä miten tärkein taho oli reagoinut nuoren kertomaan. ”Kerroitko tapahtuneesta kenellekään” ja ”miten tärkein henkilö reagoi” -kysymyksissä nuoren oli mahdollista valita useita vastausvaihtoehtoja.

2 Kysymykset ulottuivat haukkumisesta ja ilkeiden viestien lähettelystä uhkailuun, kontrollointiin, vahtimiseen ja ystävien karkottamiseen.

3 Suhteen aikana koetusta väkivallasta kysyttiin tarkempia kysymyksiä vakavimmaksi koetusta teosta. Sille annettiin lomakkeessa vaihtoehtoja, jotka voidaan luokitella henkiseksi tai fyysiseksi väkivallaksi. Vastausten perusteella henkiseksi väkivallaksi luokiteltiin seuraavat teot: haukkuminen, huutaminen tai nimittely, ulkonäön kommentointi, ilkeä puhe perheestä tai ystävistä. Fyysistä väkivaltaa kysyttiin seuraavien kysymysten avulla: oliko tekijä tönäissyt, pitänyt kiinni, lyönyt avokämmenellä, nyrkillä tai esineellä tai kuristanut vastaajaa.

4 Lomakkeessa kysyttiin seuraavia kokemuksia: suutelu, intiimi koskettelu tai muu, yhdyntä tai suuseksi.

Tässä luvussa tarkastelun ulkopuolelle on jätetty kertominen seksuaalisen viestin, kuvan tai videon luvatta jakamisesta tapausten pienen määrän vuoksi. Seurustelleista 44 prosenttia oli lähettänyt itsestään seksuaalisia viestejä, kuvia tai videoita (*sexting*) kumppanilleen suhteen aikana. (Seurustelleita vastaajia oli yhteensä 782.) Kuitenkin vain kuusi vastaajaa ilmoitti, että hänen lähettämänsä seksuaalinen viesti, kuva tai video oli jaettu ilman lupaa. Heistä kaksi vastaajaa ilmoitti kertonensa asiasta jollekulle: ystävät, kaverit sekä muu aikuinen saivat kukin yhden maininnan. Kyselyvastausten perusteella seksuaalisen viestin, kuvan tai videon jakaminen luvatta näyttää siis olevan hyvin harvinainen kokemus, vaikka ajoittain julkisessa keskustelussa sen oletetaan olevan yleistä nuorten keskuudessa (esim. Kärkkäinen 2023).

Taulukko 7.1 Suhteen aikana koetuista kokemuksista kertomista koskevat kysymykset.

Vakavin kokemus puhelimesa tai sosiaalisessa mediassa	Mieti edelleen vakavinta kokemustasi puhelimesa tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana. Kerroitko tapahtuneesta kenellekään?
	<i>En kertonut / Ystävälle, ystäville / Kaverille, kavereille, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni / Äidille, äitipuolelle / Isälle, isäpuolelle / Siskolle / Veljelle / Isovanhemmalle / Henkilölle chat-palvelussa / Opettajalle / Koulukuraattorille, kouluterveydenhoitajalle / Muulle viranomaiselle (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä) / Muulle aikuiselle / Muulle, kenelle</i>
	Jos kerroit jollekin, kuka oli tärkein henkilö, jolle kerroit?
	<i>Ystävä, ystävät / Kaveri, kaverit, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni / Äiti, äitipuoli / Isä, isäpuoli / Sisko / Veli / Isovanhempi / Henkilölle chat-palvelussa / Opettaja / Koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja / Muu viranomainen (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä) / Muu aikuinen / Muu, kuka</i>
	Miten tärkein henkilö reagoi?
	<i>Hän tuki minua / Hän suuttui sille, joka teki niin minulle / Hän ei ottanut minua vakavasti / Hän ilmoitti poliisille, otti yhteyttä sosiaaliviranomaisiin / Hän vähätteli tapahtunutta / Hän syytti minua tapahtuneesta / Hän ei tehnyt mitään / Muu, mikä</i>

Vakavin viestin/ kuvan/videon jakaminen ilman lupaa	<p>Kerroitko tästä ilman lupaasi tapahtuneesta viestin/kuvan/ videon jakamisesta kenellekään?</p> <p><i>En kertonut / Ystävälle, ystäville / Kaverille, kavereille, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni / Äidille, äitipuolelle / Isälle, isäpuolelle / Siskolle / Veljelle / Isovanhemmalle / Henkilölle chat-palvelussa / Opettajalle / Koulukuraattorille, kouluterveydenhoitajalle / Muulle viranomaiselle (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä) / Muulle aikuiselle / Muulle, kenelle</i></p>
	<p>Jos kerroit jollekin, kuka oli tärkein henkilö, jolle kerroit sinua koskevan seksuaalisen viestin/kuvan/videon jakamisesta?</p> <p><i>Ystävä, ystävät / Kaveri, kaverit, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni / Äiti, äitipuoli / Isä, isäpuoli / Sisko / Veli / Isovanhempi / Henkilölle chat-palvelussa / Opettaja / Koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja / Muu viranomainen (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä) / Muu aikuinen / Muu, kuka</i></p>
	<p>Miten tärkein henkilö reagoi?</p> <p><i>Hän tuki minua / Hän suuttui sille, joka teki niin minulle / Hän ei ottanut minua vakavasti / Hän ilmoitti poliisille, otti yhteyttä sosiaaliviranomaisiin / Hän vähätteli tapahtunutta / Hän syytti minua tapahtuneesta / Hän ei tehnyt mitään / Muu, mikä</i></p>
Vakavin kasvokkainen kokemus (henkinen ja fyysinen väkivalta)	<p>Mieti edelleen tätä vakavinta kokemustasi kasvotusten suhteen aikana. Kerroitko tapahtuneesta kenellekään?</p> <p><i>En kertonut / Ystävälle, ystäville / Kaverille, kavereille, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni / Äidille, äitipuolelle / Isälle, isäpuolelle / Siskolle / Veljelle / Isovanhemmalle / Henkilölle chat-palvelussa / Opettajalle / Koulukuraattorille, kouluterveydenhoitajalle / Muulle viranomaiselle (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä) / Muulle aikuiselle / Muulle, kenelle</i></p>
	<p>Jos kerroit jollekin, kuka oli tärkein henkilö, jolle kerroit?</p> <p><i>Ystävä, ystävät / Kaveri, kaverit, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni / Äiti, äitipuoli / Isä, isäpuoli / Sisko / Veli / Isovanhempi / Henkilölle chat-palvelussa / Opettaja / Koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja / Muu viranomainen (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä) / Muu aikuinen / Muu, kuka</i></p>
	<p>Miten tärkein henkilö reagoi?</p> <p><i>Hän tuki minua / Hän suuttui sille, joka teki niin minulle / Hän ei ottanut minua vakavasti / Hän ilmoitti poliisille, otti yhteyttä sosiaaliviranomaisiin / Hän vähätteli tapahtunutta / Hän syytti minua tapahtuneesta / Hän ei tehnyt mitään / Muu, mikä</i></p>

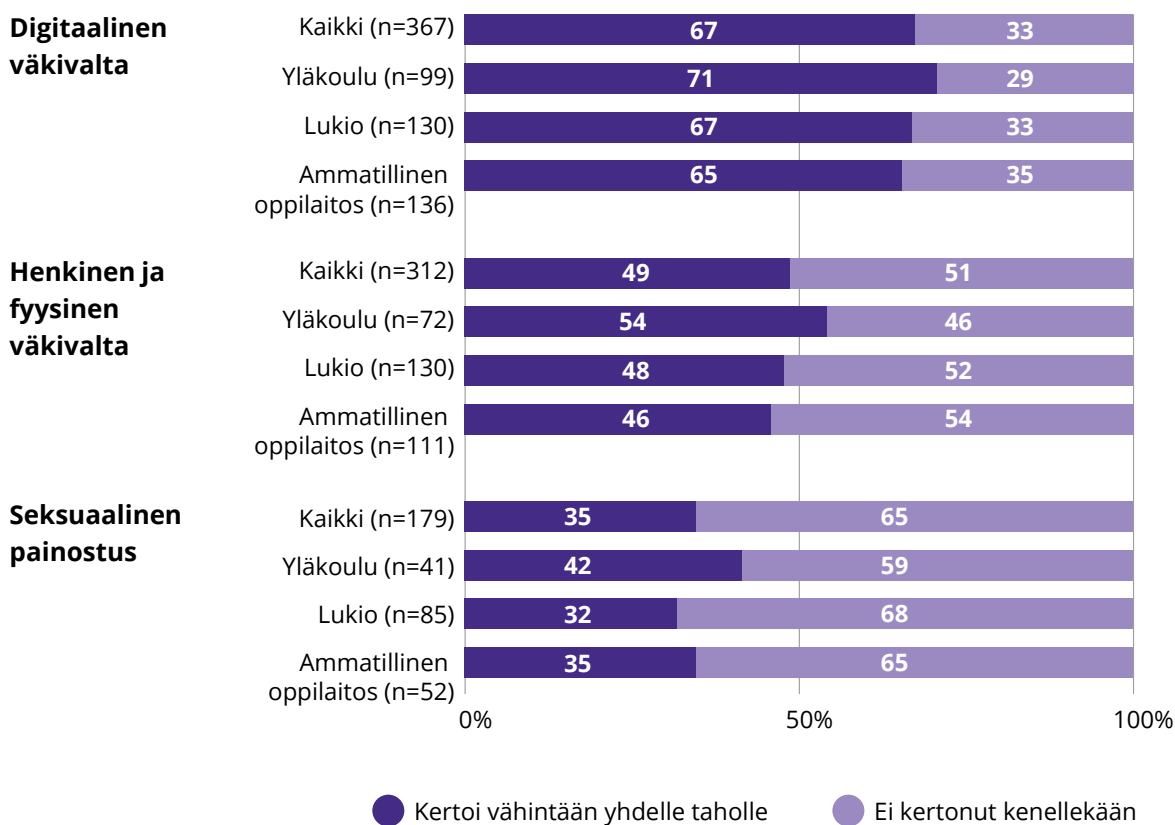
Voimakkain seksuaalinen painostus	Mieti edelleen voimakkainta painostuksen kokemustasi suhteen aikana. Kerrotko tapahtuneesta kenellekään?
	<i>En kertonut / Ystävälle, ystäville / Kaverille, kavereille, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni / Äidille, äitipuolelle / Isälle, isäpuolelle / Siskolle / Veljelle / Isovanhemmalle / Henkilölle chat-palvelussa / Opettajalle / Koulukuraattorille, kouluterveydenhoitajalle / Muulle viranomaiselle (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä) / Muulle aikuiselle / Muulle, kenelle</i>
	Jos kerroit painostuksesta jollekin, kuka oli tärkein henkilö, jolle kerroit?
	<i>Ystävä, ystävät / Kaveri, kaverit, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni / Äiti, äitipuoli / Isä, isäpuoli / Sisko / Veli / Isovanhempi / Henkilölle chat-palvelussa / Opettaja / Koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja / Muu viranomainen (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä) / Muu aikuinen / Muu, kuka.</i>
	Miten tärkein henkilö reagoi?
	<i>Hän tuki minua / Hän suuttui sille, joka teki niin minulle / Hän ei ottanut minua vakavasti / Hän ilmoitti poliisille, otti yhteyttä sosiaaliviranomaisiin / Hän vähätteli tapahtunutta / Hän syytti minua tapahtuneesta / Hän ei tehnyt mitään / Muu, mikä</i>

Väkivallasta kertomisen yleiskuva

Väkivallasta kertomisen yleisyys vaihtelee kyselyvastausten perusteella sekä kokemustyypin että nuorten taustojen mukaisesti. Yleisintä väkivaltakokemuksesta kertominen oli digitaalista väkivaltaa puhelimella tai sosiaalisessa mediassa kokeneille, joista kaksi kolmesta ilmoitti kertoneensa vakavimmasta tapauksesta jollekin. Seuraavaksi yleisintä kertominen oli henkistä tai fyysistä väkivaltaa kokeneille, joista noin puolet oli kertonut jollekulle vakavimmasta kokemuksestaan. Harvinaisinta kertominen oli seksuaalista painostusta kokeneille: heistä vain kolmasosa oli kertonut jollekin ulkopuoliselle vakavimmasta kokemuksestaan.

Väkivallasta kertominen oli hieman yleisempää yhdeksäsluokkalaisille kuin lukiolaisille tai ammatillisessa oppilaitoksessa opiskeleville nuorille (kuvio 7.1). Melkein kolme neljästä (71 %) yhdeksäsluokkalaisesta oli kertonut digitaalisesta väkivallasta vähintään yhdelle taholle, ja niin lukiolaisista kuin ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevista näin oli tehnyt hieman harvempi (67 % ja 65 %).

Yhdeksäsluokkalaisista vastanneista, joilla oli väkivaltakokemuksia, runsas puolet (54 %) oli kertonut henkisestä tai fyysisestä väkivallasta ja 42 prosenttia seksuaaliväkivallasta. Lukiolaisista ja ammatillisen oppilaitoksen väkivaltaa kokeneista opiskelijoista vajaa kymmenen prosenttiyksikköä vähemmän kertoi henkisestä, fyysisestä tai seksuaalisesta väkivallasta vähintään yhdelle taholle (lukiolaisista 48 % ja 32 %; ammattikoululaisista 46 % ja 35 %).

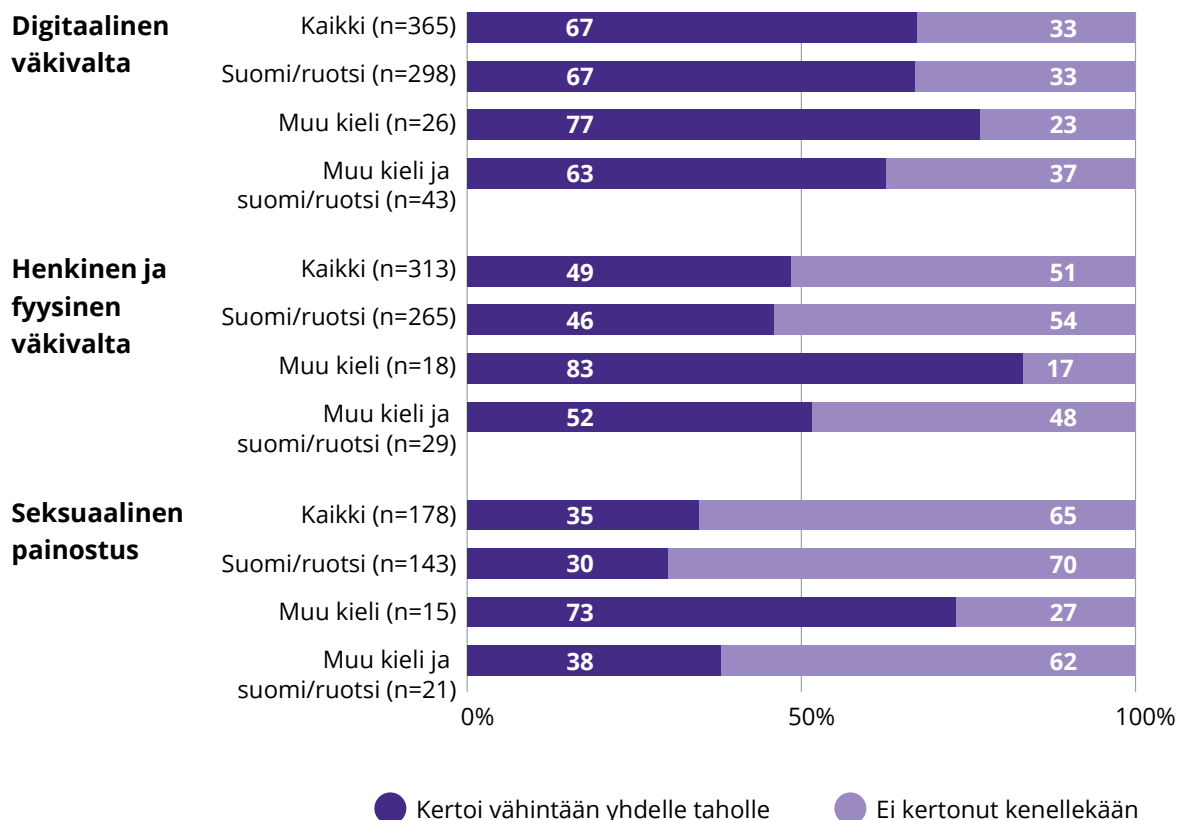

Kuvio 7.1 Vakavimmasta kokemuksesta kertominen vastanneiden oppilaitostyyppin mukaan (% kokeneista ja vakavinta tekoa koskeviin kysymyksiin vastanneista).

Kuviosta 7.2 käy ilmi, miten vakavimmasta kokemuksesta kertominen on jakaantunut kotona käytetyn kielen mukaan. Väkivaltaa kokeneista suomea tai ruotsia kotikielenään puhuvista vastaajista kaksi kolmesta (67 %) oli kertonut digitaalisesta väkivallasta vähintään yhdelle taholle. Näitä kieliä puhuvista ja henkistä tai fyysistä väkivaltaa kokeneista puolet (46 %) ja seksuaalista painostusta kokeneista vajaa kolmannes (30 %) oli kertonut asiasta jollekulle.

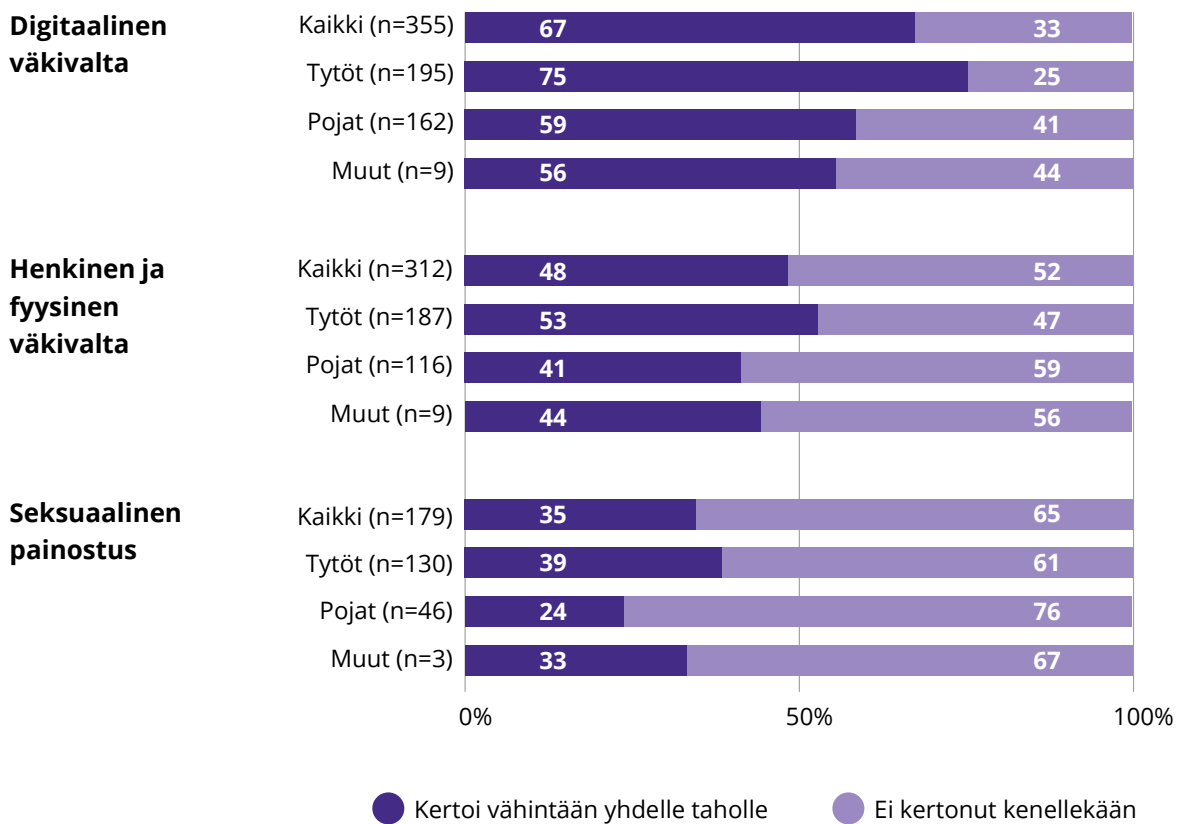
Jotain muuta kieltä sekä suomea/ruotsia kotona puhuvista vastaajista puolet (52 %) oli kertonut henkisestä tai fyysisestä väkivallasta ja runsas kolmannes (38 %) seksuaalisesta painostamisesta. Digitaalisesta väkivallasta oli kertonut 63 prosenttia näitä kieliä kotona puhuneista. (Kuvio 7.2.)

Ainoastaan jotain muuta kieltä kotonaan puhuneista vakavimmasta väkivallan kokemuksesta kertoneiden osuus kaikkein suurin: 77 prosenttia digitaalisesta väkivallasta, 83 prosenttia henkisestä tai fyysisestä väkivallasta ja 73 prosenttia seksuaalisesta painostamisesta oli kertonut vakavimmasta tapauksesta jollekin. Seksuaalisen painostuksen sekä henkisen ja fyysisen väkivallan osalta kotikielen erot olivat tilastollisesti merkitseviä. Vähemmistökieliä puhuneita oli kuitenkin melko vähän aineistossa, joten näistä tuloksista ei voi tehdä kovin varmoja päätelmiä (muu kieli ja suomi/ruotsi vastaajia alle 50; muu kieli vastaajia alle 30). (Kuvio 7.2.)

Kuvio 7.2 Vakavimmasta kokemuksesta kertominen kotikielen mukaan (% kokeneista ja vakavinta tekoa koskeviin kysymyksiin vastanneista).

Kuviossa 7.3 on tarkasteltu vakavimmasta kokemuksesta kertomista eri kysytyissä tekemuodoissa sukupuolen mukaan. Kuten kuviosta käy ilmi, vakavimmasta kokemuksesta kertominen oli yleisempää tytöille kuin pojille. Kolme neljäsosaa digitaalista väkivaltaa kokeneista tytöistä (75 %), hieman yli puolet (53 %) henkistä tai fyysistä väkivaltaa kokeneista ja 39 prosenttia seksuaalista painostusta kokeneista tytöistä ilmoitti kertoneensa asiasta jollekin. Vastaavat osuudet olivat pojilla tekemuodoittain runsaat kymmenisen prosenttiyksikköä alhaisemmat. Sukupuolen mukaiset erot digitaalisesta väkivallasta kertomisessa ovat tilastollisesti merkitseviä.

Kuvio 7.3 Vakavimmasta kokemuksesta kertominen sukupuolen mukaan (% kokeneista ja vakavinta tekoa koskeviin kysymyksiin vastanneista).

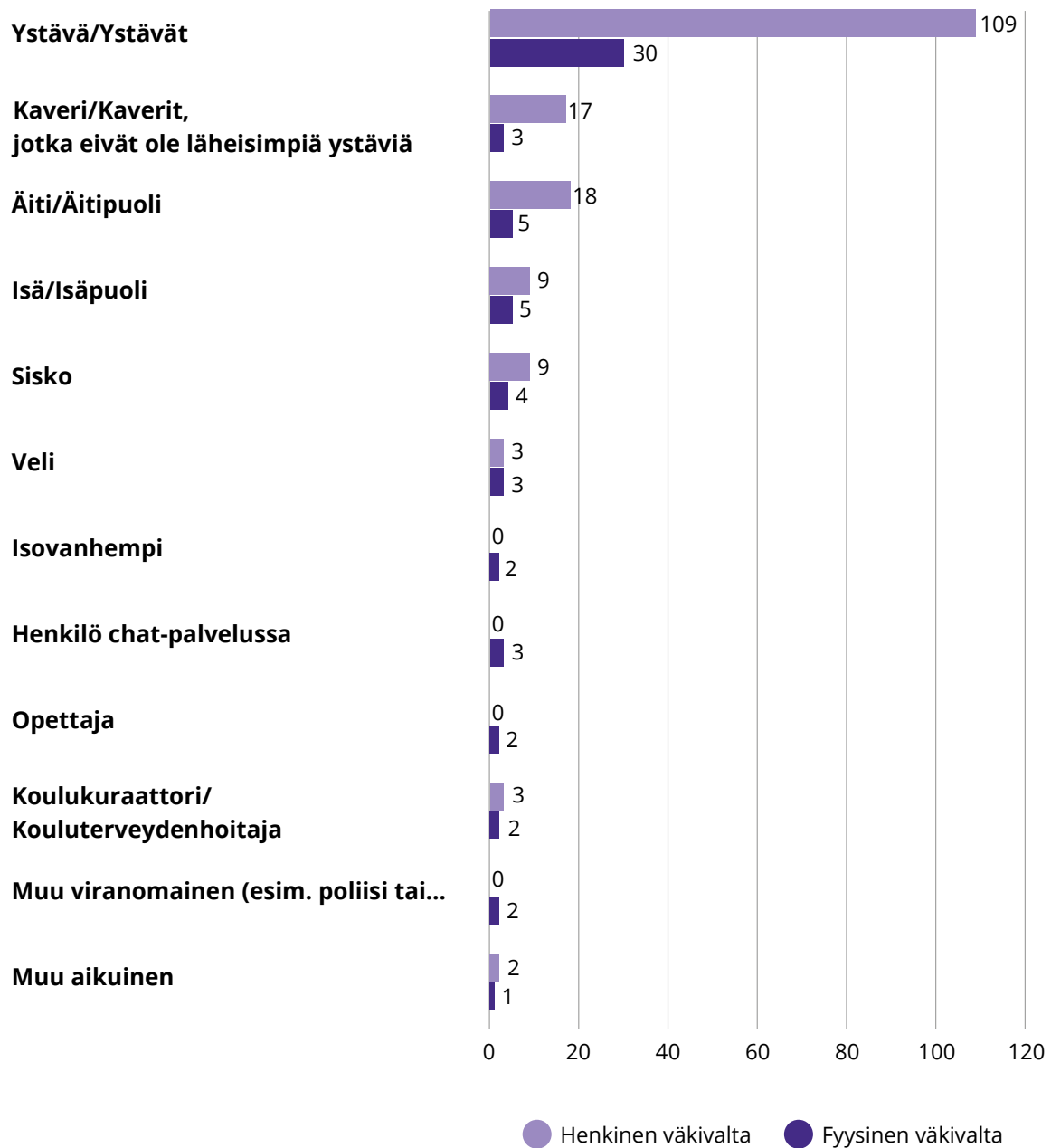
Seuraavaksi tarkastellaan, miten nuoret vastasivat eri kokemustyyppien tarkentaviin kysymyksiin koskien sitä, kuinka monelle ja kenelle he olivat kertoneet asiasta, ja miten kyseinen henkilö oli reagoinut.

Henkisestä ja fyysisestä väkivallasta kertominen

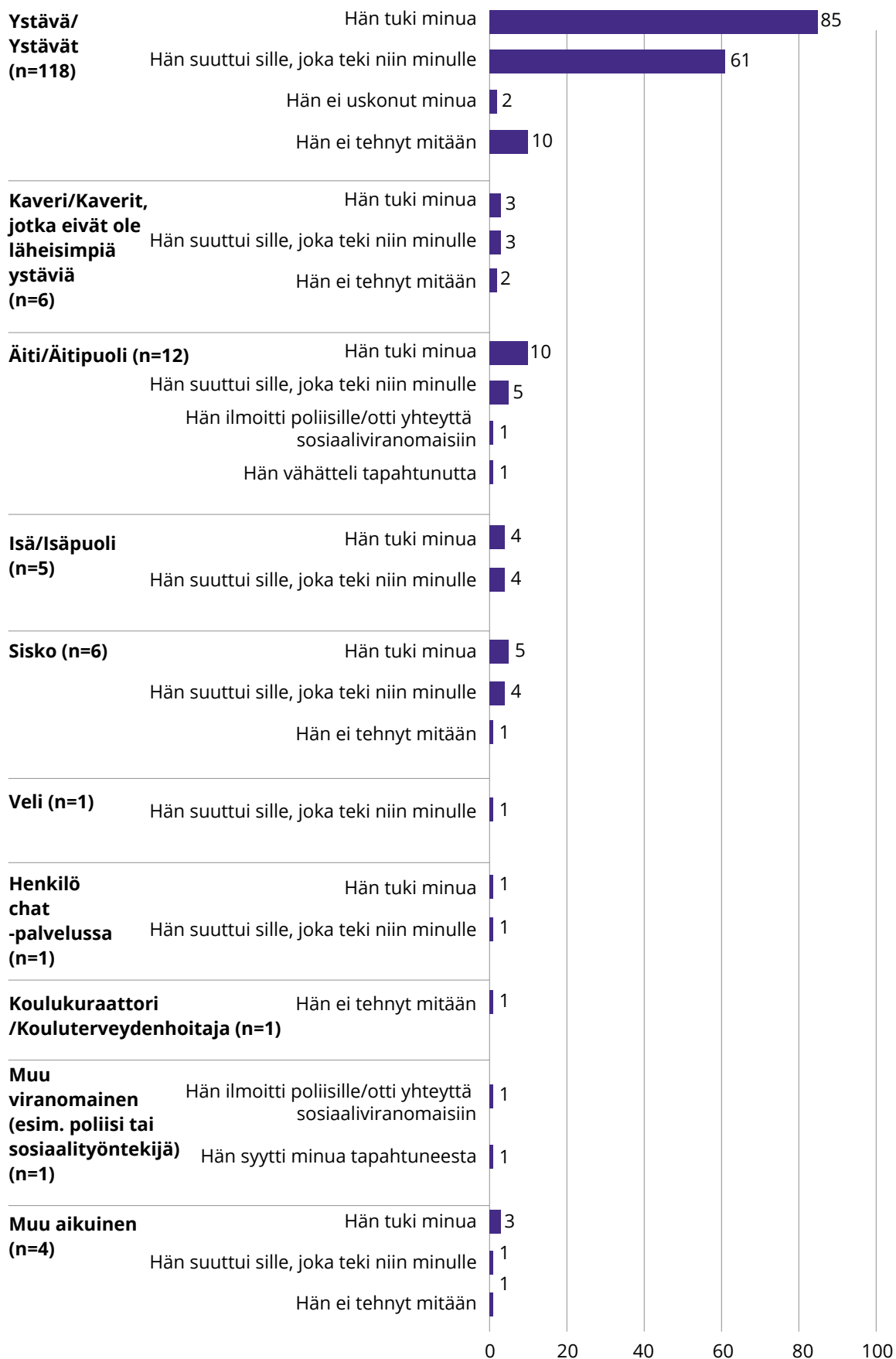
Seurustelusuhteen aikaisesta kasvokkaisesta väkivallasta kertomista tarkastellaan seuraavassa vertaillen niitä, jotka olivat kokeneet kumppanin tekemää ja vakavimpana tai voimakkaimpana kokemuksena pitämäänsä henkistä väkivaltaa (247 vastaajaa) ja fyysistä väkivaltaa (68 vastaajaa). Noin puolet sekä henkistä että fyysistä väkivaltaa kokeneista ilmoitti kertoneensa vakavimmasta tapauksesta jollekin henkilölle (49 % henkistä väkivaltaa 50 % fyysistä väkivaltaa kokeneista). Ylivoimaisesti tavallisinta oli kertoa vakavimmasta tapauksesta vain yhdelle henkilölle tai taholle: kolme neljästä oli tehnyt näin (75 % henkinen väkivalta ja 70 % fyysinen väkivalta). Olennaisia eroja ei siis ollut siinä, oliko kyseessä henkisen tai fyysisen väkivallan kokemus.

Tavallisinta oli kertoa kokemuksesta ystävälle (kuvio 7.4). Runsas 40 prosenttia (43 %) henkistä väkivaltaa kokeneista oli kertonut vakavimpana pitämästään kokemuksesta ystävälle tai kaverille. Fyysistä väkivaltaa kokeneista näin oli tehnyt hieman harvempi, runsas kolmannes (35 %). Vaikuttaa siltä, että fyysisestä väkivallasta kerrotaan hieman herkemmin perheenjäsenelle kuin henkisestä väkivallasta: 18 prosenttia fyysistä väkivaltaa kokeneista oli kertonut vakavimmasta kokemuksestaan jollekin perheenjäsenelle, kun taas henkistä väkivaltaa kokeneista vastaava osuus oli 13 prosenttia. Lisäksi fyysisen väkivallan kokemusta vakavimpana pitäneiden vastauksissa mainittiin useampia tahoja kuin henkistä väkivaltaa kokeneiden vastauksissa. Henkistä väkivaltaa kokeneet olivat valinneet perheenjäsenten ja ystävien lisäksi vastausvaihtoehdoista vain kouluterveydenhoitajan tai koulukuraattorin sekä muun aikuisen, kun taas fyysistä väkivaltaa kokeneet mainitsivat tätä useampia ihmisiä tai tahoja, joille he olivat kertoneet kokemuksestaan.

Henkistä tai fyysistä väkivaltaa suhteessaan kokeneet vastaajat nimesivät ystävän kaikkein useimmin tärkeimmäksi henkilöksi, jolle he olivat kertoneet vakavimmasta kokemuksestaan (81 % vakavimmasta henkisen väkivallan kokemuksesta kertoneista: vastaava osuus vakavimmasta fyysisestä väkivallan kokemuksesta kertoneista oli 77 %). Tämän lisäksi perheenjäsenet, erityisesti äiti, saivat mainintoja tärkeimpänä henkilönä. Chat-palvelut ja muut aikuiset mainittiin vastauksissa muutamia kertoja, ja jotkut totesivat kertoneensa kokemuksesta eron jälkeen jollekulle. Yksi vastanneista toi esiin, ettei kokemus ollut jäänyt mietityttämään.

Kuvio 7.4 Keille vakavimmaksi koetusta henkisen ja fyysisen väkivallan kokemuksista kerrottiin (n).

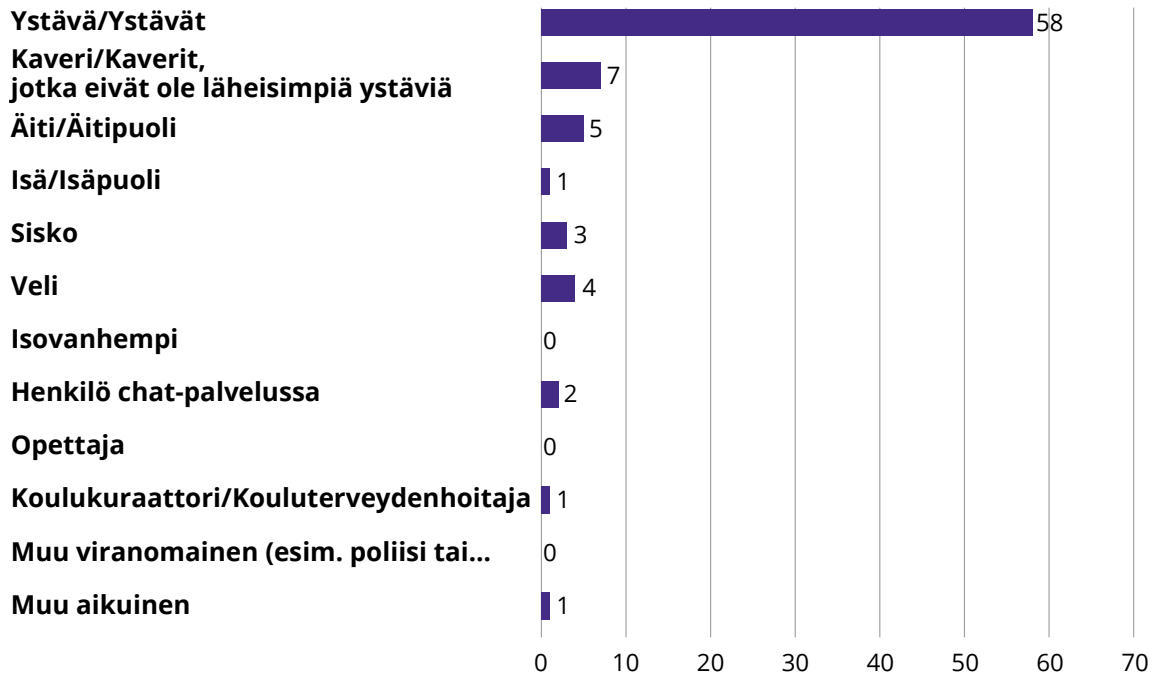
Kuvio 7.5 Tärkein taho, jolle kerrottiin vakavimmasta fyysisestä ja henkisestä väkivallasta, sekä miten nämä tärkeimmät tahot reagoivat (n).

Kysyttäessä tärkeimmälle henkilölle kertomista seuranneista reaktioista nuorten oli mahdollista valita valmiista vaihtoehdoista useita (kuvio 7.5). Nuori saattoi ilmoittaa henkilön, jolle hän oli kertonut asiasta, esimerkiksi tukeneen häntä ja olleen vihainen tekijälle. Runsas puolet (55 %) niistä, jotka ilmoittivat henkisen väkivallan vakavimmaksi kokemukseksi, kertoi tärkeimmän henkilön tukeneen häntä, ja vajaat 40 prosenttia kertoi hänen suuttuneen tekijälle. Kuitenkin kuusi prosenttia oli valinnut vaihtoehdoksi, ettei henkilö tehnyt mitään. Fyysisestä väkivallasta kertoneilla osuudet olivat samansuuntaiset: 44 prosenttia ilmoitti saaneensa tukea henkilöltä, 36 prosenttia mainitsi henkilön suuttuneen tekijälle ja kymmenesosa kertoi, ettei henkilö tehnyt mitään. Tämän lisäksi muutamat fyysistä väkivaltaa kokeneista kertoivat, että henkilö oli ilmoittanut asiasta viranomaisille tai ettei henkilö ollut uskonut häntä tai oli syyttänyt vastaajaa tapahtuneesta. Oli hyvin harvinaista kertoa henkilöiden, joille oli kerrottu, reagoineen kielteisesti.

Seksuaalisesta painostuksesta kertominen

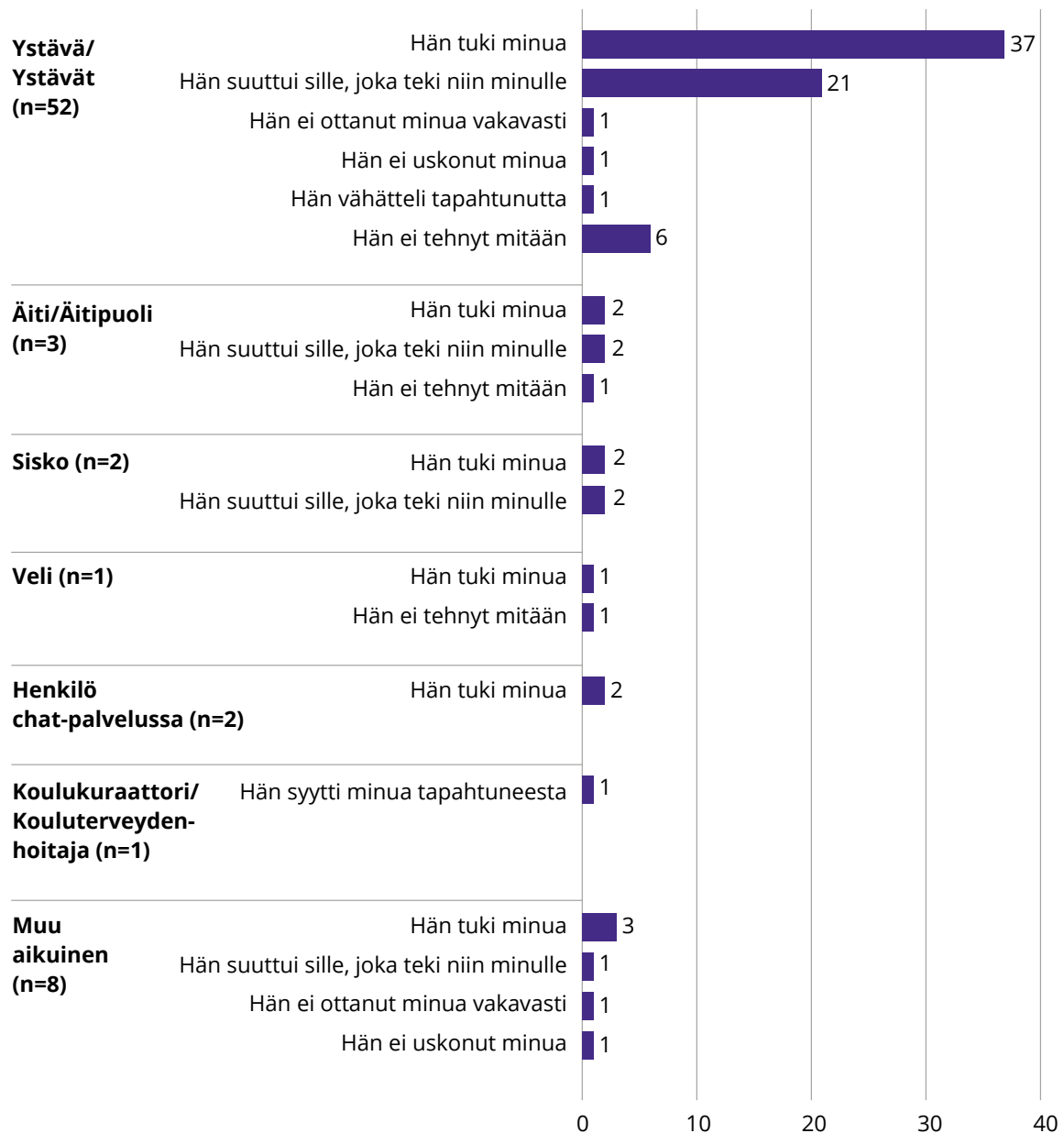
Nuorilta kysyttiin, onko seurustelukumppani painostanut heitä suhteen aikana suuteluun, intiimiin kosketteluun, yhdyntään, suuseksiin tai muuhun seksuaaliseen tekoon. Näitä tekoja tarkastellaan tässä seksuaaliväkivaltana. Vastausten mukaan nuoret kertovat seksuaaliväkivallasta ulkopuolisille harvemmin kuin muusta seurustelun aikana tapahtuneesta väkivallasta (kuvio 7.6). ”Voimakkaimmasta tapauksesta” (kyselylomakkeen muotoilu) oli kertonut jollekin ulkopuoliselle hieman runsas kolmasosa painostusta kokeneista (35 %, vastanneita kaikkiaan n=179), kun henkistä tai fyysistä väkivaltaa kokeneista vastaava osuus oli noin puolet (49 % henkistä väkivaltaa ja 50 % fyysistä väkivaltaa kokeneista). Kaikkein tyypillisimmin vastaajat raportoivat kertoneensa vain yhdelle henkilölle, ja hyvin harva oli kertonut asiasta useammalle kuin kahdelle henkilölle. Tyypillisimmin henkilö oli ollut ystävä tai kaveri (79 %) tai perheenjäsen (16 %).

Kuviosta 7.7 voidaan huomata, että ystävät ja kaverit mainittiin myös kaikkein yleisimmin tärkeimpinä henkilöinä, joille asiasta oli kerrottu (75 % vastanneista ilmoitti näin). Perheenjäsenen ilmoitti tärkeimmäksi henkilöksi yhdeksän prosenttia vastaajista, ja chat-palvelut sekä muut aikuiset saivat muutamia mainintoja tärkeimpinä tahoina. Muutamat totesivat kertoneensa asiasta myöhemmin esimerkiksi uudelle seurustelukumppanille tai kirjoittivat, että asia ei ollut heidän mielestään vakava tai kertomisen arvoinen.

Kuvio 7.6 Keille voimakkaimmaksi koetusta seksuaalisen painostuksen kokemuksesta kerrottiin (n).

Valtaosa henkilöistä tai tahoista, jolle nuoret olivat kertoneet voimakkaimmasta tapauksesta, oli tukenut vastaajaa tai suuttunut tekijälle (84 %). Samaan aikaan kielteisten reaktioiden osuus näiden tärkeimpien ihmisten reaktioista (16 %) oli hieman suurempi kuin muissa kysytyissä väkivallan muodoissa (digitaalinen, henkinen ja fyysinen väkivalta). Vastaajien ilmoitusten mukaan 14 prosenttia ystäväistä oli reagoinut jollain ikävällä tavalla, äideistä/äitipuolista 20 prosenttia (tosin äiti/äitipuoli mainittiin tärkeimpänä henkilönä vain viidessä tapauksessa, jolloin vain yhdessä tapauksessa äidin mainittiin reagoineen kielteisesti).

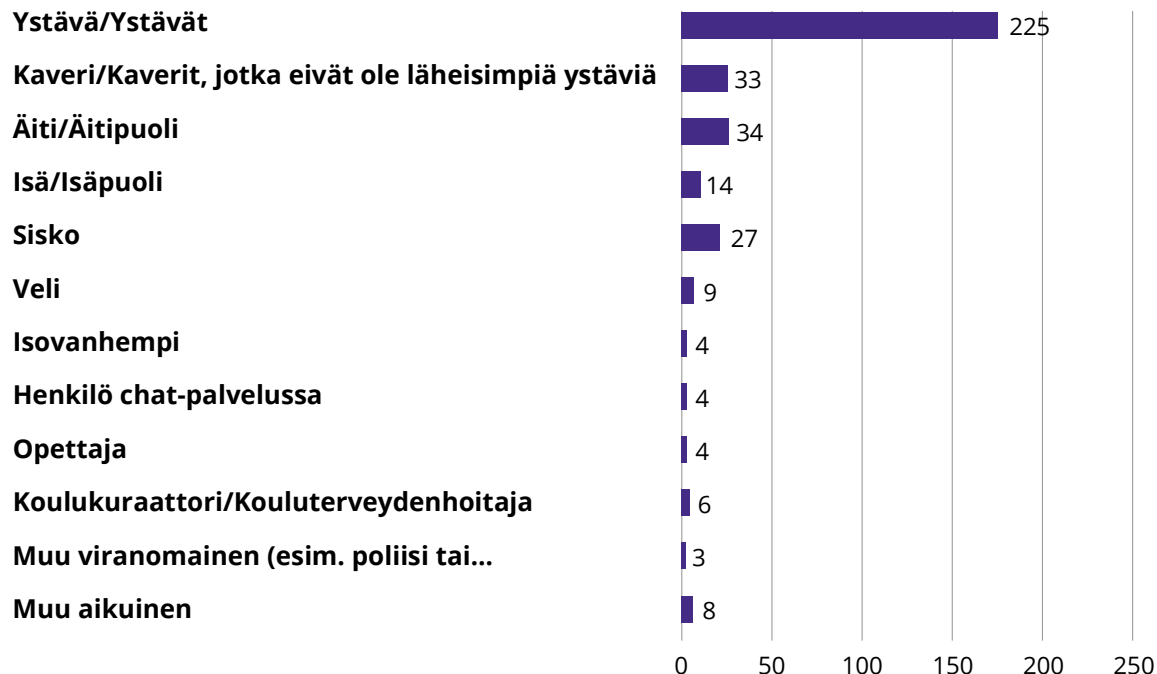

Kuvio 7.7 Tärkein taho, jolle kerrottiin voimakkaimmasta seksuaalisesta painostuksesta, sekä miten nämä tärkeimmät tahot reagoivat (n).

Digitaalisesta väkivallasta kertominen

Seurustelusuhteen aikaisesta digitaalisesta väkivallasta kertomista kysyttiin kahdessa eri tapauksessa: a) puhelimessa tai sosiaalisessa mediassa koettua väkivaltaa tai häirintää kokeneilta sekä b) nuoren lähettämän seksuaalisen kuvan tai viestin luvatonta jakamista kokeneilta. Kuten edellä on todettu, nuoret raportoivat jälkimmäisiä tapauksia hyvin vähän, minkä vuoksi niitä ei ole mahdollista analysoida tilastollisesti tarkemmin. Sen sijaan kaksi kolmesta puhelimella tai sosiaalisessa mediassa väkivaltaa kokeneesta (67 %, n=367) oli kertonut siitä jollekin, kun vastaava osuus oli noin puolet henkistä tai fyysistä väkivaltaa kokeneista ja kolmannes seksuaalista väkivaltaa kokeneista (ks. edellä).

Kertoneista 70 prosenttia oli puhunut tapahtuneesta vain yhdelle henkilölle, ja vain kolme prosenttia oli kertonut siitä useammalle kuin viidelle ihmiselle. Yleisimmin nuoret vastasivat kertoneensa vakavimmasta tapauksesta ystäville tai kavereille (70 % kertoneista) tai perheenjäsenille (24 % kertoneista) (kuvio 7.8).

Kuvio 7.8 Keille vakavimmaksi koetusta digitaalisesta väkivallan kokemuksesta kerrottiin (n).

Vajaa kymmenesosa (7 %) mainitsi chat-palvelut tai jonkun muun aikuisen, kuten opettajan, koulukuraattorin tai viranomaisen. Kysyttäessä tärkeintä henkilöä, jolle oli kerrottu, yli 80 prosenttia mainitsi ystävän tai kaverin (82 %), 15 prosenttia perheenjäsenen ja muutama prosentti muun aikuisen tai chat-palvelun.

Yli puolet (59 %) vastanneista kertoi saaneensa tukea tärkeimmältä taholta tai henkilöltä, jolle oli kertonut asiasta (Kuvio 7.9). Lähes joka kolmas kertoi henkilön suuttuneen tekijälle (30 %). Muutama vastasi hänen ottaneen yhteyttä viranomaisiin. Kielteisiksi tulkittavista reaktioista kertoi kymmenesosa: henkilö ei ollut tehnyt mitään, ei ollut uskonut vastaajan kertomusta, ei ottanut tapahtunutta vakavasti, oli vähätellyt tapahtumia tai syyttänyt nuorta itseään tapahtuneesta. Kielteisiä reaktioita oli vähän, mutta verrattaessa ystävien ja äitien/äitipuolien reaktioita, joista kerrottiin kaikkein useimmin, äitien/äitipuolien kerrottiin reagoineen kielteisesti suhteellisesti useammin kuin ystävien (18 % äitien/äitipuolien reaktioista kielteisiä, ystävien reaktioista 10 %).

Kuvio 7.9 Tärkein taho, jolle kerrottiin vakavimmasta digitaalisesta väkivallasta, sekä miten nämä tärkeimmät tahot reagoivat (n).

Yhteenveto

Kyselyssä seurustelusuhteessa koetusta väkivallasta kertomisesta kysyttiin ainoastaan vakavimmaksi tai voimakkaammaksi koetuista tapauksista. Vastauksen perusteella vakavimmasta tapauksesta kertomisen yleisyys vaihteli jonkin verran sekä kokemuksen luonteen että nuoren sukupuolen, oppilaitostyyppin ja kotona puhutun kielen mukaisesti (myös Barter ym. 2015, 43–44). Kaikkein yleisimmin vastaajat olivat kertoneet muille puhelimesta tai sosiaalisessa mediassa kokemastaan digitaalisesta väkivallasta: 67 prosenttia tällaista väkivaltaa kokeneista oli kertonut vakavimmasta tapauksesta, kun vastaava osuus henkistä tai fyysistä väkivaltaa kokeneista oli noin puolet ja seksuaalista painostusta kokeneista kolmannes. Vakavimmasta tapauksesta kertominen oli yleisempää tytöille kuin pojille. Yhdeksäsluokkalaiset olivat kertoneet vakavimmasta kokemuksestaan useammin kuin lukiolaiset tai ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevat, ja muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia kotikielenään puhuvat useammin kuin suomea/ruotsia (ainoastaan tai muun kielen ohella) kotikielenään puhuvat vastaajat. Seksuaalisen kuvan tai videon jakaminen oli aineistossa harvinaista, minkä vuoksi siitä kertomista ei ole tarkasteltu tarkemmin tässä raportissa.

Ystävät ja vanhemmat - erityisesti äidit/äitipuolet - olivat tahoja, joiden puoleen nuoret yleensä kääntyivät kohdattuaan väkivaltaa seurustelusuhteissaan ja joita he pitivät myös tärkeimpinä henkilöinä, joille kertoa asiasta. Kaikkein tyypillisimmin henkilö, jolle oli kerrottu, on ollut ystävä tai kaveri (myös Barter ym. 2015, 43–44; Korkmaz ym. 2022). Myös äideille/äitipuolille oli kerrottu jonkin verran, ja halukkuus kertoa perheenjäsenille vaikuttaa olevan suurempaa fyysisen väkivallan kuin henkisen väkivallan kokemuksista. Neljä kuudesta vastaajasta ilmoitti ystävän tai kaverin olleen tärkein henkilö, jolle he kertoivat väkivallan kokemuksesta. Kymmenesosa ilmoitti tärkeimmäksi henkilöksi äidin/äitipuolen. Harvinaisinta oli, että nuoret kertoivat kokemastaan väkivallasta perheen ulkopuoliselle aikuiselle, esimerkiksi koulun henkilökunnalle, tai pitivät tällaisia perheen ulkopuolisia henkilöitä tärkeimpänä tahona, jolle he olivat kertoneet asiasta (myös Korkmaz 2022).

Yleisimmin väkivallasta kertoneet olivat saaneet tukea tältä tärkeimmäksi kokemaltaan henkilöltä tai taholta, jolle he olivat kertoneet asiasta. Kuitenkin merkittävä vähemmistö vastanneista koki jääneensä vaille tukea tai kokeneensa syylistämistä tapahtumista. Kielteiset reaktiot olivat hieman yleisempiä seksuaalista painostusta kokeneilla kuin muilla.

Nuorten väkivallasta kertomista koskevat vastaukset ovat samansuuntaisia aikaisempien tutkimushavaintojen kanssa. Vastauksissa korostuu epävirallisen emotionaalisen tuen tärkeä merkitys seurustelusuhhteessa tapahtuneen väkivallan käsittelyssä (mm. Alvarez-Lizotte ym. 2020; Korkmaz 2021b). Vakavimmiksi koetuista seurustelusuhdeväkivallan kokemuksista kertominen muille ei ollut harvinaista, mutta samanaikaisesti merkittävä osa nuorista ei ollut puhunut kenellekään näistä kokemuksista.

Kaiken kaikkeaan voidaan todeta, että vastausten perusteella osa nuorista on yhteyksissä väkivaltaan erikoistuneisiin palveluihin, mutta tavallisemmin he olivat kertoneet asiasta lähiympäristöissään: kotona, ystäväpiireissä ja koulussa. Siksi on tärkeää huolehtia, että jokaisella väkivaltaa kokeneella nuorella on mahdollisuus tulla kuulluksi ja uskotuksi asiasta kertoessaan sekä saada tarvitsemaansa (emotionaalista ja muuta) tukea.

Nuorta ympäröivät arkiset ympäristöt ja sosiaaliset suhteet ovat myös tärkeä linkki väkivaltakokemusten käsittelyyn erikoistuneisiin palveluihin (Isotalo 2023). Siksi on tärkeää, että nuorten läheisillä, ystävillä ja perheillä on riittävästi tietoa ja ymmärrystä niin seurustelusuhdeväkivallasta kuin tukipalveluista voidakseen tukea nuorta asianmukaisesti. Samoin nuorten palveluissa laajasti ottaen pitää olla riittävästi asiantuntemusta sekä valmiudet kohdata ja tukea seurustelusuhdeväkivaltaa kokeneita nuoria. Palvelujärjestelmässä on lisäksi tärkeää tiedostaa nuorten läheisten sosiaalisten suhteiden olennainen merkitys seurustelusuhdeväkivallan käsittelyssä ja siitä selviämisessä.

8. Väki­val­ta suhteen jäl­keen

Kirta Sorvari

Tässä luvussa tarkastellaan vastaajien väkivaltakokemuksia seurustelusuh­teiden päätymisen jäl­keen. Kyselyssä hyödynnettiin aiemmin kuudessa Euroopan maassa käytettyä STIR-kyselylomaketta, johon ei kuitenkaan kuulunut kysymyksiä suhteen jäl­keen tapahtuneesta väkivallasta. Koska entisen seurustelukumppanin eron jäl­keen tekemästä väkivallasta on hyvin vähän tutkimusta nuorten osalta (Isotalo 2020), tähän kyselyyn päädyttiin sisällyttämään myös näitä kokemuksia kartoittanut osio.

Suhteen jäl­keisiä väkivaltakokemuksia koskevat mittarit

Ennen eron jäl­keisiä kokemuksia kartoittavia kysymyksiä vastaajilta kysyttiin, oliko heillä ollut päättyneitä suhteita. Myönteisesti tähän kysymykseen vastanneet saivat eron jäl­keen tapahtuneeseen väkivaltaan liittyen vastattavaksi neljä jatkokysymystä, jotka on eritelty taulukossa 8.1. Vastaajia pyydettiin miettimään kaikkia aiempia jo päättyneitä suhteitaan ja huomioimaan kaikki entiset kumppaninsa. On näin ollen mahdollista, että uhri- tai tekijäkokemuksia ilmoittaneella vastaajalla on ollut yksi tai useampi päätynyt suhde, johon on liittynyt eron jäl­keistä väkivaltaa. Uhrikokemuksia kysyttiin kahdella kysymyksellä, jotka kartoittivat henkistä, fyysistä, seksuaalista ja digitaalista väkivaltaa. Kaksi tekijäkokemuksia koskevaa kysymystä käsittelivät kumppanilta suhteen aikana saatujen digitaalisten seksuaalisten viestien jakamista eron jäl­keen sekä vastaajan antamia syitä tälle käytökselle.

Taulukko 8.1 Suhteen jälkeisiä väkivaltakokemuksia koskevat kysymykset.

<p>Päätyneet suhteet</p>	<p>Onko sinulla ollut päätyneitä suhteita?</p> <p><i>Kyllä / ei</i></p>
<p>Henkisen, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan uhrikokemukset</p>	<p>Onko entinen kumppanisi tehnyt jotain seuraavista eron jälkeen?</p> <p><i>Uhannut sinua fyysisellä väkivallalla / Odotellut, väijynyt tai seurailut sinua kotisi tai koulusi lähistöllä tai muualla / Tönäissyt sinua, pitänyt sinusta väkisin kiinni tai lyönyt sinua avokämmenellä / Lyönyt nyrkillä, ottanut kuristusotteeseen, potkinut tai lyönyt jollakin esineellä / Pakottanut sinut seksuaaliseen kanssakäymiseen / Mitään näistä ei ole tapahtunut</i></p>
<p>Digitaalisen väkivallan uhrikokemukset</p>	<p>Onko entinen kumppanisi tehnyt jotain seuraavista eron jälkeen?</p> <p><i>Ottanut sinuun toistuvasti yhteyttä vastoin tahtoasi puhelimella tai sosiaalisessa mediassa / Vahtinut tai "stalkannut" sinua puhelimella tai sosiaalisessa mediassa / Haukkunut sinua tai lähettänyt ilkeitä viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa / Julkaissut sinusta ilkeitä viestejä muiden nähtäväksi / Uhannut levittää intiimikuviasi tai henkilökohtaisia tietojasi sosiaalisessa mediassa tai puhelimella / Mitään näistä ei ole tapahtunut</i></p>
<p>Digitaalisen väkivallan tekijäkokemukset</p>	<p>Jos olet jossain vaiheessa saanut seksuaalisia viestejä/ kuvia/videoita kumppaniltasi, oletko sinä jakanut niitä eteenpäin sosiaalisessa mediassa tai puhelimella eron jälkeen?</p> <p><i>En koskaan / Kerran / Joitakin kertoja / Usein</i></p>
<p>Digitaalisen väkivallan selitystavat</p>	<p>Jos olet jakanut kumppanisi lähettämiä seksuaalisia viestejä/kuvia/videoita muille eron jälkeen, miksi olet tehnyt niin?</p> <p><i>Antaakseni takaisin tai kostaakseni viestistä, kuvasta tai videosta, jonka entinen kumppanini jakoi minusta / Suhde oli päättynyt ja olin tolaltani / Se oli vitsi / Muutkin tekevät niin / Entinen kumppanini ärsytti minua / Ystäväni tai kaverini painostivat siihen / Halusin näyttää tunteeni / Halusin huomiota / En osaa sanoa / Muu syy, mikä</i></p>

Suhteen jälkeen tapahtuneen väkivallan yleiskuva

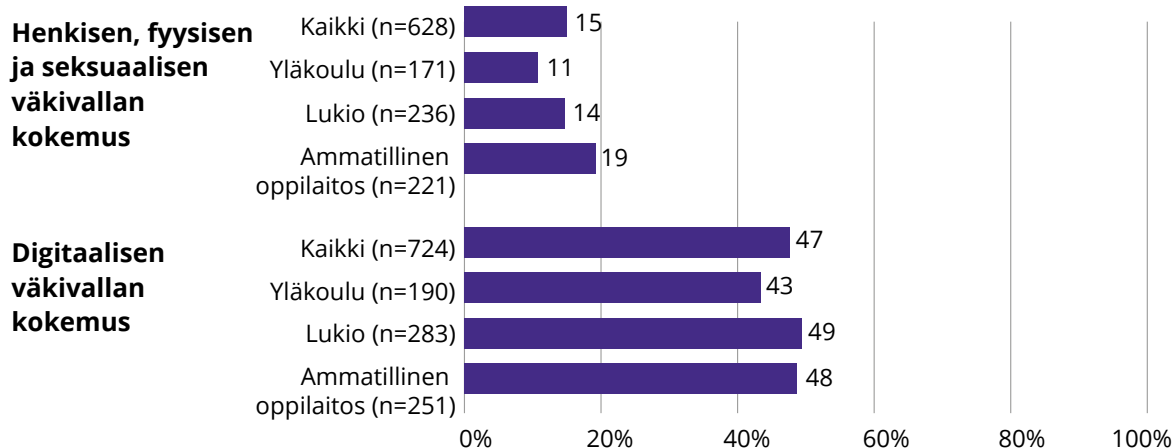
Seurustelleista vastaajista 19 prosenttia oli kyselyhetkellä ensimmäisessä parisuhteessaan, ja aiempia suhteita oli kolmella neljästä (77 %). Jälkimmäinen ryhmä, 602 vastaajaa, muodostaa tässä luvussa käsitellyn vastaajaryhmän. Näistä vastaajista tyttöjä oli puolet (51 %) ja poikia vajaa puolet (47 %). Oppilaitoksittain tarkasteltuna aiempia suhteita oli 28 prosentilla 9.-luokalla, 37 prosentilla lukiossa ja 34 prosentilla ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista. Suurin osa näistä vastaajista ilmoitti kotikielekseen suomen tai ruotsin (83 % vastanneista). Kotikielenä jotain muuta kieltä ja suomea/ruotsia puhui 11 prosenttia ja ainoastaan jotain muuta kieltä puhui kuusi prosenttia näistä vastaajista.

Suhteen jälkeisistä väkivaltakokemuksista uhrikokemukset puhelimen ja sosiaalisen median kautta olivat yleisempiä kuin kasvokkaiset henkisen, fyysisen tai seksuaaliväkivallan kokemukset. Vastaajista, joilla oli päättyneitä suhteita, lähes puolet (47 %) oli kokenut kyselyssä kysytyä digitaalista väkivaltaa seurustelun jälkeen, ja 15 prosentilla oli kokemuksia henkisestä, fyysisestä tai seksuaalisesta väkivallasta.

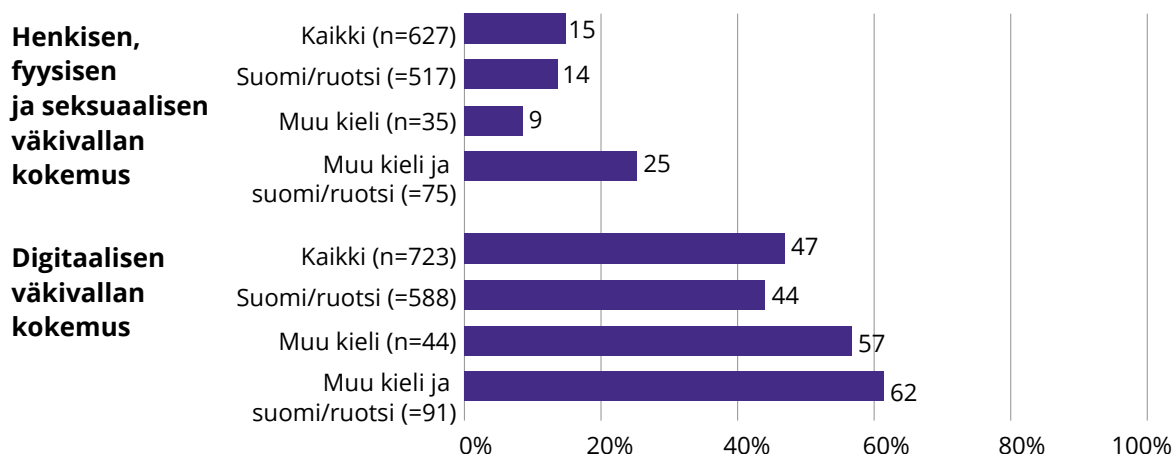
Oppilaitostyypeittäin tarkasteltuna lähes puolet niin lukiossa (49 %) kuin ammatillisessa oppilaitoksessa (48 %) opiskelevista vastaajista oli kokenut entisen kumppanin tekemää digitaalista väkivaltaa. Yhdeksäsluokkalaisista vastaajista 43 prosenttia oli kokenut tätä väkivallan muotoa. Kyselyn mukaan kokemukset entisen kumppanin tekemästä kasvokkain tapahtuneesta henkisestä, fyysisestä tai seksuaaliväkivallasta olivat yleisimpiä ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien vastaajien keskuudessa: heistä lähes yksi viidestä (19 %) oli kokenut vähintään yhtä näistä väkivallan ulottuvuuksista. Lukiossa opiskelevista 14 prosenttia oli kokenut vähintään yhtä henkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan muotoa ja yhdeksäsluokkalaisista 11 prosenttia. (Kuvio 8.1).

Vastaajista, jotka puhuivat kotikielenään suomea tai ruotsia, lähes puolet (44 %) oli kokenut jotain kysytyä digitaalisen väkivallan muotoa entisen kumppanin taholta suhteen jälkeen. Vain jotain muuta kieltä kotonaan puhuvilla vastaajilla digitaalisen väkivallan kokemuksia oli yli puolella (57 %), samoin kuin niillä, joiden kotikieli oli jokin muu kieli ja suomi/ruotsi (62 %). Suhteen jälkeistä kasvokkaista henkistä, fyysistä tai seksuaaliväkivaltaa ilmoittivat eniten vastaajat, joiden kotikieli oli jokin muu kieli ja suomi/ruotsi (25 %). Ainoastaan jotain muuta kieltä kotona puhuneista lähes yhdellä kymmenestä (9 %) ja runsaalla kymmenesosalla

(14 %) suomea/ruotsia puhuneista oli myös eron jälkeisiä henkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan uhrikokemuksia. Vähemmistökieliä puhuneita oli kuitenkin vähän aineistossa, joten merkittäviä päätelmiä näistä tuloksista ei voida tehdä. (Kuvio 8.2).

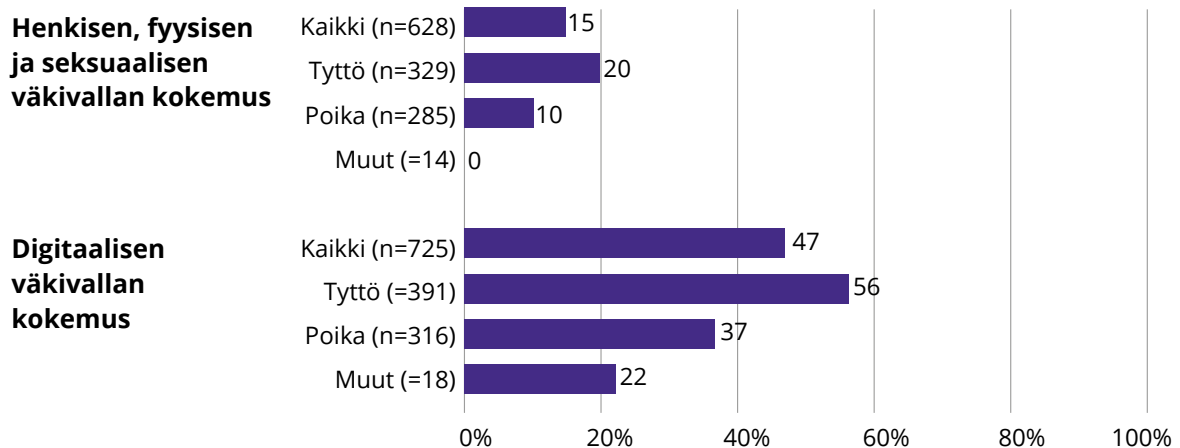

Kuvio 8.1 Kokemus entisen kumppanin tekemästä digitaalisesta sekä kasvokkain tapahtuneesta henkisestä, fyysisestä tai seksuaalisesta väkivallasta oppilaitostyyppin mukaan (%).

Kuvio 8.2 Kokemus entisen kumppanin tekemästä digitaalisesta sekä kasvokkain tapahtuneesta henkisestä, fyysisestä ja seksuaalisesta väkivallasta kotikielen mukaan (%).

Sukupuolittain tarkasteltuna seurustelusuhteen jälkeiset väkivaltakokemukset vaikuttavat olevan yleisempiä tytöille kuin pojille. Kyselyn mukaan tytöistä yli puolella (56 %) ja pojista yli kolmasosalla (37 %) oli digitaalisen väkivallan uhrikokemuksia entisen kumppanin tekemänä. Joka viides tyttö (20 %) oli kokenut seurustelun jälkeen henkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan muotoa, pojilla näitä kokemuksia oli yhdellä kymmenestä (10 %). (Kuvio 8.3).

Kuvio 8.3 Kokemus entisen kumppanin tekemästä digitaalisesta sekä kasvokkain tapahtuneesta henkisestä, fyysisestä ja seksuaalisesta väkivallasta sukupuolen mukaan (%).

Tekijäkokemuksia tarkasteltiin kysymällä suhteen jälkeen tapahtuneesta seksuaalisten kuvien, viestien ja videoiden jakamisesta. Nuoret raportoivat väkivallan tekemistä vähän: suurin osa vastaajista (97 %) ilmoitti, ettei ollut koskaan jakanut kumppanin suhteen aikana lähettämiä seksuaalisia kuvia, viestejä tai videoita eron jälkeen. Ainoastaan 14 vastaajaa ilmoitti tehneensä näin kerran, kaksi vastaajaa joitakin kertoja ja yksi vastaaja usein. Myöntävästi vastanneilta kysyttiin jatkokysymyksenä syitä jakamiseen, ja niitä oli mahdollista valita useita. Viisi vastaajaa ei osannut sanoa syytä jakamiselle. *Suhde oli päättynyt ja olin tolaltani ja se oli vitsi* saivat kummatkin neljä mainintaa, ja *entinen kumppanini ärsytti minua* kolme mainintaa. *Muutkin tekevät niin ja ystäväni tai kaverini painostivat siihen* mainittiin kumpikin kerran.

Kuvia, viestejä ja videoita jakaneiden vastaajien pienen määrän vuoksi näistä vastauksista ei tässä luvussa voi tehdä tarkempia päätelmiä eri vastaajaryhmien osalta. Sen sijaan suhteiden jälkeisiä uhrikokemuksia henkisestä, fyysisestä, seksuaalisesta ja digitaalisesta väkivallasta tarkastellaan seuraavaksi tarkemmin vastaajien sukupuolen mukaan.

Henkinen, fyysinen ja seksuaalinen väkivalta

Vastaajien oli mahdollista valita useita väkivallan kokemuksia henkistä, fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa kartoittaneessa kysymyksessä ”onko entinen kumppanisi tehnyt jotain seuraavista eron jälkeen”, joten vastaukset raportoidaan tässä mainintojen lukumäärinä (n) prosenttiosuuksien sijaan. Tälle kysymykselle kertyi yhteensä 629 vastausta, joista 85 prosenttia (536 mainintaa) oli *mitään näistä ei ole tapahtunut*. Kyselyssä väkivaltaa ilmoitettiin erilaisina uhrikokemuksina yhteensä 93 kertaa. Sama vastaaja on siis saattanut ilmoittaa useampia uhrikokemuksia, joten 93 ei ole niiden vastaajien lukumäärä, joilla oli uhrikokemuksia. Yleisimmin vastaajat raportoivat, että entinen kumppani oli suhteen jälkeen uhkaillut heitä fyysisellä väkivallalla (30 mainintaa). Lähes yhtä paljon mainintoja (26) sai vastausvaihtoehto, jonka mukaan entinen kumppani oli odotellut, väijynyt tai seuraillut kodin, koulun tai muun alueen lähistöllä, sekä vaihtoehto, jossa entinen kumppani oli tönäissyt, pitänyt väkisin kiinni tai lyönyt avokämменellä (22). Harvimminkin kokemuksia oli tilanteista, joissa entinen kumppani oli lyönyt nyrkillä tai esineellä, ottanut kuristusotteeseen tai potkinut (8) tai pakottanut seksuaaliseen kanssakäymiseen (7). (Kuvio 8.4.)

Suhteen jälkeen tapahtuneiden henkisen, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan uhrikokemusten jakautumista tarkastellessa voidaan huomata, että tytöt raportoivat jokaista entisen kumppanin tekemää väkivallan muotoa poikia useimmin (kuvio 8.4). Tytöillä useimmin mainittu väkivaltakokemus oli se, että entinen kumppani oli uhannut fyysisellä väkivallalla (20 mainintaa). Myös pojilla tämä oli toinen useimmin mainituista kokemuksista (10 mainintaa), ja yhtä usein pojat raportoivat, että entinen kumppani oli odotellut, väijynyt tai seuraillut kodin tai koulun lähistöllä tai muualla (10). Tytöillä vastaavia mainintoja oli yhteensä 16. Entinen kumppani oli tönäissyt, pitänyt väkisin kiinni tai lyönyt avokämменellä 16 tyttöä ja kuutta poikaa. Niin tytöillä (5) kuin pojillakin (3) oli muutamia mainintoja tilanteista, joissa entinen kumppani oli lyönyt nyrkillä, ottanut kuristusotteeseen, potkinut tai lyönyt jollakin esineellä. Pojilla ei ollut lainkaan sellaisia kokemuksia, joissa entinen kumppani olisi pakottanut seksuaaliseen kanssakäymiseen, sen sijaan tytöistä seitsemällä oli näitä kokemuksia.

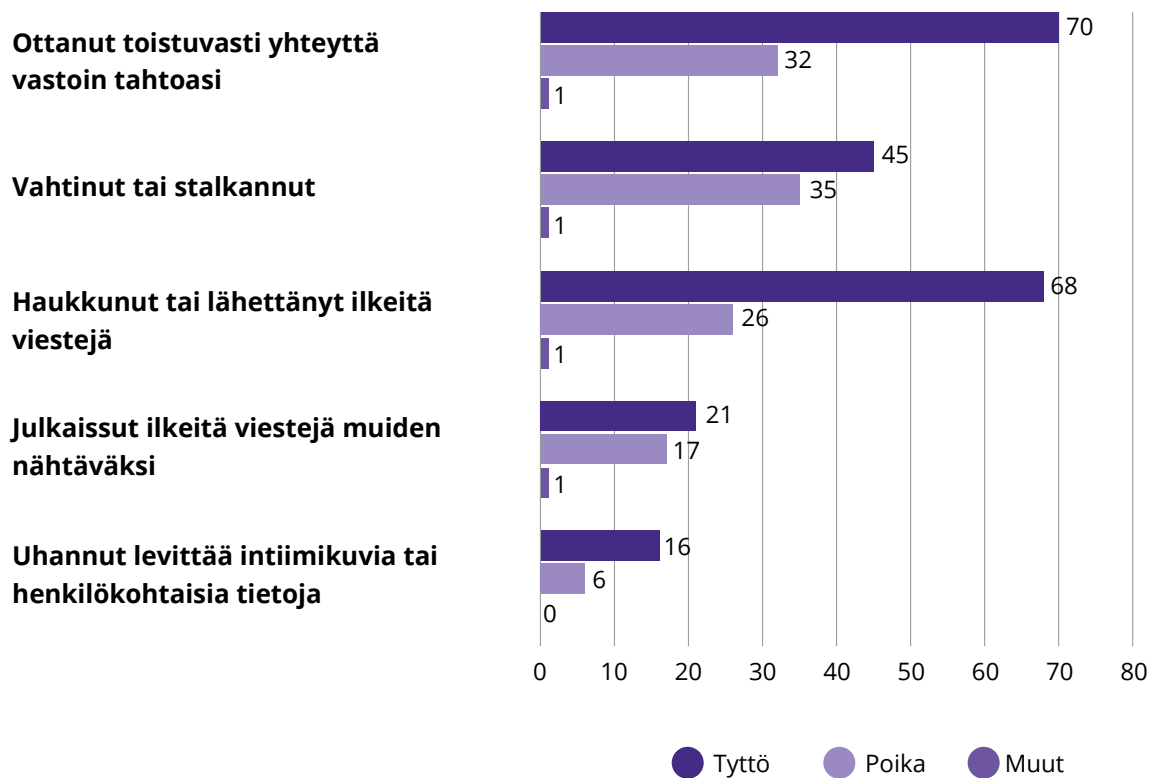
Kuvio 8.4 Entisen kumppanin tekemät henkisen, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan muodot sukupuolen mukaan (%).

Digitaalinen väkivalta

Suhteen jälkeistä digitaalista väkivaltaa kartoittaneelle kysymykselle kertyi yhteensä 725 vastausta. Yli puolet kaikista maininnoista (53 %) kertyi vaihtoehdolle *mitään näistä ei ole tapahtunut*. Koska saman vastaajan oli mahdollista valita useita väkivallan kokemuksia digitaalista väkivaltaa tarkastelevassa kysymyksessä "onko entinen kumppanisi tehnyt jotain seuraavista eron jälkeen", vastaukset raportoidaan jälleen mainintojen lukumäärinä (n) prosenttiosuuksien sijaan. Näin vältetään väärintulkinnat siitä, että tietyllä osuudella *vastaajista* olisi mainittuja kokemuksia. Kyselyssä väkivaltaa ilmoitettiin erilaisina uhrikokemuksina yhteensä 340 kertaa. Sama vastaaja on siis saattanut ilmoittaa useampia uhrikokemuksia, joten 340 ei ole niiden vastaajien lukumäärä, joilla oli uhrikokemuksia.

Yleisimmin vastaajat ilmoittivat kokeneensa tilanteita, joissa entinen kumppani oli ottanut toistuvasti yhteyttä vastoin vastaajan tahtoa puhelimella tai sosiaalisessa mediassa (103 mainintaa). Lähes yhtä paljon mainintoja (95) sai vastausvaihtoehto, jonka mukaan entinen kumppani oli haukkunut tai lähettänyt ilkeitä viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa. Vastaajat mainitsivat myös joutuneensa entisen kumppaninsa vahtimaksi tai stalkkaamaksi puhelimella tai sosiaalisessa mediassa (81 mainintaa). Vähemmän kokemuksia oli tilanteista, joissa entinen kumppani oli uhannut levittää intiimikuvia tai henkilökohtaisia tietoja sosiaalisessa mediassa tai puhelimella (22 mainintaa) tai julkaissut vastaajasta ilkeitä viestejä muiden nähtäväksi (39 mainintaa). (Kuvio 8.5.)

Kuviosta 8.5 voidaan nähdä, että tytöt raportoivat lähes kaikkia kyselyssä kysytyjä suhteen jälkeisiä digitaalisen väkivallan muotoja enemmän kuin pojat. Tytöt olivat kokeneet yleisimmin, että entinen kumppani oli ollut heihin toistuvasti yhteydessä vastoin heidän tahtoaan (70 mainintaa) ja haukkunut tai lähettänyt ilkeitä viestejä (68). Pojista 26 mainitsi, että entinen kumppani oli haukkunut tai lähettänyt ilkeitä viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa. Pojilla eniten mainintoja kertyi kyselyssä kysytylle tekemuodolle, jonka mukaan entinen kumppani oli vahtinut tai stalkannut puhelimella tai sosiaalisessa mediassa (35) sekä ottanut toistuvasti yhteyttä vastoin heidän tahtoaan (32). Tytöistä 45 ilmoitti, että entinen kumppani oli suhteen jälkeen vahtinut tai stalkannut puhelimella tai sosiaalisessa mediassa. Pojista 17 ilmoitti, että entinen kumppani oli eron jälkeen julkaissut heistä ilkeitä viestejä muiden nähtäväksi ja kuusi mainitsi entisen kumppanin uhkailleen intiimikuvien tai henkilökohtaisten tietojen levittämällä sosiaalisessa mediassa tai puhelimella. Tytöistä 21 raportoi entisen kumppanin julkaisseensa heistä ilkeitä viestejä muiden nähtäville ja 16 mainitsi entisen kumppanin uhkailleen intiimikuvien tai henkilökohtaisten tietojen levittämällä sosiaalisessa mediassa tai puhelimella.

Kuvio 8.5 Entisen kumppanin tekemät digitaalisen väkivallan muodot puhelimella tai sosiaalisessa mediassa sukupuolen mukaan (n).

Yhteenveto

Nuorten seurustelusuhteita ja suhteiden päättymistä on tutkittu Suomessa verrattain vähän. Myös nuorten parisuhdeväkivaltakokemuksia on tutkittu vain vähän, mikä voi antaa viitteitä siitä, miten hyvin tai huonosti tätä väkivaltaa suhteen jälkeen tunnistetaan (Isotalo 2020). Jos nuorten seurusteluun suhtaudutaan vain kevyinä kokeiluina tunteita herättävien sitoumusten sijaan, myös seurustelun päättymiseen voidaan suhtautua ”vähemmän vakavana” asiana kuin aikuisten suhteiden päättymiseen – tällöin on riski, että myös mahdollinen suhteen jälkeen tapahtuva väkivalta jää tunnistamatta.

Vastausten perusteella seurustelusuhteen jälkeiset digitaalisen väkivallan kokemukset olivat selvästi yleisempiä verrattuna kasvokkain tapahtuneisiin henkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kokemuksiin. Tarkasteltaessa vastaajien kokonaismäärää suhteessa digitaalisen sekä kasvokkain tapahtuneen väkivallan

mainintojen lukumäärään vaikuttaa siltä, että digitaalisen väkivallan muotoja kasaantui yksittäisille vastaajille enemmän kuin kasvokkaisen väkivallan eri muotoja.

Tässä kyselyssä vähintään yhtä digitaalisen väkivallan muotoa entisen kumppanin tekemänä ilmoitti puolet niistä lukiolaisista ja ammattikoululaisista sekä lähes puolet niistä yhdeksäsluokkalaisista, joilla oli ollut aiempia suhteita. Sukupuolittain tarkasteltuna tytöistä yli puolet ja pojista runsas kolmannes oli kokenut jotain digitaalisen väkivallan muotoa entisen kumppanin tekemänä. Yleisimmin koetut digitaalisen väkivallan kokemukset olivat yhteyden ottaminen vastointaajan tahtoa puhelimella tai sosiaalisessa mediassa sekä haukkuminen tai ilkeiden viestien lähettäminen. Henkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan osalta yleisimmät muodot olivat uhkaaminen fyysisellä väkivallalla sekä odottelu, väijyminen tai seuraaminen kodin tai koulun lähistöllä tai muualla. Tätä selvästi harvemmin vastaajat ilmoittivat kokeneensa tilanteita, joissa entinen kumppani olisi uhannut levittää vastaajan intiimikuvia tai henkilökohtaisia tietoja digitaalisesti. Vastausten perusteella seksuaalisten viestien, videoiden tai kuvien jakaminen luvatta entisestä kumppanista oli harvinaista (ks. myös luku 7).

Tytöt ilmoittivat kaikkia kysytyjä henkisen, fyysisen, seksuaalisen ja digitaalisen väkivallan kokemuksia seurustelusuhteen jälkeen useammin kuin pojat. Huomioiden vastaajien sekä väkivallan mainintojen lukumäärät, vaikuttaakin kyselyn perusteella siltä, että digitaalisen ja kasvokkain tapahtuneen väkivallan kokemukset kasaantuivat osalle tytöistä. Jos heillä oli vähintään yksi entisen kumppanin tekemä väkivallan muodon kokemus, heillä oli todennäköisemmin kokemuksia myös muista väkivallan muodoista entisen kumppanin tekemänä. Pojat ilmoittivat väkivallan uhrikokemusten eri muotoja tyttöjä vähemmän, ja myös niillä pojilla, joilla uhrikokemuksia oli, väkivallan muotojen kirjo vaikuttaisi jäävän vähäisemmäksi kuin tytöillä.

Nuoruuden elämänvaiheeseen liittyy monia erityisyyksiä verrattuna aikuisuuden elämänvaiheeseen. Yksi erityisyyksistä on se, että nuoret voivat usein jakaa saman arjen ympäristön entisen kumppaninsa kanssa eron jälkeen käymällä samaa koulua tai olemalla samalla luokalla. Opiskeluympäristö ei tällöin ole turvapaikka mahdolliselta häirinnältä ja väkivallalta suhteen aikana tai myöskään sen päätyttyä. Sen sijaan esimerkiksi entisen kumppanin harjoittama väkivallalla uhkailu, seuraaminen ja jatkuva viestittely voivat vaikuttaa nuoren koulumenestykseen, opiskeluaktiivisuuteen, sosiaalisiin suhteisiin, itseilmaisuuksiin sekä henkiseen jaksamiseen. (Korkmaz ym. 2022.)

9. Johtopäätökset

Anu Isotalo

Olemme tässä raportissa tarkastelleet perustuloksia 15–20-vuotiaille suunnatusta oppilaitoskyselystä, jossa nuorilta kysyttiin heidän kokemastaan ja tekemästään väkivallasta seurustelusuhteissa, vakavimmasta väkivaltakokemuksesta kertomisesta sekä suhteen jälkeen tapahtuneesta väkivallasta. Olemme raportissa soveltuvilta osin verranneet suomalaisen kyselyn tuloksia aiemmin viidessä Euroopan maassa ja sittemmin Ruotsissa vastaavalla kyselylomakkeella tehdyn tutkimuksen tuloksiin. Tässä luvussa esitetään kokoavasti kyselyn tulokset ja niiden perusteella tehdyt johtopäätökset.

Väkivalta nuorten seurustelusuhteissa on yleistä

Kyselyn tulokset kertovat väkivallan nuorten seurustelusuhteissa olevan hyvin yleistä. Yleisintä oli digitaalinen väkivalta, jota oli kokenut lähes puolet seurustelleista nuorista. Yli 40 prosenttia nuorista oli kokenut kumppanin kasvotusten tekemää henkistä väkivaltaa. Jopa neljännes nuorista oli kokenut suhteessaan seksuaalista painostamista tai pakottamista. Fyysistä väkivaltaa kumppanin tekemänä oli kokenut 16 prosenttia nuorista. Tulokset ovat karkeasti ottaen samalla tasolla viidessä Euroopan maassa toteutetun STIR-kyselyn Norjan ja Englannin tulosten osalta (Barter ym. 2017). Tulokset ovat saman suuntaisia myös Ruotsin vastaavan kyselyn tulosten kanssa (Korkmaz ym. 2022). Nuorilta kysyttiin myös väkivallan tekemisestä seurustelusuhteissa. Kaiken kaikkiaan näitä tekijäkokemuksia ilmoitettiin huomattavasti vähemmän kuin uhrikokemuksia. Eniten nuoret ilmoittivat tehneensä digitaalisen väkivallan tekemuotoja, joita oli kumppaniinsa kohdistanut kolmasosa seurustelleista nuorista. Vähiten ilmoitettiin seksuaaliväkivallan tekijäkokemuksia, joita ilmoitti muutama prosentti vastanneista.

Kysely tuo esiin, että eron jälkeen digitaalisen väkivallan uhrikokemukset olivat henkistä, fyysistä tai seksuaaliväkivaltaa yleisempiä. Lähes puolet väkivaltaa entisen kumppanin taholta suhteen jälkeen kokeneista oli kokenut jotain digitaalisen väkivallan muotoa, ja 15 prosenttia oli kokenut jotain kasvokkaista väkivallan muotoa (henkinen, fyysinen tai seksuaaliväkivalta). Kumppanin suhteen aikana lähettämien seksuaalisten viestien, videoiden tai kuvien jakaminen luvatta oli sen sijaan harvinaista.

Väkivalta nuorten seurustelusuhteissa on kyselyn perusteella myös sukupuolitunutta. Tytöt olivat kokeneet useammin digitaalista ja kasvokkaista väkivaltaa (henkinen, fyysinen ja seksuaalinen) jossain muodossa kuin pojat. Myös poikien väkivaltakokemukset olivat kuitenkin yleisiä erityisesti digitaalisen ja henkisen väkivallan osalta, ja fyysistä väkivaltaakin oli kokenut 14 prosenttia pojista. Tekijä- ja uhrikokemusten tulosten rinnakkaistarkastelu nostaa esiin kysymyksiä väkivallan tunnistamisen, väkivallan määrittelyn ja omien kokemusten ilmoittamisen tavoista kyselyssä. Sen lisäksi, että tytöt ilmoittivat poikia useammin uhrikokemuksista, he ilmoittivat saman verran tai useammin tehneensä jotain väkivallan muotoa kumppanilleen kuin pojat, seksuaaliväkivaltaa lukuun ottamatta, jota myöskin pojat ilmoittivat kyselyssä vähiten.

Väkivaltakokemukset kasautuvat samoille nuorille

Kyselyn tulokset osoittavat, että aikuisten parisuhdeväkivallan tavoin myös nuorten uhrikokemukset kasautuvat väkivallan eri ulottuvuuksien osalta. Nuorten uhrikokemukset seurustelusuhteissa olivat yhteydessä toisiinsa riippumatta siitä, oliko kyse henkisestä, fyysisestä, digitaalisesta vai seksuaaliväkivallasta. Esimerkiksi nuoret, jotka olivat kokeneet suhteissaan kasvokkaista henkistä väkivaltaa, olivat useimmiten kokeneet myös digitaalista väkivaltaa, ja digitaalista väkivaltaa kokeneet olivat useimmiten kokeneet myös kasvokkaista henkistä väkivaltaa. Vastaavasti nuoret, jotka ilmoittivat tehneensä digitaalista väkivaltaa, ilmoittivat usein tehneensä henkistä väkivaltaa, ja henkistä väkivaltaa raportoineet ilmoittivat tehneensä digitaalista väkivaltaa. Lisäksi nuoret, jotka ilmoittivat tehneensä fyysistä väkivaltaa kumppanilleen, olivat usein tehneet myös henkistä tai digitaalista väkivaltaa jossain suhteessaan. Uhrikokemusten kasautumisen lisäksi seurustelleiden nuorten uhri- ja tekijäkokemukset kytkeytyivät toisiinsa. Fyysisen

väkivallan uhrikokemuksia ilmoittaneista suuri osa ilmoitti tehneensä henkistä tai digitaalista väkivaltaa jossain suhteessaan. Suuri osa niistä nuorista, jotka ilmoittivat tehneensä henkistä tai fyysistä väkivaltaa, oli myös kokenut henkistä, fyysistä, digitaalista tai seksuaaliväkivaltaa jonkun kumppaninsa taholta.

Yli puolet nuorista, jotka kertoivat kokeneensa tai nähneensä samassa taloudessa asuvien aikuisten tekemää henkistä tai fyysistä väkivaltaa, kertoivat tehneensä tai kokeneensa väkivaltaa myös omassa seurustelusuhteessaan. Aikuisten tekemää henkistä väkivaltaa kotonaan kokeneista tai nähneistä nuorista monet olivat kokeneet erityisesti henkistä ja digitaalista väkivaltaa seurustelusuhteissaan, mutta myös seksuaaliväkivaltaa kokeneiden määrä oli huomattava. Tekijäkokemuksia henkisestä ja digitaalisesta väkivallasta oli etenkin niillä nuorilla, joiden kotona aikuinen oli tehnyt henkistä väkivaltaa. Samassa taloudessa asuvien aikuisten tekemää fyysistä väkivaltaa kokeneista tai nähneistä nuorista monilla oli väkivallan uhrikokemuksia eri väkivallan muodoista, mutta myös väkivallan tekijäkokemuksia etenkin digitaalisesta väkivallasta.

Vakavimmasta väkivaltakokemuksesta kerrotaan useimmiten ystäville ja kavereille

Kyselyssä nuorilta kysyttiin, olivatko he kertoneet vakavimmasta väkivaltakokemuksestaan jollekin. Kaiken kaikkiaan nuoret olivat kertoneet suhteen aikana tapahtuneesta vakavimmasta väkivaltakokemuksesta tyypillisimmin ystäville tai kaverialle. Nämä tulokset ovat samansuuntaisia aiemman viiden maan eurooppalaisen tutkimuksen tulosten kanssa (Barter ym. 2015). Vakavimmasta kokemuksesta oli kerrottu jonkin verran myös äidille tai äitipuolelle.

Yleisintä oli vakavimmasta digitaalisen väkivallan kokemuksesta kertominen, mitä ilmoitti kaksi kolmasosaa vastanneista. Vakavimmasta suhteessa kokemastaan henkisestä väkivallasta oli kertonut noin puolet samoin kuin vakavimmasta fyysisen väkivallan kokemuksesta. Vähiten nuoret olivat kertoneet seksuaalisesta painostuksesta, sillä vakavimmasta kokemuksesta oli kertonut vain kolmasosa nuorista. Suuri osa nuorista ei ollut kertonut vakavimmasta kokemuksestaan kenellekään.

Tyypillisimmin nuoret kertoivat saaneena tukea kyselyssä ilmoittamaltaan tärkeimmältä henkilöltä, jolle he olivat kertoneet kokemuksestaan. On kuitenkin huomioitava, että merkittävä vähemmistö oli päinvastoin kokenut, että henkilö ei ollut tukenut tai oli syyllistänyt tapahtuneesta. Kielteiset kokemukset kertomisesta olivat hieman yleisempiä seksuaalisesta painostuksesta kertoneilla kuin muilla vastaajilla.

Näkökulmia nuorten seurustelusuhdeväkivallan tunnistamiseen, väkivaltaan puuttumiseen ja ehkäisytyöhön

Tässä raportissa kuvattujen tulosten pohjalta on mahdollista esittää useita näkökulmia nuorten seurustelusuhteissa tapahtuvat väkivallan parempaan tunnistamiseen, väkivaltaan puuttumiseen sekä väkivallan ehkäisytyöhön.

Ensinnäkin kysely nostaa esiin nuoruuden parisuhteissa tapahtuvan väkivallan yleisyyden. Parisuhdeväkivalta ei ole vain aikuisten parisuhteisiin liittyvä ilmiö, vaan väkivaltaa tapahtuu merkittävässä määrin myös nuorten seurustelusuhteissa. Nuorten seurustelusuhdeväkivalta on moniulotteinen ilmiö, joka olisi aiempaa paremmin huomioitava parisuhdeväkivaltaa koskevissa puhetaivoissa. Nuorten seurustelusuhteissaan kokema väkivalta tulisi aiempaa selkeämmin tunnistaa, määritellä ja ymmärtää parisuhdeväkivallaksi, jonka ehkäiseminen on tärkeää siinä missä muunkin parisuhdeväkivallan. Myös esimerkiksi taloudellisen vahingoittamisen tavat, jota ei tässä kyselyssä kartoitettu, voivat olla osa nuorten parisuhdeväkivaltaa.

Toiseksi, seurustelusuhdeväkivallan puheeksi ottaminen ja sisällyttäminen parisuhdeväkivaltaa koskeviin puhetapoihin voi edesauttaa sitä, että nuoret tunnistavat mahdollisia väkivallan muotoja selkeämmin omissa suhteissaan ja kaverialueissaan. Väkivallan tunnistamisen kysymykset kytkeytyvät myös väkivallasta kertomiseen: on vaikea kertoa väkivallasta, jos sitä ei tunnista tai sen kuvaamiseksi ei ole sanoja. Erityisesti tämä koskee henkisen, digitaalisen ja seksuaaliväkivallan muotoja, jotka esimerkiksi kontrollin, vahtimisen ja painostamisen osalta voivat olla fyysisen väkivallan tekotapoja vaikeampia tunnistaa. Aina ei kyse ole siitä, että on itse uhrina tai tekijänä, vaan on mahdollista, että näitä kokemuksia nuorelle kertoo joku toinen nuori tai nuori muulla tavoin saa tietää niistä. Olisi

tärkeää, että nuorilla olisi keinoja tunnistaa näitä tilanteita ja ehdottaa avun hake-
mista sen sijaan, että tieto tapahtuneesta jäisi vain väkivallasta kertoneen ja kuul-
leen keskenään käsiteltäväksi.

Kolmanneksi, kun seurustelusuhdeväkivallasta ja muusta parisuhdeväkivallasta
puhutaan nuorille ja nuorten kanssa, on tärkeitä huomioida, että nuorilla voi
olla väkivaltaan liittyviä omakohtaisia kokemuksia riippumatta sukupuolesta tai
seksuaalisesta suuntautumisesta. Tästä huolimatta on tärkeitä tuoda esiin nuor-
ten heterosuhteissa tapahtuvaan väkivaltaan liittyviä tutkimustuloksia, joiden
mukaan tytöt kokevat poikia useammin seurustelusuhdeväkivaltaa. Samanaikai-
sesti kun on aiheellista pohtia sukupuolen, väkivallan ja valta-asetelmien kytkök-
siä nuorten seurustelusuhdeväkivallassa, sukupuolittuneiden stereotyyppien
rakentamista siitä, kuka on uhri ja kuka on tekijä, on syytä välttää. Vaikka tulokset
osoittavat tyttöjen kokevan väkivaltaa nimenomaan poikaystäviensä tekemänä,
kyselyn mukaan myös poikien kokema väkivalta seurustelusuhteissa oli yleistä.
Sukupuolittavia vastakkainasetteluja ja heteronormatiivista puhetapaa on syytä
välttää myös siksi, että se sulkee ulos itsensä muuksi kuin tytöksi tai pojaksi iden-
tifioidut ja ei-heteroseksuaaliset nuoret.

Neljänneksi, kyselyn tulokset seksuaaliväkivallan yleisyydestä seurustelusuhteissa
antavat aiheita pohtia nuorille suunnatun seksuaalikasvatuksen tavoitavuutta
ja painotuksia. Kyselyn tuloksia voi hyödyntää keskusteltaessa nuorten kanssa
esimerkiksi siitä, mitä oma ja toisen seksuaalinen itsemääräämisoikeus tarkoita,
ja minkälaiset teot ovat itsemääräämisoikeuden rikkomista. Nämä teemat
ovat hyvin olennaisia myös suhteessa vuoden 2023 alussa voimaan tulleeseen
seksuaalirikoslainsäädäntöön, jossa raiskaus määritellään vapaaehtoisen osal-
listumisen puuttumisen kautta. Väkivallan yleisyys nuorten seurustelusuhteissa
ylipäättään alleviivaa tarvetta käsitellä hyvän ja vahingollisen ihmissuhteen tun-
nusmerkkejä osana ihmissuhde- ja seksuaalikasvatusta. Kyselyssä esiin nousee
erityisesti digitaalisen väkivallan yleisyys.

Viidenneksi, nuorten seurustelusuhdeväkivaltaan puuttumisessa ja väkivaltaa
koskevassa ehkäisytyössä on huomioitava sekä uhrin että tekijät. Se, että uhrin
voivat kertoa kokemuksistaan ja saada tukea ja apua on olennaista, mutta niin
on myös se, että väkivaltaa tehneille on tarjolla tukipalveluja ja mahdollisuuksia
käsitellä väkivaltaista käyttäytymistään ja siihen liittyviä ajattelumalleja. On olen-
naista, että nuorille suunnattuja palveluita löytyy kunnista ja hyvinvointialueilta
ja nuoret huomioidaan yhtenä parisuhdeväkivaltatyön piiriin kuuluvana ryhmänä

tavalla, jotka tekevät palveluista saavutettavia myös nuorille parisuhdeväkivallan uhreille ja tekijöille.

Kuudenneksi, tämä raportti tuo ensi kertaa toteutettuun kyselyyn perustuvaa uutta tietoa pääasiassa nuorten heterosuhteissa tapahtuneesta väkivallasta. Määrällisten menetelmien lisäksi nuorten väkivaltakokemusten ymmärtämiseksi tarvitaan laadullisiin menetelmiin kuten haastatteluihin perustuvaa tutkimustietoa. Tätä tietoa tarvitaan myös eri taustaisten, erilaisiin vähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemuksista. Näitä vähemmistöjä ovat sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt, toimintarajoitteiset nuoret sekä erilaisiin etnisiin, kulttuurisiin ja kielellisiin vähemmistöihin kuuluvat nuoret.

Tämä raportti on kyselytutkimukseen perustuva keskustelunavaus nuorten seurustelusuhdeväkivallan ilmiöistä ja väkivallan ehkäisytyön tarpeellisuudesta Suomessa. Toivomme tämän keskustelun jatkuvan nuoriin kohdistuvan väkivallan tutkimuskeskusteluissa sekä nuorten kanssa heidän arjen ympäristöissään.

Lähteet

Ackard, D. M., Eisenberg, M. E. & Neumark-Sztainer, D. (2007). Long-term Impact of adolescent dating violence on the behavioral and psychological health of male and female youth. *Journal of Pediatrics*, 151(5), 476–481. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2007.04.034>.

Alvarez-Lizotte, P., Bisson, S. M., Lessard, G., Dumond, A., Bourassa, C., Roy V. (2020). Young adults' viewpoints concerning helpful factors when living in intimate partner violence context. *Children and Youth Services Review*, 119, 105722. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105722>.

Barter, C., Stanley, N., Wood, M., Aghtaie, N., Larkins, C., Øverlien, C., & Hellevik, P. (2015). Safeguarding Teenage Intimate Relationships (STIR): Connecting Online and Offline Contexts and Risks. Research Report.

Barter, C. (2011). A Thoroughly Gendered Affair: Teenage Partner Violence and Exploitation. Teoksessa C. Barter & D. Berridge (toim.), *Children Behaving Badly? Peer Violence between Children and Young People*. Hoboken, New Jersey: Wiley, 103–120. <https://doi.org/10.1002/9780470976586.ch8>.

Barter, C., N. Stanley, M. Wood, A. Lanau, N. Aghtaie, Larkins, C. & Øverlien, C. (2017). Young People's Online and Face-to-face Experiences of Interpersonal Violence and Abuse and Their Subjective Impact across Five European Countries. *Psychology of Violence*, 7(3), 375–384. <https://doi.org/10.1037/vio0000096>.

Barter, C. (2018). Violence and Abuse in Young People's Intimate Relationships. Interface of Gender, Prevalence, Impact and Implications for Prevention. Teoksessa A. Taket & B. R. Crisp (toim.) *Eliminating Gender-Based Violence*. London & New York: Routledge, 68–82. <https://doi.org/10.4324/9781315684437-5>.

Barter, C., Lanau, A., Stanley, N., Aghtaie, N., & Överlien, C. (2022). Factors associated with the perpetration of interpersonal violence and abuse in young people's intimate relationships. *Journal of Youth Studies*, 25(5), 547–563. <https://doi.org/10.1080/13676261.2021.1910223>.

Belshaw, S. H., Siddique, J. A., Tanner, J. & Osho, S. G. (2012). The relationship between dating violence and suicidal behaviors in a national sample of

adolescents. *Violence and Victims*, 27(4), 580–591. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.27.4.580>.

Danielsson, P. & Salmi, V. (2013). Suomalaisten kokema parisuhdeväkivalta 2012 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152609/34_parisuhdevakivalta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ellonen, N., Kääriäinen, J., Salmi, V. & Sariola, H. (2008). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokan oppilaiden kokemasta väkivallasta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71/2008. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. https://andor.tuni.fi/permalink/358FIN_TAMPO/1j3mh4m/alma994935024205973.

Fagerlund, M., Peltola, M., Kääriäinen, J., Ellonen, N. & Sariola, H. (2014). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013. Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-270-8>.

Heiskanen, M. & Piispa, M. (2006). Tulosten pohdintaa. Teoksessa M. Piispa, M. Heiskanen, J. Kääriäinen & R. Sirén (toim.), *Naisiin kohdistunut väkivalta 2005*. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, HEUNI, 135–147.

Isotalo, A. (2017). Nuoriin kohdistuva seurustelusuhdeväkivalta poliisin rikosilmoitusaineistossa. *Oikeus*, 46(4), 442–462.

Isotalo, A. (2019). Seurustelusuhdeväkivalta tyttöjen pahoinpitelyistä tehdyissä rikosilmoituksissa. *Nuorisotutkimus*, 37(3–4), 54–68.

Isotalo, A. (2020). Epäiltynä entinen poikaystävä – nuoriin naisiin kohdistunut parisuhdeväkivalta pahoinpitelyistä tehdyissä rikosilmoituksissa. *Oikeus*, 49(3), 285–205.

Isotalo, A. (2023). Väkivalta nuorten seurustelusuhteissa. Teoksessa U. Korpilahti, M. Malja & T. Murdoch (toim.), *Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma. Väliarviointi 2020 – alkuvuosi 2023*. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:17. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 304–313. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8417-2>.

Jokinen, A. (2000). Panssaroitu maskuliinisuus: Mies, väkivalta ja kulttuuri. Tampere: Tampere University Press.

Kaakinen, M. & Näsi, M. (2021). Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020. Helsingin yliopisto: kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
<http://hdl.handle.net/10138/326622>.

Karsberg, S., Bramsen, R. H., Lasgaard, M., & Elklit, A. (2019). The Association Between Distinct Categories of Child Abuse Experiences and Dating Violence in Early Adolescence. *Journal of Family Violence*, 34(3), 165–176.
<https://doi.org/10.1007/s10896-018-9979-y>.

Kimber, M., Adham, S., Gill, S., McTavish, J., & MacMillan, H. L. (2018). The association between child exposure to intimate partner violence (IPV) and perpetration of IPV in adulthood—A systematic review. *Child Abuse & Neglect*, 76, 273–286.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.11.007>.

Kolttola, I. & Näsi, M. (2022). Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2021 – kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. *Katsauksia* 51/2022. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Korkmaz, S. (2021a). Youth intimate partner violence: barriers and bridges during the ending process. *Journal of Gender-Based Violence*, 5(2), 183–197.
<https://doi.org/10.1332/239868021X16158344407215>.

Korkmaz, S. (2021b). Youth intimate partner violence in Sweden. Prevalence and young people's experiences of violence and abuse in romantic relationships. Stockholm: Stockholm University.

Korkmaz, S., Överlien, C. & Lagerlöf, H. (2022). Youth intimate partner violence: prevalence, characteristics, associated factors and arenas of violence. *Nordic Social Work Research*, 12(4), 536–551.

Kunttu, K., Pesonen, T., & Saari, J. (2017). Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2016. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö.

Kärkkäinen, H. (2023). Poliisi varoittaa: Näin alastonkuvasi voi päätyä nettiin, vaikka vastaanottaja on luotettava. Uusittu seksuaalirikoslaki huomioi myös kuvien luvattoman levityksen. *Ilta-Sanomat* 1.2.2023, <https://www.is.fi/digitoday/art-2000009364279.html>. Luettu 3.5.2023.

Langhinrichsen-Rohling, J., Misra, T. A., Selwyn, C., & Rohling, M. L. (2012). Rates of Bidirectional Versus Unidirectional Intimate Partner Violence Across Samples, Sexual Orientations, and Race/Ethnicities: A Comprehensive Review. *Partner Abuse*, 3(2), 199–230. <https://doi.org/10.1891/1946-6560.3.2.19>.

Lidman, S. (2017). Pilattu nainen. Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen & P. Honkatukia (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino, 177–193.

Messerschmidt, J. W. (2000). Becoming “Real Men”: Adolescent Masculinity Challenges and Sexual Violence. *Men and Masculinities*, 2(3), 286–307. <https://doi.org/10.1177/1097184X00002003003>.

Mielityinen, L., Hautamäki, S., Hakala, V. & Fagerlund, M. (2023a). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022. Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7158-5>.

Mielityinen, L., Hautamäki, S., Hakala, V. & Fagerlund, M. (2023b). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022 – Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022. Liitetaulukot. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7158-5>.

Niemi, J. (2010). *Seurusteluväkivalta nuorten kokemana*. Tampere: Poliisi-ammattikorkeakoulu.

Peltola, M. & Phoenix, A. (2022). *Nuancing Young Masculinities. Helsinki Boys’ Intersectional Relationships in New Times*. Helsinki: Helsinki University Press.

Piispa, M. & Heiskanen, M. (2017). Sukupuoli ja väkivalta tilastoissa: miksi tarvitaan tietoa väkivallan yleisyydestä? Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen & P. Honkatukia (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino, 55–72.

Renner, L. M., & Whitney, S. D. (2012). Risk factors for unidirectional and bidirectional intimate partner violence among young adults. *Child Abuse & Neglect*, 36(1), 40–52. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2011.07.007>.

Salmi, V. (2009). Nuoret seurustelusuhdeväkivallan uhreina. Teoksessa V. Salmi (toim.), *Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset*.

Nuorisori-kollisuus-kyselyiden tuloksia 1995–2008. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 121–163.

Siltala, H., Hisasuse, T., Hietamäki, J., Saari, J., Laajasalo, T., October, M., Laitinen, H-M. & Raitanen, J. (2022). Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:52. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Stonard, K. E., Bowen, E., Lawrence, T. R. & Price, S. A. (2014). The relevance of technology to the nature, prevalence and impact of adolescent dating violence and abuse. A research synthesis. *Aggression and Violent Behaviour*, 19(4), 390–417. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2014.06.005>.

TENK (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

THL (2021). Kouluterveyskysely, tiivistenäkömät: perustulokset, nuoret 2019 ja 2021. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>

Venäläinen, S. (2016). "She must be an odd kind of woman": Gendered categorizations in accounts of lethal intimate partner violence in Finnish tabloid news. *Feminism & Psychology*, 26(4), 426–443. <https://doi.org/10.1177/0959353516655370>.

Venäläinen, S. (2022). Nobody cares for men anymore: Affective-discursive practices around men's victimisation across online and offline contexts. *European Journal of Cultural Studies*, 25(4), 1228–1245. <https://doi.org/10.1177/13675494211021097>.

Wiklund, M., Malmgren-Olsson, E.-B., Bengs, C., & Öhman, A. (2010). "He messed me up": Swedish adolescent girls' experiences of gender-related partner violence and its consequences over time. *Violence Against Women*, 16(2), 207–232. <https://doi.org/10.1177/1077801209356347>.

Yleissopimus lapsen oikeuksista (21.8.1991/60) <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>. Luettu 22.5.2023.

Överlien, C. (2016). Våldsforskning om och med barn och ungdom – metodiska och empiriska utmaningar. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 22(3–4), 231–243. <https://doi.org/10.3384/SVT.2015.22.3-4.2339>.

Øverlien, C. (2018). Våld mellan ungdomar i nära relationer. *Socialvetenskaplig Tidskrift*, 25(1). <https://doi.org/10.3384/SVT.2018.25.1.2382>

Øverlien, C., Hellevik, P. M. & Korkmaz, S. (2020). Young women's experiences of intimate partner violence – narratives of control, terror, and resistance. *Journal of Family Violence* 35, 803–814. <https://doi.org/10.1007/s10896-019-00120-9>.

Liite: Kyselyssä kysytyt kysymykset

Nuorten suhteet, häirintä ja väkivalta

HEI NUORI!

Tällä nimettömällä kyselyllä tutkitaan somen käyttöä, häirintää ja väkivaltaa nuorten romanttisissa suhteissa, joissa seurustellaan / ollaan yhdessä / on meneillään jotain / jne. Kyselyssä sana suhde viittaa kaikkiin näihin suhteisiin. Sanalla kumppani tarkoitetaan suhteen toista osapuolta.

Häirinnän ja väkivallan teot voivat olla esimerkiksi sanallista loukkaamista, kontrollointia, fyysistä satuttamista tai seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa. Kyselyssä kysytään myös digitaalisesta häirinnästä, uhkaamisesta ja ”stalkkaamisesta” esimerkiksi puhelimella tai sosiaalisessa mediassa. Kyselyyn vastaaminen ei edellytä kokemuksia suhteista tai väkivallasta. Kaikki vastaukset ovat tärkeitä!

Kysely vie noin 40 minuuttia. Vastaaminen on vapaaehtoista. Kyselyssä ei kysytä nimeäsi, asuinpaikkaasi tai syntymäaikaasi. Ethän myöskään itse kirjoita näitä tietoja avovastauskenttiin.

Kysymyksiin ei ole oikeita tai väärä vastauksia, vaan jokainen vastaaja vastaa oman tilanteensa mukaan. Vastattuasi kysymyksiin paina lähetä-painiketta, jotta vastauksesi tallentuu. Kyselyn täyttäminen ja lähettäminen tulkitaan suostumukseksi osallistua tutkimukseen tässä tiedotteessa kuvatuin tiedoin.

Vastaukset käsitellään ja raportoidaan luottamuksellisesti. Kukaan ei saa tietää, miten juuri sinä olet vastannut. Kunnioitathan kyselytilanteessa muiden vastaajien yksityisyyttä keskittymällä vain omaan vastaamiseesi. Jos olet valmis ennen vastausajan päättymistä, voit paikallasi istuen keskittyä johonkin muuhun, kunnes kyselytilanne päättyy.

Jos jokin asia jää vaivaamaan sinua, siitä kannattaa puhua aikuisen kanssa. Voit ottaa yhteyttä oppilaitoksesi terveydenhoitajaan, kuraattoriin tai psykologiin. Tutkija on paikalla kyselyn jälkeen. Maksutonta tukea ja ohjausta tarjoavat esimerkiksi Lasten ja nuorten puhelin (p. 116 111) ja Sekasin-chat (sekasin247.fi). Kiitos ajastasi ja arvokkaista vastauksistasi!

Kiistelty suostumus -hankkeen tutkijat

Päivi Honkatukia

Anu Isotalo

Marja Peltola

Timo Aho

Roosa Saukkonen

Osio 1: Taustatiedot

1.1. Oletko:

- a. Tyttö
- b. Poika
- c. En määrittele itseäni tytöksi enkä pojaksi

1.2. Kuinka vanha olet?

- a. 14
- b. 15
- c. 16
- d. 17
- e. 18
- f. 19
- g. 20-

1.3. Tämänhetkinen oppilaitoksesi:

- a. Yläkoulu
- b. Lukio
- c. Ammatillinen oppilaitos
- d. Kaksoistutkinto

1.4. Kenen kanssa asut? Valitse sopiva vaihtoehto.

- a. Yhden vanhempani kanssa
- b. Kahden vanhempani kanssa
- c. Vuorotellen kahden vanhempani kanssa
- d. Vanhemman ja hänen kumppaninsa kanssa
- e. Sijaishuollossa
- f. Yksin
- g. Muu asumisjärjestely, mikä:

1.5. Mitä kieltä käytät päivittäin kotona? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- a. Suomi
- b. Ruotsi
- c. Muu

1.6. Missä olet syntynyt?

- a. Suomessa
- b. Muualla kuin Suomessa
- c. En osaa sanoa

1.7. Missä äitisi on syntynyt / ovat syntyneet?

1.7.1. Äitini on syntynyt

- a. Suomessa
- b. Muualla kuin Suomessa
- c. En osaa sanoa

1.7.2. Äitini on syntynyt

- a. Suomessa
- b. Muualla kuin Suomessa
- c. En osaa sanoa

1.8. Missä isäsi on syntynyt / ovat syntyneet?

1.8.1. Isäni on syntynyt

- a. Suomessa
- b. Muualla kuin Suomessa
- c. En osaa sanoa

1.8.2. Isäni on syntynyt

- a. Suomessa
- b. Muualla kuin Suomessa
- c. En osaa sanoa

Osio 2: Romanttiset suhteet elämäni aikana

2.1. Oletko seurustellut / ollut yhdessä / onko sinulla ollut jotain meneillään jonkun kanssa?

- a. Kyllä, tällä hetkellä
- b. Kyllä, mutta en tällä hetkellä
- c. Minulla ei ole näitä kokemuksia

Vastatessasi mieti kaikkia kumppaneitasi, joiden kanssa olet seurustellut / ollut yhdessä / on ollut jotain meneillään.

2.2. Kumppanini ovat olleet:

- a. Yli 2 vuotta nuorempia
- b. 1–2 vuotta nuorempia
- c. Saman ikäisiä kuin minä
- d. 1–2 vuotta vanhempia
- e. Yli 2 vuotta vanhempia
- f. Kumppanien ikä on vaihdellut

2.3. Kumppanini ovat olleet (valitse kaikki sopivat vaihtoehdot):

- a. Tyttöjä/naisia
- b. Poikia/miehiä
- c. Henkilöitä, jotka eivät määrittele itseään tytöiksi/naisiksi tai pojiksi/miehiksi

Osio 3: Yhteydenpito puhelimella ja sosiaalisessa mediassa suhteen aikana

Tässä kohdassa käsitellään sinun ja kumppanisi yhteydenpitoa puhelimella tai sosiaalisessa mediassa Suhteen aikana. Vastatessasi mieti kaikkia kumppaneitasi, joiden kanssa olet seurustellut / ollut yhdessä / on ollut jotain meneillään.

3.1. Onko kumppanisi haukkunut sinua tai lähettänyt ilkeitä viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

3.2. Onko kumppanisi julkaissut sinusta ilkeitä viestejä sosiaalisessa mediassa muiden nähtäväksi suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

3.3. Onko kumppanisi lähettänyt sinulle uhkaavia viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

3.4. Onko kumppanisi suhteen aikana yrittänyt puhelimella tai sosiaalisessa mediassa kontrolloida, ketkä ovat ystäviäsi tai missä milloinkin olet? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

3.5. Onko kumppanisi suhteen aikana vahtinut, mitä olet tehnyt tai keitä olet tavannut, esimerkiksi lähettämällä viestejä tai seuraamalla sinua jatkuvasti sosiaalisessa mediassa? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

3.6. Onko kumppanisi suhteen aikana käyttänyt puhelinta tai sosiaalista mediaa ystäväsi karkottamiseen, esimerkiksi tekeytymällä sinuksi tai lähettämällä ilkeitä viestejä ystäville? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

3.7. Kuinka monen suhteen aikana jotain edellä mainituista on tapahtunut puhelimella tai sosiaalisessa mediassa? (=Kumppanisi on haukkunut, lähettänyt ilkeitä tai uhkaavia viestejä, kontrolloinut ketkä ovat ystäviäsi, vahtinut ketä olet tavannut tai käyttänyt somea ystäväsi karkottamiseen.)

- a. Yhdessä suhteessa
- b. 2–3 suhteessa
- c. 4 tai useammassa suhteessa

**3.8. Valitse näistä vakavin kokemuksesi suhteen aikana. (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)
Kumppanini on:**

- a. Haukkunut minua tai lähettänyt ilkeitä viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa
- b. Julkaissut minusta ilkeitä viestejä sosiaalisessa mediassa muiden nähtäväksi
- c. Lähettänyt minulle uhkaavia viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa
- d. Yrittänyt puhelimen tai sosiaalisen median avulla kontrolloida, ketkä ovat ystäviäni tai missä milloinkin olen

- e. Vahtinut, mitä olen tehnyt tai keitä olen tavannut, esimerkiksi lähettämällä viestejä tai seuraamalla minua jatkuvasti sosiaalisessa mediassa
- f. Käyttänyt puhelinta tai sosiaalista mediaa ystäväni karkottamiseen, esimerkiksi tekeytymällä minuksi tai lähettämällä ilkeitä viestejä ystäväilleni

3.9. Millainen olo sinulla oli sen jälkeen? (Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.)

- a. Surullinen
- b. Rakastettu
- c. Onneton
- d. Loukattu
- e. Haluttu
- f. Ärtynyt
- g. Turvallinen
- i. Pelokas
- j. Nolestunut
- k. Itsetuntoni kohosi
- l. Itsetuntoni laski
- m. Vihainen
- n. Se tuntui huvittavalta
- n. Järkyttynyt
- p. Sillä ei ollut vaikutusta
- q. Muu tunne, mikä:

3.10. Mieti edelleen vakavinta kokemustasi puhelimesta tai sosiaalisessa mediassa. Mitä tälle käytökselle tapahtui suhteen aikana?

- a. Se loppui
- b. Se lieventyi/väheni
- c. Se pysyi ennallaan
- d. Se paheni/lisääntyi

3.11. Mieti edelleen vakavinta kokemustasi puhelimesta tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana. Kerroitko tapahtuneesta kenellekään? Valitse kaikki, joille kerroit tai valitse "en kertonut".

- a. En kertonut
- b. Ystävälle/ystävälle
- c. Kaverille/kaverille, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni
- d. Äidille/äitipuolelle
- e. Isälle/isäpuolelle
- f. Siskolle
- g. Veljelle
- h. Isovanhemmalle
- i. Henkilölle chat-palvelussa
- j. Opettajalle
- k. Koulukuraattorille/kouluterveydenhoitajalle
- l. Muulle viranomaiselle (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä)
- m. Muulle aikuiselle
- n. Muulle, kenelle:

3.12. Jos kerroit jollekin, kuka oli tärkein henkilö, jolla kerroit?

Valitse yksi vaihtoehto.

- a. Ystävä
- b. Kaveri/kaverit, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni
- c. Äiti/äitipuoli

- d. Isä/isäpuoli
- e. Sisko
- f. Veli
- g. Isovanhempi
- h. Henkilö chat-palvelussa
- i. Opettaja
- j. Koulukuraattori/kouluterveydenhoitaja
- k. Muu viranomainen (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä)
- l. Muu aikuinen
- m. Muu, kuka:

3.13. Miten tärkein henkilö reagoi? (Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.)

- a. Hän tuki minua.
- b. Hän suuttui sille, joka teki niin minulle.
- c. Hän ei ottanut minua vakavasti.
- d. Hän ei uskonut minua.
- e. Hän ilmoitti poliisille / otti yhteyttä sosiaaliviranomaisiin.
- f. Hän vähätteli tapahtunutta.
- g. Hän syytti minua tapahtuneesta.
- h. Hän ei tehnyt mitään.
- i. Muu, mikä:

Oletko sinä tehnyt näin jollekin kumppanillesi puhelimella tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana? Vastatessasi mieti kaikkia kumppaneitasi, joiden kanssa olet seurustellut / ollut yhdessä / on ollut jotain meneillään.

3.14. Oletko haukkunut häntä ilkeästi tai lähettänyt ilkeitä viestejä puhelimessa tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

3.15. Oletko julkaissut hänestä ilkeitä viestejä sosiaalisessa mediassa muiden nähtäväksi suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

3.16. Oletko lähettänyt hänelle uhkaavia viestejä puhelimella tai sosiaalisessa mediassa suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

3.17. Oletko suhteen aikana yrittänyt puhelimella tai sosiaalisessa mediassa kontrolloida, ketkä ovat hänen ystäviään tai missä hän on? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran

- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

3.18. Oletko suhteen aikana vahtinut, mitä hän on tehnyt tai keitä hän on tavannut, esimerkiksi lähettämällä viestejä tai seuraamalla häntä jatkuvasti sosiaalisessa mediassa? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

3.19. Oletko suhteen aikana yrittänyt puhelimella tai sosiaalisessa mediassa karkottaa hänen ystäviään, esimerkiksi tekeytymällä häneksi tai lähettämällä ilkeitä viestejä hänen ystävilleen? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

3.20. Kuinka monen suhteen aikana olet tehnyt jotain edellä mainituista puhelimella tai sosiaalisessa mediassa? (=Olet haukkunut kumppaniasi, lähettänyt ilkeitä tai uhkaavia viestejä, kontrolloinut ketkä ovat hänen ystäviään, vahtinut ketä hän on tavannut tai käyttänyt somea hänen ystäviensä karkottamiseen.)

- a. Yhdessä suhteessa
- b. 2–3 suhteessa
- c. 4 tai useammassa suhteessa

3.21. Mieti näitä tilanteita. Miksi teit niin? (Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.)

- a. Halusin loukata kumppaniani.
- b. Kumppanini käytöksen takia.
- c. Olin mustasukkainen.
- d. Halusin tehdä vaikutuksen muihin.
- e. Ystävät tai kaverit painostivat siihen.
- f. Saadakseni mitä halusin.
- g. Olin vihainen.
- h. Halusin nöyryyttää häntä.
- i. Huvin vuoksi /vitsinä.
- j. Muutkin tekevät niin.
- k. Se kuuluu seurusteluun.
- l. Muu syy, kerro mikä:

Osio 4: Seksuaaliset viestit ja kuvamateriaali suhteen aikana

Tässä kohdassa käsitellään seksuaalisten viestien, kuvien tai videoiden lähettämistä ja vastaanottamista puhelimella tai sosiaalisessa mediassa. Seksuaalisissa viesteissä tai kuvamateriaalissa (kuvat ja videot) kuvaillaan tai näytetään seksuaalista toimintaa tai alastomia/osittain alastomia vartaloita.

Vastatessasi mieti kaikkia kumppaneitasi, joiden kanssa olet seurustellut / ollut yhdessä / on ollut jotain meneillään.

4.1. Oletko sinä koskaan lähettänyt itsestäsi seksuaalisia viestejä, kuvia tai videoita kumppanillesi suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

4.2. Mieti viimeisintä kertaa, kun olet lähettänyt itsestäsi seksuaalisen tekstiviestin, kuvan tai videon kumppanillesi suhteen aikana. Miksi teit niin? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- a. Se oli vitsi
- b. Halusin tuntea itseni seksikkääksi/flirttailevaksi
- c. Kumppanini pyysi
- d. Kumppanini painosti siihen
- e. Ystäväni/kaverini painostivat siihen
- f. Halusin näyttää tunteeni
- g. Halusin huomiota
- h. Halusin esitellä vartaloani
- i. Halusin, että minusta pidetään
- j. Vastaukseksi samanlaiseen viestiin/kuvaan/videoon, jonka kumppanini lähetti minulle
- k. Se kuuluu seurusteluun
- l. En osaa sanoa
- h. Muu syy, mikä:

4.3. Mieti edelleen tätä viimeisintä kertaa, kun sinä olet lähettänyt itsestäsi seksuaalisen tekstiviestin, kuvan tai videon kumppanillesi suhteen aikana. Millainen olo sinulla oli sen jälkeen? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- a. Surullinen
- b. Rakastettu
- c. Onneton
- d. Minulla oli seksikäs olo
- e. Kiihottunut
- f. Loukattu
- g. Haluttu
- h. Ärtynyt
- i. Turvallinen
- j. Petetty
- l. Pelokas
- m. Nolostunut
- n. Itsetuntoni kohosi
- o. Itsetuntoni laski
- p. Vihainen
- q. Se tuntui huvittavalta
- r. Järkyttynyt
- s. Minua kadutti
- t. Sillä ei ollut vaikutusta
- u. Muu tunne, mikä:

4.4. Jaettiin tämä viimeisin itsestäsi lähettämäsi seksuaalinen viesti/kuva/video muille suhteen aikana? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- a. Ei, se oli vain minun ja kumppanini välinen
- b. Kyllä, näytin sen ystäväilleni/kavereilleni kun tapasimme

- c. Kyllä, jaoin sen muille netissä tai puhelimella
- d. Kyllä, kumppanini jakoi sen muille netissä tai puhelimella
- e. En osaa sanoa

4.5. Jaettiinko se ilman lupaasi?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. En osaa sanoa

4.6. Jos tämä viesti/kuva/video jaettiin ilman lupaasi, millainen olo sinulla oli? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- a. Surullinen
- b. Rakastettu
- c. Onneton
- d. Minulla oli seksikäs olo
- e. Kiihottunut
- f. Loukattu
- g. Haluttu
- h. Ärtynyt
- i. Turvallinen
- j. Petetty
- l. Pelokas
- m. Nolestunut
- n. Itsetuntoni kohosi
- o. Itsetuntoni laski
- p. Vihainen
- q. Se tuntui huvittavalta
- r. Järkyttynyt
- s. Minua kadutti
- t. Sillä ei ollut vaikutusta
- u. Muu tunne, mikä:

4.7. Kerroitko tästä ilman lupaasi tapahtuneesta asiasta kenellekään? Valitse kaikki, joille kerroit, tai valitse "en kertonut".

- a. En kertonut
- b. Ystävälle/ystävälle
- c. Kaverille/kavereille, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni
- d. Äidille/äitipuolelle
- e. Isälle/isäpuolelle
- f. Siskolle
- g. Veljelle
- h. Isovanhemmalle
- i. Henkilölle chat-palvelussa
- j. Opettajalle
- k. Koulukuraattorille/kouluterveydenhoitajalle
- l. Muulle viranomaiselle (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä)
- m. Muulle aikuiselle
- n. Muulle, kenelle:

4.8. Jos kerroit jollekin, kuka oli tärkein henkilö, jolla kerroit sinua koskevan seksuaalisen viestin/ kuvan/ videon jakamisesta? Valitse yksi vaihtoehto.

- a. Ystävä/ystävät

- b. Kaveri/kaverit, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni
- c. Äiti/äitipuoli
- d. Isä/isäpuoli
- e. Sisko
- f. Veli
- g. Isovanhempi
- h. Henkilö chat-palvelussa
- i. Opettaja
- j. Koulukuraattori/kouluterveydenhoitaja
- k. Muu viranomainen (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä)
- l. Muu aikuinen
- m. Muu, kuka:

4.9. Miten tärkein henkilö reagoi? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- a. Hän tuki minua
- b. Hän suuttui sille, joka teki niin minulle
- c. Hän ei ottanut minua vakavasti
- d. Hän ei uskonut minua
- e. Hän ilmoitti poliisille / otti yhteyttä sosiaaliviranomaisiin
- f. Hän vähätteli tapahtunutta
- g. Hän syytti minua tapahtuneesta
- h. Hän ei tehnyt mitään
- i. Muu, mikä:

4.10. Onko kumppanisi lähettänyt sinulle seksuaalisia viestejä, kuvia tai videoita itsestään suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

4.11. Mieti viimeisintä kertaa, kun kumppanisi lähetti sinulle seksuaalisia viestejä, kuvia tai videoita itsestään suhteen aikana. Lähettikö hän niitä, koska sinä pyysit?

- a. Kyllä
- b. Ei
- d. En osaa sanoa

4.12. Millainen olo sinulla oli viimeisimmän kerran jälkeen, kun sait kumppaniltasi viestin/kuvan/videon suhteenne aikana? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- a. Surullinen
- b. Rakastettu
- c. Onnellinen
- d. Onneton
- e. Kiihottunut
- f. Loukattu
- g. Haluttu
- h. Ärtynyt
- i. Turvallinen
- k. Pelokas
- l. Nolostunut
- m. Itsetuntoni kohosi
- n. Itsetuntoni laski
- o. Vihainen

- p. Järkyttynyt
- q. Se tuntui huvittavalta
- r. Sillä ei ollut vaikutusta
- s. Muu tunne, mikä:

4.13. Jaoitko tämän kumppanisi itsestään lähettämän viestin/kuvan/videon muille suhteenne aikana? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- a. Ei, se oli vain minun ja kumppanini välinen
- b. Kyllä, näytin sen ystävilleni/kavereilleni kun tapasimme
- c. Kyllä, jaoin sen muille netissä tai puhelimella
- d. En osaa sanoa

4.14. Jos jaoit tämän kumppanisi lähettämän viestin/kuvan/videon suhteenne aikana, miksi teit niin? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- a. Antaakseni takaisin tai kostaakseni viestistä, kuvasta tai videosta, jonka kumppanini jakoi minusta
- b. Se oli vitsi
- c. Kumppanini ärsytti minua
- d. Muutkin tekevät niin
- e. Ystäväni tai kaverini painostivat siihen
- f. Kysyin kumppaniltani ja hän sanoi, että se oli OK
- g. Halusin näyttää tunteeni
- h. Halusin huomiota
- i. En osaa sanoa
- j. Muu syy, mikä:

Osio 5: Kokemukset kasvotusten ja läsnä ollen suhteen aikana

Tässä kohdassa käsitellään sitä, miten sinä ja kumppanisi olette suhteen aikana käyttäytyneet toisianne kohtaan kasvotusten (ei siis puhelimella tai sosiaalisessa mediassa). Vastatessasi mieti kaikkia kumppaneitasi, joiden kanssa olet seurustellut / ollut yhdessä / on ollut jotain meneillään.

5.1. Onko kumppanisi haukkunut sinua ilkeästi suhteen aikana kasvotusten? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.2. Onko kumppanisi huutanut sinulle tai nimitellyt sinua ilkeästi suhteen aikana kasvotusten? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.3. Onko kumppanisi kommentoinut ilkeästi ulkonäköäsi/vartaloasi suhteen aikana kasvotusten? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran

- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.4. Onko kumppanisi puhunut ilkeästi ystävästäsi/ perheestäsi suhteen aikana kasvotusten? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.5. Onko kumppanisi uhannut sinua fyysisellä väkivallalla suhteen aikana kasvotusten? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.6. Onko kumppanisi tönäissyt sinua, pitänyt sinusta väkisin kiinni tai lyönyt sinua avokämmenellä suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.7. Onko kumppanisi lyönyt nyrkillä, ottanut kuristusotteeseen, potkinut tai lyönyt jollakin esineellä suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.8. Kuinka monen suhteen aikana jotain edellä mainituista on tapahtunut kasvotusten? (=Kumppani on haukkunut sinua ilkeästi; huutanut tai nimitellyt ilkeästi; kommentoinut ilkeästi ulkonäköäsi/vartaloasi; puhunut ilkeästi ystävästäsi/ perheestäsi; uhannut väkivallalla; tönäissyt, pitänyt väkisin kiinni, lyönyt avokämmenellä/nyrkillä, potkinut, kuristanut tai lyönyt esineellä.)

- a. Yhdessä suhteessa
- b. 2–3 suhteessa
- c. 4 tai useammassa suhteessa

5.9. Valitse näistä vakavin kokemuksesi kasvotusten suhteen aikana. Kumppani on:

- a. Haukkunut sinua ilkeästi
- b. Huutanut sinulle tai nimitellyt sinua ilkeästi
- c. Kommentoinut ilkeästi ulkonäköäsi/vartaloasi
- d. Puhunut ilkeästi ystävästäsi/perheestäsi
- e. Uhannut sinua fyysisellä väkivallalla
- f. Tönäissyt sinua, pitänyt sinusta väkisin kiinni tai lyönyt sinua avokämmenellä
- g. Lyönyt nyrkillä, ottanut kuristusotteeseen, potkinut tai lyönyt jollakin esineellä

5.10. Millainen olo sinulla oli sen jälkeen? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- a. Surullinen
- b. Rakastettu
- c. Onneton

- d. Loukattu
- e. Haluttu
- f. Ärtynyt
- g. Turvallinen
- i. Pelokas
- j. Nolestunut
- k. Itsetuntoni kohosi
- l. Itsetuntoni laski
- m. Vihainen
- n. Se tuntui huvittavalta
- n. Järkyttynyt
- p. Sillä ei ollut vaikutusta
- q. Muu tunne, mikä:

5.11. Mieti edelleen tätä vakavinta kokemustasi kasvotusten suhteen aikana. Mitä tälle käytökselle tapahtui suhteen aikana?

- a. Se loppui
- b. Se lieventyi/väheni
- c. Se pysyi ennallaan
- d. Se paheni/lisääntyi

5.12. Mieti edelleen tätä vakavinta kokemustasi kasvotusten suhteen aikana. Kerroitko tapahtuneesta kenellekään? Valitse kaikki, joille kerroit tai valitse "en kertonut".

- a. En kertonut
- b. Ystävälle/ystävälle
- c. Kaverille/kaverille, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni
- d. Äidille/äitipuolelle
- e. Isälle/isäpuolelle
- f. Siskolle
- g. Veljelle
- h. Isovanhemmalle
- i. Henkilölle chat-palvelussa
- j. Opettajalle
- k. Koulukuraattorille/kouluterveydenhoitajalle
- l. Muulle viranomaiselle (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä)
- m. Muulle aikuiselle
- n. Muulle, kenelle:

5.13. Jos kerroit jollekin, kuka oli tärkein henkilö, jolle kerroit? Valitse yksi vaihtoehto.

- a. Ystävä
- b. Kaveri/kaverit, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni
- c. Äiti/äitipuoli
- d. Isä/isäpuoli
- e. Sisko
- f. Veli
- g. Isovanhempi
- h. Henkilö chat-palvelussa
- i. Opettaja
- j. Koulukuraattori/kouluterveydenhoitaja
- k. Muu viranomainen (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä)
- l. Muu aikuinen
- m. Muu, kuka:

5.14. Miten tärkein henkilö reagoi? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- a. Hän tuki minua
- b. Hän suuttui sille, joka teki niin minulle
- c. Hän ei ottanut minua vakavasti
- d. Hän ei uskonut minua
- e. Hän ilmoitti poliisille / otti yhteyttä sosiaaliviranomaisiin
- f. Hän vähätteli tapahtunutta
- g. Hän syytti minua tapahtuneesta
- h. Hän ei tehnyt mitään
- i. Muu, mikä:

Oletko sinä tehnyt näin kumppanillesi kasvotusten suhteen aikana? (Ei siis puhelimella tai sosiaalisessa mediassa.)

5.15. Oletko haukkunut häntä ilkeästi suhteen aikana kasvotusten? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.16. Oletko huutanut hänelle tai nimitellyt häntä ilkeästi suhteen aikana kasvotusten? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.17. Oletko kommentoinut ilkeästi hänen ulkonäköään/vartalooan suhteen aikana kasvotusten? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.18. Oletko puhunut ilkeästi hänen ystävästään/perheestään suhteen aikana kasvotusten? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.19. Oletko uhannut häntä fyysisellä väkivallalla suhteen aikana kasvotusten? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.20. Oletko töninyt häntä, pitänyt hänestä väkisin kiinni tai lyönyt häntä avokämmenellä suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran

- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.21. Oletko lyönyt nyrkillä, ottanut kuristusotteeseen, potkinut tai lyönyt jollakin esineellä suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.22. Kuinka monen suhteen aikana olet tehnyt jotain edellä mainituista kasvatusten? (=Haukkunut ilkeästi; huutanut tai nimitellyt ilkeästi; kommentoinut ilkeästi ulkonäköä/vartaloa; puhunut ilkeästi ystävistä/perheestä; uhannut väkivallalla; tönäissyt, pitänyt väkisin kiinni, lyönyt avokämmenellä/nyrkillä, potkinut, kuristanut tai lyönyt esineellä.)

- a. Yhdessä suhteessa
- b. 2-3 suhteessa
- c. 4 tai useammassa suhteessa

5.23. Miksi teit niin? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- a. Halusin loukata kumppaniani
- b. Puolustaakseni itseäni
- c. Saadakseni mitä halusin
- d. Kumppanini käytöksen takia
- e. Olin mustasukkainen
- f. Halusin tehdä vaikutuksen muihin
- g. Ystäväni tai kaverini painostivat siihen
- h. Se kuuluu seurusteluun
- i. Olin vihainen
- j. Halusin nöyryyttää häntä
- k. Huvini vuoksi / vitsinä
- l. Muutkin tekevät niin
- m. Muu syy, mikä:

Tässä kohdassa käsitellään sinun ja kumppanisi välisiä asioita, joissa voi olla kyse painostuksesta ja pakottamisesta seksiin. Seksiin painostaminen voi olla esimerkiksi sitä, että toinen sanoo: "Jätän sinut, jos et suostu seksiin" tai "Jos rakastaisit minua, suostuisit siihen". Mieti vastatessasi kaikkia kumppaneitasi, joiden kanssa olet seurustellut / ollut yhdessä / on ollut jotain meneillään.

5.24. Onko kumppanisi painostanut sinua suutelemaan, intiimiin kosketteluun tai muuhun suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.25. Onko kumppanisi pakottanut sinua suutelemaan, intiimiin kosketteluun tai muuhun suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.26. Onko kumppanisi painostanut sinua yhdyntään tai suuseksiin suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.27. Onko kumppanisi pakottanut sinut fyysisesti yhdyntään tai suuseksiin suhteen aikana? (Mieti kaikkia kumppaneitasi.)

- a. Ei koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.28. Seuraavat kysymykset koskevat painostamista suuteluun, intiimiin kosketteluun, yhdyntään, suuseksiin tai muuhun suhteen aikana. Miten sinua painostettiin? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot ja mieti kaikkia kumppaneitasi.

- a. Puhelimella
- b. Sosiaalisessa mediassa
- c. Kasvotusten
- d. Muulla tavoin, miten:

5.29. Mieti voimakkainta kokemaasi painostustilannetta suhteen aikana (suuteluun, intiimiin kosketteluun, yhdyntään, suuseksiin tai muuhun). Millainen olo sinulla oli sen jälkeen? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- a. Surullinen
- b. Rakastettu
- c. Onneton
- d. Loukattu
- e. Haluttu
- f. Ärtynyt
- g. Turvallinen
- i. Pelokas
- j. Nolestunut
- l. Itsetuntoni kohosi
- m. Itsetuntoni laski
- n. Vihainen
- o. Järkyttynyt
- p. Se tuntui huvittavalta
- q. Sillä ei ollut vaikutusta
- r. Muu tunne, mikä:

5.30. Mieti edelleen voimakkainta painostuksen kokemustasi suhteen aikana (suuteluun, intiimiin kosketteluun, yhdyntään, suuseksiin tai muuhun). Kerroitko tapahtuneesta kenellekään? Valitse kaikki, joille kerroit tai valitse "en kertonut".

- a. En kertonut
- b. Ystävälle/ystävälle
- c. Kaverille/kavereille, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni
- d. Äidille/äitipuolelle
- e. Isälle/isäpuolelle
- f. Siskolle
- g. Veljelle

- h. Isovanhemmalle
- i. Henkilölle chat-palvelussa
- j. Opettajalle
- k. Koulukuraattorille / kouluterveydenhoitajalle
- l. Muulle viranomaiselle (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä)
- k. Muulle aikuiselle
- n. Muulle, kenelle:

5.31. Jos kerroit painostuksesta jollekin, kuka oli tärkein henkilö, jolla kerroit? Valitse yksi vaihtoehto.

- a. Ystävä/ystävät
- b. Kaveri/kaverit, jotka eivät ole läheisimpiä ystäviäni
- c. Äiti/äitipuoli
- d. Isä/isäpuoli
- e. Sisko
- f. Veli
- g. Isovanhempi
- h. Henkilö chat-palvelussa
- i. Opettaja
- j. Koulukuraattori/kouluterveydenhoitaja
- k. Muu viranomainen (esim. poliisi tai sosiaalityöntekijä)
- l. Muu aikuinen
- m. Muu, kuka:

5.32. Miten tärkein henkilö reagoi? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- a. Hän tuki minua.
- b. Hän suuttui sille, joka teki niin minulle.
- c. Hän ei ottanut minua vakavasti.
- d. Hän ei uskonut minua.
- e. Hän ilmoitti poliisille / otti yhteyttä sosiaaliviranomaisiin.
- f. Hän vähätteli tapahtunutta.
- g. Hän syytti minua tapahtuneesta.
- h. Hän ei tehnyt mitään.
- i. Muu, miten:

5.33. Mieti jälleen kaikkia kumppaneitasi, joiden kanssa olet ollut suhteessa. Oletko sinä painostanut kumppaniasi suutelemaan, intiimiin kosketteluun tai muuhun suhteen aikana?

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.34. Oletko sinä pakottanut kumppaniasi fyysisesti suutelemaan, intiimiin kosketteluun tai muuhun suhteen aikana?

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.35. Oletko sinä painostanut kumppaniasi yhdyntään tai suuseksiin suhteen aikana?

- a. En koskaan
- b. Kerran

- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

5.36. Oletko sinä pakottanut kumppanisi fyysisesti yhdyntään tai suuseksiin suhteen aikana?

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

Osio 6: Kokemukset suhteen jälkeen

Tässä kohdassa käsitellään jo päättyneitä suhteita. Vastatessasi mieti kaikkia entisiä kumppaneitasi, joiden kanssa olet seurustellut / ollut yhdessä / on ollut jotain meneillään.

6.1. Onko sinulla ollut päättyneitä suhteita?

- a) Kyllä
- b) Ei

Vastaa seuraaviin kysymyksiin siten, että mietit kaikkia aiempia jo päättyneitä suhteitasi.

6.2. Onko entinen kumppanisi tehnyt jotain seuraavista eron jälkeen? (Mieti kaikkia entisiä kumppaneitasi.) Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- a. Uhannut sinua fyysisellä väkivallalla?
- b. Odotellut, väijynyt tai seuraillut sinua kotisi tai koulusi lähistöllä tai muualla?
- c. Tönäissyt sinua, pitänyt sinusta väkisin kiinni tai lyönyt sinua avokämmenellä?
- d. Lyönyt nyrkillä, ottanut kuristusotteeseen, potkinut tai lyönyt jollakin esineellä?
- e. Pakottanut sinut seksuaaliseen kanssakäymiseen?
- f. Mitään näistä ei ole tapahtunut

6.3. Onko entinen kumppanisi tehnyt jotain seuraavista eron jälkeen? (Mieti kaikkia entisiä kumppaneitasi.) Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot

- a. Ottanut sinuun toistuvasti yhteyttä vastoin tahtoasi puhelimitse tai sosiaalisessa mediassa?
- b. Vahtinut tai "stalkannut" sinua puhelimitse tai sosiaalisessa mediassa?
- c. Haukkunut sinua tai lähettänyt ilkeitä viestejä puhelimitse tai sosiaalisessa mediassa?
- d. Julkaissut sinusta ilkeitä viestejä muiden nähtäväksi?
- e. Uhannut levittää intiimikuviasi tai henkilökohtaisia tietojasi sosiaalisessa mediassa tai puhelimitse?
- f. Mitään näistä ei ole tapahtunut

6.4. Jos olet jossain vaiheessa saanut seksuaalisia viestejä/kuvia/videoita kumppaniltasi, oletko sinä jakanut niitä eteenpäin sosiaalisessa mediassa tai puhelimitse eron jälkeen? (Mieti kaikkia entisiä kumppaneitasi.)

- a. En koskaan
- b. Kerran
- c. Joitakin kertoja
- d. Usein

6.5. Jos olet jakanut kumppanisi lähettämiä seksuaalisia viestejä/kuvia/videoita muille eron jälkeen, miksi olet tehnyt niin? (Mieti kaikkia entisiä kumppaneitasi.) Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- a. Antaakseni takaisin tai kostaakseni viestistä, kuvasta tai videosta, jonka entinen kumppanini jakoi minusta

- b. Suhde oli päättynyt ja olin tolaltani
- c. Se oli vitsi
- d. Muutkin tekevät niin
- e. Entinen kumppanini ärsytti minua
- f. Ystäväni tai kaverini painostivat siihen
- g. Halusin näyttää tunteeni
- h. Halusin huomiota
- i. En osaa sanoa
- j. Muu syy, mikä:

Osio 7: Muut kokemukset

Vastaa tässä kohdassa esitettyihin kysymyksiin vain, jos et ole koskaan seurustellut / ollut yhdessä tai sinulla ei ole ollut jotain meneillään jonkun kanssa.

7.1. Oletko ollut ihastunut johonkuhun?

- a. Kyllä
- b. En
- c. En osaa sanoa

7.2. Ovatko henkilö/henkilöt, joihin olet ollut ihastunut, olleet:

- a. Yli 2 vuotta nuorempia
- b. 1–2 vuotta nuorempia
- c. Saman ikäisiä kuin minä
- d. 1–2 vuotta vanhempia
- e. Yli 2 vuotta vanhempia
- f. Heidän ikänsä on vaihdellut
- g. En osaa sanoa

7.3. Henkilöt, joihin olen ollut ihastunut, ovat olleet (valitse kaikki sopivat vaihtoehdot):

- a. Tyttöjä/naisia
- b. Poikia/miehiä
- c. Henkilöitä, jotka eivät määrittele itseään tytöiksi/naisiksi tai pojiksi/miehiksi

7.4. Mikä kuvaa tämänhetkisiä ajatuksiasi seurustelusta? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- a. Seurustelu ei kiinnosta minua
- b. Seurustelu ei ole ajankohtaista minulle
- c. Haluaisin seurustella
- d. Muu, mikä (kirjoita vapaasti):

Osio 8: Yleisiä kysymyksiä kaikille vastaajille
Tämän osion kysymyksiin vastaavat kaikki.

8.1. Meneekö sinulla mielestäsi hyvin koulussa?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. En osaa sanoa

8.2. Onko sinua kiusattu?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. En osaa sanoa

8.3. Oletko itse kiusannut ketään?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. En osaa sanoa

8.4. Katsotko pornoa?

- a. Päivittäin
- b. Kerran viikossa
- c. Kerran kuukaudessa
- d. Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- e. En koskaan

8.5. Ovatko kanssasi asuvat aikuiset toistuvasti huutaneet tai olleet ilkeitä? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- a. Kyllä, minua kohtaan
- b. Kyllä, muita samassa taloudessa asuvia lapsia/nuoria kohtaan
- c. Kyllä, muita samassa taloudessa asuvia aikuisia kohtaan
- d. Ei ole tapahtunut

8.6. Ovatko kanssasi asuvat aikuiset käyttäneet fyysistä väkivaltaa? (Esim. töniminen, lyöminen, raajoista vääntäminen, hiuksista vetäminen, potkiminen, jne.) Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- a. Kyllä, minua kohtaan
- b. Kyllä, muita samassa taloudessa asuvia lapsia/nuoria kohtaan
- c. Kyllä, muita samassa taloudessa asuvia aikuisia kohtaan
- d. Ei ole tapahtunut

8.7. Olet nyt edennyt kyselyn loppuvaiheeseen. Minkälaisia tunteita kysymyksiin vastaaminen herätti?

- a. Surua
- b. Järkytystä
- c. Helpotusta
- d. Herätti minut ajattelemaan
- e. Ei herättänyt erityisiä tunteita
- f. Muita tunteita? Voit kertoa omin sanoin:

8.8. Haluatko kertoa tutkijoille vielä lisää kyselyn aihepiiristä? Voit kirjoittaa ajatuksiasi seuraavista aihepiireistä tai jostain itse valitsemastasi: Miten nuorten suhteissa tapahtuvaa häirintää ja väkivaltaa voisi ehkäistä? Saavatko nuoret tarvittaessa tukea ja apua? Minkälaisesta tuesta ja avusta olisi heille hyötyä?

Lämmin kiitos osallistumisestasi!

Jos jokin asia jää kyselyn jälkeen vaivaamaan sinua, siitä kannattaa puhua esimerkiksi terveydenhoitajan, kuraattorin, psykologin tai muun aikuisen kanssa. Tutkija on paikalla kyselyn jälkeen.

Voit ottaa yhteyttä myös joihinkin seuraavista maksuttomista palveluista:

Lasten ja nuorten puhelin (p. 116 111)

Sekasin-chat (sekasin247.fi)

Nollalinja (p. 080 05 005)

Rikosuhripäivystys (p. 116 006)

Tutkimusryhmän ja maksuttomien palvelujen yhteystiedot löytyvät koottuna myös osoitteesta tuni.fi/kisu.

